

คู่มือ
แนวทางการสร้างคนดี
คนเก่ง คนกล้า และโอกาส
สู่สังคมเพื่อพัฒนาชาติไทยอย่างยั่งยืน

ของ
คณะกรรมการวิสามัญศึกษาแนวทางการสร้างคนดี คนเก่ง
สู่สังคมเพื่อพัฒนาชาติไทยอย่างยั่งยืน
วุฒิสภา

คู่มือ
แนวทางการสร้างคนดี
คนเก่ง คนกล้า และโอกาส
สู่สังคมเพื่อพัฒนาชาติไทยอย่างยั่งยืน

ของ
คณะกรรมการวิสามัญศึกษาแนวทางการสร้างคนดี คนเก่ง
สู่สังคมเพื่อพัฒนาชาติไทยอย่างยั่งยืน
วุฒิสภา

คู่มือ
แนวทางการสร้างคนดี
คนเก่ง คนกล้า และโอกาส
สู่สังคมเพื่อพัฒนาชาติไทยอย่างยั่งยืน

ของ
คณะกรรมการวิสามัญศึกษาแนวทางการสร้างคนดี คนเก่ง
สู่สังคมเพื่อพัฒนาชาติไทยอย่างยั่งยืน
วุฒิสภา

‘ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี
ไม่มีใครที่จะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด
การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย
จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี
หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี
ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดี
ไม่ให้มีอำนาจไม่ให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวายได้ ...’

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร
(พระบรมราชโองการในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติค่ายลูกเสือวชิราวุธ
จังหวัดชลบุรี ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๒)

คำนำ

คณะกรรมการวิสามัญศึกษาแนวทางการสร้างคนดี คนเก่ง สู้สังคมเพื่อพัฒนาชาติไทย อย่างยั่งยืน วุฒิสภา ดำเนินการพิจารณาศึกษา รูปแบบและแนวทางในการสร้างคนดี คนเก่ง สู้สังคม เพื่อร่วมในการขับเคลื่อนและนำพาชาติไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามแนวทางศาสตร์พระราชา และยุทธศาสตร์ชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากทุกช่องทาง รวมถึงการถอดบทเรียน กรณีศึกษาองค์กรและบุคคล (ส่วนหนึ่ง) ที่มีผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ (Best Practice) และกระบวนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ในปัจจุบันและอนาคต เข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์และยกร่างจัดทำร่างคู่มือ แนวทาง การดำเนินการ พร้อมตัวอย่างโครงการ กิจกรรม และมาตรการในการดำเนินการจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม การร่วมมือสร้างเครือข่ายการปฏิบัติในทุกระดับของสังคมอย่างทั่วถึง ทุกพื้นที่ในวงกว้าง

คณะกรรมการฯ หวังว่าคู่มือแนวทางการสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้า และโอกาส สู้สังคม เพื่อพัฒนาชาติไทยอย่างยั่งยืน จะสามารถใช้เป็นต้นแบบให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสถาบันการศึกษานำไปสู่การปฏิบัติและปรับใช้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการสร้างคนของชาติให้มีคุณภาพและดำรงรักษาความเป็นชาติไทยให้มั่นคงถาวรสืบไป ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการจัดทำคู่มือแนวทางการสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้า สู้สังคม อย่างยั่งยืน

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญภาพ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ง
บทนำ : หลักการและเหตุผล.....	๑
บทที่ ๑ โครงการ/กิจกรรมการสร้างคนดี	๙
บทที่ ๒ โครงการ/กิจกรรมการสร้างคนเก่ง	๔๙
บทที่ ๓ โครงการ/กิจกรรมการสร้างคนกล้า	๗๑
บทที่ ๔ โครงการ/กิจกรรมการสร้างโอกาส	๙๓
บทที่ ๕ โครงการ/กิจกรรมการสร้างความยั่งยืน	๙๗
ภาคผนวก	(๑)
- ตัวอย่างแบบฟอร์มการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ	(๕)
แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔)	
คู่มือการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔)	
- รายชื่อองค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)	(๑๙)
- รายชื่อองค์กรคุณธรรม (อปท.)	(๖๓)
- แผนภาพการเสริมสร้างสังคมสันติสุข	(๗๕)

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
แผนผังความเชื่อมโยงของนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนสู่การปฏิบัติ	๗
ตัวอย่างของการจัดลำดับงานและการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ	๘
พระราชดำรัส สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี	๒๕
แผนภูมิการประเมินผลรอบทิศแบบ ๓๖๐ องศา	๘๑
การสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้า หลอมรวมอยู่ในตัวคนให้มีจิต “รักชาติ”	๘๙

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ ๑.๑ ตัวอย่างกิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์	๔๐
ตารางที่ ๑.๒ ตัวอย่างการกำหนดค่าเป้าหมายและชี้วัดในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง	๔๘
ตารางที่ ๒.๑ ตัวอย่างตัวชี้วัดการสร้างคนดี คนเก่ง	๖๙
ตารางที่ ๓.๑ ตัวอย่างยุทธศาสตร์สร้างคนไทยในอนาคต มีคุณลักษณะเป็นคนสมบูรณ์	๘๖

บทนำ

หลักการและเหตุผล

“... ดังนั้น นอกจากจะสอนคนให้เก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพพร้อม คือ ทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัย เพื่อประดับประดาองค์หนุนสำหรับการสร้างสรรค์ และให้เป็นความดีเป็นปัจจัยเพื่อประดับประดาองค์นำความเก่ง ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ที่อำนวยผล เป็นประโยชน์อันพึงประสงค์แต่ฝ่ายเดียว ...”
(พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๓๒)

การสร้างคนให้เป็นทั้งคนดีและคนเก่ง มีความเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย รวมถึงกลไกต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้การสร้างคนให้เป็นทั้งคนดีและคนเก่งนั้นสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ดังนั้น คณะกรรมการวิสามัญศึกษาแนวทางการสร้างคนดี คนเก่ง สู่สังคมเพื่อพัฒนาชาติไทย อย่างยั่งยืน วุฒิสภา จึงได้พิจารณาศึกษาเพื่อหาแนวทางที่ชัดเจน เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ในการสร้างคนดี คนเก่งและส่งเสริมคนดี ให้เป็นทรัพยากรหลักในการพัฒนาชาติให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ ตลอดจนเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนชาติไทยต่อไป ซึ่งการพัฒนาคนดี คนเก่ง และคนกล้าไม่ใช่เฉพาะช่วงอายุใดอายุหนึ่งเท่านั้น แต่ต้องต่อเนื่องและต่อยอดระหว่างทุกช่วงอายุตลอดชีวิต ซึ่งต้องการหล่อหลอม และเกิดการสะสมทักษะ ประสบการณ์ และกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ไม่เหมือนกัน

นอกจากนี้ความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม เช่น การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-๑๙) ทำให้ต้องหาคะบวนการสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้า ที่เหมาะสม และทันต่อยุคสมัย รวมถึงกระบวนการยกย่องชมเชย ปกป้อง รักษา และเยียวยาคนดี คนเก่ง คนกล้า เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน ดังนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกสถาบันทางสังคม (สถาบันครอบครัว สถาบันทางศาสนา ชุมชน สังคม สถาบันการศึกษา รัฐบาล ระบบเศรษฐกิจ การเมือง สื่อสารมวลชน) ซึ่งทุกภาคส่วน จะต้องมีแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการในการพัฒนาคนดี คนเก่ง สู่สังคมไทย โดยเป็นโครงการ กิจกรรม หรือมาตรการที่สามารถดำเนินการได้จริง และต่อยอดเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่หน่วยงานอื่นได้ เพื่อให้การนำไปสู่การปฏิบัติให้กว้างอย่างต่อเนื่อง

คณะกรรมการวิสามัญศึกษาแนวทางการสร้างคนดี คนเก่ง สู่สังคมเพื่อพัฒนาชาติไทย อย่างยั่งยืน วุฒิสภา ได้จัดทำ “คู่มือแนวทางการสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้า และโอกาส สู่สังคม เพื่อพัฒนาชาติไทยอย่างยั่งยืน” ฉบับนี้ขึ้น เพื่อขับเคลื่อนการสร้างคนดี คนเก่ง สู่สังคมเพื่อพัฒนาชาติไทยอย่างยั่งยืน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกภาคส่วนใช้เป็นกรอบในการส่งเสริม การสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้าของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบูรณาการในการส่งเสริมคุณธรรมใน สังคมไทย โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะครอบครัว ศาสนสถาน สถาบันการศึกษา (บวร : บ้าน วัด โรงเรียน) ในการสร้างโอกาสและความยั่งยืน ให้เกิดขึ้นทั้งในระดับชุมชน สังคม และ ประเทศชาติสืบไป

การขับเคลื่อน

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ของคณะกรรมการฯ จนได้ข้อเสนอการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้า โอกาส และความยั่งยืน (เอกสารเล่มที่ ๒/๓) มีประเด็นที่ใช้เป็นกรอบในการขับเคลื่อน โดยสรุป ดังนี้

๑. แผนยุทธศาสตร์

๑) แผนยุทธศาสตร์การสร้างคนดี กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ๒ ประเด็น ประกอบด้วย **ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑** การสร้างสังคมคุณธรรม เพื่อส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะ บูรณาการประเด็นคุณธรรมสู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนาเพื่อเผยแพร่หลักคำสอนที่ดี ปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสร้างค่านิยมและวัฒนธรรม ที่พึงประสงค์ในองค์กรภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคมอื่น ๆ ใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างครอบครัวคุณธรรม เพื่อการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ การอบรมการดูแลบุตรหลังคลอดจนถึงหนึ่งขวบปี การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม ผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว

๒) แผนยุทธศาสตร์การสร้างคนเก่ง กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ๗ ประเด็น ประกอบด้วย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนารูปแบบการสร้างคนดี คนเก่ง เพื่อการจัดการศึกษาเพื่อสร้างศักยภาพของคนในชาติให้เป็นคนมีคุณภาพที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติค่านิยมที่ดีให้แสดงออกในสมรรถนะสำคัญต่าง ๆ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาคนแบบองค์รวมให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคมและสติปัญญา การกำหนดคุณลักษณะและองค์ประกอบสมรรถนะของคนดี คนเก่ง และการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการคิดขั้นสูงเป็นแกน (Higher Order Thinking : HOT)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วม (Education for All – All for Education) เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองการพัฒนาประเทศและความต้องการของประชาชนและพื้นที่

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization: LO) เพื่อเป็นองค์กรที่มีการสร้างช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันภายในระหว่างบุคลากรในองค์กร ควบคู่ไปกับการรับความรู้จากภายนอก

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาการศึกษาตามสภาพที่เป็นปัญหาและความต้องการของประเทศ เพื่อการพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองต่อสถานการณ์และปัญหาในปัจจุบันของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียมกัน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ รูปแบบแนวทางการบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาคนดีและคนเก่งพร้อมกันในทุกด้าน เป็นการพัฒนาคนแบบองค์รวม สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาคนดีและคนเก่งของประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๗ การเรียนรู้เพื่อสร้างคนดี คนเก่ง ในระดับสถานศึกษา เพื่อใช้กระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนทุกด้านไปพร้อม ๆ กัน โดยออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงผลปลายทางที่หลักสูตรกำหนด ผ่านกระบวนการคิด ตรวจสอบ และประเมินตนเองด้วยการเรียนรู้แบบ Active Learning

๓) แผนยุทธศาสตร์การสร้างคนกล้า กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ๔ ประเด็น ประกอบด้วย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมสนับสนุนคนกล้าในอนาคต เพื่อเพิ่มค่า DNA คนดี คนเก่ง คนกล้า (พันธุ์ใหม่) ให้ตนเองอย่างต่อเนื่อง ตามศาสตร์พระราชาดำรงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ สร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา ขวัญกำลังใจให้ผู้นำมีความกล้าหาญพัฒนาตนเองเป็นพันธุ์ใหม่ ตามศาสตร์พระราชาดำรงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้กรอบมาตรการดูแลรักษาปกป้องคนกล้าที่มีคุณลักษณะคนดี เก่ง กล้า (พันธุ์ใหม่) สิทธิประโยชน์ คำนึงความกล้า ดี เก่ง และบทลงโทษผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย ความรับผิดชอบของผู้นำของประเทศทุกระดับ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ กองทุนลดผลเสียหายความเป็นมนุษย์พันธุ์ใหม่ด้วยรูปแบบใหม่ ดี เก่ง กล้า ตามศาสตร์พระราชาดำรงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้กรอบมาตรการเยียวยาช่วยเหลือคนกล้าที่มีทั้ง ความดี ความเก่งที่ได้รับผลกระทบความสมดุลด้วยความยุติธรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ ความเข้มข้นการประชาสัมพันธ์และให้รางวัลชีวิตความเป็นดีต่อชีวิต และยกระดับคุณค่าความเป็นมนุษย์พันธุ์ใหม่ ตามศาสตร์พระราชาดำรงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้กรอบมาตรการสร้างต้นแบบคนกล้า

๔) แผนยุทธศาสตร์การสร้างโอกาส กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ๖ ประเด็น ประกอบด้วย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างองค์กรคนดี เพื่อให้เกิดองค์กรคนดีทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน มีคุณงามความดี (Virtue) และความเป็นผู้นำ (Leadership) โดยสร้างระบบนิเวศ (Ecosystem) ให้เอื้อต่อการสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้า ซึ่งการสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้า จำเป็นต้องมีระบบนิเวศที่เหมาะสมเพียงพอ กระจายอยู่อย่างเสมอภาค สอดคล้องกับอัตลักษณ์ และวิถีชีวิตแต่ละท้องถิ่น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างโอกาสให้คนดี คนเก่ง คนกล้าประสบความสำเร็จในชีวิต มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความรู้ (Education) มีอาชีพ (Career) ทั้งนี้ การสร้างโอกาสให้คนดี คนเก่ง คนกล้า จะต้องมีการเข้าถึงการศึกษา การเรียนรู้ที่ทันสมัย ประกอบอาชีพที่ชอบ มีใจรัก มีเงินใช้จ่ายดูแลสุขภาพชีวิต มีงานทำ การเจริญเติบโตในหน้าที่การงาน ยอมรับในสังคม จะต้องมีการกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ โดยมีกติกา มาตรการรองรับรัฐธรรมนูญ สิทธิ หน้าที่ ความเท่าเทียม ความเสมอภาค ธรรมภิบาล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) โดยการพัฒนาทักษะเดิมให้สูงขึ้น (Upskill) และการเพิ่มพูนทักษะใหม่ (Reskill) เพื่อเป็นการพัฒนาให้คนไทยมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์มีความสามารถที่จะพัฒนาความรู้และความชำนาญให้ทันต่อ

การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของโลก เพื่อให้ประชาชนทุกวัยทุกอาชีพ ทุกพื้นที่ มีโอกาสได้มีความรู้เพิ่มเติม (Upskill) และเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลง หรือมีอาชีพเพิ่มขึ้น (Reskill) เพื่อเป็นคนไทยที่มีความรู้หลากหลาย (Multi skill)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างให้คนไทยรอบรู้เรื่องการวิจัย นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ (Research Innovation & Technology) โดยรัฐบาลต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และมหาวิทยาลัย สร้างธุรกิจที่เป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสร้างโอกาสให้คนไทย มีความรู้ มีความคิด มีอาชีพ ในการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในประเทศไทย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสร้างให้คนไทย มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity & Design Thinking) รัฐบาลจะต้องกำหนดให้มีรูปแบบและกระบวนการความคิด ทั้งในระบบการศึกษา การเรียนรู้ วิจัยและนวัตกรรม โดยมีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและทุกมิติ ซึ่งจะต้องนำความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จึงจำเป็นต้องกำหนดแนวทางให้ทุกช่วงวัยมีความคิดสร้างสรรค์ในกิจกรรมของตน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ การสร้างให้คนไทย มีศิลปะและภูมิใจในวัฒนธรรมไทย (Art & Culture) การศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับอนุบาล – การศึกษานอกระบบ และแรงงานที่ต้องการที่จะเรียนรู้เพิ่มเติม ต้องมีโอกาสเรียนรู้ที่จะพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะ โดยมีการสอดแทรกศิลปวัฒนธรรมในหลักสูตร อีกทั้งสถาบัน การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดน่าสนใจและภาคภูมิใจ

๕) แผนยุทธศาสตร์การสร้างความยั่งยืน กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ๘ ประเด็น ประกอบด้วย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ กลไกทางกฎหมาย โดยการกำหนดแนวทางของบรรทัดฐานทางสังคม ให้มีความชัดเจน ประชาชนเกิดการรับรู้อย่างทั่วกัน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ กลไกทางภาษีและสิทธิประโยชน์ การสร้างและพัฒนาระบบกลไกทางภาษีให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่มีการดำเนินการเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนดี คนเก่งคนกล้า ควบคู่คุณธรรม จริยธรรม ในการสร้างแรงจูงใจ ให้เป็นรูปธรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ กลไกทางเครือข่าย องค์กร มูลนิธิชุมชน เครือข่ายนักปฏิบัติ สำหรับกระบวนการจัดการความรู้ ในรูปแบบต่าง ๆ (Knowledge Management) และระบบสารสนเทศ เทคโนโลยี นวัตกรรมแนวคิดการก่อกำเนิด Big Data ระบบที่เป็นความรู้ที่บันทึกไว้แล้ว หรือความรู้ในคลังสมองมนุษย์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การบริหารจัดการ การบริหารจัดการคนดี คนเก่ง คนกล้า และระบบกลไกภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาสังคม เพื่อรับผิดชอบในการพัฒนาคนดี คนเก่ง คนกล้า และคนมีคุณธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนากำลังคน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สังคมแห่งการเรียนรู้ ควบคู่คุณธรรมเกิดการพัฒนาระบบโครงสร้าง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ กลไกทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการจัดระบบการศึกษาเพื่อการเสาะหา พัฒนา คนดี คนเก่ง คนกล้าสำหรับประชากรทุกกลุ่มทุกช่วงอายุ โดยสอดประสานร่วมกันทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม โดยมีรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องตอบสนองกับความต้องการของประชาชน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ การคัดกรอง ติดตามและประเมินผล ด้วยระบบและกลไก การสรรหาคนดี คนเก่ง คนกล้า ของหน่วยงาน องค์กร โครงการต่าง ๆ ตามความความพร้อมและ พัฒนาการในแต่ละระดับช่วงอายุที่หลากหลายมีเกณฑ์ มาตรการ วิธีการของหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ที่ใช้ประเมินผลบุคคลในการเข้าทำงาน เลื่อนลำดับขั้น ตำแหน่ง การยกย่องให้รางวัล การเลื่อนระดับ ภาระงานการวัดและประเมินผล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๗ การบริหารจัดการกองทุน ด้วยระบบและกลไกในการบริหาร จัดการกองทุนเพื่อส่งเสริมสนับสนุน คนดี คนเก่ง คนกล้า ได้แก่ ระบบกลไกในการระดมทรัพยากร ระบบกลไกในการจัดสรรทรัพยากร ระบบการติดตามประเมินผล การใช้กองทุน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๘ การประชาสัมพันธ์ โดยมีการประชาสัมพันธ์คนดี คนเก่ง คนกล้าแห่งชาติ ผ่านระบบสารสนเทศ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ระบบและทิศทางของสื่อสารมวลชน ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการเสาะหา สร้างเสริมคนดี คนเก่ง คนกล้า

๒. แนวทางดำเนินการ

๑) จัดทำกรอบแนวทาง (Framework) การสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้า แบบบูรณาการ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ในคนตามยุค (Generation) และช่วงวัย (ตั้งแต่ก่อนประถมวัยจนถึงสูงอายุ) ให้เกิดความเชื่อมโยงในทุกมิติ โดยอาศัยสังคมเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน

๒) จัดทำกรอบแนวทางการสร้างโอกาสและความยั่งยืน เพื่อเป็นหลักประกัน ความสำเร็จของการดำเนินงานตามกรอบแนวทางการสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้า โดยประสานพลัง การขับเคลื่อนชุมชน สังคม และประเทศชาติให้เกิดความมั่นคง มั่นคง อย่างยั่งยืน

๓. มาตรการและกิจกรรม

๑) การสร้างคนดี ได้กำหนดโครงการ/กิจกรรม ดังนี้

โครงการ/กิจกรรมที่ ๑ องค์กรคุณธรรม

โครงการ/กิจกรรมที่ ๒ ส่งเสริมจริยธรรมนำทีมงาน

โครงการ/กิจกรรมที่ ๓ องค์กรแห่งความซื่อตรง

โครงการ/กิจกรรมที่ ๔ โครงการจิตอาสา ๙๐๔

โครงการ/กิจกรรมที่ ๕ การเตรียมความพร้อมของบิดาและมารดาในการมีบุตร

โครงการ/กิจกรรมที่ ๖ ครอบครัวอบอุ่น

โครงการ/กิจกรรมที่ ๗ โครงการอบรมดูแลบุตรช่วงชั้นก่อนเข้าโรงเรียนก่อนปฐมวัย

โครงการ/กิจกรรมที่ ๘ โครงการโรงเรียนสีขาว หลักสูตร “โตไปไม่โกง”

โครงการ/กิจกรรมที่ ๙ ภาระงานการลูกเสือ – เนตรนารี

โครงการ/กิจกรรมที่ ๑๐ กิจกรรมธรรมมาศรมชุมชนแห่งการเรียนรู้

โครงการ/กิจกรรมที่ ๑๑ กิจกรรมศาสนสัมพันธ์

โครงการ/กิจกรรมที่ ๑๒ บูรณาการองค์กรภาคีทุกภาคส่วนเพื่อแม่และลูกปลอดภัย

สุขภาพดี

โครงการ/กิจกรรมที่ ๑๓ ปฏิรูประบบการคุ้มครองแม่และเด็ก และการเพิ่มประสิทธิภาพ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

โครงการ/กิจกรรมที่ ๑๔ เสริมสร้างความรู้การสื่อสารสุขภาพสู่แม่และครอบครัว
อย่างเข้าถึง เพื่อการพึ่งตนทางสุขภาพอย่างยั่งยืน

โครงการ/กิจกรรมที่ ๑๕ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดบริการสุขภาพแก่แม่และเด็กที่มี
คุณภาพ มาตรฐาน ทั่วทั้งประเทศ

โครงการ/กิจกรรมที่ ๑๖ ส่งเสริมการสร้างสรรค่นวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
การจัดบริการสุขภาพแก่แม่และเด็ก

โครงการ/กิจกรรมที่ ๑๗ พัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจ ยุทธศาสตร์
บุคลากร และการเสริมสร้างความสุข ในการทำงานของผู้ให้บริการ

๒) การสร้างคนเก่ง ผ่านการจัดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อปมเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ดังนี้

โครงการ/กิจกรรมที่ ๑ ระดับปฐมวัย

โครงการ/กิจกรรมที่ ๒ ระดับประถมศึกษา

โครงการ/กิจกรรมที่ ๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

โครงการ/กิจกรรมที่ ๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โครงการ/กิจกรรมที่ ๕ ระดับอาชีวศึกษา

โครงการ/กิจกรรมที่ ๖ ระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี (ชั้นปีที่ ๑)

โครงการ/กิจกรรมที่ ๗ ระดับการศึกษาต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๓) การสร้างคนกล้า ได้กำหนดแนวทาง/มาตรการ ดังนี้

แนวทาง/มาตรการที่ ๑ ปลุกฝังกระตุ้นสร้างค่านิยมเป็นคนกล้า

แนวทาง/มาตรการที่ ๒ มาตรการการดูแลรักษา

แนวทาง/มาตรการที่ ๓ มาตรการเยียวยา

แนวทาง/มาตรการที่ ๔ มาตรการสร้างต้นแบบคนดี คนเก่ง คนกล้า

๔) การสร้างโอกาส ได้กำหนดโครงการ/กิจกรรม ดังนี้

โครงการ/กิจกรรมที่ ๑ การสร้างโอกาสให้คนไทยเป็นคนดีและคนเก่ง

โครงการ/กิจกรรมที่ ๒ โครงการสร้างโอกาสให้นักศึกษาทำการวิจัยและนวัตกรรม
ที่สามารถนำมาใช้งานได้จริง

๕) การสร้างความยั่งยืน ได้กำหนดโครงการ/กิจกรรม ดังนี้

โครงการ/กิจกรรมที่ ๑ การจัดทำและพัฒนากฎหมาย ระเบียบ แนวปฏิบัติ

โครงการ/กิจกรรมที่ ๒ การจัดทำมาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์

โครงการ/กิจกรรมที่ ๓ การสร้างและเสริมพลังเครือข่ายในทุกพื้นที่

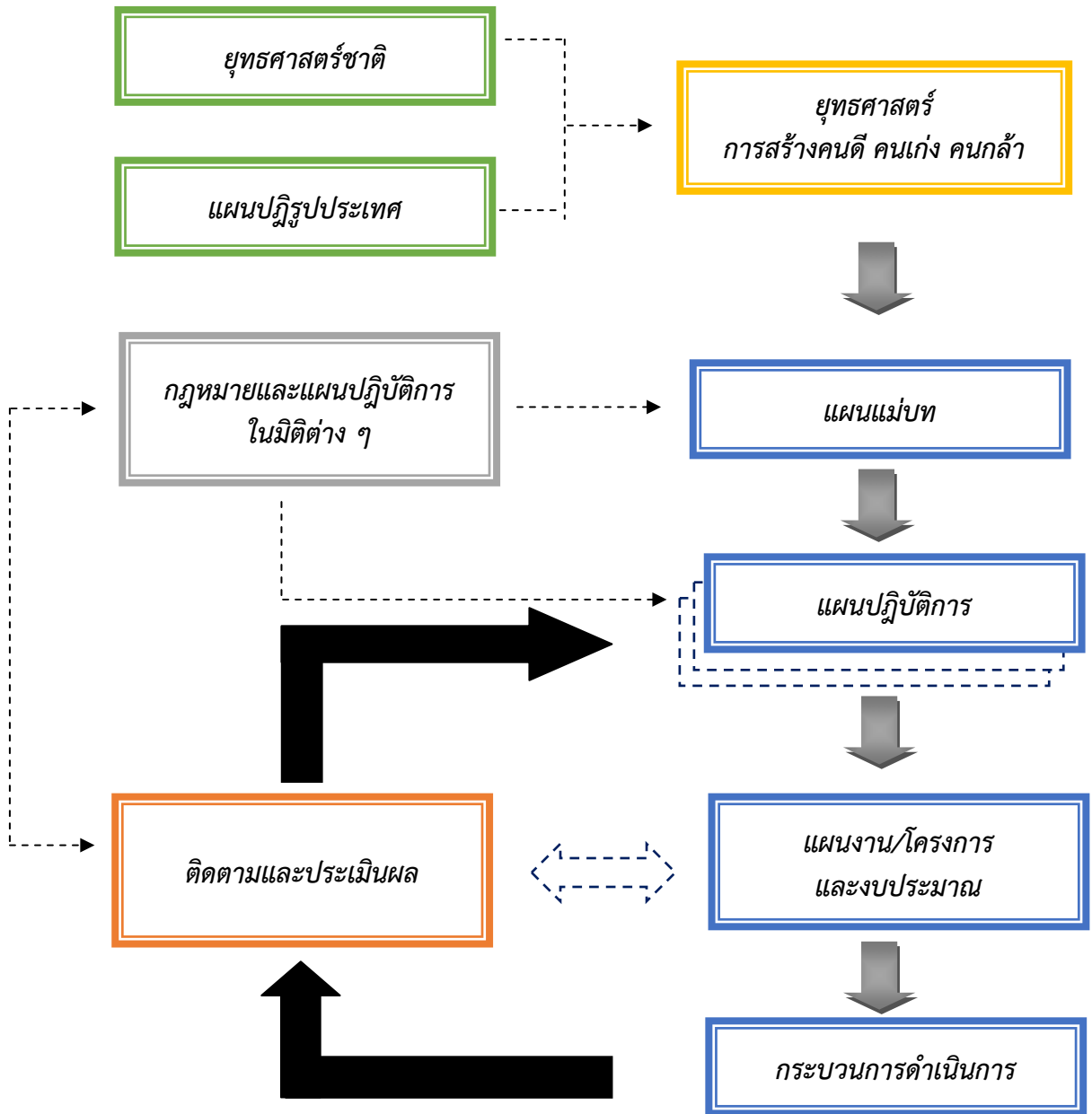
โครงการ/กิจกรรมที่ ๔ การจัดให้มีหน่วยงานกลางและฐานข้อมูล

โครงการ/กิจกรรมที่ ๕ การจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
ที่เสาะหา พัฒนาคนดี คนเก่ง คนกล้า

โครงการ/กิจกรรมที่ ๖ การจัดทำเกณฑ์ มาตรการ วิธีการคัดกรอง ติดตาม
และประเมินผลคนดี คนเก่ง คนกล้า

โครงการ/กิจกรรมที่ ๗ การสร้างระบบและกลไกในการระดมกองทุน เพื่อสนับสนุน
คนดี คนเก่ง คนกล้า

การบูรณาการ การติดตามและประเมินผล

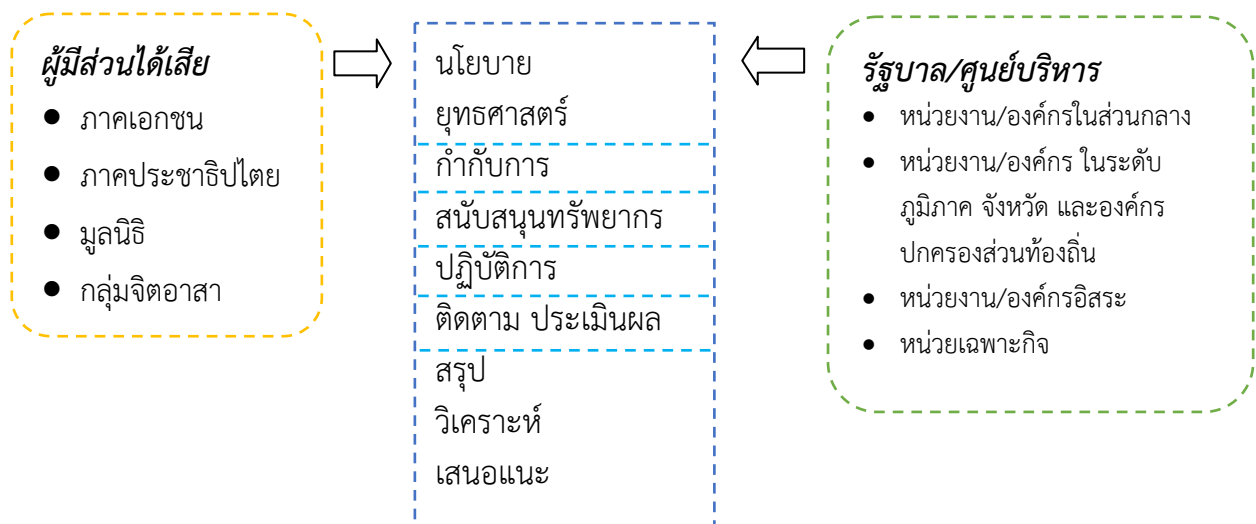
- แผนผังความเชื่อมโยงของนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนสู่การปฏิบัติ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

การสร้าง คัดกรอง พัฒนา ปกป้อง รักษาและเชิดชูคนดี คนเก่ง คนกล้า ให้เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลและองค์กร รวมทั้งการสร้างโอกาสและความยั่งยืนเพื่อประกันความสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยใช้กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ควบคู่ไปกับพลังบวกทางสังคม

ปัจจัยที่อาจส่งผลให้การดำเนินการเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดหวัง นอกเหนือจากการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนในระดับต่าง ๆ ให้สอดคล้องกัน การติดตามประเมินผล เพื่อปรับปรุง/พัฒนา นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนให้เหมาะสมกับบริบทที่แท้จริงแล้ว การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบหรือหน้าที่และอำนาจให้ชัดเจนจะเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายในแต่ละระดับได้อย่างเป็นรูปธรรม

ตัวอย่างของการจัดลำดับงานและการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังภาพ

บทที่ ๑

โครงการ/กิจกรรมการสร้างคนดี

ตัวอย่างกิจกรรมที่เป็นการสร้างคนดี ภายใต้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะ มีดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ องค์กรคุณธรรม

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้จัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) ซึ่งในการขับเคลื่อนแผนฯ ได้นำแนวคิดองค์กรคุณธรรมมาปฏิบัติ โดยกำหนดให้มีการส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรคุณธรรม ชุมชนคุณธรรม จังหวัดคุณธรรม และอำเภอคุณธรรม พร้อมทั้งกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับส่งเสริม ระดับคุณธรรม และระดับคุณธรรมต้นแบบ ดังนี้

๑. เป้าหมายของการพัฒนาองค์กรคุณธรรม

เพื่อให้องค์กรมีบทบาทในการสร้างคนดีเพื่อสังคมที่ดี ส่งเสริมให้คนในองค์กรมีทัศนคติ วิธีคิด และการประพฤติปฏิบัติที่สะท้อนการมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีเหมาะสมกับสังคมไทยมากขึ้น และองค์กรมีคุณค่าและประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรม เนื่องจากสมาชิกขององค์กรมีคุณธรรมมากขึ้น

๒. ความหมาย ระดับ และประเภทขององค์กรคุณธรรม

๒.๑ ความหมาย

องค์กรคุณธรรม คือ องค์กรหรือหน่วยงานที่ผู้นำและสมาชิกขององค์กร แสดงเจตนารมณ์ และความมุ่งมั่นดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมในองค์กร และเป็นองค์กรที่มีส่วนร่วม สร้างสังคมคุณธรรม โดยมีการบริหารจัดการองค์กรตามหลักคุณธรรม ธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกในองค์กรยึดมั่นคุณธรรมเป็นฐานในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในการรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรมให้กับประชาชน ชุมชน และเครือข่ายองค์กรคุณธรรม

๒.๒ ระดับขององค์กรคุณธรรม

องค์กรคุณธรรม แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑ องค์กรส่งเสริมคุณธรรม คือ องค์กรที่แสดงเจตนารมณ์จะพัฒนาองค์กรของตนให้เป็นองค์กรคุณธรรม โดยมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณธรรม มีแผนการดำเนินการพัฒนาองค์กรคุณธรรม มีการจัดกลไกและผู้รับผิดชอบ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการดำเนินงานอาจเกิดขึ้นบางส่วน แต่ผลการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของคนหรือปัญหาเชิงคุณธรรมที่ลดลงอาจยังไม่เห็นผลอย่างชัดเจน

ระดับที่ ๒ องค์กรคุณธรรม คือ องค์กรส่งเสริมคุณธรรมที่มีกระบวนการพัฒนาองค์กรคุณธรรม ที่ได้มาตรฐานขององค์กรส่งเสริมคุณธรรม และมีการจัดระบบภายในองค์กรที่เอื้อต่อ

การพัฒนาองค์กรคุณธรรมด้วยการร่วมกันกำหนดข้อตกลงคุณธรรมที่ระบุว่า สมาชิกในองค์กรจะทำ (Do) และไม่ทำอะไร (Don't) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในองค์กรจนบรรลุคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนด และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นปัญญาคุณธรรมที่เป็นพันธะสัญญาของคนในองค์กรที่จะยึดถือปฏิบัติจนเป็นวัฒนธรรมองค์กร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในองค์กร และส่งผลให้เกิดการทำความดีเพิ่มขึ้น ปัญหาเชิงคุณธรรมลดลง และมีแนวโน้มในการพัฒนาที่ต่อเนื่อง เกิดความยั่งยืน

ระดับที่ ๓ องค์กรส่งเสริมคุณธรรม คือ องค์กรคุณธรรมที่ดำเนินการจนประสบความสำเร็จ ทั้งกระบวนการและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนที่สะท้อนการมีคุณธรรมเป้าหมายตามที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ คนมีความสุข องค์กรมีคุณภาพและคุณธรรมเชิงประจักษ์ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กรคุณธรรมของตนให้มีความดีงามเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีองค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับองค์กรต่าง ๆ ได้

๒.๓ ประเภทองค์กรคุณธรรม

สามารถแบ่งกลุ่มประเภทหน่วยงาน องค์กรตามลักษณะของกลไกภาครัฐ

- กลุ่มองค์กรภาครัฐ เช่น ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์กรมหาชน และองค์กรในกำกับของรัฐ เป็นต้น

- กลุ่มงานภาคธุรกิจเอกชน เช่น บริษัท ห้างร้าน โรงงาน สถานประกอบการ ธนาคาร เป็นต้น

- กลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมและชุมชน เช่น องค์กรชุมชน กลุ่มสมาคม มูลนิธิ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรสาธารณะประโยชน์ เป็นต้น

๓. หลักการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรคุณธรรม

น้อมนำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) มาเป็นหลักในการดำเนินการ ดังนี้

๓.๑ ระเบิดจากข้างใน

เป็นหัวใจที่สำคัญที่สุด ต้องให้เกิดจากความตระหนัก มุ่งมั่นตั้งใจ มีเป้าหมายเดียวกัน ของผู้นำและสมาชิกขององค์กรด้วยความสมัครใจ หากทำโดยถูกบังคับหรือทำตามกระแสนโยบาย โดยไม่ตั้งใจจริง จะไม่เกิดผลสัมฤทธิ์หรือไม่มีความยั่งยืน

๓.๒ ทำแบบองค์รวม

ต้องทำพร้อมกันทั้งระบบขององค์กร โดยให้ประสานสอดแทรกไปกับการบริหาร และการทำงานปกติขององค์กร ไม่แยกออกมาเป็นโครงการหรือกิจกรรมเดี่ยว ๆ ที่ขาดความเชื่อมโยงกับระบบใหญ่ขององค์กร

๓.๓ ทำตามหลักความจริง

ต้องทำจากสภาพความจริงขององค์กร โดยมีการศึกษาปัญหาและต้นทุนความดีขององค์กรให้เป็นระบบ แล้วลงมือทำตามลำดับขั้นตอน แก้ปัญหาที่จุดเล็กก่อน ทำให้ง่ายไม่ยึดติดตำรา ด้วยการใช้องค์ความรู้จากที่อื่นมาเป็นเพียงแนวทางมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับองค์กรของตน

๓.๔ การมีส่วนร่วม

ต้องสร้างโอกาสให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการออก ความคิดเห็นด้วยเหตุผล เพราะเป้าหมายสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรม คือ การทำให้คนในองค์กร มีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่สะท้อนการมีคุณธรรมมากขึ้น จึงต้องเชิญชวนให้ทุกคนเป็นพลัง ในการเปลี่ยนแปลงไปสู่คุณธรรม เป้าหมาย

๓.๕ ทำความดีเพื่อความดี

ตั้งใจร่วมกันพัฒนาองค์กรของทุกคนให้เป็นองค์กรคุณธรรมเพื่อสร้างองค์กรที่ดี มีคุณภาพ สร้างคนดีเพื่อสังคมที่ดี มุ่งประโยชน์ส่วนรวม โดยไม่มีเป้าหมายเคลือบแฝงเพื่อประโยชน์อื่น

๔. กระบวนการพัฒนาองค์กรคุณธรรม

การพัฒนาให้เป็นองค์กรคุณธรรมต้องประยุกต์ใช้หลักการทั้ง ๕ ประการในข้อ ๓ ตามขั้นตอน ดังนี้

๔.๑ องค์กรส่งเสริมคุณธรรม

๔.๑.๑ ทำให้ทุกคนมีเจตจำนงในการสร้างองค์กรคุณธรรม โดยเฉพาะผู้นำ องค์กรต้องแสดงเจตนารมณ์ที่ชัดเจนและโน้มน้าวจิตใจให้คนในองค์กรเข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่มี การบังคับ ในเบื้องต้นต้องได้จำนวนเกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนคนในองค์กรจึงจะดำเนินการในขั้นต่อไป

๔.๑.๒ กำหนดคุณธรรมเป้าหมาย จัดประชุมกลุ่มเพื่อกำหนด “คุณธรรม เป้าหมาย” ด้วยการระดมสมองหา “ปัญหาที่ยากแก่” โดยปัญหานี้เป็นปัญหาที่ทำให้บุคคลภายนอก ขาดความเชื่อถือ ศรัทธา และไว้วางใจองค์กรของเรา หรืออาจเป็นคุณธรรมความดีที่มีอยู่เดิมที่ทุกคน พร้อมที่จะดำรงไว้ซึ่งความดีนั้นก็ได้ เมื่อได้ปัญหาที่ยากแก่แล้ว จัดให้มีการระดมสมองต่อไป เพื่อหา “ความดีที่ยากทำ” ที่เกิดจากความคิดของตนเองว่าควรจะต้องทำความดีอะไรเพื่อให้คุณธรรม เป้าหมายเกิดขึ้นหรือดำรงอยู่ในองค์กร (ควรจะไม่เกิน ๓ ความดี)

อนึ่ง การจัดประชุมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมแต่ละครั้งไม่ควรเกิน ๑ ชั่วโมง และควรเป็นบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการมากนัก โดยอาจตกลงกันจัดเป็น Moral Hour สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง เพื่อให้ทุกคนจัดสรรเวลามาร่วมประชุมได้ทุกครั้ง และในการประชุมกลุ่มควรฝึกยึดหลักคุณธรรม ในการเสนอความเห็น ๓ ประการ คือ (๑) คิดเชิงบวก (๒) คิดถึงอนาคต และ (๓) เริ่มต้นการกระทำจาก ตนเอง

๔.๑.๓ จัดทำแผนดำเนินงาน เมื่อได้ความดีที่ยากทำแล้วร่วมกันสร้าง “ข้อตกลงคุณธรรม” เพื่อเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติของคนในกลุ่มให้บรรลุความดีนั้น โดยอาจ กำหนดให้มีการประชุมเป็นประจำในทุกสัปดาห์ และมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบในการประสานงาน เมื่อมีแผนดำเนินงานและผู้รับผิดชอบที่ทุกคนยอมรับแล้ว เป็นอันเสร็จสิ้นกระบวนการในขั้น “องค์กร ส่งเสริมคุณธรรม”

๔.๒ องค์กรคุณธรรม

๔.๒.๑ หาปทัสสถานของกลุ่ม ด้วยการจัดประชุมกลุ่มจัดลำดับความสำคัญ ในการทำความดีเพื่อแก้ไขปัญหาที่กำหนด แล้วนำความดีที่พึงปรารถนานั้นมากำหนดเป็น

“ค่านิยมหลัก” เพียงความดีเดียว หลังจากนั้นระดมสมองหา สิ่งที่เราจะต้องทำ (Do) และสิ่งใดที่เราต้องไม่ทำ (Don't) เพื่อให้เป็นปทัสถาน (Norms) ของกลุ่มที่จะร่วมกันปฏิบัติเพื่อให้เกิดความดีที่พึงปรารถยานั้น ซึ่งขั้นนี้เป็นไปตามทฤษฎีของ Deming (P-D-C-A) ในขั้น Plan แล้วเริ่มนำปทัสถานเหล่านั้น ไปทดลองปฏิบัติในขั้น Do

๔.๒.๒ ประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ประเมินผลการทดลองปฏิบัติตามปทัสถานร่วมกันกำหนดประมาณ ๓-๖ เดือน หากไม่เกิดผลการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ให้จัดระดมสมองปรับปทัสถานตามขั้นตอน Check จนได้ปทัสถานที่เกิดผลในการสร้างความดีที่พึงปรารถนาแล้ว นำมากำหนดในขั้น Action ซึ่งจะได้ “ปณิธานคุณธรรม” ที่ทุกคนมีพันธะสัญญาที่จะปฏิบัติจนเป็นลักษณะนิสัยจนเป็นวัฒนธรรมองค์กร

๔.๒.๓ การยกย่องเชิดชูคนดีขององค์กร จัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติตามปณิธานคุณธรรมเป็นรายบุคคล เมื่อมีการปฏิบัติจนเป็นลักษณะนิสัยแล้ว จัดให้มีการยกย่องคนดี ที่สามารถปฏิบัติตามปณิธานคุณธรรมได้อย่างครบถ้วนด้วยการมอบสัญลักษณ์ของความดีเป็นที่ประจักษ์ และควรมีการมอบรางวัลให้กับบุคคลที่เริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงด้วย เพื่อเป็นการยกย่องให้พัฒนาตนเอง ให้มีความดีที่พึงปรารถนาอย่างสมบูรณ์ เมื่อดำเนินการในขั้นนี้ครบถ้วน เป็นอันสิ้นสุดกระบวนการ ในขั้น “องค์กรคุณธรรม”

๔.๓ องค์กรคุณธรรมต้นแบบ

๔.๓.๑ การขยายผลความดีทั่วทั้งองค์กร ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม ในองค์กรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดคุณธรรมเป้าหมายในทุกคนทั่วทั้งองค์กร จนถึงขั้นมีความดีที่ปรารถนาเป็น “วัฒนธรรมองค์กร”

๔.๓.๒ พัฒนาเสริมสร้างความดีอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเลือกความดีที่พึงปรารถนามาระดมสมองหาปทัสถานตามขั้นตอน PDCA โดยอาจเชิญชวนให้นำค่านิยม กตัญญู พอเพียง วินัย สุจริต(ซื่อตรง) และจิตอาสา มาพัฒนาคุณธรรมของคนในองค์กรอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement Process - CIP)

๔.๓.๓ จัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการสร้างความดี รวบรวมองค์ความรู้และจัดให้มีวิทยากรในการเผยแพร่องค์ความรู้ในการส่งเสริมคุณธรรมความดีให้กับองค์กรอื่นที่มีความสนใจ และจัดทำเครือข่ายในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และอื่น ๆ ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๕. คุณธรรมที่ควรส่งเสริมในองค์กรคุณธรรม

การส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดผลดีต้องเลือกประเด็นคุณธรรมความดีที่สอดคล้อง กับปัญหาและความต้องการของคนในองค์กร แต่ในบางกรณีผู้นำองค์กรอาจเสนอแนะและโน้มน้าว ให้นำปัญหาในภาพรวมของสังคมนำมาเป็นความดีที่พึงปรารถนาได้ ซึ่งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้สังเคราะห์พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ตลอดรัชสมัยของพระองค์ สรุปความดีที่คนไทยควรประพฤติปฏิบัติ ๕ ประการ คือ

๕.๑ กตัญญู คือ ความรู้คุณ หมายถึง ความเป็นผู้มีใจกระจ่าง มีสติ มีปัญญาบริบูรณ์ รู้อุปการคุณที่ผู้อื่นกระทำแล้วแก่ตน ผู้ใดก็ตามที่ทำคุณแก่ตนแล้ว ไม่ว่าจะมากก็ตาม น้อยก็ตามแล้วก็ตามระลึกนึกถึงด้วยความซาบซึ้งไม่ลืมเลย (วิกิพีเดีย)

๕.๒ พอเพียง หมายถึง ความพอเพียงในการดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง มีเหตุมีผล ใช้ความรู้ในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ มีความพอประมาณ พอดี ไม่เบียดเบียนตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม ไม่ประมาท สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

๕.๓ วินัย หมายถึง การยึดมั่นและรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ทั้งวินัยต่อตนเอง ในการผลักดันชีวิตให้ก้าวหน้า วินัยต่อองค์กร สังคม ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ จรรยาบรรณ และเคารพต่อกฎหมาย

๕.๔ สุจริต หมายถึง ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรมทั้งปวง นอกจากตนเองจะเป็นคนซื่อตรงแล้ว ต้องกล้าปฏิเสธการกระทำที่ไม่ซื่อตรง ไม่ซื่อสัตย์ของบุคคลอื่นที่จะทำให้สังคมเสียหาย

๕.๕ จิตอาสา หมายถึง การเป็นผู้ใส่ใจต่อสังคมสาธารณะและอาสาลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ไม่ใช่หน้าที่ของตน ด้วยความรัก ความสามัคคี เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ของสังคมของประเทศชาติ โดยมีได้หวังผลตอบแทน ทำความดีเพื่อความดี เอื้ออาทรต่อคนร่วมสังคม ทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

ทั้งนี้ คุณธรรมแต่ละด้านจะเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมด้านอื่น ๆ การส่งเสริมคุณธรรม ทั้งห้าด้านนี้ จึงไม่เป็นการบังคับ องค์กรควรเลือกส่งเสริมคุณธรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ขององค์กร

๖. ประโยชน์ของการพัฒนาองค์กรคุณธรรม

การพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรคุณธรรมจะก่อให้เกิดประโยชน์มากมายหลายระดับ ดังนี้

- ระดับบุคคลและครอบครัว เมื่อสมาชิกขององค์กรมีคุณธรรมเป็นฐานในการดำเนินชีวิตมากขึ้น ย่อมส่งผลดีต่อคนนั้นเป็นคนดี ความสัมพันธ์และการยอมรับจากคนอื่นมากขึ้น ทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และส่งผลต่อครอบครัวให้ดีขึ้นเป็นครอบครัวอบอุ่น เข้มแข็ง

- ระดับองค์กร เมื่อองค์กรมีการบริหารที่มีคุณธรรมและธรรมาภิบาล มีสมาชิกที่มีคุณธรรม จะทำให้องค์กรมีภาพลักษณ์ที่ดีในสังคม เป็นต้นทุนหรือคุณค่าเพิ่มในการดำเนินกิจการ คุณภาพการทำงานของสมาชิกดีขึ้นทำให้ประสิทธิผลขององค์กรเพิ่มขึ้น ต้นทุนน้อยลง เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

- ระดับชาติ ประเทศที่มีองค์กรคุณธรรม ที่มีบทบาทและความสามารถในการสร้างคนดีให้กับสังคมมากขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่ทุกช่วงวัยได้รับการปลูกฝังในการส่งเสริมคุณธรรม ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์สันติสุข เป็นสังคมคุณธรรม และยังเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศอีกด้วย

- ระดับนานาชาติ ประเทศไทยจะมีภาพลักษณ์ที่ดีและเกิดความร่วมมือในการพัฒนาต่าง ๆ กับนานาชาติเพิ่มขึ้น

๗. ตัวชี้วัด

ปี ๒๕๖๔

- หน่วยงานภายในของหน่วยงานภาครัฐได้รับการพัฒนาเป็นองค์กรส่งเสริมคุณธรรมมากกว่า ร้อยละ ๕๐

- หน่วยงานของรัฐระดับนิติบุคคลได้รับการพัฒนาเป็นองค์กรส่งเสริมคุณธรรมอย่างน้อย ร้อยละ ๒๕

ปี ๒๕๖๕

- หน่วยงานภายในของหน่วยงานภาครัฐได้รับการพัฒนาเป็นองค์กรส่งเสริมคุณธรรมมากกว่า ร้อยละ ๘๐

- หน่วยงานภายในของหน่วยงานของรัฐได้รับการพัฒนาเป็นองค์กรคุณธรรมอย่างน้อยร้อยละ ๕๐

- หน่วยงานของรัฐระดับนิติบุคคลได้รับการพัฒนาเป็นองค์กรส่งเสริมคุณธรรม อย่างน้อยร้อยละ ๖๐

- หน่วยงานของรัฐระดับนิติบุคคลได้รับการพัฒนาเป็นองค์กรคุณธรรมอย่างน้อย ร้อยละ ๒๕

กิจกรรมที่ ๒ ส่งเสริมจริยธรรมนำทีมงาน

เป็นที่ทราบกันดีว่า การส่งเสริมคุณธรรมจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับเจตนาธรรมณ์ ของผู้นำขององค์กร แต่ในองค์กรขนาดใหญ่ที่มีผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาหลายระดับ การส่งเสริมคุณธรรมจำเป็นต้องเริ่มปลูกฝังจากผู้นำทุกระดับขององค์กรเพื่อให้มีความเข้าใจในเหตุผลและประโยชน์ ที่จะได้รับจากกิจกรรมการสร้างความดี พร้อมกับให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้กลุ่มที่ทำกิจกรรม เมื่อมีความเข้าใจตรงกันทั้งองค์กรแล้ว จึงมอบภารกิจปลูกฝังคุณธรรมให้กับคนในหน่วยงาน ด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในหน่วยงานที่มีขนาดเล็กที่สุด โดยให้มีการรายงานผลการดำเนินการให้ผู้บังคับบัญชาเหนือตนทุกเดือน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการสร้างคนดีระหว่างผู้นำระดับล่างอย่างสม่ำเสมอ เมื่อได้ความดีที่อยากทำและข้อตกลงคุณธรรมของหน่วยงานแล้วนำมาประชุมกลุ่มของหน่วยงานระดับกลางเพื่อกำหนดค่านิยมและข้อตกลงคุณธรรมของหน่วยระดับกลาง และยกระดับขึ้นมาถึงระดับสูงสุดขององค์กรแบบ Bottom-up ซึ่งกระบวนการนี้จะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้นำสูงสุดขององค์กรอย่างต่อเนื่องจึงจะประสบความสำเร็จ

ตัวอย่างสำคัญ เช่น รัฐสภา ซึ่งประกอบด้วยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการข้าราชการรัฐสภา (ก.ร.) ให้พิจารณานำแนวทางของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๔) มาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับข้าราชการรัฐสภา จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมจริยธรรมนำทีมงานขึ้น โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในกลุ่มงานซึ่งเป็นหน่วยงานเล็กที่สุดขององค์กร ในขั้นแรกได้จัดสัมมนาผู้บังคับบัญชากลุ่มงานทุกคนเพื่อทำความเข้าใจโครงการ แล้วจัดสัมมนาผู้บังคับบัญชากลุ่มงานครั้งละไม่เกิน ๒๕ คน เพื่อฝึกปฏิบัติในการคิดในการวิเคราะห์และกำหนดแนวทางในการพัฒนาหน่วยงานของตน ในการสัมมนาครั้งนี้ วิทยากรจะมีการตั้งคำถามให้ทุกคนตอบในที่ประชุมกลุ่มเวียนกันไป ๓ คำถาม คือ (๑) ท่านลองทบทวนว่าท่านมีความดีอะไรผู้บังคับบัญชาจึงไว้วางใจมอบตำแหน่งนี้ให้ (๒) ท่านได้รับการปลูกฝังความดีนั้นมาจากไหน และ (๓) ท่านจะทำอย่างไรให้ผู้ใต้บังคับบัญชาของท่านมีความดีเช่นเดียวกับท่าน หลังจากนั้น ให้ไปจัดประชุมคนในหน่วยงานที่สมัครใจสัปดาห์ละ ๑ วัน ครั้งละไม่เกิน ๑ ชั่วโมง โดยกำหนดเงื่อนไขให้ทุกคนปฏิบัติตามกติกา ๓ ข้อ คือ (๑) คิดเชิงบวก (๒) คิดถึงอนาคต และ (๓) เริ่มการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากตนเอง

การทำกิจกรรมกลุ่มในระดับกลุ่มงานมีกำหนด ๖ เดือน โดยทุกเดือน ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานต้องรายงานความก้าวหน้าให้กับผู้อำนวยการสำนักที่ตนสังกัด เพื่อขอคำแนะนำในการพัฒนาคนในกลุ่มงานให้เป็นคนดีตามแนวทางของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ เมื่อทำกิจกรรมครบ ๓ เดือน จัดให้มีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้บังคับบัญชากลุ่มงานไม่เกิน ๒๕ คน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสร้างคนดีและปัญหาอุปสรรคในการสร้างคนดีของกลุ่มงาน จากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้นี้ ทำให้ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานได้รับแนวคิดในการสร้างความดีที่อยากทำ ๑ ความดี และข้อตกลงคุณธรรมซึ่งจะพัฒนาเป็นปฏิญญาคุณธรรมตามหลัก P-D-C-A แล้วนำไปปฏิบัติในการทำกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่องอีก ๓ เดือน จนได้ความดีที่พึงปรารถนาและปฏิญญาคุณธรรมของกลุ่มงานที่ทุกคน มีพันธะสัญญาว่าจะปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเป็นลักษณะนิสัย

หลังจากนั้น ยกระดับการทำกิจกรรมกลุ่มเป็นกลุ่มผู้อำนวยการสำนักกับผู้บังคับบัญชา กลุ่มงานในสำนักนั้น จนได้ความดีที่อยากทำและปณิญาคุณธรรมของสำนัก ต่อมาได้ขยายผลมาสู่ระดับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยทำกิจกรรมระหว่างผู้บริหาร รอง และผู้อำนวยการสำนัก เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นเพื่อสรุปเป็นค่านิยมขององค์กร ๓-๕ ความดี และข้อตกลงคุณธรรมที่ทุกคนพร้อมจะปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงปลูกฝังความดีนั้นให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดผลทั่วทั้งองค์กร

การทำกิจกรรมของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่ได้กระทำอย่างต่อเนื่องเป็นเวลากว่า ๓ ปี ได้ส่งผลให้มีการพัฒนาคนดีให้กับองค์กรอย่างเป็นระบบ สิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ การปฏิบัติตนของผู้ผู้อำนวยการสำนักในการเป็นตัวอย่างและเอาใจใส่ในการพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นคนดีอย่างต่อเนื่อง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญ เนื่องจากคนกลุ่มนี้กำลัง จะก้าวเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดขององค์กรในอนาคต

กิจกรรมที่ ๓ องค์กรแห่งความซื่อตรง

โครงการนี้เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของคณะกรรมการการศึกษาตรวจสอบ เรื่องการทุจริตและเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา ร่วมกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและศูนย์ ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรมในปัจจุบัน) เมื่อปี ๒๕๕๓ – ๒๕๕๔ เพื่อศึกษาแนวทางในการสร้างธรรมาภิบาลในองค์กรภาครัฐ โดยเริ่มต้นจากการมอบให้สถาบัน พระปกเกล้า ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมความซื่อตรงในสังคมไทย” เพื่อศึกษา สถานการณ์ความซื่อตรงของสังคมไทย จัดทำตัวชี้วัดความซื่อตรง รวมถึงการศึกษาระบบการพัฒนา คุณธรรมความซื่อตรงของประเทศมาเลเซีย และวิเคราะห์หาแนวทางเสริมสร้างความซื่อตรงให้เกิดขึ้น ในสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งงานวิจัยนี้จะเป็นฐานความรู้และฐานคิดในการจัดทำแผนพัฒนา ความซื่อตรงของสังคมไทย คำว่า “ซื่อตรง” หมายถึง “เป็นการกระทำที่ซื่อสัตย์ สุจริต ตรงไปตรงมา ประพฤติปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม” ตรงกับ คำภาษาอังกฤษว่า “Integrity” ซึ่งเป็น “ค่านิยม” ที่สำคัญในการสร้าง “ธรรมาภิบาล” (Good Governance) หรือ “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” โดยทุกองค์การไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและเอกชน “ต้อง” สร้างให้เกิดขึ้นกับคนในองค์กร

ท่านผู้รู้ของประเทศไทยหลายท่านได้ให้ความเห็นที่ตรงกันว่า การที่จะให้ “ธรรมาภิบาล” เกิดขึ้นในองค์กรใด ผู้บริหารต้องมี “ทศพิธราชธรรม” ซึ่ง ๑ ใน ๑๐ ข้อนั้น คือ “อาชวะ” ที่แปลว่า “ซื่อตรง” และถ้าให้ตีความจะมี “ธรรมะของผู้ปกครอง” อีกข้อหนึ่ง คือ “อวิโรธนะ” ที่แปลว่า “ไม่ คลาดแคล้วจากธรรมะ” หรือปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายในคุณธรรมความดี ซึ่งหมายถึง “มี ความซื่อสัตย์สุจริตและตรงไปตรงมา” โดยปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และกฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่ได้กำหนด ไว้อย่างเคร่งครัด

สำหรับความซื่อตรงนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) ได้พระราชทาน หลักคิดของข้าราชการไว้ในพระราชนิพนธ์ “หลักราชการ” เมื่อปี ๒๔๕๗ ว่า “ความซื่อตรงต่อหน้าที่ คือ ตั้งใจกระทำกิจการซึ่งได้รับมอบหมายเป็นหน้าที่ของตนโดยซื่อสัตย์สุจริต ใช้ความอดุสาหวิริยภาพ เต็มสติกำลังของตน ด้วยความมุ่งหมายให้กิจกรรมนั้นๆ บรรลุซึ่งความสำเร็จโดยอาการอันงดงามที่สุด ที่พึงมีหนทางปฏิบัติได้” นอกจากนั้น ทรงได้พระราชทานแนวคิดไว้ว่า ต้องมี “ความซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไป คือ ประพฤติซื่อตรงต่อคนทั่วไป รักษาตนให้เป็นคนควรเขาทั้งหลายจะเชื่อถือได้ โดยรักษาจรรยาสุจริต พุด ะอะไรเป็นมั่น ไม่เหินหันเปลี่ยนแปลง คำพูดไปเพื่อความสะดวกเฉพาะครั้ง ๑ คราว ๑” นั้นหมายความว่า “ข้าราชการ” รวมถึง “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับมอบโดยกฎหมายให้ใช้ “อำนาจรัฐ” ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต วิริยะอดุสาหะ และทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ อย่างดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ รวมถึงรักษาคำพูดที่ได้เคยเปล่งวาจาไว้

ด้วยเหตุนี้ จึงมีการนำคุณธรรม “ความซื่อตรง” มาใช้เป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้นำ หรือบุคคล สาธารณะ เพื่อสร้างความเชื่อถือศรัทธาและความไว้วางใจให้กับบุคคลทั่วไป

สำหรับการทำกิจกรรมสร้างความซื่อตรง ได้มีการจัดสัมมนา ๓ ครั้ง การสัมมนาครั้งแรก จัดใน วันศุกร์ที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๓ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๖.๐๐ น. ที่อาคารรัฐสภา ๒ เป็นการสัมมนาของ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัล “ธรรมาภิบาลดีเด่น” จำนวน ๑๐๐ คน และครั้งที่

สองจัดในวันศุกร์ที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เป็นการสัมมนาของหัวหน้าส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๑๐๐ คน เช่นเดียวกัน โดยทั้งสองครั้งได้เชิญสมาชิกรัฐสภาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย

ผลการสัมมนาทั้งสองครั้งจะได้รับการประมวลองค์ความรู้โดยนักวิชาการจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อสรุปเป็น “แนวทางปฏิบัติที่ผู้ร่วมสัมมนาสัญญาว่าจะปฏิบัติและขอเสนอให้รัฐบาลสนับสนุนการสร้าง ความเชื่อตรงให้กับคนในชาติ” เพื่อนำเสนอต่อผู้บริหารระดับสูงของประเทศและเผยแพร่ต่อสาธารณะ

สำหรับการสัมมนาครั้งที่ ๓ ได้กำหนดไว้ในเดือนกันยายน คณะผู้ดำเนินโครงการเชิญ คณะรัฐมนตรี ๕ ท่าน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๕ ท่าน สมาชิกวุฒิสภา ๕ ท่าน และปลัดกระทรวง ทุกกระทรวง รวมทั้งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการเหล่าทัพ และผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มาร่วมกันรับฟังข้อเสนอจากการสัมมนาใน ๒ ครั้งแรก และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นร่วมกัน โดยในวันนั้นนายกรัฐมนตรีได้ให้เกียรติเข้าร่วมประชุมด้วยตนเอง และแสดงปาฐกถานำผลของการสัมมนา ในครั้งนั้นทำให้เกิดโครงการองค์กรแห่งความเชื่อตรง

กิจกรรมตามโครงการนี้ เริ่มจากขอความร่วมมือจากส่วนราชการส่งผู้บริหารหน่วยงานของรัฐที่มีความเชื่อตรงเป็นที่ประจักษ์มาร่วมกิจกรรมสร้างองค์กรแห่งความเชื่อตรง ปรากฏว่า หน่วยงานของรัฐ ส่งหัวหน้าส่วนราชการมาร่วมกิจกรรม ๒๗ คน มาร่วมกิจกรรมที่เริ่มต้นจากการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อตรง (Integrity) โดยคำถามในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งนั้นมี ๒ คำถาม คือ (๑) ขอให้ท่านวิเคราะห์ตนเองว่าทำไมผู้บังคับบัญชาจึงเห็นว่าท่านมีความเชื่อตรงเป็นที่ประจักษ์ และ (๒) ท่านจะทำอย่างไรที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาของท่านมีความเชื่อตรงเช่นเดียวกับท่าน

ผลจากการสัมมนาครั้งนั้นได้ออกองค์ความรู้ที่ทำให้เกิดประกายความคิดในการสร้างหน่วยงานของตนให้เป็นองค์กรแห่งความเชื่อตรง จึงได้ขอร้องให้ท่านนำไปทดลองสร้างองค์กรแห่งความเชื่อตรงโดยให้เวลา ๓ เดือน แล้วกลับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอีกครั้งหนึ่ง หลังจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งที่ ๒ ได้ส่งสื่อมวลชนสิ่งพิมพ์ไปสัมภาษณ์ผู้นำเพื่อถอดบทเรียนจากการทำกิจกรรม ผลปรากฏว่า มี ๑๐ หน่วยงานที่มีรูปแบบการสร้างองค์กรแห่งความเชื่อตรงที่เป็นรูปธรรม สามารถเผยแพร่ทางสื่อสิ่งพิมพ์ได้ จึงมีการเผยแพร่ในวารสาร Moral ของศูนย์ส่งเสริมพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม

๓ เดือนต่อมาได้จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งที่ ๓ พบว่า มีรูปแบบการพัฒนาหน่วยงานให้เป็นองค์กรแห่งความเชื่อตรงที่หน้าสนใจหลายหน่วย ศูนย์ส่งเสริมพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมจึงได้ส่งสื่อโทรทัศน์ไปทำสารคดี ๓ นาที ผลการจัดทำปรากฏว่า มี ๓ หน่วยงานที่มีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน และเกิดผลเป็นรูปธรรม คือ กรมคุมประพฤติ กรมการเงินกลาโหม และกรมเทคโนโลยีสารสนเทศทางอากาศ คณะผู้จัดจึงเชิญหัวหน้าส่วนราชการเหล่านี้มาสัมภาษณ์ในรายการสร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยเชื่อตรง ทางสถานีโทรทัศน์ TNN.๒ และทำวิดีโอคลิปสรุปการทำกิจกรรม

การจัดทำโครงการองค์กรแห่งความเชื่อตรงนี้ เป็นเพียงการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ต้องการทดสอบวิธีการสร้างคนดี ซึ่งหน่วยงานต่างๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามบริบทของตน สำหรับในทางวิชาการพบว่า การสร้างคนดีและการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรคุณธรรมไม่ใช่สูตรสำเร็จที่จะได้ทุกอย่าง ผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาบริบทขององค์กรของตนและร่วมกันหาวิธีการสร้างคนดีตามบริบทของตน โดยมีการปรับวิธีการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งองค์ความรู้นี้ได้ถูกนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมองค์กรคุณธรรม โดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ในปัจจุบัน

กิจกรรมที่ ๔ โครงการจิตอาสา ๙๐๔

ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใย และทรงคำนึงถึงความอยู่ดีมีสุข ของประชาชน เป็นสำคัญ และพระองค์ทรงมีพระราชปณิธานแน่วแน่ที่จะทำให้ ประเทศชาติ มั่นคง เป็นปึกแผ่น มีความรัก ความสามัคคีและประชาชน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้วยมีพระราชปณิธาน ที่จะสืบสาน รักษา ต่อยอด โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และแนวพระราชดำริต่าง ๆ ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้ประชาชน และพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดโครงการจิตอาสาขึ้นในครั้งแรกเมื่อวันพุธที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ ณ โรงเรียนสุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยมีพระราชโอบาย ให้เริ่มทำจากจุดเล็กไปใหญ่ โดยเริ่มจากการดูแลรักษาบ้านและบริเวณรอบบ้านของตนเองให้สะอาดก่อน จึงเกิดโครงการจิตอาสา เราทำความดีด้วยหัวใจ นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

การแบ่งประเภทของจิตอาสา มี ๓ ประเภท ดังนี้

๑. จิตอาสาพัฒนา ได้แก่ กิจกรรมจิตอาสาพระราชทานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของแต่ละชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ การอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในการดำรงชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ รวมทั้งการสาธารณสุข ฯลฯ

๒. จิตอาสาภัยพิบัติ ได้แก่ กิจกรรมจิตอาสาพระราชทานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเฝ้าตรวจและเตรียมการรองรับภัยพิบัติ ทั้งที่เกิดจากธรรมชาติ และที่เกิดจากสาเหตุอื่น ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่โดยรวม และการช่วยเหลือบรรเทาการเดือดร้อนของประชาชนจากภัยพิบัติดังกล่าว เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย เป็นต้น

๓. จิตอาสาเฉพาะกิจ ได้แก่ กิจกรรมจิตอาสาพระราชทานที่มีวัตถุประสงค์ให้ปฏิบัติ ในงานพิธีหรือการรับเสด็จในโอกาสต่าง ๆ เป็นการใช้จ่ายพลังจิตอาสาปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มาร่วมงาน รวมทั้งการเตรียมการ การเตรียมสถานที่ และการฟื้นฟูสถานที่ภายหลังการปฏิบัติในพระราชพิธี และการเสด็จนั้น ๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ในงานพระราชพิธี ถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) และงาน “อุ่นไอรัก คลายความหนาว” มีประชาชนจำนวนมากได้สนใจลงทะเบียนเป็นจิตอาสาเฉพาะกิจ จำนวน ๔ ล้านคนเศษ จึงจำเป็นต้องมีการคัดบุคคลเพื่อฝึกอบรมจิตอาสา เพื่อให้เป็นผู้นำของจิตอาสาเหล่านั้นในด้านต่าง ๆ และขยายผลให้มีทักษะการปฏิบัติงาน ปลูกฝังในเรื่องความมั่นคง ในชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ในการเข้ารับ การฝึกหลักสูตรนี้จะพิจารณาบุคคลเข้ารับการฝึกอบรม และคัดเลือกวิทยากรให้เหมาะสม ให้มีชั่วโมงในการทำงานและมีประสบการณ์ เมื่อจบหลักสูตรจะได้บุคคลที่เป็นแนวร่วมในการช่วยพัฒนา และป้องกันประเทศ และสร้างประชาชนที่มีความจงรักภักดีต่อสถาบัน โดยแบ่งหลักสูตรเป็น ๓ ระดับ

หลักสูตรการฝึกอบรมจิตอาสา แบ่งเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

๑. หลักสูตรทั่วไป มีระยะเวลาฝึกอบรม จำนวน ๗ วัน

๒. หลักสูตรหลักประจำ มีระยะเวลาฝึกอบรม จำนวน ๖ สัปดาห์

๓. หลักสูตรพิเศษ มีระยะเวลาฝึกอบรม จำนวน ๓ เดือน

กิจกรรมจิตอาสา ๙๐๔ เป็นกิจกรรมที่สร้างคนดีมีประโยชน์ต่อบ้านเมืองอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าจะเพิ่งเริ่มต้น แต่ผลงานเชิงประจักษ์ในเรื่องความมีวินัย เสียสละ อดทน เห็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมีความชัดเจนมาก

ตัวอย่างกิจกรรมที่เป็นแนวทางการสร้างคนดี ภายใต้ยุทธศาสตร์การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม ผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว มีดังนี้

กิจกรรมที่ ๕ การเตรียมความพร้อมของบิดาและมารดาในการมีบุตร

กิจกรรมนี้มีพื้นฐานองค์ความรู้มาจากยุทธศาสตร์ที่ ๘ การเตรียมความพร้อมให้แก่ พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ โดยชายและหญิงที่จะมีบุตรควรสำรวจความพร้อมอย่างน้อยในด้าน วิทยุฒิ ฐานะ ทางสังคมในการเลี้ยงดูบุตร และเวลาที่สามารถจัดสรรมาดูแลบุตรของตนได้ ถ้าเป็นไปได้ควรเข้ารับ การอบรมหรือเรียนรู้จากเอกสารโครงการสมรสหมู่ของสมาคมวางแผนครอบครัว ซึ่งจะให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับตัว การวางแผนครอบครัว ตั้งแต่การตรวจร่างกายถึงความสามารถในการมีบุตร การเลือกเพศบุตร การเว้นระยะการมีบุตร การดูแลเด็กในครรภ์จนถึงคลอด ฯลฯ และนำจดทะเบียนสมรส สิ่งที่สำคัญ การมีบุตรนั้นต้องเป็นความสมัครใจและตั้งใจมีบุตรเพื่อสืบทอดสายพันธุ์ของครอบครัว จึงควรมีการตรวจสภาพร่างกายของทั้งสองฝ่ายว่ามีอุปสรรคในการมีบุตรที่สมบูรณ์หรือไม่ เมื่อแน่ใจว่าเด็กจะไม่มีความเสี่ยงต่อโรคใด ๆ จึงสมควรมีเพศสัมพันธ์เพื่อสืบทอดสายพันธุ์ของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกายและจิตใจ

กิจกรรมที่ ๖ ครอบครัวอบอุ่น

ครอบครัวที่ปรารถนาจะมีบุตรไว้สืบสายพันธุ์ของครอบครัวควรศึกษาและฝึกปฏิบัติตน ให้เป็นครอบครัวอบอุ่น ซึ่งหมายถึง ครอบครัวที่สมบูรณ์แบบ การมีครอบครัวที่อบอุ่นทำให้เราดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข คนที่มีครอบครัวอบอุ่นย่อมมีความได้เปรียบ เพราะสามารถทำหน้าที่ได้เหมาะสม และทำให้สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพจิตดีไปด้วย ซึ่ง "ครอบครัวที่อบอุ่น" ควรมีลักษณะ ดังนี้

- ๑) มีขอบเขตที่เหมาะสม ทั้งขอบเขตส่วนบุคคล และคนในครอบครัว
- ๒) มีความผูกพันทางอารมณ์ที่เหมาะสม ไม่ห่างเกินไป และไม่ใกล้ชิดกันเกินไป สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นตัวของตัวเอง แต่ยังคงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในครอบครัวได้
- ๓) มีการจัดลำดับอำนาจ และความเป็นผู้นำที่ชัดเจน
- ๔) สมาชิกมีบทบาทหน้าที่ชัดเจน และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสอดคล้องกัน
- ๕) โครงสร้างและการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวมีความยืดหยุ่นดีและเหมาะสม
- ๖) สามารถแก้ไขความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๗) มีการจัดระบบภายในครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๘) มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
- ๙) มีเครือข่ายทางสังคมที่ดี และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว
- ๑๐) สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาอยู่ร่วมกันตามสมควร

ครอบครัวจะมีแรงผลักดันอยู่ ๒ แรงที่ต่อสู้กันอยู่เสมอคือ แรงที่ดึงสมาชิกให้เข้าหากัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งความคิด ความรู้สึก การกระทำ และแรงผลักดันที่ทำให้สมาชิกอยู่ห่างออกจากกัน เพื่อใช้ชีวิตอย่างอิสระและเป็นตัวของตัวเอง แรงผลักดันทั้ง ๒ จะสมดุลกันในครอบครัวที่อบอุ่น แม้บางครั้งแรงผลักดันแบบหนึ่งอาจมากกว่าอีกแบบหนึ่ง แต่ก็จะเป็นอยู่ชั่วคราว และจะกลับคืนสู่สภาวะสมดุลในที่สุด โดยความผูกพันทางอารมณ์แบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ

- ๑) ครอบครัวที่ผูกพันแน่นแฟ้นเกินไป
เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกในครอบครัวทำในสิ่งที่แตกต่างไปจากที่เคยทำมา ก็จะเกิดความเครียดขึ้นมาในครอบครัวทันที ความเครียดนี้อาจกระทบถึงความสัมพันธ์ และการปฏิบัติหน้าที่ด้านอื่น ๆ ของครอบครัว เช่น ลูกทำใน สิ่งที่พ่อแม่ไม่ชอบ หรือไม่เห็นด้วย และให้ลูกตัดสินใจว่า จะทำตามใจตัวเอง หรือยอมทำตามที่พ่อแม่ต้องการ

ผลของความผูกพันที่มากเกินไปนั้น จะทำให้สมาชิกในครอบครัวไม่สามารถพึ่งพา ตนเองได้ เช่น แม่ที่ผูกพันแน่นแฟ้นกับลูกมากเกินไป อาจทำให้พ่อห่างเหินไปโดยอัตโนมัติ โดยเด็กจะพึ่งแม่ไปโดยอัตโนมัติและไม่รู้จักโต

- ๒) ครอบครัวที่เหินห่างทางอารมณ์
สำหรับครอบครัวที่ผูกพันระหว่างกันน้อย แม้สมาชิกในครอบครัวจะมีอิสระมากก็จะเป็นความอิสระที่ไม่สมบูรณ์ เพราะขาดความรู้สึกเป็นส่วนตัวและความรู้สึกที่พึ่งพิงกันในยามจำเป็น นอกจากนี้ การที่ต่างคนต่างอยู่จะทำให้ไม่สามารถร่วมทำภารกิจที่สำคัญให้สำเร็จได้ เช่น ครอบครัวที่พ่อกับแม่ไม่มีความผูกพันใกล้ชิดกัน ย่อมไม่สามารถร่วมมือกันปกครองลูกได้

ความผูกพันทางอารมณ์ที่เหมาะสมที่สุดคือ ความผูกพันระดับกลาง เพราะคนในครอบครัวจะมีความเป็น อิสระ แต่ยังคงความผูกพันกับครอบครัวเดิมอยู่ ทั้งนี้ การจะมีครอบครัวที่อบอุ่นได้นั้น ครอบครัวจะต้องสร้างความสมดุลระหว่างความเป็นอิสระและความผูกพันกับครอบครัวได้อย่างเหมาะสม

ผู้นำในครอบครัวต้องมีบทบาทผู้สร้างความอบอุ่นในครอบครัว ทุกครอบครัวต่างก็มีผู้นำในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่ความเป็นผู้นำไม่ควรถูกจำกัดให้อยู่กับ คนใดคนหนึ่ง เช่น พ่อแม่ไม่ควรเป็นผู้นำคนเดียว หรือแม่ไม่ควรเป็นผู้นำคนเดียว เพราะหากครอบครัวต้องตกอยู่ในภาวะความตึงเครียด ผู้เป็นพ่อและแม่ต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมกันเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน จากการศึกษาครอบครัวของวัยรุ่นในประเทศแคนาดา พบว่า วัยรุ่นในครอบครัวที่พ่อเป็นผู้นำในแบบประชาธิปไตย จะมีความมั่นคงทางอารมณ์มากกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่พ่อหรือแม่มีอำนาจเพียงคนเดียว

ดังนั้น หากต้องการมีครอบครัวที่อบอุ่น สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวจะต้องมีบทบาทความเป็นผู้นำในวาระที่แตกต่างกันออกไป เช่น แม่จะเป็นผู้นำและเป็น ผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลครอบครัว และการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องอาหารการกินในบ้าน ส่วนพ่อจะเป็นผู้นำในเรื่องที่สำคัญ เช่น เรื่องภายนอกบ้าน และสมาชิก ในบ้านควรมีส่วนในการสนับสนุนความคิดของผู้นำในครอบครัว เมื่อใดก็ตามที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว คนในครอบครัวจะต้องช่วยกันแก้ไขความขัดแย้งให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด โดยสามารถแก้ไขความขัดแย้ง ได้ ๓ วิธีคือ

๑) การร่วมมือกัน โดยคนในครอบครัวต้องหันหน้าเข้าหากัน และพูดคุยถึงปัญหาอย่างตรงไปตรงมา เพื่อหาข้อยุติที่เหมาะสม

๒) การยอมเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา โดยที่อีกฝ่ายหนึ่งยอมลงให้อีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อเป็นการยุติความขัดแย้ง หรือเพื่อไม่ให้ปัญหาลุกลามออกไป

๓) การพยายามเอาชนะ เป็นการช่วงชิงอำนาจว่าใครจะเป็นใหญ่ ใครจะแพ้ ใครจะชนะ ซึ่งไม่ทำให้ปัญหายุติได้ แต่จะทำให้สถานการณ์รุนแรงยิ่งขึ้น เพราะการแก้ไขปัญหาด้วยการเอาชนะกันนั้น ไม่ใช่วิธีการที่ได้ผล ยิ่งถ้ามีการดึงบุคคลที่ ๓ เข้ามาก็จะทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาเป็นลูกโซ่

เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นในครอบครัว เรามักจะดึงเอาบุคคลที่ ๓ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ความขัดแย้งโยงโยงในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

๑) การทำให้เป็นแพะรับบาป เป็นความขัดแย้งที่เกิด จากบุคคล ๒ คน แต่ไม่ได้แก้ไขปัญหาอย่างตรงไปตรงมา กลับเป็นการโยนบาปให้บุคคลที่ ๓ แทน เช่น พ่อกับแม่ ทะเลาะกัน แต่โยนความผิดให้ลูก ทำให้ดูเหมือนพ่อแม่ไม่มีปัญหากัน แต่แท้ที่จริงปัญหาความขัดแย้งยังคงอยู่

๒) การเข้าพวกกันแบบข้ามรุ่น เป็นวิธีที่พ่อหรือแม่ดึงลูกเข้ามาเป็นพวก เพื่อที่จะต่อต้านอีกฝ่ายหนึ่ง โดยจะเลี้ยงลูกแบบตามใจ เพื่อให้ลูกมาเป็นพวกของตน ทำให้มีการสลับบทบาทหน้าที่กัน โดยแทนที่พ่อแม่จะมาดูแลลูก กลับเป็นลูกทำหน้าที่ดูแลพ่อแม่เสียเอง

๓) การร่วมมือกันเพื่อเอาใจใส่ลูก เป็นวิธีที่พ่อและแม่ต่างก็ร่วมมือให้ความสนใจ เพื่อแก้ไข ปัญหาของลูก ทำให้ลืมปัญหาระหว่างกันไปชั่วคราว โดยจะมองว่าลูกเป็น คนอ่อนแอ หรือเป็นเด็กไม่ดี ที่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด

๔) การแข่งขันระหว่างพ่อและแม่ โดยพ่อแม่ต่างก็ดึงลูกเข้ามาเป็นพวกของตน ทำให้ลูกเกิดความสับสนว่า จะเป็นพวกของพ่อดี หรือพวกของแม่ดี ไม่รู้ว่าจะจงรักภักดีกับใครดี

ครอบครัวที่พ่อแม่แก้ไขความขัดแย้งในลักษณะดังกล่าว จะทำให้เกิดผลเสียดังนี้

๑) การดึงเอาบุคคลที่ ๓ เข้ามาเกี่ยวข้อง อาจทำให้ความรู้สึกของพ่อแม่ดีขึ้นบ้าง เพราะไม่ต้องแก้ไขปัญหาเอง แต่ก็ไม่ได้เป็นการแก้ไขความขัดแย้งที่ถูกต้องและเหมาะสม

๒) พ่อแม่จะเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง จะทำให้พ่อแม่ มีนิสัยเอาแต่ใจตนเอง เพราะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากลูกมากเกินไป

๓) พัฒนาการของเด็กไม่ได้รับการตอบสนอง เพราะแทนที่พ่อแม่จะเป็นคนดูแลเอาใจใส่ลูก กลับเป็นฝ่ายลูกต้องมาดูแลเอาใจใส่พ่อแม่แทน เด็กที่ถูกดึงเข้าไปโยงใยกับปัญหาจะทำให้ไม่สามารถพัฒนาตัวเองได้ดีพอ และไม่สามารถแยกตัวเองออกจากครอบครัวได้เมื่อถึงเวลา

๔) สูญเสียความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อหรือแม่ เช่น แม่ที่เข้าพวกกับลูกสาวและกีดกันพ่อ จะทำให้ลูกสาวห่างเหินพ่อ และทำให้มีผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก

สรุปแล้ว หนทางที่ถูกต้องในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในครอบครัวคือ การสื่อสาร เพราะการสื่อสารทำให้ครอบครัวมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่การสื่อสารที่ดีย่อมต้องอาศัยทักษะและความสามารถที่ดี เช่น การเข้าใจความรู้สึกของอีกฝ่าย การฟังผู้อื่น การพูดจาประคับประคอง อีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ในทางกลับกัน การพูดจาตำหนิตีเยียน หรือทำให้เกิดความรู้สึกในเชิงลบ จะยิ่งทำให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกโกรธ เสียใจ ตึงเครียด ขัดแย้ง และนำมาซึ่งความรุนแรงในครอบครัวทั้งในด้านท่าที วาจา และการกระทำที่รุนแรงกับบุคคลอื่นในที่สุด

ดังนั้น บุคคลในครอบครัวจะต้องศึกษาและปรับตัวเข้าหากัน เพื่อให้ดำรงความอบอุ่นในครอบครัวไว้เสมอ โดยเฉพาะเมื่อมีบุตร

กิจกรรมที่ ๗ โครงการอบรมดูแลบุตรช่วงชั้นก่อนเข้าโรงเรียนก่อนปฐมวัย

การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม ผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว เป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเด็ก ที่ผ่านมามีหลักสูตรพัฒนาเด็กปฐมวัยตามแนวทางพระราชดำริสมเด็จพระเจ้าแม่ฟ้าหลวง ณ หอแห่งบันดาลัย โครงการมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงพัฒนาอดอยตุง จังหวัดเชียงราย “หลักสูตรพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเจ้าแม่ฟ้าหลวง” ได้เห็นพระราชจริยวัตรอันงดงาม คุณสมบัติทางใจ ๑๐ ประการ กับหลักการเลี้ยงดูของสมเด็จพระเจ้าแม่ฟ้าหลวงให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่ได้ใช้กับในหลวง รัชกาลที่ ๘ และรัชกาลที่ ๙ และได้เยี่ยมชมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประดับภาพ Maria Montessori พร้อมกับวลี “Help them to help themselves” ซึ่งตรงกับปรัชญาสมเด็จพระเจ้าแม่ฟ้าหลวง จึงได้พัฒนาหลักสูตรพัฒนาเด็กปฐมวัยตามแนวทางพระราชดำริและใช้คุณธรรมประจำใจ ๑๐ ประการ จากหอแห่งบันดาลัยมาเป็นแกนหลักของหลักสูตรเพื่อให้เด็ก ๆ ทุกคน สามารถช่วยตนเอง และรู้จักในการช่วยเหลือผู้อื่น อีกทั้งยังสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ที่ว่า “ทำอย่างไรให้คนไทยไม่ลืมแม่” หลักสูตรนี้จะทำให้เกิดประโยชน์อันยิ่งใหญ่ต่อเด็ก ๆ ลูกหลาน และจะทำให้คนไทยจำสมเด็จพระเจ้าแม่ฟ้าหลวงไม่ลืม มหิตลกับดอยตุง บนรากฐานการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ เริ่มที่เด็ก จะอยู่คู่กันวันดี คืนดีตามพระราชปณิธาน สมเด็จพระเจ้าแม่ฟ้าหลวงและพระราชบิดาแห่งการแพทย์ตลอดไป

“พัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยความศรัทธาและเชื่อมั่น ในสัจจะ*”

“ฉันทอบรมบุตร ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีทั้งการศึกษาและสุขภาพดี มีจิตใจดีด้วย นี่คือหลักในการเลี้ยงดูบุตรของฉันท ตอนเขายังเป็นเด็ก ๆ ฉันทก็ทำหม่าที่เป็บทั้งพ่อและแม่ของลูก ต้องคอยดูแลสุขภาพ ดูสมุดพกให้ ตรวจดูการบ้านให้เขา ให้เขาท่องหนังสือ เพื่อให้สอบได้ดีตั้งแต่เขาอายุยังน้อยทีเดียว”

พระราชดำริ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ณ กรุงโลซานน์ สวิตเซอร์แลนด์ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๒๐

*สัจจะ หมายถึง ความจริง ซึ่ง ความจริง ก็คือสิ่งที่มีอยู่และเปลี่ยนแปลงไปตามหลักธรรมชาติของความจริงนั้น ๆ ไม่ว่าจะเห็นหรือไม่ก็ตาม เชื่อหรือไม่เชื่อก็ตาม ความจริงนั้นยังปรากฏอยู่เสมอไม่แปรผันยังคงเป็นสัจจะอยู่ตราบนิรันดร์”

แนวทางการพัฒนาคนในพื้นที่ดอยตุง รวมถึงสหวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามนุษย์และการศึกษาเด็กปฐมวัยออกมาเป็นปรัชญา จิตวิญญาณครู บนแนวคิดการเรียนการสอนแบบ “สอนใจ

ผ่านกาย สร้างสรรค์ได้ ด้วยมือครู” เป้าหมายที่สูงที่สุด คือ “Help them to help themselves and others” พัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เติบโตเป็น “ผู้ที่มีจิตสำนึกดี คุณธรรมเด่น คิดเป็นทำได้”

หลักการของหลักสูตร

ใช้หลักคิด Neo – Humanist จิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) และทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning by Doing) เป็นรากฐานในการวางกรอบ และใช้คุณลักษณะทางใจในการเลี้ยงดูพระราชบุตร และพระราชธิดาของสมเด็จพระเจ้า คุณสมบัติทางใจ ๑๐ ประการ ที่พระองค์ท่านทรงใช้ เป็นแนวทางในการปลูกฝังเลี้ยงดู เป็นคุณสมบัติหลักในการสร้างคนที่จะเป็นที่พึ่งของตนเองและสังคมได้ ด้วยเหตุนี้ จึงนำมาใช้เป็นแนวทางและเป้าหมายในการพัฒนาหลักสูตรปฐมวัย เพื่อยกระดับจิตใจของคนให้สามารถอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม เชื้อชาติ และเทคโนโลยี ได้อย่างมีคุณภาพ แม้ว่าคุณสมบัติทางจิตใจ ๑๐ ประการ จะเป็นเรื่องของนามธรรมก็ตามคณะครู ต้องถอดบทเรียนเป็นกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามแนวคิด Learning by Doing Learning by Feeling รวมไปถึง Self – Feeling

แนวคิดหลักสูตร

จากพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้า “ฉันทบรมบุตรให้เป็นมนุษย์ โดยสมบูรณ์ มีทั้งการศึกษา และสุขภาพจิตใจดีด้วย นี่คือนโยบายเลี้ยงดูบุตรของฉันทอนเขายังเด็ก ๆ แม่ก็มีหน้าที่เป็นทั้งพ่อและแม่ ต้องคอยดูแลสุขภาพ ดูแลดุจดุจดูกให้ ตรวจการบ้านให้เขา ให้เขาท่องหนังสือ เพื่อให้สอบได้ดีตั้งแต่เขายังอายุน้อยทีเดียว” จะเห็นได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูพระราชโอรสและพระราชธิดาของสมเด็จพระเจ้านั้น ทรงถือหลักว่า ต้องมีสุขอนามัยที่สมบูรณ์ อยู่ในระเบียบวินัยอันเหมาะสมสมควร ตามหลักแห่งความพอดี มีความรับผิดชอบ มีความกล้าหาญในทางที่ดีงาม รู้จักประหยัด มีเหตุผล มีความเข้มแข็งทั้งกายและใจ และสุขภาพอ่อนโยน อ่อนน้อมถ่อมตน ซึ่งเป็นพื้นฐานสู่การพัฒนาตนเอง ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และสรรพสิ่งบนโลกนี้ได้อย่างสอดคล้องและสมดุล

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สร้างเด็กปฐมวัยให้มี “จิตสำนึกดี คุณธรรมเด่น คิดเป็นทำได้” เป็นการสร้างให้เด็กเป็นคนดี มีคุณสมบัติทางใจ ๑๐ ประการ ที่สามารถช่วยเหลือต่อยอดพัฒนาตนเองและผู้ได้

โครงสร้างหลักสูตร

ประกอบด้วย ๓ ส่วนใหญ่ คือ

๑. คุณสมบัติทางจิตใจ
๒. สาระที่ควรรู้
๓. พัฒนาการ

ทั้งสามส่วนถูกร้อยเรียงประหนึ่งการถักทอผืนผ้าที่ต้องมีการสอดประสานเส้นด้าย ทั้งแนวตั้ง และแนวขวาง เพื่อให้ออกมาเป็นผืนผ้าที่ราบเรียบเป็นเนื้อเดียวกันออกมาเป็นกิจกรรม การเรียน

การสอน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และกระบวนการรู้คิดของเด็ก
ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ตัวอย่างกิจกรรมที่เป็นแนวทางการสร้างคนดี ภายใต้ยุทธศาสตร์การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีดังนี้

กิจกรรมที่ ๘ โครงการโรงเรียนสีขาว หลักสูตร “โตไปไม่โกง”

โดยที่กรุงเทพมหานคร ร่วมกับ ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม นิติศา และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย ได้ร่วมมือในการจัดทำโครงการดังกล่าวขึ้น เนื่องจากเห็นว่า การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่ทำให้ลายสังคมอย่างรุนแรงและฝังรากลึก เป็นปัญหาที่สะท้อนวิกฤตการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม ซึ่งการที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนนั้น คนในสังคมต้องมีค่านิยมในการรักความดีและรู้สึกไม่ยอมรับพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชันและการโกงทุกรูปแบบ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องนี้จะเป็นรากฐานสำคัญเพื่อทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่ได้ผลที่สุด ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย จึงได้ดำเนินกิจกรรมเด็กในทุกรูปแบบเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการรักความถูกต้องและมีความกล้าหาญทางจริยธรรมมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๑ เช่น การจัดค่ายอบรมเยาวชน เมล็ดพันธุ์ประชาธิปไตยต้านคอร์รัปชัน การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก การประกวดเรียงความ การประกวดภาพเขียน ละครเด็ก และการโต้วาที เป็นต้น

ต่อมาเมื่อกรุงเทพมหานครมีนโยบายที่จะเอาจริงเอาจังต่อการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน ผู้บริหารกรุงเทพมหานครได้ปรึกษากับศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย เพื่อขอให้จัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน สำหรับใช้ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จึงได้เกิดหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ขึ้น ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย จึงได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตร “โตไปไม่โกง” โดยมีที่ปรึกษาอาวุโสและผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ มาร่วมให้ข้อคิดเห็น โดยมีหลักการสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กนักเรียน เริ่มดำเนินการปีแรกใน พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยจัดทำหลักสูตรและอบรมครูผู้สอน เพื่อนำไปใช้จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาล ๑ จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และดำเนินการอย่างต่อเนื่องใน พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นปีที่สองของการดำเนินโครงการ ที่ขยายขอบเขตของเนื้อหาหลักสูตรให้ครอบคลุมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ และ พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้ดำเนินการออกแบบเนื้อหาหลักสูตรสำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้ดำเนินการผลิตหลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้อบรมครูผู้สอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษา โดยที่เนื้อหาหลักสูตรครอบคลุมความดี ๕ ประการที่ช่วยสร้างชาติและต่อต้านการทุจริต ได้แก่

๑) ความซื่อสัตย์สุจริต คือ การยึดมั่นในความสัตย์จริงและสิ่งที่ถูกต้องดีงาม รู้จักแยกแยะถูกผิด ปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นโดยชอบ ไม่คดโกง

๒) การมีจิตสาธารณะ คือ การมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ตระหนักรู้และคำนึงถึงสังคมส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อตัวเองในการกระทำใดๆ เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียหายต่อส่วนรวม และพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม

๓) ความเป็นธรรมทางสังคม คือ การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันอย่างมีเหตุผล โดยไม่เลือกปฏิบัติต่อเพศ เชื้อชาติ ชนชั้น สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

๔) กระทำอย่างรับผิดชอบ คือ การมีจิตสำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด เคารพกฎเกณฑ์กติกา พร้อมให้ตรวจสอบการกระทำได้เสมอหากมีการกระทำผิดก็พร้อมที่จะยอมรับและแก้ไข

๕) เป็นอยู่อย่างพอเพียง คือ การดำเนินชีวิตโดยยึดหลักความพอประมาณ ซื่อตรงไม่ละโม้บโลภมาก รู้จักยับยั้งชั่งใจ และไม่เอาเปรียบหรือเบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น

คู่มือหลักสูตร การอบรมครูผู้สอน และสื่อการเรียนการสอน

คณะผู้จัดทำหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ได้จัดการอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการสอนแก่ครู เพื่อให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตร ซึ่งจะทำให้ครูใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความภูมิใจแก่ครูในการทำหน้าที่ถ่ายทอดคุณค่าแห่งความดี คู่มือหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ เช่น แผ่นซีดีเพลง นิทาน หุ่นมือ บทละคร บัตรคำ หนังสืออ่านประกอบ ภาพและเอกสารประกอบการสอน เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร “โตไปไม่โกง” เน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้ไม่ได้เน้นการท่องจำ แต่เน้นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน จนกระทั่งเกิดความเข้าใจและความตระหนักรู้ของผู้เรียน ให้สามารถแยกแยะถูก-ผิด ดี-ชั่ว ดังนั้นตัวผู้เรียนหรือนักเรียนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก กิจกรรมที่ใช้ในหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่ให้ทั้งความสนุกสนานและสร้างสรรค์ ผ่านการเล่นนิทาน เกมการเล่นต่างๆ การร้องเพลง กิจกรรมศิลปะ บทกวีและคำคล้องจอง การใช้เรื่องสั้นและวรรณกรรมสำหรับเด็ก รวมทั้งกรณีศึกษาและกิจกรรมสร้างประสบการณ์อื่น ๆ เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดอย่างมีเหตุผลและซึมซับคุณค่าแห่งความดีอย่างเป็นธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกรับผิดชอบชีวิต ภูมิใจในการทำความดี รังเกียจคนโกงและคนเก่งแต่โกง

กิจกรรมที่ ๙ กระบวนการลูกเสือ - เนตรนารี

กระบวนการลูกเสือ - เนตรนารี คือ กระบวนการพัฒนาเยาวชนที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนา ลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ ศาสนา และช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคีและมีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศชาติ ทั้งนี้ เป็นไปตามความมุ่งประสงค์ หลักการ และวิธีการ ซึ่งลูกเสือโลกได้กำหนดไว้

ปัจจุบันกระบวนการลูกเสือถือเป็นกระบวนการทางการศึกษาส่วนหนึ่ง ซึ่งมุ่งพัฒนาสมรรถภาพ ของบุคคลทั้งทางสมอง ร่างกาย จิตใจ และศีลธรรม เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีความประพฤติ ดีงาม ไม่กระทำความให้เป็นปัญหาต่อสังคม และดำรงชีวิตอย่างมีความหมายและสุขสบาย

หลักการ

กระบวนการลูกเสือมีหลักการสำคัญ ดังนี้

๑) มีศาสนาเป็นหลักยึดทางจิตใจ จงรักภักดีต่อศาสนาที่ตนเคารพนับถือ และพึงปฏิบัติ ศาสนกิจด้วยความจริงใจ

๒) จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และประเทศชาติของตน พร้อมด้วยการส่งเสริมและสนับสนุน สันติสุขและสันติภาพ ความเข้าใจที่ดีซึ่งกันและกัน และความร่วมมือซึ่งกันและกันตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

๓) เข้าร่วมพัฒนาสังคม ยอมรับและให้ความเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้อื่น และเพื่อน มนุษย์ทุกคน รวมทั้งธรรมชาติและสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก

๔) มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

๕) ลูกเสือทุกคนต้องยึดมั่นในคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

วัตถุประสงค์

พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมลูกเสือ เพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ และช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคีและมีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ เพื่อความสงบสุข และความมั่นคงของประเทศชาติตามแนวทางดังต่อไปนี้

๑) ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และฟังตนเอง

๒) ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

๓) ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์

๔) ให้รู้จักทำการฝีมือและฝึกฝนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

๕) ให้รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความมั่นคงของชาติ

ขอบข่าย

กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันให้รู้จักการเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ให้เป็นไปตามข้อบังคับของลูกเสือแห่งชาติ รวมทั้งให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยกำหนดหลักสูตรเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

- ๑) ลูกเสือสำรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓
- ๒) ลูกเสือสามัญ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖
- ๓) ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓
- ๔) ลูกเสือวิสามัญ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖

แนวการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี มีแนวทางการจัดกิจกรรมตามวิธีการลูกเสือ (Scout Method) ซึ่งมีองค์ประกอบ ๗ ประการ คือ

๑) คำปฏิญาณและกฎ ถือเป็นหลักการที่ลูกเสือทุกคนให้คำมั่นสัญญาว่าจะปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ กฎของลูกเสือมีไว้ให้ลูกเสือเป็นหลักในการปฏิบัติ ไม่ได้ “ห้าม” ทำ หรือ “บังคับ” ให้ทำ แต่ถ้า “ทำ” ก็จะทำให้เกิดผลดีแก่ตัวเอง เป็นคนดี ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีเกียรติเชื่อถือได้ ฯลฯ

๒) เรียนรู้จากการกระทำ เป็นการพัฒนาส่วนบุคคล ความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ของผลงานอยู่ที่การกระทำของตนเอง ทำให้มีความรู้ที่ชัดเจน และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวเองได้ และทำทลายความสามารถของตนเอง

๓) ระบบหมู่ เป็นรากฐานอันแท้จริงของลูกเสือ เป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน การยอมรับซึ่งกันและกัน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้การใช้ประชาธิปไตยเบื้องต้น

๔) การใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน ฝึกให้มีความเป็นหนึ่งเดียวในการเป็นสมาชิกลูกเสือ เนตรนารี ด้วยการใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน ได้แก่ เครื่องแบบ เครื่องหมาย การทำความเคารพ รหัส คำปฏิญาณ กฎ คติพจน์ คำขวัญ ธง เป็นต้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักและภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์การลูกเสือโลก ซึ่งมีสมาชิกอยู่ทั่วโลกและเป็นองค์กรที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดในโลก

๕) การศึกษาธรรมชาติ คือ สิ่งสำคัญอันดับหนึ่งในกิจกรรมลูกเสือ ธรรมชาติอันโปร่งใสตามชนบท ป่าเขา ป่าละเมาะ และพุ่มไม้ เป็นที่ปรารถนาอย่างยิ่งในการไปทำกิจกรรมกับธรรมชาติ การปีนเขา ตั้งค่ายพักแรมในสุดสัปดาห์หรือตามวาระของการอยู่ค่ายพักแรมตามกฎระเบียบ เป็นที่เสนาหาแก่เด็กทุกคน ถ้าขาดสิ่งนี้แล้ว ก็ไม่เรียกว่าใช้ชีวิตอยู่แบบลูกเสือ

๖) ความก้าวหน้าในการเข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้เด็กทำต้องให้มีความก้าวหน้าและดึงดูดใจ สร้างให้เกิดความกระตือรือร้นอยากจะทำ และวัตถุประสงค์ในการจัดแต่ละอย่างให้สัมพันธ์กับความหลากหลายในการพัฒนาตนเอง เกมการเล่นที่สนุกสนาน การแข่งขันกันก็เป็นสิ่งดึงดูดใจและเป็นการจูงใจที่ดี

๗) การสนับสนุนโดยผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่ชี้แนะหนทางที่ถูกต้องให้แก่เด็ก เพื่อให้เขาเกิดความมั่นใจในการที่จะตัดสินใจกระทำสิ่งใดลงไป ทั้งคู่มีความต้องการซึ่งกันและกันเด็กก็ต้องการให้

ผู้ใหญ่ช่วยชี้แนะ ผู้ใหญ่เองก็ต้องการก็ต้องการนำพาให้ไปสู่หนทางที่ดี ให้ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง และดีที่สุดในที่สุด จึงเป็นการร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย

เงื่อนไข

๑) เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ตามหลักสูตร แต่ละระดับชั้น สถานศึกษาอาจจัดเวลาได้ตามความเหมาะสม ส่วนการจัดกิจกรรมเพื่อรับเครื่องหมายวิชาพิเศษของลูกเสือ เนตรนารี แต่ละประเภทอาจใช้เวลาเรียนปกติหรือนอกเวลาเรียนก็ได้

๒) การจัดกิจกรรม

๒.๑) การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีตามหลักสูตร ควรจัดให้มีการเปิดประชุมกองทุกครั้ง เพื่อเป็นการฝึกระเบียบวินัยในตนเอง โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

๒.๑.๑) พิธีเปิด (ชักธงขึ้น สวดมนต์ สงบนิ่ง ตรวจ แยก)

๒.๑.๒) เกมหรือเพลง

๒.๑.๓) เรียนตามหลักสูตร

๒.๑.๔) การเล่าเรื่องสั้นที่เป็นประโยชน์

๒.๑.๕) พิธีปิด (นัดหมาย ตรวจ ชักธงลง เลิก)

๒.๒) กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม การเดินทางไกลและการอยู่ค่ายพักแรม มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกให้ลูกเสือมีความอดทน อยู่ในระเบียบวินัย รู้จักช่วยตัวเอง รู้จักอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนวิชาลูกเสือเพิ่มเติม ผู้บังคับบัญชาลูกเสือจำเป็นต้องวางแผนนำลูกเสือเดินทางไกล และอยู่ค่ายพักแรมไว้ให้พร้อมก่อนและเน้น ๆ ดังนั้นบทบาทผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อลูกเสือต่องานการอยู่ค่ายพักแรม และตามหน้าที่ของตนเองจึงจำเป็นต้องหาโอกาสให้ลูกเสือของตนได้มีโอกาสในการอยู่ค่ายพักแรมเสมอ ให้ผู้กำกับลูกเสือนำลูกเสือไปฝึกเดินทางไกล และอยู่ค่ายพักแรมปีหนึ่งไม่น้อยกว่า ๑ ครั้ง ครั้งหนึ่งให้อยู่ค่ายพักแรมอย่างน้อย ๑ คืน

๒.๓) กิจกรรมพิธีการ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมพิธีการลูกเสือ เช่น พิธีเข้าประจำกอง พิธีทบทวนคำปฏิญาณและสวนสนาม พิธีถวายราชสดุดี พิธีประดับเครื่องหมายต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้ลูกเสือมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในการเป็นลูกเสือ

๒.๔) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ลูกเสือได้บำเพ็ญประโยชน์ตามอุดมการณ์ของลูกเสือ

๓) ผู้บังคับบัญชาลูกเสือควรผ่านการฝึกการอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือขั้นความรู้เบื้องต้นในแต่ละประเภท

๔) สถานศึกษาควรให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือกองลูกเสือตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ

การประเมินกิจกรรม

การประเมินกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นกระบวนการทดสอบความสามารถและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนลูกเสือ เนตรนารี ซึ่งนอกจากพิจารณาความรู้ ตามทฤษฎีแล้ว ต้องพิจารณา ด้านความประพฤติ พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นทักษะและ การปฏิบัติต่าง ๆ ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง ซึ่งแบ่งการประเมินผลออกเป็น ๒ ส่วน คือ

๑) กิจกรรมบังคับ เป็นการประเมินผลกิจกรรมตามหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียน ผ่านเกณฑ์ การตัดสิน เลื่อนชั้นหรือจบหลักสูตร โดยการเข้าร่วมกิจกรรมและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ ที่สถานศึกษากำหนด มีการประเมินผลตลอดภาคเรียน /ปี โดยวิธีการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม การซักถาม การทดสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยกำหนดผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน”

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์ ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงาน /ชิ้นงาน /คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

๒) วิชาพิเศษ การประเมินผลวิชาพิเศษในแต่ละวิชา ใช้วิธีการทดสอบทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ

นอกเหนือจากโครงการโรงเรียนสีขาว หลักสูตร “โตไปไม่โกง” และกระบวนการลูกเสือ – เนตรนารี แล้วนั้น ตัวอย่างสำคัญของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการบูรณาการ หลักสูตรการเรียนการสอนที่เป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วินัย ความรับผิดชอบ และจิตอาสา รวมทั้งการพึ่งพาตนเอง หรือที่เรียกว่าสถานศึกษาแนวพุทธ อาทิ โรงเรียนสัตยาไส โรงเรียนมีชัยพัฒนา โรงเรียนสยามสามไตร ดังมีสาระสำคัญ ดังนี้

- โรงเรียนสัตยาไส เป็นโรงเรียนประจำ ที่มีหลักการเรียนการสอนคล้ายโรงเรียน มีชัยพัฒนา โดยเน้นเรื่องการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์คือการเป็นคนดี ต้องการสร้างคนดีเหนือสิ่งใด และ เมื่อเป็นคนที่ดี แล้วจะเป็นเก่งทุกคน โรงเรียนสัตยาไส เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ตั้งแต่ระดับ อนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวน ๑๒ ห้องเรียน ห้องเรียน ละไม่เกิน ๓๐ คน ตั้งอยู่ในอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี เป็นโรงเรียนประจำ นักเรียนพักค้างภายใน โรงเรียน รับประทานอาหารมังสวิรัตของทางโรงเรียน ยกเว้นนักเรียนชั้นอนุบาลไป-กลับ และรับเฉพาะ เด็กบ้านใกล้โรงเรียนสัตยาไส สำหรับในระดับมัธยมปลาย มีสาย วิทย์-คณิต ศิลป์-ภาษา (อังกฤษ ญี่ปุ่น จีน) และจะเปิดสอนในสายอื่น ๆ ตามลำดับ โรงเรียนนี้อยู่ภายใต้กฎ "ความรัก ความเมตตา" โดยเด็ก นักเรียนและคุณครูอยู่ในโรงเรียนเป็นเสมือนครอบครัวใหญ่ ทุกคนดูแลช่วยเหลือกัน มีอาจารย์ แลกเปลี่ยนจากต่างประเทศมาสอนภาษา โรงเรียนได้เน้นให้เด็กนักเรียนเป็นคนดี ไม่ได้เน้นให้เป็น คนเก่งเพียงอย่างเดียว เพื่อเด็กจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต เนื่องจากสังคมต้องการคนดีและคนเก่ง ควบคู่กันไปด้านหลักสูตร โรงเรียนใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยยึดมาตรฐานแกนกลาง มีการเรียนรู้สาระ ครบทั้ง ๘ สาระ แต่เพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้อีก ๑ กิจกรรมคือกิจกรรมทักษะชีวิต ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนจะใช้หลัก “Educare” โดยมุ่งดึงสิ่งที่ดีจากนักเรียน ตั้งคำถามที่ดีและสร้างสรรค์ น้อม นำให้สวดมนต์ ปฏิบัติสมาธิ ระลึกถึงบุญคุณของผู้อื่น บุญคุณของสรรพสิ่ง มีความนอบน้อม มีความเคารพ มีความเมตตากรุณาอยู่เป็นปกตินิสัย ยึดหลักคุณธรรม ๕ ประการ ซึ่งถือเป็นหลัก ในการดำเนินชีวิตและดำเนินกิจกรรมทั้งหลายในโรงเรียนสัตยาไส คือ ๑) เปรมา (ความรักความเมตตา) ๒) สัตยา (ความจริง) ((สัตยาไสย = มารดาแห่งความจริง)) ๓) ธรรมา (การประพฤติชอบ) ๔) สันติ (ความสงบสุข) และ ๕) อหิงสา (การไม่เบียดเบียน) โรงเรียนใช้หลักการ “การเรียนรู้โดยนักเรียนเป็น ศูนย์กลาง” และ “การเรียนรู้แบบบูรณาการ” เช่น ให้นักเรียน (เริ่มแต่ชั้นอนุบาล) ร่วมกำหนดหัวข้อ

ที่จะเรียนรู้ แล้วครูเป็นผู้เอื้ออำนวย (ไม่ใช่สอน) ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการได้ปฏิบัติจริง ได้ศึกษา ได้เห็น ได้ฟัง ได้สัมผัส ได้ทดลอง ได้คิดอย่างเหมาะสม ทำให้เด็กเป็นคนเก่ง คนดี ในส่วนของการเรียนรู้ อย่างบูรณาการนั้น เริ่มต้นด้วยการนั่งสมาธิร่วมกัน แล้วแบ่งกลุ่ม ออกเป็น ๔ กลุ่ม แยกย้ายไปเรียนรู้ ตามฐานการเรียนรู้ ๔ ฐาน โดยในช่วงท้ายของกิจกรรมจะให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการเรียนรู้จากแต่ละ ฐานพร้อมอภิปราย แล้วจบด้วยการทำสมาธิ แผ่เมตตา และทำความเคารพ นอกจากนี้ โรงเรียนสัตยาไส ได้นำหลัก “ศีล สมาธิ ปัญญา” มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เน้น “ความรักความเมตตา” และ “คุณธรรม” โดยบูรณาการเข้าไปในการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างครบถ้วนด้วย

- โรงเรียนมีชัยพัฒนา เป็นโรงเรียนประจำ ที่เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๖ รับนักเรียนปีละ ๓๐ คน จากภายในประเทศ (ทุกภาค) และต่างประเทศ ทั้งในกลุ่ม นักเรียนยากจน กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้านที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ โดยไม่เสียค่าเล่าเรียน งบประมาณส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุนของกระทรวงศึกษาธิการต่อหัว เป็น รายปี (ปีละประมาณ ๒ ล้านบาท) และอีกส่วนหนึ่งมาจากการจัดหาของทางโรงเรียน (ปีละประมาณ ๑๘ ล้านบาท) แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนและผู้ปกครองจะร่วมกันจ่ายค่าเทอมด้วยการทำความดี ๘๐๐ ชั่วโมงต่อปี และปลูกต้นไม้ได้ ๘๐๐ ต้นต่อปี สำหรับหลักสูตรการเรียนการสอนใช้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบกับการทำกิจกรรมเพื่อสร้างเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เป็นคนดี คือ มีความซื่อสัตย์ รู้จักแบ่งปัน มีความสุขและนอบน้อม บริหารจัดการเป็น อุดทนและไม่ย่อท้อ ส่งเสริม ความเสมอภาคในทุกด้าน เป็นนักเปลี่ยนแปลงสังคม สามารถคิดนอกกรอบและค้นคว้าหาคำตอบ พร้อมที่จะเป็นผู้ประกอบการการเกษตรและธุรกิจเพื่อสังคม โดยที่โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริม ทักษะนักเรียนให้เป็นคนดี มีทักษะชีวิตที่ดี สรุปได้ดังนี้

๑) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมสำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียน มีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียน เพื่อบริหารจัดการภายในโรงเรียนทุกเรื่อง อาทิ การอนุมัติงบประมาณจัดซื้อจัดจ้าง การคัดเลือกครู และผู้เข้าเรียน การเตรียมการต้อนรับและบรรยายเมื่อมีแขกผู้มาเยี่ยมเยือนโรงเรียน ซึ่งจะเป็นการฝึก ทักษะให้กับนักเรียนในเรื่องการทำงานเป็นทีม การวางแผนในเรื่องต่าง ๆ ฝึกทักษะการจัดทำบันทึก รายงานผลการดำเนินการและใช้ความคิดที่มีเหตุและผล

๒) สอนการทำเกษตรควบคู่กับการทำการตลาดให้กับนักเรียนและชุมชนบริเวณรอบ โรงเรียน โดยเน้นการทำเกษตรที่ใช้พื้นที่น้อย ใช้น้ำน้อย และได้ผลตอบแทนที่ดี เพื่อสร้างอาชีพ และรายได้ให้กับนักเรียนและชาวบ้าน อีกทั้งช่วยเปลี่ยนแนวความคิดของชาวบ้านว่าการเกษตรไม่ใช่ อาชีพที่ทำแล้วยากจน แต่ทำแล้วมีศักดิ์ศรี และสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

๓) ตั้งกองทุนสำหรับให้นักเรียนประกอบธุรกิจ อาทิ การเกษตร ค้าขาย เพื่อเป็นทางเลือก สำหรับการประกอบอาชีพ โดยกำไรร้อยละ ๓๐ จะนำไปทำประโยชน์ให้กับสังคม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ใน เรื่องการแบ่งปันและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ

๔) ตั้งศาลแผ่เมตตา เพื่อให้ให้นักเรียนแผ่เมตตาให้กับผู้ที่ประสบทุกข์ได้ยาก หรือประสบภย ธรรมชาติ เป็นการเรียนรู้เรื่องการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

๕) ใน ๑ วันต่อสัปดาห์ นักเรียนจะไม่ได้รับประทานอาหารเช้า และจะมีการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นเกี่ยวกับในเรื่องความอดอยากและสถิติจำนวนประชากรที่ขาดแคลนอาหารในทั่วโลก

๖) โครงการ Second Chance รับนักเรียนที่ตั้งครรภ์ เพื่อให้ได้ศึกษาต่อ และให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นพ่อแม่อาสา เพื่อเรียนรู้วิธีการเลี้ยงเด็ก

๗) สอนภาษามือ อักษรเบรลล์ การใช้ชีวิตโดยไม่ใช้สายตา และการนั่งวิลแชร์ เพื่อสร้างความเข้าใจและชื่นชมผู้มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย

๘) สอนว่ายน้ำให้นักเรียนในโรงเรียนและชุมชนรอบโรงเรียน เนื่องจากเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่ายน้ำไม่เป็นร้อยละ ๘๐

๙) ทุกวันพุธเป็นวันทำความดีตามความสนใจของนักเรียน ทุกวันเสาร์นักเรียนจะไปเยี่ยมผู้ป่วยที่โรงพยาบาลเพื่อทำความรู้จัก และมอบกำลังใจให้กับผู้ป่วย

๑๐) โครงการเตรียมครู ให้นักเรียนที่สนใจอาชีพครู ไปฝึกสอนนักเรียนที่อยู่โรงเรียนบริเวณใกล้เคียง ในลักษณะพี่สอนน้อง โดยมีครูร่วมสังเกตการณ์และเป็นพี่ปรึกษาให้คำแนะนำ

๑๑) โครงการอบรมอาชีพและจัดเงินกู้ให้กับผู้สูงอายุ เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ สำหรับดูแลตัวเองและครอบครัว

ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะสร้างให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดี และมีความคิดที่จะทำประโยชน์เพื่อสังคม ทั้งนี้ แม้ว่าโรงเรียนจะเน้นเรื่องการทำกิจกรรม แต่คะแนนในการสอบโอเน็ตของนักเรียนแต่ละปีอยู่ในลำดับต้น ๆ ของจังหวัด สำหรับการประเมินผลพฤติกรรมนักเรียนที่จบการศึกษาพบว่านักเรียนมีทักษะชีวิตที่มีภาวะผู้นำ สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดี

นอกจากนี้ โรงเรียนมีชัยพัฒนา มีการจัดโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School Project) เพื่อขยายแนวความคิดการเรียนการสอนไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ดำเนินการมาแล้ว ๘ ปี มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ ๑๘๐ โรงเรียน มีทั้งโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จเกิดจากการมีอุดมการณ์ และการให้ความร่วมมือของผู้อำนวยการ ครู และทุกคนในชุมชน

- โรงเรียนสยามสามไตร เป็นสถานศึกษาแนวพุทธ ซึ่งหมายถึง การเรียนรู้ การฝึกฝน และการพัฒนาตนเองจนถึงความเป็นมนุษย์ที่ดั่งงามอย่างสมบูรณ์ ที่ใช้หลักการต่าง ๆ มาบูรณาการในการจัดการศึกษาเพื่อความยั่งยืนของชีวิต โดยเฉพาะหลักไตรรงค์ คือชาติ ศาสนา และกษัตริย์เป็นหลักร่วมกันในการวางรากฐานเรื่องความสามัคคี และเสียสละให้กับผู้เรียน โดยเห็นว่าการศึกษาที่แท้จริง เป็นการศึกษาทางวิชาการและวิชาชีพพร้อมกันไป เป็นกระบวนการที่ทำให้เป็นคน โดยสมบูรณ์ รู้จักผิด ชอบ ชั่ว ดี ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา นำหลักโยโสมนสิการ เข้ามาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังเด็กและเยาวชนตั้งแต่เยาว์วัยได้เกิดความตระหนักในเรื่องผิด ชอบ ชั่ว ดี ที่เชื่อมโยงกับเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงการมีสติรู้คิด รู้พิจารณา ด้วยเหตุและผลจนมีความเข้าใจและบอกได้ด้วยตนเอง การนำหลักดังกล่าวมาใช้จะส่งผลให้ผู้เรียนมีสติรู้จักคิดไตร่ตรองด้วยความมีเหตุมีผลและเป็นคนดีของสังคม โดยหน้าที่หลักของการจัดการศึกษามี ๒ ส่วนด้วยกัน คือ ๑) ดำรงและถ่ายทอดศิลปวิทยา วิชาการ และวิชาชีพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม การฝึกฝนตนเองให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน เรียนแล้วสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถสร้างคุณประโยชน์ให้กับประเทศได้ และ ๒) ให้รู้จักการดำเนินชีวิตที่ดั่งงาม ถูกต้อง และการฝึกหรือพัฒนาคนจนถึงความสมบูรณ์ หลักการในการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ได้ดำเนินการมาตลอดระยะเวลานั้น เป็นการปลูกฝังและบ่มเพาะเด็กและเยาวชนตั้งแต่เยาว์วัย ได้เกิดความตระหนัก

ในเรื่องผิด ชอบ ชั่ว ดี ความมีสติ เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแห่งนี้
ไปมีภูมิคุ้มกันและมีคุณธรรม ศีลธรรมในทุกช่วงของชีวิต

นอกจากนี้ ยังมีสถานศึกษาอีกเป็นจำนวนมากที่จัดการศึกษาโดยมีการบูรณาการหลักสูตร
การเรียนการสอนที่เป็นการแทรก บ่มเพาะและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วินัย สุจริต ความรับผิดชอบ
และจิตอาสา เข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากสำหรับการจัดกระบวนการ
เรียนรู้ในยุคปัจจุบันที่จะเป็นการปูพื้นฐานให้เด็กและเยาวชนมีภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิตในสังคมที่ดี
มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

กิจกรรมที่ ๑๐ กิจกรรมธรรมมาศรมชุมชนแห่งการเรียนรู้

“ธรรมมาศรมโมเดลนวัตกรรมแห่งจิตวิญญาณ” ที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงจิตใจผู้คนสังคมเมืองที่ใช้เวลาร่วมสถานที่ร่วมใจ กระบวนการร่วมใจ เป็นกระบวนการแห่งสติของจิตอาสา ที่เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้จำลองของสังคมเมือง เป็นโมเดลที่ต้องขยายผลอย่างรวดเร็วทั่วประเทศ โดยสามารถประยุกต์ใช้ตามบริบทของท้องถิ่น ทรัพยากรท้องถิ่น ด้วยการจัดการที่ใช้ความเป็นจิตอาสาเป็นศรัทธาให้ก้าวไปด้วยกัน

แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ผู้ก่อตั้งเสถียรธรรมสถาน และเป็นผู้ที่ตระหนักในคุณค่าของชีวิต และจากองค์ความรู้ในการทำงานใช้ธรรมช่วยเหลือผู้คนมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จึงมีแนวคิดที่จะนำแคปซูลธรรมซึ่งสกัดได้จากห้องลับที่มีชีวิตในศูนย์วิจัยทางธรรมมาใช้ด้วยการ สร้าง “ธรรมมาศรม” ขึ้นในลักษณะเป็นเสมือนชุมชนสาธิตของวิถีชีวิตที่เข้าใจธรรมะ ธรรมชาติและการพึ่งพาตนเอง เช่น การรู้จักทานอาหารที่ปลอดภัย มีจิตใจที่ไม่เบียดเบียนตนเองไม่ทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์ ให้ทุกการกระทำอยู่ในภavanaที่รู้กาย รู้ใจตนเอง เป็นอาศรม (ที่อยู่) ของผู้ปฏิบัติธรรมในระยะรองรับในทุกช่วงวัยทั้งเกิด แก่ เจ็บ ตาย และจากพราก เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้วยสติที่เป็นนวัตกรรมแห่งจิตวิญญาณรองรับสังคมสูงวัย ในยุคเจนเนอเรชั่นอัลฟ่าโดยคนทุกวัยอยู่ร่วมกันแม้ไม่ใช่ญาติพี่น้อง ตามวัฏจักรชีวิตมนุษย์ เพื่อมาเรียนรู้ยกระดับจิตใจระยะที่เต็มไปด้วยทุกข์ แล้วมาค้นพบตนเองตามพัฒนาการตามวัยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เรียกว่าเสาะเข็มมีชีวิต และพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้มนุสสติเพื่อชีวิตที่พันทุกขนั้นเอง โดยประยุกต์รูปแบบมาตามความเป็นสังคมเมืองอย่างแท้จริงในใจกลาง กทม. โดยอาศัยรูปแบบการพัฒนาระดับจิตใจมนุษย์ตามทฤษฎีซิกมันด์ ฟรอยด์ ผสมกับหลักธรรมทางศาสนาในหนทางแห่งการพ้นทุกข์ มาประยุกต์กิจกรรมของเสถียรธรรมผ่านเสาะเข็มมีชีวิต คือ จิตอาสาในแหล่งเรียนรู้ แบ่ง โซนการพัฒนายกระดับจิตใจของผู้คนในชุมชนแห่งการเรียนรู้ออกเป็น ๔ โซน ซึ่งเป็น นวัตกรรมสังคมผู้สูงวัยยุคเจนเนอเรชั่นอัลฟ่า สังคมสูงวัยแบ่ง เป็น ๔ จำพวก คือ ๑) ผู้สูงวัยที่มีศักยภาพสูง ๒) มีศักยภาพแต่มีโรคชราภาพหรือโรคเรื้อรัง ๓) ผู้สูงอายุดิตติง และ ๔) ผู้สูงวัยระยะสุดท้าย ในขณะที่สังคมยุคเจนเนอเรชั่นอัลฟ่าซึ่งเป็นสังคมไร้พรมแดนและเทคโนโลยี ผู้คนและเด็กมีปฏิสัมพันธ์กันน้อยลง เกิดการแข่งขันและแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ตลาดการแข่งขันทางไกลความพอเพียง อยู่ร่วมกันด้วยผลประโยชน์ไม่ใช่ด้วยจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ มีความเห็นแก่ตัว ระบบนิเวศดั้งเดิมของมนุษย์ที่เรียกว่า “บ้าน ชุมชน โรงเรียนหรือสถานที่ทำงานด้วยสังคมสูงวัยในยุคเจนเนอเรชั่นอัลฟ่าอ่อนแอลง การพัฒนาระบบนิเวศจำลองที่แม้ไม่ใช่ระบบนิเวศตามทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์จำเป็นต้องประยุกต์จำลองให้เกิดเป็นชุมชนจำลองที่ผูกกันด้วยพลังศรัทธา นอกจากนั้นการพัฒนายกระดับจิตใจของผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมสูงวัย แม้ไม่ใช่ญาติพี่น้องแต่รู้จักในการอยู่ร่วมกัน เอื้ออาทรต่อกัน พัฒนาความเป็นอริยชน ด้วยจิตอาสาหัวใจแบ่งปัน ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ผู้สูงวัยเกิดการเรียนรู้อยู่ร่วมกัน

แนวทางการบริหารจัดการนวัตกรรมสังคมสูงวัยในยุคเจนเนอเรชั่นอัลฟ่าอย่างยั่งยืน

เมื่อถอดบทเรียนโมเดลเพื่อขยายผลเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั่วประเทศนั้น การบริหารจัดการจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดแกนนำชุมชนและศรัทธาพร้อมทีมงานคณะทำงานจิตอาสาโดยทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่นตนเองพัฒนาสถานที่เพื่อเกิดโซนพื้นที่ปฏิบัติการ ทั้งโซน Unconscious area

Preconscious area Conscious area Super conscious จุดเด่นแห่งความสำเร็จของธรรมศาสตร์
โมเดลที่เสถียรธรรม ไม่ใช่เงิน แต่ใส่ใจในการทำงานและทุกคนที่ล้นมาให้บริการ ไม่ใช่แหล่งรับบริการ
หากปัญหาในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้วยสติจะเกิดขึ้นในพื้นที่ของประเทศจึงไม่ต้องอาศัยเป็น
อาศัยเงินเป็นจุดตั้งแต่ใส่ใจเป็นจุดตั้ง แต่ใช้การแบ่งปันความรู้และสิ่งที่ตนเองช่วยเหลือได้ “หัวใจสำคัญ
จึงป็นศรัทธา ด้วยจิตอาสาในการเป็นผู้ให้”

ตัวอย่างกิจกรรมที่เป็นแนวทางการสร้างคนดี ภายใต้ยุทธศาสตร์สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนาเพื่อเผยแพร่หลักคำสอนที่ดี มีดังนี้

กิจกรรมที่ ๑๑ กิจกรรมศาสนสัมพันธ์

หลักการสำคัญ

ศาสนสัมพันธ์เป็นเรื่องยากเพราะมีความละเอียดอ่อนและเปราะบาง ต่อความรู้สึกของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับความเชื่อความศรัทธาที่ลึกซึ้ง รวมถึงพิธีปฏิบัติที่แตกต่างหลากหลายของผู้นับถือศาสนาเหล่านั้น จึงไม่ง่ายที่จะเข้าใจและยอมรับ แต่เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัล ที่ผู้คนต่างศาสนาต้องพบปะ มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากขึ้น จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และรู้จักปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเมื่อผู้คนที่ต่างศาสนาต้องมาอยู่ร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน และเกิดทัศนคติที่ดี เปิดใจยอมรับความแตกต่างเพื่อลดความอึดอัดขัดเคืองต่อสิ่งผู้อื่นปฏิบัติไม่เหมือนตนเอง นำสู่สังคมสันติสุข

เครื่องมือ

คู่มือการจัดกิจกรรมศาสนสัมพันธ์ในสถานศึกษา (สำหรับครู หรือผู้นำกิจกรรม) ใช้เป็นแนวทางจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบศาสนสัมพันธ์ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักศาสนา ทั้งศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม ซิกข์และพราหมณ์-ฮินดู เป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้เรียน (ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง) บนพื้นฐานหลักศาสนสัมพันธ์ ที่ว่า เข้าใจและยอมรับความแตกต่าง เพื่อปลูกฝังทัศนคติที่ดี เปิดใจยอมรับความแตกต่าง ความเชื่อทางศาสนาแก่เด็กและเยาวชน โดยอาศัยความร่วมมือกับผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง มีกลุ่มกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมกลุ่มที่ ๑ เกี่ยวกับพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การอยู่ร่วมกันในสังคมและการยอมรับความแตกต่าง

กิจกรรมกลุ่มที่ ๒ เกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวัน

กิจกรรมกลุ่มที่ ๓ เกี่ยวกับการเผชิญหน้ากับปัญหา

กิจกรรมกลุ่มที่ ๔ เกี่ยวกับการเรียนรู้ศาสนาซึ่งกันและกัน

สื่อ

ส่งเสริมและตัวอย่างกระบวนการ มีการจัดทำสื่อเผยแพร่ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ คู่มือการจัดกิจกรรมศาสนสัมพันธ์ในสถานศึกษา วัสดุทัศนสารคติดอกไม้บานสื่อสารความดี จำนวน ๕ ตอน ประกอบด้วย ตอนค่ายยุวชนศาสนสัมพันธ์ ๑ ตอนค่ายยุวชนศาสนสัมพันธ์ ๒ ตอน ยุวทูตศาสนิกสัมพันธ์ ตอนเรียนรู้กันและกัน และตอนครูศาสนสัมพันธ์ นอกจากนี้ ยังมีวีดิทัศน์ ศาสนิกสัมพันธ์ครูตำรวจ ๒๔๐ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)วีดิทัศน์ กิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์ ศปร.ภ.๕ ปี ๖๒ (ศปร.ภ.๕) ด้วย

ตารางที่ ๑.๑ ตัวอย่าง กิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์

โครงการ	เป้าหมาย	รูปธรรมความสำเร็จ
<p>ค่ายยุวชนศาสนสัมพันธ์ (ปี ๒๕๔๘--๒๕๔๙) <u>กลุ่มเป้าหมาย</u> นักเรียน(มัธยมปลาย)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พัฒนาระบบการค่ายศาสนสัมพันธ์ ▪ สร้างแกนนำเป็นยุวชนศาสนสัมพันธ์ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ค่ายศาสนสัมพันธ์ ๔ ระดับ คือ <ul style="list-style-type: none"> - ยุวชนศาสนสัมพันธ์ มีนักเรียนแกนนำ ๖๐ คน จาก ๑๐ โรงเรียน นำความรู้ไปจัดค่ายขยายผล ในสถานศึกษา - ผู้นำยุวทูตศาสนิกสัมพันธ์ ๒๕ คน จาก ๘ โรงเรียน - ยุวทูตศาสนิกสัมพันธ์สานใจได้ ๕๘ คน จาก ๑๐ โรงเรียน ขยายผลให้นักเรียน ๕๘ คน จาก ๑๐ โรงเรียนในจังหวัดสตูล สงขลา สุราษฎร์ธานี - พัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายศาสนิกสัมพันธ์ ดำเนินงานองค์กรศาสนสัมพันธ์และศาสนสถานสำคัญ ในประเทศสิงคโปร์
<p>ค่ายครูศาสนสัมพันธ์ <u>กลุ่มเป้าหมาย</u> ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ผู้นำศาสนา ๓ ศาสนา ในภาคเหนือและอีสาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พัฒนาระบบการค่าย “ครูศาสนสัมพันธ์” ▪ สร้างแกนนำสถานศึกษาภาคเอกชนในการใช้กิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์พัฒนาผู้เรียน 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เกิดแกนนำ “ครูศาสนสัมพันธ์” ผู้บริหาร ผู้นำศาสนา ๓ ศาสนา ในภาคเหนือและอีสาน
<p>ค่ายศาสนิกสัมพันธ์ครูตำรวจ <u>กลุ่มเป้าหมาย</u> - ผู้บัญชาการและครูฝึก จากศูนย์ฝึกอบรม ๑๑ แห่ง - ผู้นำศาสนา ๓ ศาสนา ๔ ภูมิภาค</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พัฒนากิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์ให้เป็นส่วนหนึ่งหลักสูตรการเรียนการสอนของตำรวจนายสิบ ตำรวจนายร้อย และตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง ▪ สร้างแกนนำผู้บัญชาการและครูฝึก และผู้นำศาสนา ๓ ศาสนา 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ แกนนำผู้บัญชาการและครูฝึก และผู้นำศาสนา ๓ ศาสนา จำนวน ๒๔๐ รูป/นาย/คน ที่สามารถจัดกิจกรรมศาสนสัมพันธ์อยู่ใน ๔ ภูมิภาคทั่วประเทศ

ตัวอย่างกิจกรรมที่เป็นแนวทางการสร้างคนดี ภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ มีดังนี้

กิจกรรมที่ ๑๒ บูรณาการองค์ความรู้ทุกภาคส่วนเพื่อแม่และลูกปลอดภัย สุขภาพดี

มาตรการและแนวทางปฏิบัติ

๑) การบูรณาการและประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรในระบบสาธารณสุขและกลไกในพื้นที่เพื่อการนำแนวปฏิบัติในการดูแลสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ครอบคลุมทุกมิติ (ส่งเสริม ป้องกัน รักษาฟื้นฟู) รวมถึงประสานการปฏิบัติตามศาสนกิจในแต่ละพื้นที่

๒) การพัฒนาทักษะ อาสาสมัครสาธารณสุข ครอบครัว และตัวบุคคลให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะในการดูแลในทุกกลุ่มหญิงตั้งครรภ์และเด็ก ทั้งกลุ่มเสี่ยงและปกติ

๓) การจัดทำระบบปฏิบัติการเชิงรุกเพื่อการเข้าถึงกลุ่มเสี่ยงโดยอาศัยทีมหมอครอบครัว (แบบบูรณาการ) ร่วมกับภาคีเครือข่าย เข้ามามีบทบาทในการดูแลแม่และเด็กในรายบุคคล

๔) ร่วมกับภาคีเครือข่ายกำหนดการสร้างมาตรการทางสังคม เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของหญิงตั้งครรภ์และเด็กในพื้นที่ โดยใช้กลไกขับเคลื่อนด้วยคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) และเป็นกลไกสำคัญในการร่วมสร้างวัฒนธรรมการดูแลเด็กปฐมวัย โดยครอบครัว ชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และการสร้าง HL (Health literacy) ให้ครอบครัวในการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการเด็กปฐมวัยตั้งแต่ออยู่ในครรภ์

๕) บูรณาการความร่วมมือ ๖ กระทรวง (สธ. พม. มท. ศธ. กษ. DE.) ในการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการและการสร้างความฉลาดในเด็กแรกเกิด - ๕ ปี ในชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในชุมชน และภาคเอกชน เน้นการเพิ่มธาตุเหล็กในอาหารและนม โดยผลักดันให้ อปท. ดำเนินงานโดยใช้งบประมาณกองทุนสุขภาพตำบล

๖) ประสานความร่วมมือกับสถาบันครอบครัว และพื้นที่ในการส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็กแบบเชิงรุกในพื้นที่ชายขอบ และประสานความร่วมมือกับ อปท. สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ ในการส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก และเด็กปฐมวัย ในระดับครอบครัว (พ่อ แม่ ลูก ญาติ) ร่วมกันจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมดูแลสุขภาพแม่และเด็ก และเด็กปฐมวัย โดยเชื่อมโยงกับสวัสดิการสังคมที่จะได้รับ เช่น การป้องกันอุบัติเหตุ แม่ตั้งครรภ์ และ วัยแรกเกิด

๗) บูรณาการกับกระทรวง ศึกษาธิการ อปท (ศูนย์เด็กเล็ก) ในการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมในการดูแลสุขภาพตนเองทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิต ในการก้าวสู่การเป็นเด็กและแม่ที่มีคุณภาพ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยการมีส่วนร่วมของสถานประกอบ

กิจกรรมที่ ๑๓ ปฏิรูประบบการคุ้มครองแม่และเด็ก และการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

มาตรการและแนวทางปฏิบัติ

๑) เพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ ที่ยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ทางกฎหมาย โดยการสื่อสาร เรื่องพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ แก่บุคลากรทางสาธารณสุข ภาควิชาเครือข่าย กลุ่มเป้าหมาย ครอบครัว และผู้ประกอบการ

๒) กำกับการทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ อย่างเคร่งครัด และให้มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากปัญหา พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ ในพื้นที่ เพื่อสู่การจัดการแก้ไขอย่างตรงตามสาเหตุ

๓) ใช้มาตรการเงินอุดหนุนเลี้ยงดูบุตรโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มาบูรณาการร่วมกับการจัดบริการงานแม่และเด็กเพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลตนเองและลูกโดยกำหนดหลักเกณฑ์ด้านการรับบริการของแม่เพื่อรับเงินอุดหนุน เช่น ฝากครรภ์เร็ว ฝากครรภ์คุณภาพ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่งเสริมพัฒนาการ

กิจกรรมที่ ๑๔ เสริมสร้างความรู้ สื่อสารสุขภาพสู่แม่ ครอบครัว อย่างเข้าถึง เพื่อการพึ่งตนทางสุขภาพอย่างยั่งยืน

มาตรการและแนวทางปฏิบัติ

๑) พัฒนารูปแบบต่อการเรียนรู้ด้านแม่และเด็ก สำหรับบุคลากรสาธารณสุขให้สามารถสร้างทักษะความชำนาญในการให้บริการได้อย่างถูกต้อง

๒) พัฒนารูปแบบการสื่อสารและการเพิ่มช่องทางการสื่อสารเรื่อง สิทธิประโยชน์ตามชุดสิทธิประโยชน์ตามหลักประกันสุขภาพให้หญิงตั้งครรภ์ และครอบครัว และการเพิ่มช่องทางการร้องเรียนการไม่ได้รับบริการตามสิทธิ สร้างช่องทางความรู้และการสื่อสารโดยประสานความร่วมมือผู้พัฒนา Plate form ของกระทรวงสาธารณสุขที่มีอยู่ ได้แก่ สมุดสุขภาพประชาชนดิจิทัล (Health 4U MOPH Connect) และสร้างช่องทางความรู้ผ่านสื่อดิจิทัลแบบ two way communication สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพของแม่และเด็กรายบุคคล และส่งเสริมการทำสื่อออนไลน์และ จัดทำ Application ที่ผ่านมาตรฐาน ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพแม่และเด็ก รายโรค และมีช่องทางในการใช้งานได้ง่าย และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลการดูแลสุขภาพของครอบครัว กับ สถานบริการสาธารณสุข และเพิ่มช่องทางการสื่อสารและสื่อออนไลน์ การป้องกันตนเอง ให้กับผู้ดูแลเด็ก ครอบครัว รายโรค

๓) พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการเฝ้าระวัง แจ้งเตือน ระบบการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับวัคซีนและการพัฒนาการเด็กให้สมวัย และพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อสื่อสารความเสี่ยงก่อนตั้งครรภ์ ขณะตั้งครรภ์ สร้างรูปแบบการจัดการความเสี่ยงและเฝ้าระวังคู่เสี่ยงในวัยเจริญพันธุ์ กลุ่มแม่และเด็ก ๐ - ๕ ปี โดยเน้นการดูแลรายบุคคล ผ่านภาคีเครือข่าย ครอบครัว ชุมชน และกิจกรรมด้านสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา ตามบริบทของพื้นที่โดยทีมหมอครอบครัว

๔) ส่งเสริมการขยายกลุ่มต้นแบบแม่และเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เกิดการดูแล และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันและควบคุมโรคแก่แม่และเด็ก เน้นการเสริมสร้างความรอบรู้ การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและการรู้เท่าทันสื่อ รายโรค และ รายบุคคล

๕) สร้างระบบติดตามสุขภาพแม่และเด็ก และเด็กปฐมวัยโดยเทคโนโลยีดิจิทัล ให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลทุกระดับ(ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ) เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการดูแลสุขภาพของแม่และเด็ก และเด็กปฐมวัย ให้สามารถไปรับบริการในสถานบริการทุกแห่งในประเทศ และเน้นฐานข้อมูลด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ควบคุม รักษา พิษฟู และคุ้มครองผู้บริโภค รายโรค

กิจกรรมที่ ๑๕ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดบริการสุขภาพแก่แม่และเด็กที่มีคุณภาพ มาตรฐาน ทัวทั้งประเทศ

มาตรการและแนวทางปฏิบัติ

๑) พัฒนาระบบการประเมินรับรองคุณภาพการจัดบริการงานอนามัยแม่และเด็ก สถานบริการทุกระดับให้มีคุณภาพด้วยการสร้างโปรแกรมการประเมินรับรองคุณภาพและการคืนข้อมูลให้กับหน่วยบริการ อย่างรวดเร็ว ทันเวลา โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีการถอดบทเรียน เพื่อสู่การพัฒนาต่อไป

๒) ส่งเสริมการกระตุ้นพัฒนาการเด็กและเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรภ์หรือก่อนการคลอด และการสร้างวัฒนธรรมการดูแลหญิงวัยเจริญพันธุ์และหญิงตั้งครรภ์ โดยครอบครัว ชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง (จิตอาสา) พร้อมทั้งการขับเคลื่อนการดูแลแม่และเด็กผ่านกลไก MCH board ทุกระดับ และมหัศจรรย์ ๑,๐๐๐ วัน

๓) การสร้าง HL (Health literacy) ตั้งแต่วัยรุ่น หญิงวัยเจริญพันธุ์ และหญิงตั้งครรภ์ (สร้างแอปพลิเคชัน)

๔) สร้างระบบการติดตามและเตือนภัย รวมทั้งเชื่อมโยงกับศูนย์ประสานการส่งต่อในกลุ่มเสี่ยง โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (GPS Alarm) เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตของมารดาและทารก ในพื้นที่เฉพาะ พร้อมทั้งพัฒนาการบริการเชิงรุกในพื้นที่ที่เข้าถึงยาก (ชุมชนเมือง/ที่ราบสูง/ชายแดน/ทุรกันดาร) โดยทีมหมอครอบครัวเป็นรายบุคคล และพัฒนาทักษะ เจ้าหน้าที่ อสม. ครู ตชด. จิตอาสา หมอตำแย ในการดูแลฉุกเฉิน

๕) การพัฒนาระบบการส่งต่อหญิงตั้งครรภ์ และหลังคลอดในภาวะฉุกเฉิน และการจัดการความเสี่ยงของหญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอดเป็นรายบุคคลที่มีมาตรฐานและมีคุณภาพ เน้นการจัดระบบบริการที่มีคุณภาพทุกระดับ

๖) ส่งเสริมการใช้สมุนไพรมะขามป้อมและภูมิปัญญา ในการส่งเสริมในการจัดทำผลิตภัณฑ์สุขภาพ สำหรับวัยแม่และเด็ก และการสร้างรูปแบบการดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ผสมผสานการใช้ ศิลปะ ดนตรี สมาธิ เพื่อฟื้นฟูสุขภาพจิตใจของมารดา คลายความวิตกกังวล และสร้างความมั่นใจต่อรูปลักษณ์ ของมารดา ระหว่างตั้งครรภ์และหลังคลอด พร้อมค้นหา และ ขยายผลต้นแบบงานอนามัยแม่และเด็ก Best Practice ที่เกี่ยวข้องกับงานอนามัยแม่และเด็ก เพื่อใช้ในการขยายผลไปในแต่ละพื้นที่

กิจกรรมที่ ๑๖ ส่งเสริมการสร้างสรรค่นวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดบริการสุขภาพแก่แม่และเด็ก

มาตรการและแนวทางปฏิบัติ

๑) ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมลูกฉลาดตั้งแต่ในครรภ์ โดยการเข้าถึงข้อมูลนวัตกรรมได้ ในทุกระดับ และ สะดวกต่อการใช้ และการพัฒนาแนวปฏิบัติการเสริมสร้างลูกน้อย ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ ได้แก่ นวดเบา ๆ ลูกอ่อนคลาย จิ้มท้องนวดอ่อนคลาย คุยกับลูกกระตุ้นความคิดลูกที่อยู่ในครรภ์ สัมผัสผิวท้อง เต็มร่างกายเสียงดนตรี เพลงคลาสสิก กระตุ้นสมองลูก คุณแม่นั่งชิงช้าเสริมพัฒนาการลูก คุณแม่ป้อนจักรยานเสริมพัฒนาการ คุณแม่ออกกำลังกาย การเสริมไอโอดีที่เหมาะสม เสริมโอเมก้า3 นอนให้อิ่มทุกวัน สายน้ำเพิ่มความฉลาด

๒) การพัฒนาฐานข้อมูล ตอบโต้อัตโนมัติเพื่อใช้ในการแจ้งเตือนตรวจสอบ ประเมินผลการเข้าถึง/การให้บริการวัคซีนแก่เด็ก

๓) การจัดตั้งศูนย์วัคซีนในระดับชุมชนและการปฏิบัติการเชิงรุกแบบบูรณาการร่วมกับท้องถิ่น ชุมชน อสม. และสถานศึกษา ในการค้นหาตรวจสอบและให้วัคซีนแก่เด็ก การพัฒนาวัคซีนหลายชนิดมารวมกันเพื่อลดโดสให้จำนวนครั้งในการให้บริการน้อยลง

๔) สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการลดปัญหาแม่และเด็กเสียชีวิต โดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ การสร้างริชแบนด์ (Risk band) แจ้งเตือนกรณีฉุกเฉินสำหรับหญิงตั้งครรภ์ และสามารถแจ้งจุดที่อาศัยอยู่ โดยสามารถสื่อสารสองทางระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ และสร้างริชแบนด์ (Risk band) สำหรับทุกกลุ่มวัยสำหรับเป็นโปรแกรมในการส่งเสริมสุขภาพประจำตัว โดยผู้ใช้สามารถตั้งค่าโปรแกรมรายบุคคลตามความเหมาะสม (ทุกกลุ่มวัย)

๕) ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม “ส่งรัก ส่งนม จากแม่สู่ลูก” เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไปทำงานอยู่ต่างจังหวัด โดย

- ประสานเครือข่ายด้านจัดส่ง (รถตู้ รถทัวร์ เครื่องบิน) ให้บริการฟรี โดยรัฐให้ การสนับสนุน
- บริการเชิงรุก สื่อสารประกอบการด้านความรู้ วิธีการจัดการเก็บนมแม่ และแพ็คเกจนมแม่ให้แก่แม่สถานประกอบการทุกคนอย่างมีประสิทธิภาพ
- ส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานเข้าชมรมโอกาสสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ในการเก็บรักษาอุณหภูมิที่เหมาะสม
- กำหนดแนวปฏิบัติกับ อปท. สนับสนุนงบประมาณของท้องถิ่น เพื่อดำเนินการ

กิจกรรมที่ ๑๗ พัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจ ยุทธศาสตร์ บุคลากร และการเสริมสร้างความสุข ในการทำงานของผู้ให้บริการ

มาตรการและแนวทางปฏิบัติ

๑) ยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการหน่วยบริการระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัย ในภารกิจการบริหารจัดการกลุ่มวัยแม่และเด็กปฐมวัย ให้ได้มาตรฐาน ISO 27001 พร้อมทั้งปรับทักษะและความเชี่ยวชาญในการพัฒนาเทคโนโลยี ในทุกกลุ่มงานในหน่วยงาน และต่อยอดความสำเร็จในเรื่องเทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานส่วนภูมิภาค จากการสื่อสารผ่าน Website Social Network เอกสารการประชุม เป็นต้น

๒) พัฒนาศูนย์ข้อมูลเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัย เพื่อเป็นต้นแบบให้กับหน่วยงานอื่น ๆ โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัย ในระดับสากลมาใช้ และสร้างระบบการบริหารและการบริการขององค์กรที่มีความทันสมัยด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถรองรับบุคลากรในองค์กรมุ่งเน้นการลดการใช้กระดาษ และการพิมพ์เอกสารพร้อมทั้งการบริการที่ลดขั้นตอน รวดเร็ว และทันสมัย โดย

(๑) พัฒนาระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการส่งเสริมพัฒนาการให้บริการรายกลุ่มวัย

(๒) สร้าง Digital Platform กลางเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงได้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

(๓) พัฒนาองค์ความรู้ (มาตรฐาน แนวทาง คู่มือ) เพื่อให้หน่วยงานสามารถบริหารจัดการระบบบริการกลุ่มวัยที่ทันสมัย ในรูปแบบห้องสมุดดิจิทัล

(๔) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศระบบบริการกลุ่มวัย ให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลในรูปแบบ Big data ทุกหน่วยงานสามารถนำข้อมูลไปใช้ร่วมกันได้

(๕) สร้างระบบ Digital Health เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูลและการให้บริการ เพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าถึงบริการ สื่อสารกับหน่วยงานภายนอกได้เป็นรูปแบบเดียวกัน

(๖) การพัฒนาทักษะ ความเชี่ยวชาญ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยให้กับบุคลากรรุ่นใหม่ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อให้บุคลากร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นการเพิ่มทักษะแก่บุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้สอดคล้องและเท่าทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล

๓) ปรับโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมกับภารกิจองค์กร โดยพิจารณาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาบุคลากร และการปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งปรับระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลภายใน โดย

(๑) จัดทำระบบวิเคราะห์ความก้าวหน้า (Career Path System) ในสายอาชีพของบุคลากรโดยการวิเคราะห์และกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าของแต่ละตำแหน่งให้สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารงาน (Competency) ผลการปฏิบัติงาน (Performance) และอายุงานในตำแหน่ง (Service Year) รวมทั้งความเหมาะสมขององค์กร

(๒) การมอบหมายงานให้กับบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ปฏิบัติงานในองค์กร พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งบุคคลให้มีความรู้ความสามารถ มีสุขภาพกาย ใจ ที่ดีในการทำงาน ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะด้านให้ใช้ทักษะนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน

๔) การเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข วัฒนธรรมและค่านิยมร่วมที่เข้มแข็ง โดย

(๑) องค์กรขับเคลื่อนนโยบายสร้างสุขขององค์กรตามแผน ๒๐ ปี แผนงานที่ ๑๐ เรื่องกำลังคนด้านสุขภาพ โครงการ Happy MOPH องค์กรแห่งความสุข โดยใช้ค่านิยม MOPH ที่ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานอย่างมีความสุข

(๒) ดำเนินการตามมาตรฐาน TQA และ HRM เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเป็นองค์กรที่มีบรรยากาศแห่งความสุข

(๓) Online Office คือการทำงานด้วยการมี Big data center เป็นฐานในการทำงาน สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและดำเนินการแทนกันได้

(๔) จัดกิจกรรมที่ให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม เพื่อปลูกจิตสำนึกในการเป็นบุคลากรขององค์กร ปรับทัศนคติของบุคลากรให้มีความรัก ความผูกพันในองค์กร มีความสุขในการทำงาน ลดความขัดแย้งและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภายนอกและภายในองค์กร

(๕) บุคลากรอยู่ร่วมกันโดยยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล แต่ในความแตกต่างนั้นไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกของบุคลากรในองค์กร สถานที่ทำงานน่าอยู่น่าทำงานมีการจัดกิจกรรม ๕ ส. เพื่อให้มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดี และจัดให้มีมุมออกกำลังกาย จัดให้มีมุมพักผ่อน หรือพื้นที่สำหรับพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน

ตารางที่ ๑.๒ ตัวอย่างการกำหนดค่าเป้าหมายและชี้วัดในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรม	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย	
			ปี ๒๕๖๔	ปี ๒๕๖๕
๑) องค์กรคุณธรรม	คนในองค์กรมีทัศนคติ วิธีคิด และการประพฤติปฏิบัติที่สะท้อนการมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี เหมาะสมกับสังคมไทยมากขึ้น และองค์กรมีคุณค่าและประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการดำเนินกิจกรรม เนื่องจากสมาชิกขององค์กรมีคุณธรรมมากขึ้น	หน่วยงานได้รับการพัฒนาเป็นองค์กรส่งเสริมคุณธรรม	- หน่วยงานภายในของภาครัฐเป็นองค์กรส่งเสริมคุณธรรมมากกว่าร้อยละ ๕๐ - หน่วยงานของรัฐระดับนิติบุคคลเป็นองค์กรส่งเสริมคุณธรรมร้อยละ ๒๕	- หน่วยงานภายในของภาครัฐเป็นองค์กรส่งเสริมคุณธรรมมากกว่าร้อยละ ๘๐ - หน่วยงานภายในของภาครัฐเป็นองค์กรคุณธรรมอย่างน้อยร้อยละ ๕๐ - หน่วยงานของรัฐระดับนิติบุคคลเป็นองค์กรส่งเสริมคุณธรรมร้อยละ ๖๐ - หน่วยงานของรัฐระดับนิติบุคคลเป็นองค์กรคุณธรรมร้อยละ ๒๕
๒) ส่งเสริมจริยธรรมนำทีมงาน	ทีมงานของหน่วยงานภาครัฐทุกระดับทำงานภายใต้ค่านิยมร่วมและปฏิญญาคุณธรรมของหน่วย	หน่วยงานมีค่านิยมร่วม และปฏิญญาคุณธรรมที่มาจาก การมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร		
๓) องค์กรแห่งความซื่อตรง	หน่วยงานภาครัฐเป็นองค์กรแห่งความซื่อตรง	จำนวนองค์กรเข้ารับการสัมมนา		
๔) โครงการจิตอาสา ๙๐๔	บุคคลที่เป็นแนวร่วมในการช่วยพัฒนาและป้องกันประเทศ และสร้างประชาชนที่มีความจงรักภักดีต่อสถาบัน	จำนวนบุคคลที่เข้ารับการอบรมเป็นจิตอาสา		

*****

บทที่ ๒

โครงการ/กิจกรรมการสร้างคนเก่ง

การดำเนินการขับเคลื่อนการสร้างคนดี คนเก่ง เป็นการขับเคลื่อนร่วมกัน โดยร่วมมือกัน ทั้งจากระดับล่างขึ้นบนดังรูปแบบการขับเคลื่อนด้วยเครือข่ายการดำเนินงาน ตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน และสังคม และมีการขับเคลื่อนคนดี คนเก่งจากระดับบนสู่ล่างในด้านวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมายและแนวทางปฏิบัติในการสร้างความร่วมมือของหน่วยงานในภาครัฐ ซึ่งมีข้อเสนอ ดังนี้

ระยะเริ่มต้น

๑. รัฐบาลกำหนดนโยบายและเผยแพร่ให้สังคมทุกระดับยอมรับในนโยบาย เป้าหมาย จุดเน้น ของการพัฒนา โดยจัดทำแผนแม่บทการสร้างคนดี คนเก่ง บูรณาการองค์ความรู้กระบวนการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ เป็นค่านิยมและวัฒนธรรม ของชาติในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเรียนรู้ และการอยู่ร่วมกันในสังคม

๒. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องนำเสนอแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการ รวมทั้งเอกสาร คู่มือ แนวปฏิบัติในการสร้างคนดี คนเก่ง บูรณาการองค์ความรู้กระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ กับการพัฒนาสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ พร้อมนำไปจัดอบรมสัมมนาบุคลากรแกนนำ ในสังกัดได้เรียนรู้และเข้าใจ เพื่อนำไปปฏิบัติได้ชัดเจนพร้อมในการขยายผลสู่กลุ่มเป้าหมาย ในความรับผิดชอบอย่างทั่วถึง

ระยะกลาง

๓. ผู้นำ/แกนนำในระดับครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน องค์กร ทั้งรัฐและเอกชนดำเนินการชี้แนะ ให้คำปรึกษาแก่สมาชิกในองค์กร ตระหนัก เห็นความสำคัญ เข้าใจนโยบาย เป้าหมาย และวิธีดำเนินการ ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการ/แนวทางในการสร้างและพัฒนาคนดี คนเก่ง บูรณาการองค์ความรู้ กระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ได้ อย่างถูกต้องทั่วถึง

๔. สนับสนุนให้หน่วยปฏิบัติในทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน องค์กรและสังคม มีการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน และเทคนิควิธีปฏิบัติในการสร้างคนดี คนเก่ง บูรณาการองค์ความรู้ กระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ได้ผลดี มีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม

๕. ส่งเสริมสนับสนุนการถอดบทเรียนการปฏิบัติ ค้นหาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) เพื่อนำมาทบทวน การปฏิบัติการสร้างคนดี คนเก่ง บูรณาการองค์ความรู้กระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับ การพัฒนาสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ทั่วถึงทุกพื้นที่ให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

ระยะปลาย

๖. หน่วยงานรับผิดชอบส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติในทุกระดับ ของสังคมอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ครัวเรือน ชุมชน สถานศึกษา และองค์กรของรัฐและเอกชนอื่น ๆ

๑) หน่วยงานระดับสูงให้การสนับสนุน ส่งเสริม ชื่นชมให้รางวัลกับเครือข่ายต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาคุณภาพคนที่น่าไปสู่การมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ด้วยแนวทางพัฒนาการสร้างคนดี

คนเก่ง บูรณาการองค์ความรู้กระบวนการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ มีการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนให้คนในชาติรับทราบและเห็นคุณค่า ความสำคัญ ร่วมมือกันสร้างวิถีชีวิตชุมชนการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้พัฒนาเป็นวัฒนธรรมชาติ

๒) สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดกระแสการมีส่วนร่วมจากกลุ่มเป้าหมาย ผู้เกี่ยวข้อง และสื่อสารมวลชนทุกด้านทุกแขนง นำเสนอข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือของพลเมือง อย่างกว้างขวาง

๗. สร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมกันด้วยการตรวจสอบทบทวนการปฏิบัติและปรับปรุง การดำเนินการให้ดีขึ้นอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาค่านิยมและสร้างวัฒนธรรมของชาติในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเรียนรู้ และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างคนดี คนเก่ง บูรณาการองค์ความรู้ กระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ ได้รับการสืบทอดต่อเนื่องเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติด้วยกระบวนการคัดเลือกและพัฒนาสมรรถนะ ค่านิยมที่เกิดจากความพร้อมใจของสมาชิกในสังคมทุกระดับที่ระเบิดจากภายใน

๘. ดำเนินการศึกษาวิจัยและพัฒนา (R & D) ผลกระทบและผลลัพธ์จากกระบวนการสร้างคนดี คนเก่ง บูรณาการองค์ความรู้กระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ในมิติต่าง ๆ ที่มีต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชาติและความเจริญ มั่นคงของชาติ

กระบวนการขับเคลื่อนการสร้างคนดี คนเก่ง

รูปแบบการสร้างคนดี คนเก่งนอกจากจะกำหนดกรอบเป้าหมาย ขอบเขตของคนดี คนเก่งที่เน้น สมรรถนะคนในศตวรรษที่ ๒๑ ในทุกด้านตามบริบทของสังคมไทยแล้ว ยังได้กำหนดแนวทาง และกระบวนการขับเคลื่อนการสร้างคนดี คนเก่ง ที่มีการร่วมปฏิบัติของครอบครัว สถานศึกษา และ สังคม ซึ่งมีความหมายรวมไปถึงบุคคล หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง มีกระบวนการปฏิบัติ สอดคล้องกันทุกระดับบนเป็นวงจรการพัฒนาใน ๓ ขั้นตอน คือ

๑. การคาดการณ์ในเป้าหมายและสมมติฐาน (Anticipation)
๒. การเรียนรู้และพัฒนาด้วยการลงมือปฏิบัติ (Action-Active Learning)
๓. การสะท้อนคิด (Reflection)

เครือข่ายการดำเนินงานขับเคลื่อนคนดี คนเก่ง

รูปแบบการขับเคลื่อนคนดี คนเก่ง ได้กำหนดเครือข่ายการขับเคลื่อนตามแนวคิดคนทุกฝ่าย ร่วมมือกัน (All for Education) ด้วยการมีเครือข่ายหล่อหลอม ปลุกฝัง บ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ตั้งแต่ในครอบครัว โรงเรียน สังคม (ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง) ในเบื้องต้น กำหนดไว้ดังนี้

เครือข่ายครอบครัว

- เลี้ยงดู ฝึกฝน อบรม บ่มเพาะเป็นแบบอย่างที่ดี

- ปรับเปลี่ยนบทบาทของครอบครัวให้เหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ โดยส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน เคารพในเหตุผล ร่วมคิด ร่วมทำ และสร้างความรู้ร่วมกันในการวางแผนชีวิตที่เหมาะสมกับค่านิยมของคนยุคใหม่

- จัดกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวบนฐานความรู้ทางวิชาการในวิถีการดำเนินชีวิตการปฏิบัติงานอาชีพในโอกาสที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยเน้นการส่งเสริมการเกื้อกูลกันของคนทุกวัยในครอบครัวในการดูแลสมาชิกในครอบครัว

- ส่งเสริมและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน โดยเน้นให้พ่อแม่มีวัฒนธรรมที่ปลูกฝังให้ลูกเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ชีวิต ดนตรี กีฬา ศิลปะ การแสวงหา คัดกรองข้อมูลข่าวสารและการสะท้อนคิดเชิงบวกอย่างมีวิจารณญาณ

- ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวร่วมรวมกลุ่มพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาตนเอง ชุมชน และสิ่งแวดล้อมบนฐานความรู้ทางวิชาการ (Knowledge Based Society) ตลอดจนจัดทำหลักสูตรพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มวัย มีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น

เครือข่ายสถานศึกษา

- พัฒนาหลักสูตรฐานคุณค่า ฝึกฝน อบรม บ่มเพาะตามแนวทาง Active Learning จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีครูเป็นแบบอย่างที่ดี และดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จัดกระบวนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับ

เครือข่ายสังคม

- ชุมชนและสังคมร่วมกันพัฒนากระบวนการบ่มเพาะคนดี คนเก่งเป็นตัวแบบ จัดแหล่งเรียนรู้ จัดสิ่งแวดล้อมเชิงบวก

- ปรับเปลี่ยนแนวคิด ความเชื่อ การดำเนินชีวิต การทำงาน ประเพณีวัฒนธรรมของสมาชิกในชุมชน ท้องถิ่น สังคม จากความเชื่อโซกลาง หรือปฏิบัติตามกระแสสังคมแบบขาดเหตุผลสู่การเคารพในเหตุและผล รับฟัง แสวงหาข้อมูลสารสนเทศ แยกแยะ คัดกรอง วิเคราะห์ และใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจปฏิบัติตน ปฏิบัติกิจกรรมในสังคมอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในสถานการณ์ต่าง ๆ

- ร่วมมือกันแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ ทำกิจกรรมกลุ่มในชุมชน ท้องถิ่น สังคม ตามความถนัด ความสนใจในการดำเนินชีวิต งานอาชีพที่ใช้ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมบนฐานความรู้ทางวิชาการ (Knowledge Based Society) เพื่อสร้างความเจริญเติบโตก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม เคารพในความแตกต่างของแต่ละบุคคล ยอมรับในความสามารถของสมาชิกในชุมชน ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ตามศักยภาพที่มีในแต่ละด้านของแต่ละคน

การสร้างคนดี คนเก่ง ผ่านการจัดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง

หลักสูตรที่ ๑ ระดับปฐมวัย

หลักการสำคัญ

จัดสาระที่ใกล้ตัวเพื่อการปฏิบัติตนเองในชีวิตประจำวัน รู้รักสิ่งแวดล้อม พืช สัตว์ ดิน น้ำ อาหาร อากาศ ของเล่น ของใช้ เน้นเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คุณธรรมจริยธรรม เสริมสร้างค่านิยมที่ดี มีพัฒนาการรอบด้านและสมดุล สนใจ เรียนรู้ และกำกับตนเองให้ทำสิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามช่วงวัยได้สำเร็จ มีพัฒนาการรอบด้านและสมดุล สนใจเรียนรู้ และกำกับตนเองเป็นคนดี ทำสิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามช่วงวัยได้สำเร็จ เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

เนื้อหาในหลักสูตร

๑.๑ การจัดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ควรเน้นให้สถานศึกษาหรือ ห้องเรียนเป็นหน่วยจัดหลักสูตร เพื่อให้สามารถเลือกสาระที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะ สร้างคนดี คนเก่ง สัมพันธ์สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น

๑.๒ การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรและประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม วัฒนธรรม และความเป็นไทย การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดเป็นประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัย ที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม และการมีวินัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๑.๓ การจัดหน่วยการเรียนรู้หรือประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่เน้นหลักสูตรสถานศึกษาเป็นสำคัญ

- เน้นการเรียนรู้ที่บ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- เน้นให้มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีการเรียนรู้ตามแนวทางของศาสตร์พระราชาด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้อง กับวัย ควรเลือกจัดเนื้อหาองค์ความรู้ที่ใกล้ตัว สามารถรับรู้และเข้าใจได้ในเชิงรูปธรรม
- เน้นความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สถานศึกษาปลูกฝังด้วยการบูรณาการศาสตร์ พระราชาแต่ละด้านเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนลงในหน่วยการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของหลักสูตรระดับชั้นปฐมวัย

๑.๔ การจัดบริบทในห้องเรียนหรือในสถานศึกษา เพื่อรับการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง

๑.๕ จัดแหล่งเรียนรู้ จำลองตัวอย่างการปฏิบัติตนเป็นคนดี คนเก่งในสถานศึกษาให้ผู้เรียนได้ สังเกตหรือทดลองฝึกปฏิบัติในโอกาสหรือสาระต่าง ๆ ในรอบปีการศึกษา

๑.๖ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้โครงการต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้าง คนดี คนเก่ง ที่ต้องการเรียนรู้และฝึกนิสัย มีคุณธรรมจริยธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

จัดทำโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การรณรงค์ช่วยกันจัดการขยะ ฝึกความมีวินัย ความอดทน ความมีคุณธรรมจริยธรรม ฝึกการรักษาป่าไม้ ดิน ด้วยการปลูกต้นไม้และพืชผัก เป็นต้น

การจัดกระบวนการเรียนรู้

- จัดประสบการณ์ผ่านกระบวนการคิดและกิจกรรมตามมุมต่าง ๆ แบบเรียนปนเล่น ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ตามกระบวนการทรงงานตามศาสตร์พระราชา เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (Enactive) เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่งตามศาสตร์พระราชา ตามหลักสูตรที่เลือกจัดประสบการณ์

- จัดกระบวนการเรียนรู้ความเข้าใจเพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่งให้สัมพันธ์กับหลักวิธีทรงงาน ตามศาสตร์พระราชา เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา โดยใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering : G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ เพิ่มคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและการกระทำ สรุปลงเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing : P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำไปสู่ผล และสรุปความรู้ให้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge : Applying ๑) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the Communication : Applying ๒) สร้างนิสัยการควบคุมกำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบขยายคุณค่า คุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating : S) เป็นแกนหลัก

- ฝึกปฏิบัติตามแบบตัวอย่างในศาสตร์พระราชา โดยมีตัวแบบคือครู นักเรียนรุ่นพี่ และการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันตามบทเรียนในตารางกิจกรรมประจำวัน

- สร้างเจตคติ ความพึงพอใจด้วยการกระตุ้นให้รับรู้ ตอบสนอง และเห็นคุณค่า โดยใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering : G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ เพิ่มคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและการกระทำ สรุปลงเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing : P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำไปสู่ผล แล้วสรุปความรู้ให้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge : Applying ๑) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the Communication Knowledge : Applying ๒) สร้างนิสัยการควบคุมกำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบ ขยายคุณค่า คุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating : S) ฝึกการคิดตัดสินใจ ในความดีงามตามศาสตร์พระราชาแต่ละด้านให้ได้ด้วยตนเอง

- จัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน เน้นไปที่กิจกรรมเสริมประสบการณ์หรือกิจกรรม ในวงกลม กิจกรรมอื่น ๆ ตามตารางกิจกรรมประจำวันจัดให้สัมพันธ์กับการบูรณาการการเรียนรู้ศาสตร์ พระราชาตามกิจกรรมในวงกลมด้านที่นำมาบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้

- ฝึกนิสัยด้วยการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในการบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่งตามคุณธรรมอัตลักษณ์ ของสถานศึกษา

หลักสูตรที่ ๒ ระดับประถมศึกษา

หลักการสำคัญ

จัดเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง เพิ่มเติมในหน่วยการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ หรือหน่วยการเรียนรู้/รายวิชาเพิ่มเติมตามบริบทท้องถิ่น

เนื้อหาในหลักสูตร

๒.๑ การจัดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ควรเน้นให้สถานศึกษาหรือห้องเรียนแต่ละห้องเป็นหน่วยพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สามารถเลือกสาระที่เกี่ยวข้องกับการบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง สัมพันธ์สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น

๒.๒ การจัดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา

- เพิ่มเนื้อหาลงในหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ในหน่วยการเรียนรู้ปกติของชั้นเรียนในรายวิชา

- จัดกิจกรรมโครงการศึกษาค้นคว้าตัวแบบหรือจากผู้ที่มิประสบความสำเร็จการบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ในท้องถิ่นที่อยู่อาศัยด้านต่าง ๆ ตามความสนใจ โดยเน้นการนำองค์ความรู้ด้านเทคนิคกระบวนการพัฒนาตามวิธีการทรงงานมาเป็นแกนในการสร้างนิสัยการทำงานให้ติดตัวผู้เรียน

- เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา งานสาธารณะ เพื่อแก้ปัญหาในชุมชน ท้องถิ่น

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชมรม ชุมนุม ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมตามวิธีการทรงงานของพระราชซึ่งเป็นต้นแบบของการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

๒.๓ การจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่บ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ทุกตัวชี้วัด ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

- เน้นการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวบ่งชี้ในหลักสูตร เช่น ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด ความมีคุณธรรมจริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ ความละเอียดรอบคอบต่อการทำผิด ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเคารพ ความร่วมมือ ความกตัญญูกตเวทีก ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความเป็นไทย ความเป็นประชาธิปไตย ความเสียสละ จิตสาธารณะ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับศาสตร์พระราช และสาระการเรียนรู้ที่บ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง เช่น สาระเศรษฐศาสตร์ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสาระหน้าที่พลเมือง เรื่องการเป็นพลเมืองดีของสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

การจัดกระบวนการเรียนรู้

จัดกระบวนการเรียนรู้ ความรู้ ความเข้าใจให้สัมพันธ์กับหลักและวิธีทรงงานตามศาสตร์พระราช เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา โดยใช้กระบวนการพัฒนาการคิดขั้นสูงที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering : G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ เพิ่มคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและการกระทำ สรุปลงเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด

(Processing : P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำสู่ผล แล้วสรุปความรู้ให้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge : Applying 1)

๑) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the communication : Applying ๒) การควบคุมกำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบ ขยายคุณค่า คุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating : S) เป็นแกนหลัก

- ฝึกปฏิบัติตามตัวอย่างในศาสตร์พระราชาด้วยกระบวนการกลุ่ม การเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน รุ่นพี่และการปฏิบัติกิจกรรมเรียนรู้ด้วยโครงการแบบต่าง ๆ เรียนรู้ สรุปความรู้จากการลงมือทำ

- สร้างเจตคติ ความพึงพอใจ ด้วยการกระตุ้นให้รับรู้ ตอบสนอง เห็นคุณค่าและจัดระบบค่านิยม ตามศาสตร์พระราชาแต่ละด้านโดยใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ ที่ประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูล (Gathering : G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจัย เพิ่มคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและการกระทำ สรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing : P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำสู่ผล แล้วสรุปความรู้ให้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge : Applying ๑) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสารนำเสนอให้เห็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the communication : Applying ๒) สร้างนิสัยการควบคุมกำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบ ขยายคุณค่า คุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating) ฝึกตัดสินใจ ในความดีงามได้ด้วยตนเอง

หลักสูตรที่ ๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

หลักการสำคัญ

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น จัดเนื้อหาสำหรับหน่วยการเรียนรู้ที่บ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ที่ประกอบด้วยควมามีวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด ความมีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ ความละเอียดรอบคอบ เกรงกลัวต่อการทำผิด ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเคารพ ความร่วมมือ ความกตัญญูกตเวทิตา ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความเป็นไทย ความเป็นประชาธิปไตย ความเสียสละ จิตสาธารณะ และการเรียนรู้เรื่องศาสตร์พระราชาเพิ่มเติมในรายวิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้สัมพันธ์กับท้องถิ่นให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจ

เนื้อหาในหลักสูตร

๓.๑ การจัดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ควรเน้นให้สถานศึกษาหรือห้องเรียนเป็นหน่วยพัฒนาหลักสูตรให้สามารถเลือกสาระที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง สัมพันธ์สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น

๓.๒ การจัดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ในระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา

- หากส่วนใดมีความสัมพันธ์กันชัดเจน ทั้งเนื้อหา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกระบวนการเรียนรู้ตามวิธีทรงงานของพระราชาและการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ก็ให้เพิ่มเติมลงในหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือรายวิชาของแต่ละสถานศึกษาที่กำหนดตัวบ่งชี้ได้ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลวิธี ยุทธศาสตร์ แต่ละระดับที่กำหนดได้ตามความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

- หากสาระองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาและการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง สัมพันธ์กับหลักสูตรสถานศึกษาบ้างเล็กน้อย อาจจัดเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ และในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือวิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสม

- หากองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาและการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตรชาติ ก็สามารถจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือแยกจัดสาขาการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

๓.๓ การจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาและการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ทุกด้านให้เหมาะสมตรงตามสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

- หลักสูตรวิชาพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางดำเนินการเช่นเดียวกับระดับประถมศึกษา

- เน้นการเรียนรู้รายวิชาเลือกเพิ่มเติมมากขึ้น โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อตอบสนองความถนัด ความสนใจเฉพาะกลุ่มหรือรายบุคคล

- ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เนื้อหาองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาด้านใดที่มีผู้เรียนสนใจมาก สถานศึกษาอาจจัดการเรียนรู้เป็นรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สอดคล้องกับบริบทและจุดเน้น

ของสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาด้านนั้น รวมทั้งการให้ผู้เรียนเรียนรู้และเลือกสาขาการเรียนที่เหมาะสมกับตนเองในอนาคต

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ให้นำไปใช้ที่ “กิจกรรมเสริม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยจัดเป็นโครงการตามกลุ่มผู้สนใจหรือรายบุคคลเพิ่มเติมจากกิจกรรม ชมรม หรือชุมนุมต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับการบูรณาการเรียนรู้อบรมตามศาสตร์พระราชาศาสตร์และการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ที่นำมาใช้ในหน่วยการเรียนรู้และกลุ่มสาระการเรียนรู้

- ฝึกนิสัยการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาศาสตร์และการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ที่ต้องการเน้น เช่น เศรษฐกิจพอเพียง การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในกิจกรรมปกตินอกห้องเรียน ในงานอาหารกลางวัน การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณตามเขตพื้นที่รับผิดชอบ หรือกิจกรรมนอกสถานศึกษา กิจกรรมจิตอาสาปลูกป่าและดูแลสาธารณสมบัติ เป็นต้น

๓.๔ จัดการเรียนรู้เทคนิคกระบวนการพัฒนาตามวิธีทรงงาน และการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง โดยการจัดการเรียนรู้ที่ใช้โครงการต่าง ๆ เป็นฐาน (Project Based Learning) เพื่อสร้างลักษณะนิสัยการทำงานที่ดีให้กับผู้เรียน

๓.๕ การจัดบริบทในห้องเรียนหรือในสถานศึกษา เพื่อการรับรู้ศาสตร์พระราชาศาสตร์และการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง

- จัดแหล่งเรียนรู้ จำลองตัวอย่างการปฏิบัติตนเป็นคนดี คนเก่ง ตามศาสตร์พระราชาศาสตร์และการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ในสถานศึกษาให้ผู้เรียนได้สังเกตหรือทดสอบปฏิบัติ ในโอกาสหรือวาระต่าง ๆ ในรอบปีการศึกษา เช่น แหล่งเรียนรู้สหกรณ์ เกษตรทฤษฎีใหม่ การจัดการน้ำ และการปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในโครงการต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับแนวทางการเรียนรู้เรื่องศาสตร์พระราชาศาสตร์และการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ที่ต้องการเรียนรู้และฝึกลักษณะนิสัย เช่น โครงการรักษาสีสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะมูลฝอย จิตสาธารณะ ฝึกการออมด้วยสหกรณ์ ฝึกการรักษาป่าไม้ ดิน ด้วยการปลูกต้นไม้และพืชผัก เป็นต้น

- การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่เกิดจากศาสตร์พระราชาศาสตร์และการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ในแต่ละด้าน และตัวบ่งชี้ ควรเลือกจัดเนื้อหาและองค์ความรู้ที่ใกล้ตัวเหมาะสมกับวัยและระดับชั้น ให้สามารถรับรู้ได้ในเชิงรูปธรรมและนามธรรมผสมผสานกัน โดยบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้หรือสาระการเรียนรู้ที่มีในหลักสูตรของแต่ละระดับชั้นเรียน

- บูรณาการเนื้อหาองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาศาสตร์และการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ด้านใดหรือตัวบ่งชี้ใดที่มีอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือตามสาระหลักสูตรในแต่ละระดับชั้น ควรจัดการเรียนรู้ให้บูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชาศาสตร์และการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่งด้านนั้น ๆ หรือสถานศึกษาสามารถจัดหน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและจุดเน้นของสถานศึกษา เช่น การดูแลและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านดิน น้ำ ป่าไม้ ส่วนสถานศึกษาที่อยู่ในชนบทอาจจัดเนื้อหาเป็นหน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กัน

- จัดกิจกรรมบูรณาการเนื้อหาองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาและการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ด้านใดที่ไม่ระบุความสัมพันธ์ที่ชัดเจนในเนื้อหาหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ใด สถานศึกษาอาจจัดการเรียนรู้เป็นรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติตนเป็นคนดี คนเก่ง สอดคล้องกับบริบทและจุดเน้นของสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาและการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ในด้านนั้น ๆ เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ สถานศึกษาที่อยู่ในชนบทอาจจัดเนื้อหาการเรียนรู้เป็นรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพในสาระที่สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชาและการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เน้นไปที่ “กิจกรรมเสริม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยจัดเป็นโครงการตามกลุ่มผู้สนใจ ชมรม หรือชุมนุมต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับการบูรณาการการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาตามด้านที่นำมาใช้ในหน่วยการเรียนรู้และกลุ่มสาระการเรียนรู้

- ฝึกนิสัยการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาและการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่งที่ต้องการเน้น เช่น เศรษฐกิจพอเพียง การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในกิจกรรมปกตินอกห้องเรียนในงานอาหารกลางวัน การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณตามเขตพื้นที่รับผิดชอบ เป็นต้น

การจัดกระบวนการเรียนรู้

- ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering : G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจาร์ณ เพิ่มคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และการกระทำ สรุปลงเป็นความคิดรวบยอด (Processing : P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำสู่ผล และสรุปความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge : Applying ๑) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นภาพเชิงระบบ (Applying the Communication : Applying ๒) สร้างนิสัยการควบคุมกำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบขยายคุณค่า คุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating : S) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ระดับความคิดรวบยอด ระดับหลักการผ่านโครงการ เรียนรู้ร่วมกัน ตามความสนใจ ความถนัดของแต่ละบุคคลโดยใช้ความรู้สร้างความรู้เพิ่มเติม ผลิตผลงานและนวัตกรรม ด้วยการคิดตัดสินใจที่มีคุณธรรมจริยธรรม

- การศึกษานอกโรงเรียน เน้นการนำกระบวนการเรียนรู้ตามวิธีทรงงานในศาสตร์พระราชา ด้านต่าง ๆ เชื่อมโยงหลอมรวมเป็นกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ นำมาใช้ลงมือปฏิบัติให้สัมพันธ์กับประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตจริงของแต่ละบริบทมากกว่าเรียนรู้จากตำราเรียน

หลักสูตรที่ ๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักการสำคัญ

จัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง เจาะลึกเป็นรายวิชาเพิ่มเติมให้เลือกตามความถนัด ความสนใจ เรียนรู้ต่อยอดสาระตามบริบทของท้องถิ่นในเรื่องที่เกี่ยวกับความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด ความมีคุณธรรมจริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ ความละเอียด เกรงกลัวต่อการทำผิด ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเคารพ ความร่วมมือ ความกตัญญูกตเวทิตะ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความเป็นไทย ความเป็นประชาธิปไตย ความเสียสละจิตสาธารณะ

เนื้อหาในหลักสูตร

การจัดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา

- หากส่วนใดมีความสัมพันธ์กันชัดเจน ทั้งเนื้อหา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกระบวนการเรียนรู้วิธีทรงงานของพระราชอาและการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ให้เพิ่มเติมลงในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือรายวิชาของแต่ละสถานศึกษา แต่ละระดับที่สามารถกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร

- หากสาระองค์ความรู้ในการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง สัมพันธ์กับหลักสูตรบ้างเล็กน้อย สามารถจัดเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือวิธีอื่น

- หากองค์ความรู้ในการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตร สามารถจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือแยกจัดสาขาการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของสถานศึกษา

การจัดกระบวนการเรียนรู้

ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering : G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจักษ์ณ์ เพิ่มคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และการกระทำ สรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing : P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำไปสู่ผล แล้วสรุปความรู้ให้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge : Applying ๑) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the Communication : Applying ๒) การควบคุมกำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบขยายคุณค่า คุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating : S) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ระดับความคิดรวบยอดระดับหลักการนำไปสู่การดัดแปลงประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริง

การศึกษานอกโรงเรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา หรือกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering : G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจักษ์ณ์ เพิ่มคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และการกระทำสรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing : P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำไปสู่ผล แล้วสรุปความรู้ให้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge : Applying ๑) นำความรู้ระดับ

หลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the Communication : Applying ๒) สร้างนิสัยการควบคุมกำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบขยายคุณค่า คุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating : S) ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ระดับความคิด รวบรวมระดับหลักการผ่านโครงการ แก้ปัญหารายบุคคล หรือแบบเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะพบกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจที่สอดคล้องสัมพันธ์กับประสบการณ์การปฏิบัติในชีวิตจริงที่เผชิญอยู่ สรุปเป็นองค์ความรู้ตามแนวทางการเรียนรู้และพัฒนาชีวิตตามศาสตร์พระราชา

หลักสูตรที่ ๕ ระดับอาชีวศึกษา

หลักการสำคัญ

จัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาและการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง โดยการเจาะลึกเป็นรายวิชาต่อเรื่องที่สัมพันธ์กันกับสาขาที่เรียน ต่อยอดองค์ความรู้ เพื่อประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ

เนื้อหาในหลักสูตร

๕.๑ การจัดเนื้อหาการเรียนรู้ตามหลักสูตร ปวช. และ ปวส. เน้นการเรียนรู้ตามสาขาวิชาตามมาตรฐานหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรแต่ละระดับ

๕.๒ การจัดบริบทในห้องเรียนหรือในสถานศึกษา เพื่อการรับรู้ศาสตร์พระราชาและการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ดำเนินการโดย

๑) บูรณาการการเรียนการสอนในรายวิชาที่สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมเพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ในหมวดทักษะชีวิต

๒) บูรณาการในหมวดทักษะวิชาที่เรียน สัมพันธ์กับการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ในกลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะกลุ่มทักษะวิชาเลือก ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับจุดหมายและปรัชญาของสถาบันการศึกษา

๓) บูรณาการหรือจัดรายวิชาเพิ่มเติม ตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และปรัชญาของสถาบันการศึกษาและความต้องการของผู้เรียนหรือท้องถิ่น

๔) จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในกลุ่มผู้สนใจ ชมรม ชุมนุม หรือองค์กรวิชาชีพของผู้เรียนและบริบทพื้นที่ของสถาบันการศึกษา และตามความต้องการของผู้เรียน

๕) จัดในโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบันการศึกษาตามความต้องการ ความสนใจของนักเรียน นักศึกษาที่ต้องการฝึกทักษะวิชาชีพของตน ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ทั้งในและนอกสถานประกอบการส่วนบุคคล

- จัดแหล่งเรียนรู้ จำลองตัวอย่าง สถานการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่อง ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด ความมีคุณธรรมจริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ ความละเอียดรอบคอบต่อการทำผิด ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเคารพ ความร่วมมือ ความกตัญญูกตเวที ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความเป็นไทย ความเป็นประชาธิปไตย ความเสียสละ จิตสาธารณะ เพื่อการปฏิบัติการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ในสถานศึกษาให้ผู้เรียนได้สังเกตหรือทดลองฝึกปฏิบัติอยู่เสมอในรอบปี การศึกษาจนเกิดทักษะ เช่น ทักษะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้สหกรณ์ เกษตรทฤษฎีใหม่ การจัดการน้ำ และปลูกหญ้าแฝก ตามสาขาวิชาที่เรียนหรือที่เปิดสอน

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยให้จัดทำโครงการต่าง ๆ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมคนดี คนเก่ง สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชาที่ต้องการเรียนรู้และฝึกนิสัย เช่น โครงการรักษาสีน้ำเงิน การจัดการขยะ การบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์เพื่อส่วนรวม ฝึกการออม ฝึกค้าขายร่วมทุน

ด้วยสหกรณ์อเนกประสงค์ ล้วนเป็นกิจกรรมนอกสถานศึกษา การรักษาป่าไม้ ดิน ด้วยการปลูกป่า รักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๕.๓ การจัดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ในแต่ละระดับชั้นเรียน และสถานศึกษาตามความถนัด ความสนใจของนักศึกษา

- บูรณาการในการเรียนการสอนและรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมคนดี คนเก่ง สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชาในหมวดทักษะชีวิต

- บูรณาการในหมวดทักษะวิชาที่เรียนสัมพันธ์กับศาสตร์พระราชาในกลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ กลุ่มทักษะวิชาเลือก

- บูรณาการหรือจัดรายวิชาเพิ่มเติมในวิชาที่เลือกเสรีตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และปรัชญา ของสถาบันการศึกษา และความต้องการของผู้เรียนหรือท้องถิ่น และสถานประกอบการ

- จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในกลุ่มผู้สนใจในลักษณะของชมรม ชุมนุม หรือองค์กรวิชาชีพ ของผู้เรียน และบริบทพื้นที่ของสถาบันการศึกษา และตามความต้องการของผู้เรียน

- จัดโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบันการศึกษา ตามความต้องการ ความสนใจของนักเรียน นักศึกษาที่ต้องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมคนดี คนเก่ง คู่ขนานกับการฝึกทักษะวิชาชีพ เพื่อสภาวะวิชาชีพของตน ซึ่งอาจปฏิบัติในสถานประกอบการส่วนบุคคลได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับจุดหมายและปรัชญาของสถาบันการศึกษา

การจัดกระบวนการเรียนรู้

ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ ที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering : G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจัย เพิ่มคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และการกระทำ สรุปลงเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing : P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำไปสู่ผล แล้วสรุปความรู้ให้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge : Applying ๑) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying and Communication : Applying ๒) สร้างนิสัยการควบคุมกำกับความคิดเพิ่ม ค่านิยมการคิดประเมินระบบขยายคุณค่า คุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating : S) เพื่อให้ผู้เรียน เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ระดับความคิดรวบยอดระดับหลักการ ฝึกปฏิบัติตาม ตัวอย่างในศาสตร์พระราชาด้วยกระบวนการกลุ่ม การเรียนรู้ร่วมกันและการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยโครงการแบบต่าง ๆ เรียนรู้สรุปความรู้จากการลงมือทำและการนำหลักการสู่การปฏิบัติในชีวิตจริง ขยายความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ในงานอาชีพ ในสังคม ผ่านโครงการเรียนรู้รายบุคคล

หลักสูตรที่ ๖ ระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี (นิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑)

หลักการสำคัญ

หลักสูตรอุดมศึกษาปริญญาตรี จัดเนื้อหาศาสตร์พระราชเป็นวิชาพื้นฐานบังคับ และเพิ่มเป็นวิชาเลือกในศาสตร์ที่นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ต่อยอดตามความถนัดตามสาขาที่เรียน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด ความมีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ ความละเอียดรอบคอบต่อการทำผิด ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเคารพ ความร่วมมือ ความกตัญญูกตเวทิตะ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความเป็นไทย ความเป็นประชาธิปไตย ความเสียสละ จิตสาธารณะ

เนื้อหาในหลักสูตร

๖.๑ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนรู้อบรมเฉพาะสร้างคนดี คนเก่ง ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เน้นให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือคณะวิชา/สาขาวิชา เป็นหน่วยพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สามารถเลือกสาระการเรียนรู้อบรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมคนดี คนเก่ง สัมพันธ์สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปรัชญาและวัตถุประสงค์ เป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง ตามบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น ทั้งนี้ ควรมุ่งเน้นที่การพัฒนาศักยภาพคนให้เป็นบุคคลที่มีจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองดี ที่สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสังคม และมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองบนฐานภูมิปัญญาไทย ภายใต้กรอบศีลธรรมจริยธรรมอันดีงาม เพื่อนำพาประเทศสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับนิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑ ควรบังคับเรียนหรือให้มีวิชาเลือกเรียนสาระการเรียนรู้อบรมวิชาตรงตามหลักสูตรการเรียนรู้อบรมเฉพาะสร้างคนดี คนเก่ง ที่บูรณาการกับศาสตร์พระราชที่สอดคล้องกับสาขาวิชาหรือคณะวิชาที่เลือกเรียน โดยเฉพาะศาสตร์พระราชของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เช่น ศาสตร์เกี่ยวกับวิถีทรงงาน ๒๓ วิธี ศาสตร์ที่เป็นองค์ความรู้จากการทรงงานทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการน้ำ ด้านสหกรณ์ ด้านการจัดการดิน ด้านการจัดการป่าและสิ่งแวดล้อม ด้านนวัตกรรม และพลังงาน ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านอื่น ๆ ได้แก่ กฎหมาย การปกครอง การแพทย์ สาธารณสุข เป็นต้น

การนำศาสตร์พระราช พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ๔ ด้าน คือ ๑. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ๒. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงมีคุณธรรม ๓. มีงานทำ มีอาชีพ ๔. เป็นพลเมืองดี

วัตถุประสงค์สำคัญของการจัดหลักสูตรการเรียนรู้อบรมเฉพาะสร้างคนดี คนเก่ง ที่สอดคล้องกันในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสาระการเรียนรู้อบรมที่เกี่ยวกับศาสตร์พระราช เน้นให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความรู้และทักษะด้านวิชาการ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสร้างสรรค์ และให้มีการประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศาสตร์พระราชว่าด้วยการประพฤติ การครองตน และศาสตร์ว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน

๖.๒ การจัดหลักสูตรการเรียนรู้อบรมเฉพาะสร้างคนดี คนเก่ง ที่สอดคล้องกับหมวดวิชาเฉพาะ ควรมีการพัฒนาหลักสูตรตามศาสตร์พระราชที่สอดคล้องกับสาขาวิชา หรือคณะวิชาที่เลือกเรียน

ให้มีสาระการเรียนรู้เนื้อหาบังคับเรียนหรือวิชาในสาขาเฉพาะ โดยเฉพาะศาสตร์พระราชา ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สำหรับนิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑ ได้ลงทะเบียนเรียนตั้งแต่เริ่มเรียนปีแรก อาจเป็นรายวิชาเฉพาะ สาขาวิชาที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันในศาสตร์พระราชารายวิชาตลอดหลักสูตรในระดับปริญญาตรี

๖.๓ การจัดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง หมวดยุทธศาสตร์ ควรจัดให้มีวิชา เลือกลงที่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชานิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑ ทุกสาขาหรือคณะ วิชาสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจของแต่ละรายบุคคล เพื่อส่งเสริมความชอบ และความถนัด

๖.๔ การจัดบริบทในห้องเรียนหรือในสถานศึกษา ในการกระทำความดีต่อชาติบ้านเมือง สังคม จิตสาธารณะ เพื่อการรับรู้ศาสตร์พระราชานิสิต นักศึกษา จัดบริบทสร้างวิถีการดำเนินชีวิตในสถานศึกษาให้เป็น แบบอย่างพฤติกรรมของผู้นำ ในการสืบสานศาสตร์พระราชามาตามจุดเน้นคณะวิชา/สาขาที่นิสิต นักศึกษาเลือกเรียนในระดับอุดมศึกษา คณาจารย์และนักศึกษาดำเนินกิจกรรมเป็นกิจวัตรประจำวัน ในมหาวิทยาลัยตามแนวทางศาสตร์พระราชานิสิต นักศึกษา เป็นศูนย์วิจัยการเรียนรู้และปฏิบัติการสืบสานศาสตร์ พระราชานิสิต นักศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของคณะวิชา/สาขา ตลอดจนภูมิสังคมของมหาวิทยาลัย เพื่อกระตุ้นให้ นิสิต นักศึกษาได้เรียนรู้แบบเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาตลอดระยะเวลาของการศึกษา เพื่อเลือกวิชาเรียน ได้ตรงตามความถนัด ความสนใจ ฝึกการรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น การอยู่ร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สังคมให้ ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกอนาคต (Soft Skill) ควบคู่กับทักษะในเชิงวิชาการ และงานอาชีพ (Hard Skill) ฝึกสร้างลักษณะนิสัยการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการ สร้างแหล่งเรียนรู้ จำลองตัวอย่าง สถานการณ์ การปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมเพื่อ บ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ตามแนวทางของศาสตร์พระราชานิสิต นักศึกษา ให้ผู้เรียนได้สังเกตคนดี คนเก่ง มีค่านิยมที่ถูกต้อง เหมาะสม หรือทดลองปฏิบัติในโอกาสหรือวาระต่าง ๆ ในรอบปีการศึกษา เช่น แหล่งเรียนรู้สหกรณ์ เกษตรทฤษฎีใหม่ การจัดการน้ำ การปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น

การจัดกระบวนการเรียนรู้

จัดให้มีการบูรณาการการเรียนรู้ในหลักสูตรทุกรายวิชา เน้นศาสตร์พระราชานิสิต นักศึกษา ด้วยการ ประพฤติการครองตน และศาสตร์ว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน โดยนำกระบวนการทรงงานตามศาสตร์ พระราชานิสิต นักศึกษา ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering : G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ เพิ่มคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และการกระทำสรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing : P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำไปสู่ผล แล้วสรุปความรู้ให้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge : Applying ๑) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิง ระบบ (Applying the Communication : Applying ๒) สร้างนิสัยการควบคุมกำกับความคิด เพิ่ม ค่านิยมการคิด ประเมินระบบขยายคุณค่า คุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating : S) เพื่อให้ผู้เรียน เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาไปใช้เพื่อเรียนรู้เชิงวิเคราะห์ วิจัย จากการลงมือทำ สร้างความรู้ระดับหลักการ ทฤษฎี และการนำหลักการทฤษฎี กระบวนการวิจัยในสาขาวิชาที่เรียนปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีเพื่อการ

เรียนรู้ ประยุกต์สู่การปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิตจริง ให้สอดคล้องกับการบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่งด้วยศาสตร์พระราชาตามบริบทและภูมิสังคม สร้างอุปนิสัยในการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ปรับปรุงพัฒนาต่อเนื่องอยู่เสมอ ผสมผสานกันระหว่างทักษะการใช้ชีวิตการทำงานร่วมกันในสังคม (Soft Skill) และทักษะทางวิชาการและงานอาชีพ (Hard Skill) เพื่อนำไปสู่ความเป็นพลเมืองดีมีความสามารถสูง

สร้างสรรค์และขยายความรู้เพื่อร่วมพัฒนาการบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่งด้วยศาสตร์พระราชา ด้านต่าง ๆ ตามสาขาวิชาที่เรียนและมีความสนใจ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจสร้างงาน สร้างอาชีพ พัฒนาตนเอง ท้องถิ่น และสังคมผ่านโครงการเรียนรู้รายบุคคลหรือกลุ่มตามความสนใจและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคม ใช้ปัญญาที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทรงงานตามศาสตร์พระราชา จนเป็นนิสัย และนำไปสร้างปัญญาให้กับผู้อื่น ชี้นำสังคมสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals : SDGs) ได้อย่างภาคภูมิใจ

หลักสูตรที่ ๗ ระดับการศึกษาต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

หลักการสำคัญ

เลือกสาระการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ตามความสนใจ ต่อยอด ในสถานประกอบการ อาชีพ และแก้ปัญหาการดำรงชีวิตในบริบทของชุมชน ท้องถิ่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด ความมีคุณธรรมจริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ ความละเอียดรอบคอบต่อการทำผิด ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเคารพ ความร่วมมือ ความกตัญญูกตเวทิตะ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความเป็นไทย ความเป็นประชาธิปไตย ความเสียสละ จิตสาธารณะ

เนื้อหาในหลักสูตร

๗.๑ หลักสูตรการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง ในมิติของการศึกษานอกระบบ ทั้งระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่อง

- หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตลอดชีวิต ควรให้มีรายวิชาที่มีสาระการเรียนรู้เพื่อ บ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง รวมทั้งรายวิชาที่สอดคล้องตรงตามศาสตร์พระราชา เพิ่มเติมจากหลักสูตร การศึกษานอกระบบแต่ละระดับ ส่งเสริมการศึกษาทางเลือก โดยสร้างโอกาสทางการศึกษาและจัดการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้คนทุกกลุ่ม ทุกวัย ที่มีการออกกลางคันหรือต้องการต่อยอดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มวุฒิ การศึกษา โดยเฉพาะศาสตร์พระราชาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชม หาราช บรมนาถบพิตร เช่น ศาสตร์เกี่ยวกับวิถีทรงงาน ๒๓ วิธี ศาสตร์ที่เป็นองค์ความรู้จากการทรง งานทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการน้ำ ด้านสหกรณ์ ด้านการจัดการดิน ด้านการจัดการป่าและ สิ่งแวดล้อมด้านนวัตกรรมและพลังงาน ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านอื่น ๆ ได้แก่ กฎหมาย การปกครอง การแพทย์ สาธารณสุข ฯลฯ

องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีการนำศาสตร์พระราชา พระบรมราโชบาย ด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ๔ ด้าน คือ ๑. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ๒. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม ๓. มีงานทำ มีอาชีพ และ ๔. เป็นพลเมืองดี

วัตถุประสงค์สำคัญของการจัดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง เพิ่มเติมจาก หลักสูตรการศึกษานอกระบบในแต่ละระดับ ที่เน้นให้มีความรอบรู้ภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี และมีความรู้และทักษะด้านวิชาการ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนางาน อาชีพที่มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้อย่างสร้างสรรค์ และให้มีการประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติ ตนตามศาสตร์พระราชาว่าด้วยการประพฤติกการครองตน และศาสตร์ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันเป็นส่วนหนึ่ง ของการจบหลักสูตรด้วย

๗.๒ หลักสูตรและการเรียนรู้ในมิติของการพัฒนาคน เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน เน้นสาระการเรียนรู้ที่ใช้ในชีวิตจริงในการดำรงชีวิตในแต่ละช่วงวัย และการพัฒนาอาชีพ ครอบครัว สังคมท้องถิ่น การสร้างรายได้และการอยู่ร่วมกัน เรียนรู้วิทยาการต่อยอดศาสตร์พระราชาให้สามารถ ประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงาน ทันทต่อความก้าวหน้า

การเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยให้ความสำคัญกับศาสตร์พระราชาทิศด้านของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบรมราชโบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว นำศาสตร์เกี่ยวกับวิธีทรงงาน ๒๓ วิธีมาใช้เรียนรู้ เพื่อเตรียมคนให้พร้อมก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ส่งเสริมเรื่องทักษะชีวิต และความเป็นพลเมืองดี พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีอาชีพ มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมตามศาสตร์พระราชาวาดด้วยการประพฤติ การครองตน และศาสตร์ว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน และสาระการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและภูมิสังคมแต่ละแห่ง ได้แก่ ศาสตร์ด้านการจัดการน้ำ ด้านสหกรณ์ ด้านการจัดการดิน ด้านการจัดการป่าและสิ่งแวดล้อม ด้านนวัตกรรมและพลังงาน ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

การจัดการกระบวนการเรียนรู้

๗.๑ การจัดการเรียนรู้ในมิติของการศึกษานอกระบบ ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องมีการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชามาเพื่อบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่ง เพิ่มเติมจากหลักสูตรการศึกษานอกระบบแต่ละระดับ ส่งเสริมการศึกษาทางเลือก โดยสร้างการศึกษาทางเลือก โดยสร้างโอกาสทางการศึกษาต่อเนื่องและเรียนรู้ตลอดชีวิตให้คนทุกกลุ่ม ทุกวัยที่มีการออกกลางคัน หรือต้องการต่อยอดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มเติมวุฒิการศึกษา ให้เข้าถึงการเรียนรู้ได้ครบทุกคนด้วยแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ที่หลากหลาย เชื่อมโยงข้อมูลความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้คนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจ สามารถนำไปเรียนรู้ในสถานที่จริงได้ หากมีความสนใจและความต้องการ ทำให้คนไทยมีแนวโน้มได้รับการศึกษามากขึ้น โดยการเปรียบเทียบระดับและเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติงานอาชีพของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชาทิศด้านตามบริบทและภูมิสังคมของแต่ละแห่ง เพื่อยกระดับการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้น และพัฒนาศักยภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก พัฒนากำลังแรงงานให้มีความรู้และสมรรถนะที่สอดคล้องกับโครงการผลิตและการบริการบนฐานความรู้และเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ด้วยกระบวนการเรียนรู้ตามวิธีทรงงานของพระราชามา ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบที่ประกอบด้วยการรวบรวม (Gathering : G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจัยเพิ่มคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และการกระทำ สรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing : P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำไปสู่ผลแล้วสรุปความรู้ให้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge : Applying ๑) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying and Constructing the Knowledge : Applying ๒) สร้างนิสัยการควบคุมกำกับความคิดเพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบขยายคุณค่า คุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating : S) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ไปใช้เพื่อเรียนรู้ สร้างความรู้จากการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน และงานอาชีพในครอบครัวหรือท้องถิ่นของตน

๗.๒ การจัดการเรียนรู้ในมิติของการพัฒนาคน เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชนตามบริบทและวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายแบบบูรณาการการทำงานร่วมกันตามวิธีทรงงาน

ของพระราชามุ่งให้ความสำคัญกับการบ่มเพาะสร้างคนดี คนเก่งด้วยศาสตร์พระราชาทุกด้านของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบรมราชโบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเตรียมคนให้พร้อมรับมือและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ส่งเสริมเรื่องทักษะชีวิตและความเป็นพลเมืองดี ท้นต่อความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีอาชีพ มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัยด้วยกระบวนการขัดเกลาและสร้างเสริมการเรียนรู้ของสถาบันทางสังคม ใช้นุญธ์เรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ หรือภูมิปัญญาของชุมชน บูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายโดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและชุมชนท้องถิ่น องค์กรธุรกิจเอกชนดำเนินการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ทำงานเชื่อมโยงกับภาครัฐร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีบทบาทในการบ่มเพาะสร้างและหล่อหลอมเยาวชนและคนไทยให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเข้มแข็งมากขึ้น สอดแทรกการพัฒนาคนตามศาสตร์พระราชาก็ให้มีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการฝึกฝนเป็นความคิดสร้างสรรค์ ปลุกฝังการรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น เรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลายสอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงานและสร้างจิตสำนึกให้คนไทยสร้างความรู้ เรียนรู้ได้เองตลอดชีวิตมีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพกฎหมายหลักสิทธิมนุษยชน สร้างค่านิยมการผลิตและบริการที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีแนวโน้มไปสู่การจัดการตนเองและพึ่งพาตนเองได้อย่างชัดเจนเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนที่สามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้

ตารางที่ ๒.๑ ตัวอย่างตัวชี้วัดการสร้างคนดี คนเก่ง

ระดับความสำเร็จ	คำอธิบายสภาพความสำเร็จ	ตัวชี้วัด
ระดับผลกระทบ	คนไทยอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามดัชนีชี้วัดความสุขของประชากร ประเทศชาติ เจริญก้าวหน้า เป็นที่ยอมรับในนานาอารยประเทศ	เกณฑ์ความเป็นอยู่ที่ดี ส่งผลให้สังคมพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> • การมีสุขภาพ • ครอบครัวอบอุ่น • ชุมชนเข้มแข็ง • เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม • สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล • สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล
ระดับผลลัพธ์	คนไทยมีความสามารถด้านต่าง ๆ เติบโตตามศักยภาพตรงตามความถนัด สร้างและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม มีความรักและภูมิใจในความเป็นไทย	๑) ปริมาณคนไทย ครอบครัวไทยที่มีศักยภาพในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขด้วยตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกพื้นที่ (การมีอาชีพ มีงานทำ รู้จักใช้จ่ายเหมาะสมกับรายได้ของครอบครัว) ๒) ปริมาณคนไทย ครอบครัวไทยที่ครองตนดำเนินชีวิตด้วยคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามเพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกพื้นที่ (การแสดงออกในการดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย มีจิตอาสาและเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และวัฒนธรรมไทย) ๓) ปริมาณคนไทย ครอบครัวไทยที่ใช้และพัฒนานวัตกรรมในงานอาชีพของตนร่วมพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมเพื่อความผาสุกของคนในชาติบ้านเมืองอย่างยั่งยืน
ระดับผลผลิต	คนไทยได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านต่าง ๆ เติบโตตามศักยภาพ ตามความถนัดของแต่ละบุคคล ภายใต้ความพอเพียงความซื่อสัตย์ ความมีวินัย มีจิตอาสาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	๑) จำนวนเด็ก เยาวชน พลเมืองของไทยในทุกพื้นที่ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นคนดี คนเก่ง ในการเรียนรู้และวิธีเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (จำนวนคนที่มีความรู้ความสามารถพื้นฐานในการรู้หนังสือ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การคิดคำนวณ การแสวงหาและจัดการข้อมูลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและสังคม) ๒) จำนวนเด็ก เยาวชน พลเมืองของไทยในทุกพื้นที่ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นคนดี คนเก่ง ในการคิดตัดสินใจปฏิบัติบนค่านิยมที่ดีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (การแสดงออกในการสร้างสรรค์คุณค่า/ค่านิยมใหม่เรื่องความพอเพียง ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย มีจิตอาสาและเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์) ๓) จำนวนเด็ก เยาวชน พลเมืองของไทย ในทุกพื้นที่ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นคนดี คนเก่งใน

		<p>การตัดสินใจแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (การยอมรับในความขัดแย้ง การคิดวิเคราะห์คิดตัดสินใจแก้ปัญหา อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และที่แสดงถึงความสมานฉันท์ที่นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม)</p> <p>๔) จำนวนเด็ก เยาวชน พลเมืองของไทยในทุกพื้นที่ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นคนดี คนเก่ง ในด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (การปฏิบัติที่เน้นค่านิยมความรับผิดชอบต่อสถานการณ์ที่เกี่ยวกับตนเองครอบครัว สังคมส่วนรวมและสิ่งแวดล้อม)</p> <p>๕) ค่าเฉลี่ย IQ เด็ก เยาวชนไทย เพิ่มขึ้นร้อยละ ... ทุก ๓ ปี</p> <p>๖) คะแนน PISA ของเด็กไทย สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับโลกภายใน...ปี</p>
ระดับกระบวนการ	<p>ทุกภาคส่วนทั้งครอบครัว โรงเรียน ชุมชน องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และสถานประกอบการเป็นต้นแบบในการร่วมพัฒนากระบวนการบ่มเพาะคนดี คนเก่ง และสนับสนุนสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรฐานคุณค่า (Value Based Curriculum) และฝึกฝนอบรมบ่มเพาะตามแนวทางพัฒนาการเรียนรู้แบบ Active Learning ทั้งในและนอกหลักสูตร มีการพัฒนานวัตกรรมที่ส่งเสริมพหุปัญญาผ่านระบบครอบครัว สถานศึกษา สื่อสารมวลชน และสภาพแวดล้อมทุกบริบทของสังคม รวมทั้งจัดแหล่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อมเชิงบวกเพื่อพัฒนาและขัดเกลา (Socialization) คนในชุมชนให้เป็นคนดี คนเก่งตามบริบทของตน</p>	<p>๑) การเปิดโอกาสให้พลเมืองมีหุ้นส่วนในการเป็นเจ้าของกิจกรรมพัฒนาคนดี คนเก่ง</p> <p>๒) การกำหนดสถานะของประชาชนในการมีส่วนร่วมกระบวนการบ่มเพาะคนดี คนเก่งและสนับสนุนสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร</p> <p>๓) การปรับแผนของหน่วยงาน องค์กรของรัฐ เพื่อรองรับการมีส่วนร่วมของประชาชนอบรมบ่มเพาะตามแนวทางพัฒนาคนดี คนเก่ง</p> <p>๔) ความรู้สึกของพลเมืองและหน่วยงาน องค์กรของรัฐในการเป็นเจ้าของแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ในการสร้างคนดี คนเก่ง</p> <p>๕) การเพิ่มปริมาณเครือข่ายการดำเนินกิจกรรมแผนงาน โครงการของทุกภาคส่วน ในการอบรมบ่มเพาะตามแนวทางพัฒนาคนดี คนเก่ง</p>
ระดับปัจจัย	<p>บุคคลทุกภาคส่วนในสังคมทุกระดับตระหนักและเข้าใจในความสำคัญของคนดี คนเก่งมีเป้าหมายที่ถูกต้องตรงกันและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการบ่มเพาะเด็กและเยาวชนร่วมกันสร้างสังคมของตนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดหลักการพัฒนามนุษย์ที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน ร่วมยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้รางวัลบุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบันที่ทำคุณงามความดีมีสมรรถนะ</p>	<p>๑) พลเมือง ชุมชน หน่วยงาน องค์กร ที่มีข้อเสนอและให้ความร่วมมือร่วมพัฒนาคนดี คนเก่ง</p> <p>๒) พลเมือง ชุมชน หน่วยงาน องค์กร ที่มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในการร่วมสร้างพัฒนาคนดี คนเก่ง อย่างต่อเนื่อง</p> <p>๓) พลเมือง ชุมชน หน่วยงาน องค์กรที่สร้างแนวปฏิบัติที่ดีเป็นแบบอย่างของคนดี คนเก่งให้กับสังคม</p>

*****

บทที่ ๓

โครงการ/กิจกรรมการสร้างคนกล้า

การสร้างคนกล้าภายใต้ยุทธศาสตร์ จะต้องกำหนดเป็นมาตรการ โดยภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมและร่วมมือ ๔ มาตรการหลัก คือ มาตรการในการสร้างคนกล้าเป็นกรอบหลักสร้างคนไทยให้มีโอกาส “พัฒนาตนเองเป็นคนกล้าที่มีทั้งความเก่งและความดี มาตรการการดูแลรักษา มาตรการการเยียวยา และมาตรการสร้างต้นแบบคนกล้าและอื่น ๆ ดังนี้

๑. มาตรการปลูกฝังกระตุ้นสร้างค่านิยมเป็นคนกล้า

ลักษณะของสังคมไทย (The Characteristics of Thai Society) เป็นสังคมที่บุคคลสามารถเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนพอใจ ไม่ยึดถือว่าต้องปฏิบัติเป็นแบบเดียวกัน สังเกตได้จาก ค่านิยมของคนไทยหลายประการที่ขัดกันเองเช่น “ข้า ๆ ได้พ่้าสองเล่มงาม” ในขณะที่เดียวกันก็มีค่านิยมว่า “น้ำขึ้นให้รีบตัก” หรือ “มือใครยาว สาวได้สาวเอา” เป็นการแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ที่ยึดมั่นในสิ่งใดหรือไม่จริงจังต่อสิ่งใด ขอให้สบายก็แล้วกัน บุคคลจะทำตามความพอใจมากกว่าสังคม มีการยึดหยุ่น ไม่มีกฎตายตัว แต่ก็ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง หรือถึงกับทำให้เดือดร้อนจนอยู่ในสังคมนี้ได้

โดยธรรมชาติและวัฒนธรรมในอดีต คุณลักษณะนิสัยเด็กเยาวชนคนไทยเป็นคนขี้อายและกลัวการแสดงความคิดเห็นหรือแสดงต่อสาธารณชน ขณะเดียวกัน ต้นทุนสร้างความคิดนั้นต้องใช้เวลาและทำความดีได้ไม่จำเป็นต้องอาศัยเวลาในการปลูกเพาะบ่มเพาะของสถาบันครอบครัวและสภาพแวดล้อมสนับสนุนคือ สถานศึกษาและชุมชน ส่วนการสร้างคนเก่ง ขึ้นอยู่กับสถานศึกษา หลักสูตรและการเรียนรู้หรือวิชาการ แต่ต้นทุนชีวิตของคนไทยบนธรรมชาติวัฒนธรรมในปัจจุบัน กลับถูกกดดันจากระบบการศึกษาคือ การปั้นคนเก่ง ด้านวิชาการ

ปัจจุบัน การใช้ชีวิตของเด็กเยาวชนนั้น ได้เปลี่ยนแปลงด้วยเทคโนโลยีและวิถีการใช้ชีวิตบนโลก ค่านิยมจากกระแสทุนนิยมและกระแสเงินถูกใช้เป็นกลไกขับเคลื่อนในการสร้างต้นทุนคนเก่งมากกว่าคนดี เพื่อสร้างการยอมรับของสังคม

ในอนาคต การปั้นคนเก่ง (talent) จึงไม่ใช่เพียงด้านวิชาการเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับ ทักษะความสามารถพิเศษที่มีแฝงหรือฝังหรือความถนัดอยู่ในตนเองหรือความสนใจ จึงไม่ใช่เป็นการพัฒนาคนที่มีสูตรสำเร็จตายตัวหรือจะทำกันได้ง่าย เช่น กีฬา ศิลปะและดนตรี นอกจากนี้ คนเก่งทางวิชาการอย่างเดียวนั้น ไม่ได้ตระหนักถึงกิจกรรมความดีมีคุณธรรม แต่มุ่งชนะเป็นสำคัญ ส่วนคนดี สอดคล้องศาสตร์พระราชในพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ คือ การระเบิดจากข้างใน และความดีหนุนนำความเก่ง และต้องมี “ความกล้าหาญทางศีลธรรม” เป็นคุณธรรมที่สำคัญมาก ดังพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในความตอนหนึ่งถึง “moral courage”

ดังนั้น การสร้างชาติไทยยั่งยืนนั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษาของสังคมไทย เพื่อให้คนไทยสามารถพัฒนาตนเองอยู่รอดและอยู่ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รวดเร็วได้คือ ต้องเร่งปฏิรูปและ

พัฒนาการศึกษา ด้วยกระบวนการสร้างคนไทยให้มีโอกาส “พัฒนาตนเองเป็นทั้งคนเก่ง คนดี และคนกล้า”

กระบวนการสร้างคนไทยให้มีโอกาส “พัฒนาตนเองเป็นทั้งคนเก่ง คนดีและคนกล้า” ควรพิจารณา ดังนี้

(๑) **การสร้างคนให้สมบูรณ์** คือ การพัฒนาการศึกษา มุ่งให้ความสำคัญสร้างคนกล้าทุกระดับ ต่อเนื่องให้มีโอกาส “พัฒนาตนเองเป็นทั้งคนเก่งและคนดี” เป็นกำลังพลอย่างต่อเนื่องเพื่อ “สร้างตน สร้างครอบครัว สร้างชุมชน สร้างสังคม และสร้างชาติให้ยั่งยืน” ทั้งนี้ การสร้างคนให้สมบูรณ์เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และคนกล้า จะต้องดำเนินการคู่ขนานไปพร้อมกันทุกกลุ่มทุกช่วงวัยด้วยขั้นตอนและกระบวนการ บ่มเพาะ อบรม สั่งสอน ให้การศึกษา ปลูกฝังค่านิยม เสริมสร้างจิตอาสาอย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มเด็กและเยาวชนของชาติเป็นลำดับแรก ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเติบโตเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป ด้วยกระบวนการหลักดังต่อไปนี้

(๑.๑) เตรียมความพร้อมให้พ่อแม่ในการสร้างครอบครัวก่อนการตั้งครุภรณ์มีบุตร

(๑.๒) ปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม ผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว โดยเน้นตั้งแต่แรกเกิดจนถึงเข้าโรงเรียน และใช้ครอบครัว ชุมชนเป็นรากฐาน

(๑.๓) จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

(๑.๔) สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนาเพื่อเผยแพร่หลักคำสอน

(๑.๕) สร้างค่านิยมและวัฒนธรรม ที่พึงประสงค์ในภาคเอกชน

(๑.๖) ใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ ในการบ่มเพาะค่านิยม

(๑.๗) ส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะ ประกอบด้วยคำว่า จิต กับ สาธารณะ จิต หมายถึง ใจ หรือสิ่งที่ทำหน้าที่คิด นึก และรู้ สาธารณะ หมายถึง ทั่วไป เพื่อประชาชนทั่วไป จิตสาธารณะ หมายถึง สำนึกหรือความคิดที่จะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่สังคม หรือคนทั่วไป คนที่มีจิตสาธารณะมักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมกิจกรรมของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสังคม ต่อประเทศชาติ มีสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ไม่ทำอะไรที่เป็นโทษต่อคนหมู่มาก ไม่นิ่งดูตาย หากเห็นว่าตนจะทำสิ่งใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมได้แม้จะเพียงเล็กน้อยก็จะทำ เช่น โรงเรียนต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ โตขึ้นจะได้เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว เป็นคนที่มีน้ำใจคอยช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาส คนที่ชอบทำลายของสาธารณะ เช่น ตู้โทรศัพท์ แก้วน้ำในโรงภาพยนตร์ ป้ายตามทางสาธารณะ ขโมยผ้าทอระบายน้ำสาธารณะ เป็นคนไม่มีจิตสาธารณะ

(๒) **ระบบการศึกษามีคุณภาพ** หล่อหลอม สร้างคุณลักษณะและนิสัยความเป็นชาตินิยมของคนไทยตามรอยผู้นำต้นแบบความกล้าอย่างต่อเนื่องให้สำเร็จ และพัฒนาต่อยอดให้สอดคล้องตามสภาพของการเรียนรู้และการทำงานของเซลล์สมองของแต่ละคนในแต่ละช่วงวัยตามความถนัดและสนใจให้มีทักษะสมรรถนะที่ชัดเจน คือ ศักยภาพทางความคิด การแก้ปัญหา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และไหวพริบ กับ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะสังคมแห่งการพัฒนาเทคโนโลยี กับ สังคมที่ต้องพึ่งพาตนเอง

(๓) **กระบวนการจัดการเรียนรู้การสอน** ยึดหลักสร้างคนมีคุณภาพ ที่มีการพัฒนาต่อเนื่องทั้ง ความกล้า ความเก่งและความดี เป็นต้นทุนชีวิตของตน ได้มีโอกาสศึกษาและฝึกฝน อบรมพัฒนา

ศักยภาพของตนได้เต็มกำลังจริงเกิดพลังความรัก ความศรัทธา สติ ปัญญา สมาธิ และวิริยะแห่งชีวิตของ แต่ละคนสำเร็จเป็นคุณค่าชีวิตจริง

(๔) จุดเริ่มต้นสร้างคนกล้า คือ ความท้าทายในการปลูกสร้างบ่มเพาะสร้างแรงบันดาลใจในชีวิตให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา ด้วยหลักปรัชญาชีวิตคือ ความรัก ความหวังและความซื่อสัตย์ จะช่วยให้คุณค้นพบ “ความสุขในชีวิต” หรือ “คุณค่าในตัวของคุณเอง” และมีคำคมสร้างค่านิยมคนกล้า

(๕) ผู้นำประเทศ สิ่งสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน คือ ผู้นำของประเทศหรือศูนย์กลางอำนาจ ควรเป็นหลักสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างมุ่งมั่นและจริงจัง ให้เกิดคนกล้าที่ยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง ต้องปกป้องรักษาคนกล้าให้มีตัวตนในสังคม ไม่ถูกกดขี่ข่มเหงหรือรังแกจากผู้เสียผลประโยชน์ และควรระมัดระวัง ไม่ผูกขาดความกล้าไว้กับผู้นำประเทศมากเกินไป เพราะหากผู้นำประเทศใช้ความกล้าในทางที่ผิดพลาดก็อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งประเทศได้

(๖) ยึดมั่นความถูกต้อง จะต้องมีการสร้างความสำเร็จและความดีความถูกต้อง ให้ความรู้ในเรื่องความดีความถูกต้องอย่างเหมาะสมกับวัย และวัฒนธรรม ส่งเสริมการปฏิบัติดีถูกต้อง และการปฏิเสธความไม่ถูกต้อง

(๗) สรรหาหรือสร้างผู้นำกลุ่ม และขยายผลต่อเนื่อง การสร้างผู้นำกลุ่มคนกล้าในอันที่จะนำพากลุ่มคนกล้าขับเคลื่อนประเทศต่อไปนั้นอาจใช้แนวคิดการเพาะเมล็ดพันธุ์ผู้นำ ซึ่งสามารถสร้างได้โดย

- การหาเมล็ดพันธุ์ เลือกรูปแบบหรือตัวอย่างของการเป็นผู้นำที่เราชื่นชอบ ศึกษาวิธีการ เทคนิคการ แบบอย่างที่ทำให้ประสบความสำเร็จ หรือการเก็บข้อมูลของผู้คนที่หลากหลาย เพื่อนำมาประยุกต์ได้อย่างเหมาะสม

- การหาดิน เมื่อพบตัวตนของตัวเองแล้วว่า ต้องการมีภาวะผู้นำแบบไหน ควรพาตัวเองเข้าไปคลุกคลีกับ ผู้คน กิจกรรม เพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรม วิธีการให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงความสำคัญของการมีตัวตนในแบบผู้นำที่ดี

- การรดน้ำพรวนดิน คือการพัฒนาตัวเอง ฝึกฝน แก้ไข หาข้อดีข้อเสีย ฝึกสร้างวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานรวมถึงนำมาปรับใช้กับทีมงานของตัวเอง ประเมินผลที่เกิดขึ้น หากยังไม่ดีพอค่อยหาวิธีใหม่ โดยการเพิ่มการเรียนรู้เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่มากขึ้นรวมถึงความกล้าในการริเริ่มและการตัดสินใจอย่างเฉียบขาด

- การกำจัดศัตรูพืช ค้นหาข้อด้อยของตัวเอง เพื่อเปลี่ยนเป็นข้อเด่น เช่น เป็นคนขาดความมั่นใจในตัวเอง อันเนื่องมาจากความคิดในใจที่เราสร้างขึ้นมาเอง คิดว่าคนอื่นเก่งกว่า ทำได้ดีกว่า ฝึกตัวเองให้มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ปรับวิธีคิด ความรู้ใหม่ ๆ บุคลิกภาพ การพูด เพื่อลบข้อด้อยที่เป็นเหมือนอุปสรรคทำให้ขาดการพัฒนาตัวเองได้น้อยลง

- การพัฒนาสายพันธุ์ใหม่ นอกจากการพัฒนาตัวเองให้มีศักยภาพเชิงผู้นำแล้วสิ่งสำคัญจะต้องสามารถนำศักยภาพที่มีตัวเองไปพัฒนาผู้อื่น เช่น ลูกน้อง ทีมงาน ให้มีคุณภาพด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารพนักงานในระดับต่าง ๆ การจัดการปัญหาให้ผ่านไปด้วยความราบรื่น รวมถึงการถ่ายทอดประสบการณ์แก่ผู้นำสายพันธุ์ใหม่และการตามเทรนด์ของโลกให้ทัน เพื่อนำมาปรับใช้และพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา จะเห็นได้ว่า การมีภาวะผู้นำที่ดีและประสบความสำเร็จได้ จะต้องอาศัยองค์หลายอย่าง

เช่น รูปแบบการเป็นผู้นำ สภาพแวดล้อม การฝึกฝน การแก้ปัญหาและการยกระดับความเป็นผู้นำ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เกิดการพัฒนาและการเติบโตที่ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา

(๘) ปลุกฝังความรักชาติ ความรักชาติ หมายถึง มีความรัก ความสำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นไทย นิยมไทยมีความผูกพันหวงแหนในมาตุภูมิ บ้านเกิดเมืองนอนคือ ผืนแผ่นดินไทย ปฏิบัติตนตามหน้าที่และสิทธิในฐานะพลเมืองดีบำเพ็ญประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ ส่งเสริม สนับสนุนหรือช่วยเหลือ สร้างความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงและรักเกียรติภูมิของชาติ เมื่อประชาชนในชาติเกิดความรักชาติหรือประเทศของตนย่อมส่งผลให้ประเทศมีความเป็นปึกแผ่น ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน คนในชาติมีความรัก ความสามัคคี ประเทศมีความสงบสุข ร่มเย็น และปลอดภัย ปัญหาสังคมเกิดขึ้นน้อย เมื่อเกิดเหตุวิกฤติของประเทศก็สามารถผ่านพ้นไปได้โดยเร็ว และคนในประเทศอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ตัวอย่างของประเทศที่ปลุกฝังความรักชาติให้แก่พลเมืองในชาติ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเพราะชาวญี่ปุ่นรู้สึกเจ็บปวดกับความสูญเสียร่วมกันหลังพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง แต่สิ่งที่น่าจะทำให้ชาวญี่ปุ่นเพิ่มความรักชาติขึ้นไปอีก ก็คงจะเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ปลุกฝังความรักชาติตั้งแต่ยังเด็ก ทุกคนจะปฏิบัติตามวัฒนธรรมที่ได้รับการสั่งสอนมา กิริยามารยาท การพูดคุย การใช้ชีวิตชาวญี่ปุ่นแทบทุกคนจะดำเนินชีวิตตามวิถีที่ได้รับการปลุกฝัง คนญี่ปุ่นมีความภูมิใจในความเป็นญี่ปุ่น แม้แต่เวลาจะกินข้าวก็จะเลือกเข้าร้านอาหารญี่ปุ่น เวลาจะซื้อของ หากเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าก็ต้องซื้อแบรนด์ของญี่ปุ่น หรือจะซื้อรถยนต์ก็ต้องเป็นรถที่ญี่ปุ่นผลิต เป็นต้น ในระหว่างที่ประเทศญี่ปุ่นต่อสู้ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ เกิดกระบวนกรฝูงบินที่เรียกว่า กามิกาเซ่ (Kamikaze) เป็นภาษาญี่ปุ่น หมายถึง ลมสวรรค์ หรือลมแห่งทเวะ และ หมายถึงลมสลาดันที่ขับไล่กองทัพเรือมองโกล ซึ่งเข้ามารุกรานญี่ปุ่นออกไปได้ ในปี ค.ศ. ๑๒๗๔ คำนี้ได้ถูกนำมาใช้เรียกอากาศยานพลีชีพของญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งบรรทุกระเบิดและพุ่งเข้าชนเรือ และคำนี้ยังหมายถึงนักบินผู้บังคับอากาศยานการโจมตีแบบพลีชีพ (suicide attacks) ในหลายรูปแบบอย่างกว้างขวาง นับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมา ปฏิบัติการณ์ของฝูงบินกามิกาเซ่ นับได้ว่าเป็นการรบทางอากาศที่มีอิทธิพลและเป็นที่ยอมรับมากกว่าการรบทางอากาศรูปแบบอื่น ๆ ของญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง กามิกาเซ่ใช้นักบินรวมไปถึงทหารบนเครื่องบินเรือดำน้ำ และลูกเรือ ปฏิบัติการของเหล่านักบินกามิกาเซ่ ที่ดูบ้าบิ่นเกินมนุษย์ในสายตาของชาวตะวันตก แต่ชาวญี่ปุ่นกลับมีความคิดและความรู้สึกกับหน่วยโจมตีพิเศษนี้ด้วยความต้องการเสียสละ ไม่เคยขาดแคลนอาสาสมัคร นักบินที่จะมาทำงานให้แก่หน่วยโจมตีพิเศษพลีชีพ กามิกาเซ่ มีจำนวนคนที่ต้องการจะมาเป็นนักบินพลีชีพ มากกว่าจำนวนเครื่องบินที่มีอยู่ถึงสามเท่า

ในการคัดเลือกตัวนักบิน พวกนักบินมากประสบการณ์ต่าง ๆ จะถูกกีดกันออกไป เนื่องจากนักบินเหล่านี้มีคุณค่าในการรบเชิงป้องกัน และในการฝึกสอนนักบินรุ่นใหม่ ๆ ซึ่งทางกองทัพจะต้องอาศัยนักบินมากประสบการณ์เหล่านี้ในระยะยาว นักบินพลีชีพกามิกาเซ่ ส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในช่วง ๒๐ ปี ส่วนมากเป็นนักศึกษา แรงจูงใจที่ทำให้นักศึกษาเหล่านี้เข้าร่วมเป็นนักบินพลีชีพของกองทัพมาจากอุดมการณ์รักชาติ ความปรารถนาที่จะนำเกียรติยศมาสู่วงศ์ตระกูลของตนเอง ด้วยการสละชีพเป็นชาติพลี และเพื่อพิสูจน์คุณค่าของความเป็นลูกผู้ชายซึ่งกลายเป็นความนิยมรักชาติของวัยรุ่นญี่ปุ่นในขณะนั้น

ในส่วนของประเทศเยอรมนี ได้มีการปลุกฝังแนวคิดชาตินิยมและความรักชาติในยุคของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler) โดยผ่านระบบการศึกษา กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา

ครั้งใหญ่ในเยอรมันเริ่มขึ้นทันทีที่ฮิตเลอร์ครองอำนาจเยอรมันได้อย่างเบ็ดเสร็จ ฮิตเลอร์ทำการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรของโรงเรียนทันที เขาสั่งให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำหลักสูตรการศึกษาในเรื่อง “ความตระหนักรู้ทางเชื้อชาติ หรือ Racial awareness” ในโรงเรียนทุกแห่ง เด็กนักเรียนทุกชั้น ทุกวัยจะต้องเรียนรู้ในเรื่องนี้ โรงเรียนและเด็ก ๆ จะได้รับการสอนให้รับรู้ถึงหน้าที่ทางเชื้อชาติของพวกเขาในฐานะที่พวกเขากำลังใช้ชีวิตอยู่ใน “ชุมชนแห่งเชื้อชาติ” นอกจากนี้พวกเขายังได้รับการศึกษาที่เน้นในเรื่องของชีววิทยาและธรรมชาติวิทยา ซึ่งก็กลายเป็นวิชาบังคับที่เด็ก ๆ ทุกคนต้องเรียนรู้ ซึ่งจากกรณีดังกล่าวส่งผลต่อเนื่องให้ชาวเยอรมันมีความรักชาติของตนจนจนถึงปัจจุบัน

ในประเทศอื่น ๆ เช่น ฝรั่งเศส เมื่อปี ๒๐๑๕ รัฐบาลได้ประกาศให้มีการเรียนการสอนวิชา “Civic and Moral Education” หรือ “วิชาพลเมืองและศีลธรรม” โดยให้สอนตั้งแต่ประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาเลยทีเดียว ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้นักเรียนต้องเข้าใจหลักการที่ควบคุมพฤติกรรมของปัจเจกและส่วนรวม (ระเบียบ) รับรู้ถึงความหลากหลายของความคิดเห็น ความเชื่อ และแนวทางการใช้ชีวิต (เสรีภาพ) และสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมือง (ชุมชนของพลเมือง) สนับสนุนการเคารพในสิทธิและกฎหมาย การเคารพทุกคนอย่างเท่าเทียม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ การร่วมมือกัน ความเข้าใจในประโยชน์ของส่วนรวม และการมีส่วนร่วมของการใช้ชีวิตในระบอบประชาธิปไตย วิชานี้ยังสอนถึงปัญหาต่าง ๆ เช่น การต่อสู้ต่อการเหยียดเชื้อชาติและการต่อต้านชาวยิว การต่อต้านอคติและการแบ่งแยก สิทธิและหน้าที่ หลักการของรัฐโลกวิสัย (ศาสนาออกจากตัวรัฐ) และความเป็นกลางทางศาสนา

ประเทศสิงคโปร์ มีหลักสูตรของเขาก็มีวิชาที่ชื่อว่า “Character and Citizenship Education” อยู่ ซึ่งปรับปรุงล่าสุดในปี ๒๐๑๔ นี้ โดยให้เรียนกันตั้งแต่ประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาโดยผลของวิชานี้จะทำให้นักเรียนได้รับ Self-awareness และปรับใช้ทักษะต่าง ๆ ในการจัดการตนเองเพื่อให้ได้รับความเป็นอยู่ที่ดีและประสิทธิผลที่ดีของตน ปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์ และตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ ซึ่งส่งเสริมหลักการทางจริยธรรม มีความตระหนักถึงสังคม และปรับใช้ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์เพื่อสร้างและรักษาความสัมพันธ์เชิงบวก บนฐานของความเคารพซึ่งกันและกัน มีความยืดหยุ่นและมีความสามารถที่จะเปลี่ยนความท้าทายเป็นโอกาส มีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ความเป็นชาติ สำนึกความเป็นเจ้าของต่อสิงคโปร์ และมุ่งมั่นที่จะสร้างชาติต่อไป ให้คุณค่ากับความแตกต่างหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมของสิงคโปร์ และสนับสนุนความสามัคคีและปรองดองกันในสังคม สนใจดูแลผู้อื่น และมีส่วนร่วมอย่างขยันขันแข็งต่อการพัฒนาของชุมชนและชาติ สะท้อนถึงและตอบสนองต่อปัญหาระดับชุมชน ชาติ และโลก ในฐานะพลเมืองที่มีข้อมูลและมีความรับผิดชอบ

ประเทศอังกฤษ มีหลักสูตรสำหรับ Key Stage 3-4 โดยเนื้อหาคร่าว ๆ มีตั้งแต่ การเมือง ในอังกฤษ รัฐบาลอังกฤษ กระบวนการยุติธรรม กฎหมายของอังกฤษ วิธีการที่พวกเขาจะสามารถมีส่วนร่วมกับสังคม วิธีการคิดเชิงวิพากษ์ ไปจนถึงสิทธิมนุษยชน และการปกครองของยุโรปเอง ไปจนถึงระดับนานาชาติ

ในส่วนของประเทศไทยก็มีการปลูกฝังความรักชาติ โดยได้ออกค่านิยม ๑๒ ประการและเพิ่มวิชาหน้าที่พลเมืองเข้าสู่บทเรียน ซึ่งสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ก็ได้เผยแพร่ “แนวทางการจัดการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง” ออกมาให้แต่ละโรงเรียนนำไปใช้ มีเนื้อหาสรุป คือ

เน้นความเป็นไทย รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เน้นความเป็นพลเมืองดี ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เน้นความปรองดอง สมานฉันท์ และสร้าง ความมีวินัยในตน แต่อย่างไรก็ตาม เป็นเพียงแนวทางสำหรับให้แต่ละโรงเรียนนำไปใช้ในการสอนเท่านั้น ยังไม่มีลักษณะเป็นบทเรียนหรือหลักสูตรการเรียนการสอนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบชัดเจน

(๙) การสร้างครูต้นแบบ

ครูต้นแบบ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะต้องเร่งรัดดำเนินการเพื่อไปขับเคลื่อนในการสร้างเด็กให้เป็น คนดี คนเก่ง คนกล้า แต่บ้านเราอาชีพครูมักถูกมองว่าด้อยกว่าอาชีพอื่น รายได้ก็น้อยกว่า ต่างจาก บางประเทศ เช่น ฟินแลนด์ เวียดนาม ฯลฯ จะยกย่องอาชีพครูเป็นอันดับหนึ่ง ค่าตอบแทนจะสูงกว่า แพทย์ เขาจึงได้คนเก่งไปเป็นครูต้นแบบในการผลิตเด็ก เราจึงควรหาทางแก้ไขดังนี้

(๑) ยกย่องอาชีพครูรวมทั้งรายได้ให้สูงสมฐานะความเป็นอยู่ในสังคม

(๒) เพิ่มช่องทางให้ผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพการงานโดยเฉพาะอดีตข้าราชการที่เกษียณ แล้ว เข้าไปเป็นครูต้นแบบในการสร้างเด็ก อาจเป็นลักษณะจิตอาสาหรือมีค่าตอบแทนตามสมควร

๒. มาตรการการดูแลรักษา

การดูแลรักษาคนดี คนเก่ง คนกล้าในสังคมไทย ให้มีความเป็นคนสมบูรณ์ ต้องเริ่มจากตัวเราเองที่จะต้องกล้า กล้าที่จะเสี่ยงต่อความเจ็บปวดอันเนื่องจากตัวตนที่เรายึดมั่น กล้าที่จะเผชิญความจริงหลากหลายด้านที่มีในตัว เพราะในชีวิตประจำวันเรามักจะเลือกมองและเลือกรับรู้บางด้านที่เราอยากเห็นอยากให้เป็น บางด้านที่ไม่อยากรับรู้ทั้งที่มันมีอยู่เราก็มักกลบเกลื่อน นอกจากนี้เราอาจต้องกล้าที่จะยอมลดการปกป้องตัวตนด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เราเคยใช้ พยายามเข้าใจตนเอง กล้าเผชิญความจริงเกี่ยวกับตนเอง ไม่หลอกตัวเอง และมีความอดทนต่อความวิตกกังวล ความว้าวุ่นใจ ความวิตกกังวล ความกลัว หากเรากล้าเผชิญความจริงข้อนี้ได้ เราก็จะมีความมั่นคงในจิตใจ และสามารถแก้ปัญหา และตัดสินใจด้วยตนเองได้ ซึ่งต้องพยายาม เลี่ยงการใช้กลวิธีในการป้องกันตนเอง และพยายามเข้าใจ ความต้องการของตน เข้าใจจุดมุ่งหมาย และเข้าใจความต้องการของตัวเอง การเข้าใจจุดมุ่งหมาย และเข้าใจความต้องการของตนเองเป็นของดีที่คนเราจะมี จุดมุ่งหมายในชีวิต แต่จุดมุ่งหมายไม่ใช่ของตายตัวที่ไม่สามารถยืดหยุ่นได้ มองอะไรดี ทุกคนจึงควรอยู่อย่างรู้ตัว อยู่อย่างมีสติ และรู้ว่าที่นี้ขณะนี้ ฉันคือใคร และฉันจะทำอะไร เท่านั้นชีวิตก็ สุขพอแล้ว แต่ในความเป็นจริงเราคงปฏิเสธ ไม่ได้ว่าเราไม่ได้อยู่ตัวคนเดียวในโลก เรายังมีเพื่อนร่วมงาน สมาชิกในครอบครัว ญาติ พี่น้อง และคนอื่น ๆ รอบ ๆ ตัวเราล้วนแต่มีคนอยู่ใกล้ตัวเรา ทั้งนั้นแล้วจะทำไมให้เรา สามารถ เข้ากับคนอื่น ๆ ได้ และจะทำไมเมื่อต้องอยู่ใกล้ผู้คนหลายคนที่มีความแตกต่างกันแล้วมีความกล้าสามารถยอมรับความจริง ได้โดยสามารถสรุปแนวปฏิบัติไว้ดังนี้คือ จงรักเพื่อนเสมือนหนึ่งรักตัวเอง คือการปฏิบัติกับคนอื่นเช่นเดียวกับปฏิบัติกับตัวเอง จงเป็นคนมองโลกในแง่ดี หรือการมองหลายสิ่งหลายอย่างในทางบวก มองอะไร ทางบวก การฝึกมองเช่นนี้บ่อย ๆ ความคิดข้างในดีพฤติกรรมที่แสดง ภายนอกดีด้วย จงคิดเสมอว่าตนเองเป็นคนที่มีคุณค่า และคนอื่นก็มีคุณค่าเช่นกัน เราจะต้องรู้จักรักตนเอง เคารพตนเอง และยอมรับตัวเองได้ รวมไปถึงการมองเห็น คุณค่าของตนเอง การรู้จักก้าวไปเผชิญโลกด้วยความมั่นใจ ปัจจุบันระบบเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าอย่างมาก เราควรยอมรับและเปิดใจรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล การบริโภคข้อมูลข่าวสารที่รับมา ต้องรู้จัก การเลือกสรร วิเคราะห์เรื่องต่าง ๆ จงเป็นผู้ที่มีจิตใจที่ดีงาม ใจมีคุณภาพ ใจนิ่ง เรียบ เกิดสมาธิไม่ร้อน อย่างที่โบราณว่า ใจเป็นนายกายเป็นบ่าว ฝึกให้ใจทำงานด้วยสติ ฝึกคิด ไตร่ตรองก่อนลงมือทำงาน ฝึกใจให้รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ แล้ว ส่งผ่านข้อมูลออกไปโดยไม่กลับมาทำร้ายตัวเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ และความรู้สึกที่เศร้าหมอง มนุษย์เรามักจะคาดหวังว่าเรื่องนั้นต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เพื่อนร่วมงาน ต้องทำอย่างนั้นเมื่อเขาทำไม่ถูกใจเราตามที่เราคาดหวังว่า ก็จะส่งผลสะท้อนกลับให้เราเกิดความรู้สึก เศร้าหมอง แต่ถ้าเราฝึกคิดโดยปราศจากอารมณ์ ฝึกการใช้เหตุผล เมื่อมีสิ่งใดมากระทบ จิตเราก็ไม่ผันแปรไปตามปัจจัยนั้น ๆ จนขาดการยับยั้งชั่งใจ เท่านั้นเราก็สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ต้องยอมรับเรื่อง มนุษย์มีความแตกต่างกัน เราเข้าใจยอมรับธรรมชาติของแต่ละคน อย่าคิดไปแก้ไขคนอื่นแต่ต้องแก้ไข ที่ตัวเราเอง สุขภาพจิตเราก็ดี รับผิดชอบตนเอง รับผิดชอบการกระทำ และความคิด เข้าใจเรื่อง ความแตกต่างกันของบุคคล

ทั้งนี้ มาตรการที่จะดำรงรักษาไว้ซึ่งคนกล้าที่กล้าแสดงออกและยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง ให้เขาได้รับการป้องกันจากสิ่งที่จะมาบั่นทอนความกล้าของเขา อาจจำแนกออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

หน่วยงานของรัฐ

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๔ ได้กำหนดนิยามหน่วยงานของรัฐไว้ว่า

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย”

มาตรการที่จะดำรงรักษาไว้ซึ่งคนดี คนเก่ง คนกล้าเหล่านี้ในหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ ได้แก่

๑) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการนำเสนอความเห็น

๒) การป้องกันคนไม่ดีให้ขึ้นมาใช้อำนาจ

๓) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนดี คนเก่ง คนกล้าในองค์กรหรือหน่วยงาน

ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนดี คนเก่ง คนกล้าในองค์กรหรือหน่วยงาน รักษากลุ่มที่มีอยู่ และสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่ม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๒ ได้กำหนดไว้เกี่ยวกับการส่งเสริมการรวมกลุ่ม ดังนี้

“มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด”

การรวมกลุ่มของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือพนักงานของรัฐในลักษณะสหภาพข้าราชการหรือสหภาพพนักงาน เป็นการปลุกฝังกระตุ้นสร้างค่านิยมเป็นคนคนดี คนเก่ง คนกล้า ควรดำเนินการควบคู่ไปกับการส่งเสริมการรวมกลุ่มของคนดี คนเก่ง คนกล้าในหน่วยงานของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๒ ที่ได้บัญญัติไว้ จะช่วยส่งเสริมและถ่วงดุลสิ่งไม่ดีต่าง ๆ ซึ่งเสรีภาพ ในการรวมกลุ่มดังกล่าวก็ย่อมครอบคลุมไปถึงเสรีภาพของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการรวมกลุ่มเป็นสหภาพเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันหน่วยงานรัฐวิสาหกิจจะมีสหภาพพนักงานในรัฐวิสาหกิจอยู่แล้ว ซึ่งอาจต่อยอดมาเป็นสหภาพพนักงานคนดี คนเก่ง คนกล้าในรัฐวิสาหกิจที่เน้นส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันให้คนกล้าได้รับการปกป้องและเชิดชูอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของข้าราชการนั้นก็ควรจัดตั้งสหภาพข้าราชการที่เน้นการส่งเสริมเชิดชูแก่ข้าราชการที่มีความกล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่เกรงกลัวต่ออำนาจที่ผิดระเบียบกฎหมาย ทั้งนี้ จากข้อมูลพบว่า มีการเสนอร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการรวมกลุ่มข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. .... ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ แต่ปัจจุบันกลับไม่มีความคืบหน้าในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้แต่อย่างใด อาจสะท้อนให้เห็นว่าผู้มีอำนาจ ซึ่งอาจเสียผลประโยชน์จากกฎหมายฉบับนี้ได้ยับยั้งร่างกฎหมายไว้ เพื่อมิให้เกิดการรวมกลุ่มข้าราชการ ดังนั้นภาครัฐจะต้องมีความมุ่งมั่นผลักดันอย่างจริงจังให้มีการรวมกลุ่มข้าราชการอันเป็นเสรีภาพที่ข้าราชการ

และเจ้าหน้าที่ของรัฐพึงมี เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดคนดี คนเก่ง คนกล้าขึ้นในองค์กรหรือหน่วยงานต่อไป

๔) กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐ

การกำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐ ให้เป็นไปตามระบบคุณธรรมมีหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นการดูแลรักษาคนดี คนเก่ง คนกล้าให้มีกำลังใจที่จะแสดงออก โดยเฉพาะซึ่งความกล้าของตนยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๖ วรรคสอง ที่ว่า

“มาตรา ๗๖ วรรคสอง รัฐพึงดำเนินการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐ ให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม โดยกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจ หรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ”

กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐที่กำหนดขึ้น จะต้องป้องกันการแทรกแซงจากบุคคลภายนอกหรืออำนาจจากภายนอก กล่าวคือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐจะต้องมีความมั่นคงในตำแหน่ง ไม่ถูกโยกย้ายหรือปรับเปลี่ยนตำแหน่งได้โดยง่าย โดยปราศจากเหตุผลอย่างเพียงพอ ซึ่งอาจเป็นช่องทางให้เกิดการกลั่นแกล้งคนดี คนเก่ง ที่เป็นคนกล้าจากผู้เสียผลประโยชน์ที่มีอำนาจเหนือกว่า

ยกตัวอย่างเช่น การบริหารงานบุคคลในองค์กรอัยการหรือศาล จะอยู่ภายใต้คณะกรรมการอัยการหรือคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมแล้วแต่กรณี โดยมีองค์ประกอบเป็นพนักงานอัยการหรือผู้พิพากษาเป็นกรรมการ ซึ่งมีสัดส่วนของบุคลากรภายในองค์กรเหล่านั้นมากกว่าสัดส่วนบุคคลภายนอก อันจะสร้างความสมดุล และเกิดการถ่วงดุลไม่ให้อำนาจจากภายนอกหรืออำนาจทางการเมืองเข้ามาแทรกแซงการบริหารงานบุคคลภายในองค์กร การแต่งตั้งโยกย้ายบุคลากรจะใช้ลำดับอาวุโสเป็นหลัก ไม่มีการข้ามลำดับกัน

หรือในกรณีของกระทรวงกลาโหม ซึ่งมีพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ กำหนดไว้ว่า

“มาตรา ๒๕ การบริหารจัดการกำลังพลของกระทรวงกลาโหมให้เป็นไปตามกฎหมายและตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

การพิจารณาแต่งตั้งนายทหารชั้นนายพลของสำนักงานปลัดกระทรวงและส่วนราชการในกองทัพไทย ให้ดำเนินการโดยคณะกรรมการที่ส่วนราชการนั้นแต่งตั้งขึ้นแล้วเสนอคณะกรรมการตามวรรคสามพิจารณา ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

ให้มีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ และผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นกรรมการ ปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้เจ้ากรมเสมียนตราเป็นผู้ช่วยเลขานุการมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาแต่งตั้งนายทหารชั้นนายพลของส่วนราชการตามวรรคสองและระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวง และส่วนราชการในกองทัพไทย

ระเบียบการประชุมของคณะกรรมการตามวรรคสองและวรรคสาม ให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด”

กล่าวคือมีการถ่วงดุลกันภายในองค์ประกอบของคณะกรรมการ โดยมีกรรมการ ๕ คนมาจากเหล่าทัพ และกรรมการอีก ๒ คนมาจากรัฐมนตรีและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง

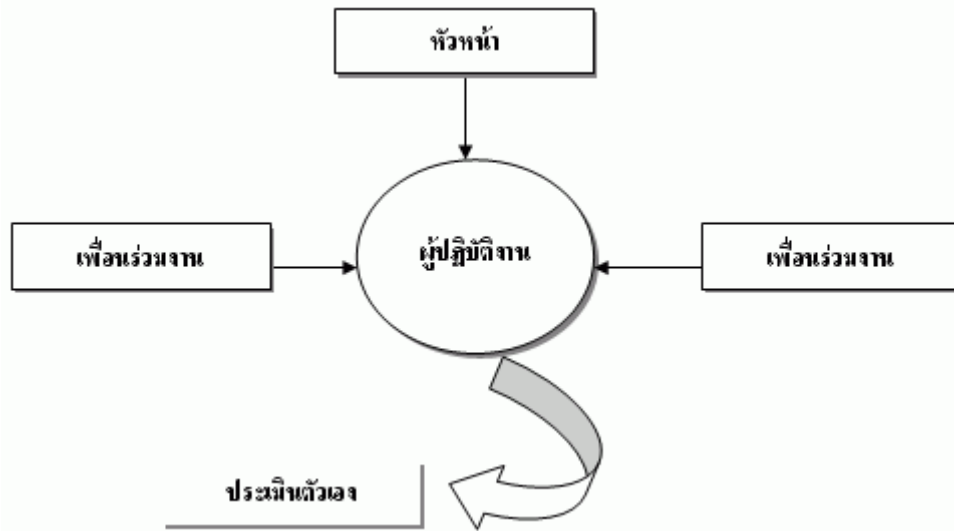
เห็นได้ว่า ทั้งสองกรณีดังกล่าวเป็นไปตามระบบคุณธรรมตามที่มาตรา ๗๖ วรรคสอง แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติไว้

ทั้งนี้ รัฐจะต้องพิจารณาตรวจสอบกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในปัจจุบัน ว่ามีฉบับใดที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญที่ทำให้การแต่งตั้งโยกย้ายบุคคลไม่เป็นไปตามระบบคุณธรรม หรือยังเปิดโอกาสให้มีการแทรกแซงการบริหารงานบุคคลจากอำนาจทางการเมืองหรืออำนาจภายนอก ซึ่งอาจเปิดรับฟังข้อมูลจากบุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานใดว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลฉบับใดยังคงมีปัญหาหรืออุปสรรคอยู่ ย่อมทำให้ได้รับทราบข้อมูลปัญหาเชิงลึกอย่างแท้จริงจากบุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานนั้น แล้วเร่งแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวอย่างเร่งด่วน อันจะเป็นสิ่งช่วยดำรงรักษาไว้ซึ่งคนดี คนเก่ง คนกล้าเหล่านี้ในองค์กรราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจให้มีขวัญกำลังใจที่จะยืนหยัดแสดงออกซึ่งความกล้าของตนต่อไป โดยไม่ต้องเกรงกลัวว่าจะโดนกลั่นแกล้งจากผู้ที่เสียผลประโยชน์ ตลอดจนตรวจสอบว่าองค์กรหรือหน่วยงานใดยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลก็เร่งรัดให้องค์กรหรือหน่วยงานนั้นออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามระบบคุณธรรมด้วย เพื่อเป็นธรรมนูญหลักในการปฏิบัติแก่บุคลากรทุกคนในองค์กร

๕) ระบบประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

การมีระบบประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ จะต้องกำหนดให้คนในองค์กรนั้น ๆ มีส่วนร่วมในการประเมินบุคลากรทุกระดับ ไม่นำบุคคลภายนอกที่ไม่รู้ข้อเท็จจริงเชิงลึกในหน่วยงานมาประเมินบุคลากรในหน่วยงาน ตลอดจนควรมีระบบประเมินผลเชิงปริมาณควบคู่ไปกับเชิงคุณภาพ กล่าวคือ มีระบบประเมินผลที่วัดได้เชิงตัวเลขที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินบุคลากรระดับบริหาร ควรให้ผู้แทนจากระดับปฏิบัติเข้ามาร่วมประเมินบุคลากรระดับบริหารด้วย หรือที่เรียกว่า “การประเมินผลรอบทิศแบบ ๓๖๐ องศา (360 degree Feedback)”

การประเมินผลรอบทิศแบบ ๓๖๐ องศา (360 degree Feedback) ทำให้รับรู้ข้อมูลได้จากหลากหลายมุมมอง หลากหลายมิติ หลากหลายระดับ ช่วยกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานได้ดี และสร้างพัฒนาการโดยเร็ว สร้างศักยภาพองค์กรได้ยอดเยี่ยม ทำให้เห็นจุดอ่อน จุดแข็ง ข้อบกพร่อง ตลอดจนปัญหาได้ง่าย เนื่องจากมองจากหลากหลายมุมมอง และสามารถหาทางแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา และต้องมองถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามมาโดยละเอียดรอบครอบ อย่างรอบด้านต่อจิตใจ ร่างกาย สังคม วิธีคิดที่ถูกเปลี่ยนแปลง

แผนภูมิการประเมินผลรอบทิศทาง ๓๖๐ องศา¹

(สืบค้นจาก <https://www.siamhrm.com/?name=chapter&file=read&max=๑๐๔>)

๖) ยกย่องเชิดชู

การยกย่องเชิดชูคนดี คนเก่ง คนกล้า ในหน่วยงานของรัฐเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นน้ำหล่อเลี้ยงกำลังใจให้คนดังกล่าวมีกำลังใจที่จะกล้าทำดีต่อไป การยกย่องเชิดชูสามารถทำได้ทั้งยกย่องด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร การเผยแพร่ข้อมูลให้สาธารณะชนได้รับรู้รับทราบ ตลอดจนการมอบรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อตอบแทนคุณงามความดีของบุคคลดังกล่าว

๗) บัญชีคนดี คนเก่ง คนกล้า

การจัดทำบัญชีคนดี คนเก่ง คนกล้า เพื่อเป็นฐานข้อมูลเชิดชูคนดีภายในหน่วยงานของรัฐสามารถนำบัญชีคนดีไปเผยแพร่ต่อสาธารณะชนเกี่ยวกับคุณงามความดีได้ด้วย และเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการบริหารงานบุคคลภายในหน่วยงานของรัฐ

สังคม ภาคประชาชน

มาตรการที่จะดำรงรักษาไว้ซึ่งคนกล้าในสังคม ภาคประชาชน อาจจะมีแตกต่างกันอยู่บ้างกับมาตรการที่จะดำรงรักษาไว้ซึ่งคนกล้าในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ โดยอาจเน้นส่วนสำคัญที่เป็นมาตรการทางสังคม ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน สังคม ประชาชนในชุมชนเหล่านั้นได้มีความกล้า

¹ การประเมินผลรอบทิศทาง ๓๖๐ องศา (๓๖๐-degree Feedback) เป็นกระบวนการในการได้รับข้อมูลตลอดจนวิเคราะห์ผลการประเมินจากหลากหลายด้าน หลากหลายบุคคล หลากหลายความคิดเห็น ซึ่งเป็นข้อมูลที่ดี รอบด้าน มีหลากหลายมุมมอง มีหลากหลายน้ำหนัก อีกส่วนก็คือเปิดโอกาสให้ผู้ถูกประเมินได้มีโอกาประเมินตนเองด้วย ซึ่งเมื่อนำมาประมวลผลจะทำให้ได้ผลการประเมินที่มีคุณภาพ แต่ถึงอย่างไรการประเมินผลแบบนี้ก็ต้องดูลักษณะงานประกอบกันด้วยว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงไร ควรชั่งน้ำหนักอย่างไร ให้ความสำคัญระดับไหน หรือควรมีการประเมินผลรูปแบบอื่นร่วมด้วยหรือไม่ ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างความยุติธรรมให้กับสำหรับทุกฝ่าย และให้ได้ผลประเมินที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงให้มากที่สุด ซึ่งการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพจะทำให้ได้ผลการประเมินที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งประโยชน์ต่อผู้ถูกประเมินเอง รวมไปถึงถึงประโยชน์ต่อองค์กรอีกด้วย

ที่จะทำความดี ไม่ช่วยเงิน ได้รับการยอมรับในชุมชนหรือสังคมของตน ซึ่งอาจจัดทำในลักษณะโครงการต่าง ๆ เช่น

- (๑) ประกวดกิจกรรมคุณธรรมในชุมชน
- (๒) งานบุญ งานรื่นเริงที่สอดแทรกเนื้อหาปลูกฝังคุณธรรมความดี
- (๓) กิจกรรมทางศาสนา เพื่อชำระล้างจิตใจ
- (๔) โครงการประกอบอาหารเลี้ยงคนในชุมชน
- (๕) โครงการช่วยรับส่งบุตรหลานในชุมชนไปโรงเรียน
- (๖) รวมกลุ่มจิตอาสาสภาผู้ทำความดีในชุมชน

(๗) การยกย่องเชิดชูคนดี คนเก่ง คนกล้าที่สามารถหลอมรวมอยู่ภายในตัวของตนเอง ทั้งในภาคเอกชน ชุมชน สังคม ภาคประชาชน ก็มีความสำคัญอย่างยิ่งเช่นเดียวกับการยกย่องเชิดชูคนดี คนกล้าในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ แต่การยกย่องเชิดชูคนดีคนกล้าในภาคเอกชน ชุมชน สังคม ภาคประชาชน สามารถทำได้ในทุกระดับสังคม ชุมชน กล่าวคือ สามารถทำได้ในระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล ซึ่งภาครัฐสามารถมีส่วนร่วมสนับสนุนการยกย่องเชิดชูคนดีคนกล้าได้ด้วย ยกตัวอย่างเช่น การมอบเหรียญตราคนดีคนกล้าในระดับชุมชนต่าง ๆ อันเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความกล้าของเขา เพื่อให้ผู้นั้นได้เกิดความภาคภูมิใจในความกล้ายืนหยัดทำดี หรือภาครัฐช่วยจัดทำฐานข้อมูลคนดีหรือตั้งโครงการที่สำคัญ เช่น โครงการคนไทยตัวอย่าง โครงการฐานข้อมูลคนดีของชุมชน โดยมีมาตรการจูงใจที่เกี่ยวข้อง เช่น ได้รับสิทธิหรือประโยชน์บางประการจากภาครัฐในฐานะมีชื่ออยู่ในบัญชีคนดีของชุมชน เป็นต้น

(๘) การจัดทำบัญชีคนดี คนเก่ง คนกล้า ประจำชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เพื่อเป็นฐานข้อมูลคนดี คนเก่ง คนกล้าในชุมชน ตลอดจนจนเป็นการส่งเสริมเชิดชูและยกย่องบุคคลดังกล่าวภายในชุมชนด้วย

๓. มาตรการเยียวยา

กรณีที่คนกล้าได้แสดงออกซึ่งความกล้าในการยื่นหยัดทำสิ่งที่ถูกต้อง แต่กลับได้รับผลกระทบบางอย่างอันส่งผลให้เขาได้รับความเสียหายทั้งทางกาย จิตใจ ทรัพย์สิน หรือชื่อเสียงของตน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความมาตรการเยียวยาคนกล้าเหล่านั้น ยกตัวอย่างเช่น

๑) การเยียวยาการดำรงตำแหน่ง เช่น ให้กลับเข้าทำงานในตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งที่สูงขึ้น

๒) การเยียวยาตัวเงิน ค่าเสียหาย เช่น ได้รับเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทน ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกติจ่ายตามค่าแรงขั้นต่ำของจังหวัดที่ทำงานค่าตอบแทนความเสียหายอื่น ๆ พิจารณาจ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่เหมาะสม

๓) การเยียวยาชื่อเสียง เช่น การได้รับการแก้ไขข่าวที่ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง

๔) กระบวนการขั้นตอนเยียวยา จะต้องมียุทธศาสตร์ที่รวดเร็ว ยกตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ที่กำหนดให้การฟ้องคดีต่อศาลปกครองจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้มีการดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว แต่ในกรณีที่กฎหมายมิได้กำหนดขั้นตอนหรือวิธีการโต้แย้งคัดค้านการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ โดยเฉพาะ และการกระทำนั้นมียุทธศาสตร์เป็นคำสั่งทางปกครองซึ่งไม่ได้ออกโดยคณะกรรมการหรือรัฐมนตรี ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่ง (คู่กรณี) นั้นต้องยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ก่อน จึงจะนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้ ด้วยเหตุนี้ การเยียวยาจึงมีกระบวนการที่ล่าช้า ใช้ระยะเวลาอันยาวนาน ส่งผลให้คนกล้าที่ยืนหยัดหรือทำในสิ่งที่ถูกต้องแต่ได้รับคำสั่งทางปกครองให้ยุติการกระทำนั้น ต้องผ่านขั้นตอนทบทวนความเห็นหรือการกระทำของตนโดยต้องยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งภายใน ๑๕ วัน และท้ายที่สุดผู้ที่ทำคำสั่งก็มักจะยืนยันคำสั่งเดิมนั่นเอง ทำให้บัณฑิตอาสาสมัครของคนที่เขาได้แสดงความกล้าออกมาอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา ดังนั้น จึงควรแก้ไขกระบวนการขั้นตอนเยียวยาให้รวดเร็ว กล่าวคือ ควรปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ ให้ศาลปกครองมีอำนาจไต่สวนฉุกเฉินเพื่อมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวเฉพาะกรณีการแต่งตั้งโยกย้ายที่ไม่เป็นธรรมเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะที่ผ่านมากระบวนการในการพิจารณาคอนข้างล่าช้าถึงล่าช้ามาก กว่าที่จะผ่านการพิจารณาของหน่วยงานแต่ละหน่วย (ซึ่งมักจะคุ้มครองผู้ออกคำสั่งมากกว่า) ก็ใช้เวลาเป็นปีหรือหลายปี ถึงจะไปฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ ศาลปกครองก็ใช้เวลาอีกหลายปี ผู้เสียหายส่วนใหญ่จึงเกือบเกษียณหรือเกษียณไปแล้ว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือกรณีของนายถวิล เปลี่ยนศรี แต่ยดีที่กรณีนี้ใช้เวลาแค่ ๒ ปี ๖ เดือน ศาลปกครองสูงสุดจึงมีคำสั่งคืนความชอบธรรมให้แก่กฤษฎีกาเพียงอย่างเดียว ๓ เดือน การเยียวยาแบบเดิมจึงไม่คอยทันเวลา ทำให้ คนดี คนเก่ง คนกล้า เสียดโอกาสในการทำงานให้ประเทศชาติประชาชน

๔. มาตรการสร้างต้นแบบคนดี คนเก่ง คนกล้า

มาตรการสร้างต้นแบบคนดี คนเก่ง คนกล้าในแต่ละยุคสมัย เพื่อพัฒนาคนดี คนเก่งคนกล้า ในอนาคตที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะหัวใจสำคัญในยุคปัจจุบันและอนาคตคือ “คนกล้า ให้มีความกล้า สร้างชาติให้ยั่งยืน” เป็นทั้งคนดี คนเก่ง คนกล้า

ทั้งนี้ มาตรการสร้างต้นแบบคนกล้า อาจเริ่มต้นจากต้นแบบคนกล้าภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นโครงการคัดเลือกเด็กนักเรียนต้นแบบคนกล้า แล้วมีการส่งเสริมสนับสนุนแก่เขาในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้เด็กนักเรียนคนกล้าได้ยืนหยัดทำในสิ่งที่ดีและถูกต้องต่อไป

เนื่องจากประชาชน มีคนหลายรุ่นหลายวัย การนิยามความดีความกล้าจึงอาจจะมี ความแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่หากเป้าหมายปลายทางไม่ต่างกันแล้ว ควรจะยอมให้ผู้นำแต่ละกลุ่มแต่ละช่วงวัย มีเสรีในการปฏิบัติตามที่คนรุ่นวัยนั้นนิยม ภายใต้กรอบของกฎหมายและศีลธรรมในสังคม

ด้วยเหตุนี้ มาตรการการสร้างคนกล้าจะต้องสอดแทรกร่วมกับกระบวนการสร้างคนดีอย่างเหมาะสมเป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระตุ้นให้มีการแสดงออกถึงการทำความดี และการปฏิเสธความไม่ถูกต้องอย่างชัดเจน เป็นการเพิ่มจำนวนความกล้าเพิ่มขึ้นโดยลำดับโดยเฉพาะเน้นความกล้าหาญทำสิ่งถูกต้องเพื่อประโยชน์ของชาติ สร้างโอกาสและชาติที่ยั่งยืน

อนึ่ง การขับเคลื่อนในส่วนของผู้คน หน่วยงานของรัฐ อาจต้องมีความแตกต่างของบริบทในแต่ละท้องถิ่น วิถีชีวิต และมีความเชื่อมโยงครอบคลุมถึงครอบครัว ชุมชน องค์กรภาคประชาชน ภาคเอกชน กับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมจะทำให้การขับเคลื่อนการสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้าในสังคมสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง

อีกส่วนหนึ่งที่เป็นปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ คือ **ผู้นำประเทศ** ซึ่งจะเป็นผู้ขับเคลื่อนใช้อำนาจเพื่อผลักดันให้มีการสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้าทั้งประเทศได้จริง ตัวอย่างผู้นำต่างประเทศที่เป็นต้นแบบในการปลูกฝังจิตสำนึกให้มีความคุณธรรม มีความรักชาติ ได้แก่

๑) สมเด็จพระนเรศวร พระองค์ได้กู้อิสรภาพของไทยจากการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งแรก และได้ทรงแผ่อำนาจของราชอาณาจักรไทย อย่างกว้างใหญ่ไพศาล นับตั้งแต่ประเทศพม่าตอนใต้ทั้งหมด นั่นคือ จากฝั่งมหาสมุทรอินเดียทางด้านตะวันตก ไปจนถึงฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิกทางด้านตะวันออก ทางด้านทิศใต้ตลอดไปถึงแหลมมลายู ทางด้านทิศเหนือก็ถึงฝั่งแม่น้ำโขงโดยตลอด และยังรวมไปถึงรัฐไทใหญ่บางรัฐ

๒) มะลาละห์ ยูซุฟไซ เป็นเด็กนักเรียนจากเมืองมินโกราในเขตสวาท (Swat District) แคว้นโคเคอร์ปัคตูนควา ประเทศปากีสถาน เธอเป็นที่รู้จักในการศึกษาและการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิสตรีของเธอในหุบเขาสวัต ซึ่งภูลิบันบางครั้งห้ามเด็กหญิงมิให้เข้าศึกษาในโรงเรียน ต้นปี ๒๕๕๒ ขณะอายุได้ ๑๑ ปี ยูซุฟไซกลายเป็นที่รู้จักผ่านบล็อกที่เธอเขียนให้แก่บีบีซีโดยรายละเอียดกล่าวถึงชีวิตของเธอภายใต้ระบอบภูลิบัน ความพยายามของภูลิบันในการเข้าควบคุมหุบเขา และมุมมองของเธอต่อการสนับสนุนการศึกษาแก่เด็กหญิง ฤดูร้อนปีต่อมา มีการถ่ายทำสารคดีของนิวยอร์กไทมส์ เกี่ยวกับชีวิตของเธอขณะที่กองทัพปากีสถานเข้าแทรกแซงในภูมิภาค ยูซุฟไซเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้นให้สัมภาษณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์และทางโทรทัศน์ และรับตำแหน่งประธานสภาเด็กเขตสวัต (District Child

Assembly Swat) นับแต่นั้น เธอได้รับการเสนอชื่อชิงรางวัลสันติภาพดีเด่นระหว่างประเทศ โดยเดสมอนด์ ตูตู และได้รับรางวัลสันติภาพเยาวชนแห่งชาติเป็นคนแรกของปากีสถาน

๓) โฮจิมินห์ (Hô Chi Minh) ผู้นำประเทศเวียดนาม มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนและสร้างคนในชาติรักชาติหรือชาตินิยม มีหลักคำสอนของ ๕ ข้อ จะติดประกาศไว้ในสถาบันต่างๆตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงอุดมศึกษาคำสอน ๕ ข้อได้แก่ ๑) รักประเทศชาติ รักประชาชน ๒) เรียนเก่ง ทำงานเก่ง ๓) รักษาอนามัยดี ๔) วินัยดี ๕) ซื่อสัตย์ กล้าหาญ เป็นคำสอนที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความรักชาติ ของประชาชนเวียดนามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๔) มหาตมะ คานธี เป็นนักการเมืองและผู้นำทางการเมืองของประเทศอินเดีย เป็นส่วนสำคัญในการช่วยอินเดียต่อสู้เพื่อเอกราชจากประเทศอังกฤษสำเร็จ รวมทั้งยังช่วยยุติการสู้รบระหว่างมุสลิมและฮินดูที่ก่อก่ตตา โดยการต่อสู้ทางการเมืองของคานธี เป็นไปในแบบของอหิงสาและสันติวิธี เป็นแบบอย่างการประท้วงที่ไม่ใช้ความรุนแรง โดยการประท้วงของคานธีจะเป็นไปในรูปแบบของการอดอาหารประท้วง ตลอดระยะกว่า ๕๕ ปีที่ มหาตมะ คานธี อุทิศตนเองให้แก่ทางการกฎหมายและการเมือง สุดท้ายคานธีได้ถูกรอบสังหารจากชาวฮินดูหัวรุนแรงที่ไม่ยอมให้ฮินดูเข้าร่วมกับมุสลิม โดยการถูกยิงเข้ากลางหน้าผากเป็นจำนวน ๓ นัด เสียชีวิตด้วยอายุ ๗๙ ปี

คานธีให้ความสำคัญในด้านเหยียดสีผิวอย่างมาก เนื่องจากในปี ค.ศ. ๑๙๔๓ คานธีเคยถูกคนผิวขาวเหยียดผิวขั้นรุนแรงถึงขนาดที่ทำร้ายร่างกายกันเลยทีเดียว ระหว่างที่คานธีนั่งรถไฟเดินทางไปเป็นทนายว่าความให้ลูกความในประเทศแอฟริกาใต้แต่กลับถูกเหล่าคนผิวขาวจับโยนลงจากรถไฟเพียงแค่ว่าโดยสารมาในชั้น First Class เท่านั้นเอง นับแต่เหตุการณ์นั้นเป็นต้นมา คานธีจึงต้องการยุติการเหยียดผิวในประเทศแอฟริกาใต้โดยการเรียกร้องสิทธิให้แก่คนผิวคล้ำนั่นเอง

๕) สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี (สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช) เดิมพระองค์เป็นนายทหารในรัชกาลสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ ต่อมา พ.ศ. ๒๓๑๐ เกิดการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่สอง พระองค์ได้เป็นผู้นำขับไล่ทหารพม่าที่ยึดครองกรุงศรีอยุธยาอยู่ในเวลานั้น และได้ปราบดาภิเษกเป็นพระเจ้ากรุงศรีอยุธยาอีกเจ็ดเดือนถัดมา โดยพระองค์ย้ายเมืองหลวงไปยังกรุงธนบุรี และรวบรวมแผ่นดินซึ่งมีขุนศึกก๊กต่าง ๆ ปกครองให้กลับเป็นปึกแผ่นอีกครั้ง เช่นเดียวกับการขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ ยังทรงฟื้นฟูราชอาณาจักรในด้านต่าง ๆ ให้กลับคืนสู่สภาวะปกติหลังสงคราม ทั้งส่งเสริมกิจการด้านเศรษฐกิจ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม วรรณกรรม และการศึกษา

๖) นายแพทย์เทอดชัย ชีวะเกตุ คำประกาศเกียรติคุณคนไทยตัวอย่างประจำปี ๒๕๔๑ นายแพทย์นักประดิษฐ์ท่านหนึ่ง ได้พยายามสร้างชิ้นส่วนแขนขาเทียมและอุปกรณ์เสริมด้วยเทคโนโลยีระดับสูงแต่ต้นทุนต่ำ เพื่อสามารถบริจาคแก่คนทุพพลภาพจำนวนมาก โดยหวังจะเห็นคนขาดโอกาสเหล่านี้มีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม “คุณหมอขาเทียม”

๗) นายณรงค์ ปฏิบัติสรกิจ คำประกาศเกียรติคุณคนไทยตัวอย่างประจำปีพุทธศักราช ๒๕๓๘ ความพิการของร่างกาย เป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินชีวิต เพราะไม่อาจทำกิจกรรมทั้งหลายได้เสมอเหมือนคนอื่น เกิดความท้อแท้ น้อยเนื้อต่ำใจ บางครั้งคิดที่จะหนีชีวิตไปเสียจากโลกนี้ แต่ก็ยังมีบุคคลบางคนยอมรับความพิการ ปรับปรุงร่างกาย เพิ่มพูนสติปัญญา จนสามารถดำรงชีพอยู่ได้ และยังมีปฏิบัติการต่าง ๆ ต่อสู้เพื่อคนพิการทั่วประเทศให้ได้รับสิทธิประโยชน์เพิ่มมากขึ้น

๘) อาเปีย อาห์เหม็ด นายกรัฐมนตรีแห่งเอธิโอเปีย ได้รับเลือกให้เป็นผู้ได้รับรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพประจำปี ๒๐๑๙ จากความพยายามผลักดัน "ให้เกิดสันติภาพและความร่วมมือระหว่างประเทศ" ความพยายามของนายอาห์เหม็ด ได้นำไปสู่การลงนามในข้อตกลงสันติภาพเมื่อปีที่แล้ว ซึ่งช่วยยุติความตึงเครียดทางทหารกับเอริเทรียที่ยืดเยื้อมาเกือบ ๒๐ ปี หลังเกิดข้อพิพาทเรื่องชายแดนกันในปี ๑๙๙๘-๒๐๐๐ ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตหลายหมื่นคน

๙) นาเดีย มูราต ได้รับเลือกให้เป็นผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพประจำปี ๒๐๑๘ ร่วมกับนายแพทย์เดนิส มุกเวก สูดินรีแพทย์ชาวคองโก สำหรับการมีส่วนร่วมช่วยเหลือผู้หญิงจากความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติทางเพศ เธอเป็นผู้หญิงคนแรกของอิรักที่ได้รับรางวัลนี้ "ฉันหวังว่าเสียงของผู้หญิงทุกคนที่กล้าลุกขึ้นมาบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประสบการณ์ความรุนแรงทางเพศที่พวกเขาเคยพบเจอ จะถูกรับฟังและถูกยอมรับ และหวังว่าพวกเขาทุกคนจะรู้สึกปลอดภัยที่ลุกขึ้นมาถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อปกป้องสิทธิของตัวเอง"

๑๐) เต็งเสี่ยวผิง รัฐบุรุษผู้พลิกเปลี่ยนประเทศจีนหรือสาธารณรัฐประชาชนจีนจากยากจน มาเป็นมหาอำนาจของโลก ในปัจจุบันนี้ ได้เปิดเผยเรื่องของตนเอง ต่อไปนี้ว่า ขณะที่ตนถูกแก๊งอ็อปโปร์ซึ่งนำโดยภรรยาเหมา นางเจียงจิง กล่าวโทษและตามล่าเป็นครั้งที่สองนั้น เขาได้หลบซ่อนตัวอยู่ในกรมทหารทางใต้ของจีน ซึ่งเจ้ากรมทหารนั้นเป็นเพื่อนกันให้การปกป้องเขาอยู่ ครั้นเขากลับมามีอำนาจอีกครั้ง เจ้ากรมทหารเพื่อนกันคนนั้นก็เอ่ยปากขอตำแหน่งให้ตนเองในฐานะมีบุญคุณส่วนตัว โดยที่เต็งเสี่ยวผิงได้กล่าวต่อเพื่อนว่า "อันบุญคุณของท่าน ที่ช่วยข้าพเจ้าส่วนตัวนั้น ข้าฯก็เห็นแจ้งอยู่หากท่านต้องการอะไรจากข้าฯ เป็นส่วนตัวแล้วไซ้ ข้าฯก็ยินดี ตอบสนองคุณท่านมิได้ล้มแต่ประเทศชาติหาได้เป็นหนี้บุญคุณต่อท่านไม่ ข้าฯ มิอาจตอบแทน บุญคุณส่วนตัว ด้วยผลประโยชน์ของชาติได้" ซึ่งเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการมีจิตสำนึกในความรักชาติ

๑๑) จอห์น เอฟ. เคนเนดี (John F. Kennedy) อดีตประธานาธิบดีคนที่ ๓๕ ของอเมริกา เจ้าของวาทะที่เปี่ยมไปด้วยจิตสำนึกหน้าที่ความรับผิดชอบของพลเมืองว่า "จงอย่าถามว่าประเทศชาติจะให้อะไรแก่ท่าน แต่จงถามตัวท่านเองว่า ท่านจะให้อะไรต่อประเทศชาติ"

อย่างไรก็ตาม ที่มาของผู้นำในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับรูปแบบการปกครองและกระบวนการในการได้มาซึ่งผู้นำประเทศ บางประเทศ เช่น จีน เวียดนาม ฯลฯ แม้จะปกครองในระบอบสังคมนิยม แต่กระบวนการได้มาซึ่งผู้นำประเทศค่อนข้างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้อำนาจในฐานะนำประเทศได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น ในขณะที่ประเทศไทยมีกระบวนการคัดเลือกผู้นำประเทศผ่านการเลือกตั้ง จึงต้องพิจารณากระบวนการได้มาซึ่งผู้นำที่จะเข้ามาบริหารประเทศให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีวิสัยทัศน์ มีความรักชาติ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ต้องมีกระบวนการคัดเลือกอย่างเข้มข้น รวมถึงมีมาตรการป้องกันการซื้อเสียงขายสิทธิ มีการปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนในชาติตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวมในอนาคตมากกว่าประโยชน์ส่วนตนในระยะสั้นที่ได้รับจากผู้สมัครเลือกตั้งที่ซื้อเสียง และมีมาตรการลงโทษผู้ที่ทุจริตในการเลือกตั้งที่รุนแรงให้เกรงกลัว เพื่อให้ได้ผู้นำประเทศที่สามารถมีส่วนร่วมในการสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้า เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้มีความเจริญก้าวหน้ายั่งยืนต่อไป

ตารางที่ ๓.๑ ตัวอย่าง ยุทธศาสตร์สร้างคนไทยในอนาคต มีคุณลักษณะเป็นคนสมบูรณ์

ยุทธศาสตร์	แผนแม่บท	แผนปฏิบัติการ	ตัวชี้วัด
<p>๑) ส่งเสริมสนับสนุนคนกล้า ในอนาคตเพิ่มค่า DNA คนดี คนเก่ง คนกล้าให้ตนเองอย่างต่อเนื่อง ตามศาสตร์พระราชาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พันธุ์ใหม่)</p> <p>ข้อจำกัด นิยามคนกล้าที่เป็นคนดีและคนเก่งจะมีความแตกต่างกัน หากเป้าหมายปลายทางไม่ต่างกันแล้ว ควรจะยอมให้ผู้นำแต่ละกลุ่มแต่ละช่วงวัย มีเสรีในการปฏิบัติตามที่คนรุ่นวัยนั้นนิยม ภายใต้กรอบของกฎหมายและศีลธรรมในสังคม กับการเชื่อมโยงครอบคลุมทุกสถาบัน ที่กำหนดแผนชีวิตที่แต่ละคนต้องการ</p>	<p>๑) การสร้างค่านิยมความกล้าสร้างชาติ : คนกล้า องค์กรกล้า ชุมชนกล้า ผู้นำทุกภาคส่วนกล้า เพิ่มค่าความสมบูรณ์ ให้มี DNA ของ “กล้า ดี เก่ง ตามศาสตร์พระราชาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>๒) การรณรงค์บูรณาการพัฒนาจิตของคนกล้าทุกด้านด้วยจิตสร้างสรรค์ จิตวิทยาการจิตสังเคราะห์ จิตแห่งการเคารพ สร้างสังคมน่าอยู่มีความสุข ในความดีและความเก่ง</p> <p>๓) การเสริมคนเก่งให้ยกระดับความกล้าด้านจิตแห่งคุณธรรม</p>	<p>มาตรการปลูกฝังกระตุ้น สร้างค่านิยมความกล้าหาญทำสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ต่อผู้อื่นและประเทศชาติมีคุณค่า มีโอกาส สร้างชาติยั่งยืน “มาตรการกล้าทำดี แทนคุณแผ่นดิน”</p>	<p>- สัดส่วนมาตรฐาน DNA คนดี คนเก่ง คนกล้าพันธุ์ใหม่ ๑: ๑: ๑ เพิ่มขึ้น</p> <p>- สัดส่วนมาตรฐาน DNA ขององค์กรที่ดี เก่ง กล้าพันธุ์ใหม่ ๑: ๑: ๑ เพิ่มขึ้น</p> <p>- คนดี คือ มีคุณธรรม ๔ ด้าน : การให้และเสียสละ การศึกษา การช่วยเหลือพยาบาล การดูแลและปกป้องสิ่งแวดล้อม</p> <p>- คนเก่งในทุกช่วงวัยมีสมรรถนะทางด้าน การประพัติตน การพัฒนาตน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล</p>
<p>๒) สร้างความเชื่อมั่นศรัทธาขวัญกำลังใจให้ผู้นำมีความกล้าหาญพัฒนาตนเองเป็นพันธุ์ใหม่ ตามศาสตร์พระราชาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>๑) การส่งเสริมผู้นำคนกล้า พึ่งประสงค์ในหน่วยงานของรัฐ ชุมชน สังคม ประเทศ เพิ่มค่าคนของตน เพิ่มค่าความเป็นคนสมบูรณ์ในการบริหารจัดการ</p> <p>๒) การให้ความสำคัญการปลูกฝังจิตสำนึกคนกล้า ดี เก่ง ตามศาสตร์พระราชาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของคนทุกช่วงวัยทุกพื้นที่ได้รับสิทธิปกป้อง</p>	<p>มาตรการดูแลรักษา ปกป้องคนกล้าที่มีคุณลักษณะคนดี เก่ง กล้า (พันธุ์ใหม่) สิทธิประโยชน์ คั้นความกล้า ดี เก่ง และบทลงโทษผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย ความรับผิดชอบของผู้นำของประเทศทุกระดับ “มาตรการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”</p> <p>“มาตรการเสริมสร้างความกล้าในคุณธรรม ”</p>	<p>- อัตราส่วนของคนกล้า พึ่งประสงค์ในหน่วยงานของรัฐ ชุมชน สังคม ประเทศมีอัตราเพิ่มขึ้น คือ มีมาตรฐาน DNA ของคนกล้า คนดี คนเก่ง ในอัตราส่วน ๑: ๑: ๑</p> <p>- อัตราส่วนของคนกล้าที่พึ่งประสงค์ของผู้นำของประเทศในแต่ละระดับมีมาตรฐานสัดส่วน DNA คนกล้า ดี เก่ง ๑: ๑: ๑</p>

ยุทธศาสตร์	แผนแม่บท	แผนปฏิบัติการ	ตัวชี้วัด
<p>๓) กองทุนลดผลเสียหายความเป็นมนุษย์ พันธุ์ใหม่ ด้วยรูปแบบใหม่” ดี เก่ง กล้า ตามศาสตร์พระราชาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>๑) มาตรการจัดระบบช่วยเหลือความกล้าที่ไม่ได้ รับความยุติธรรมแก่มนุษย์ สมบูรณ์ที่มี DNA เป็น “คนดี คนเก่ง คนกล้า ตามศาสตร์พระราชาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>มาตรการในการเยียวยาช่วยเหลือคนดี คนเก่ง คนกล้าที่ได้รับผลกระทบความสมดุลด้วยความยุติธรรม “มาตรการอุปถัมภ์ คำจุนคนกล้า”</p>	<p>- ค่าชดเชย ตอบแทนสวัสดิการที่เป็นตัวเงิน และสวัสดิการที่ไม่เป็นตัวเงิน</p> <p>- การประชาสัมพันธ์ แก่ข่าวและลดผลกระทบ</p>
<p>๔) ความเข้มข้นในการประชาสัมพันธ์และให้รางวัลชีวิตความเป็นดีต่อชีวิต และยกระดับคุณค่าความเป็นมนุษย์พันธุ์ใหม่ ตามศาสตร์พระราชาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>๑) กลไกกฎหมายทางสังคม สนับสนุนร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชนมีระบบการคัดกรองที่เป็นมาตรฐาน</p> <p>๒) กลไกคัดกรอง ติดตาม ประเมินผล บริหารจัดการ</p> <p>๓) กลไกในการยกระดับมาตรฐานคนดี เก่ง กล้า สร้างชาติ</p> <p>๔) กลไกในการสร้างโอกาส สถานศึกษาสรรหาคนกล้า ดี เก่ง DNA</p>	<p>มาตรการสร้างต้นแบบคนดี คนเก่ง คนกล้า เป็นมนุษย์สมบูรณ์ที่มี DNA เป็น “คนดี คนเก่ง คนกล้า” ตามศาสตร์พระราชาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “มาตรการปลูกความกล้าใน ความดีและความเก่ง”</p>	<p>อัตราเพิ่มของคนต้นแบบคนดี เก่ง กล้า ในทุกกลุ่มเป้าหมาย และระดับทุกพื้นที่ อันพึงประสงค์</p> <p>อัตราเพิ่มคะแนนเครือข่ายคนดี คนเก่ง คนกล้าสร้างชาติ</p>

การสร้างคนกล้า โดยใช้ 4 มาตรการหลักกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การสร้างคนกล้าพันธุ์ใหม่

๑.- ยุทธศาสตร์ส่งเสริมสนับสนุนคนกล้า พันธุ์ใหม่ ในอนาคต "รักชาติบ้านเมือง"
ภายใต้มาตรการปลูกฝังกระตุ้นสร้างค่านิยมความกล้าหาญทำสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ต่อผู้อื่นและประเทศชาติมีคุณค่า มีโอกาสสร้างชาติที่ยั่งยืน: มาตรการกล้าทำดีแทนคุณแผ่นดิน"

พระบรมราโชวาท ในพิธีเปิดงานลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ ชลบุรี

"...ในบ้านเมืองนั้นที่ทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คน ทุกคนเป็นดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ ทุกคนเป็นคนดี หาก แต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ ปกครองบ้านเมืองและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้..."

๒.- ยุทธศาสตร์สร้างความเชื่อมั่นศรัทธา ขวัญกำลังใจให้ผู้นำมีความกล้าหาญพัฒนาตนเองเป็นพันธุ์ใหม่

ภายใต้กรอบมาตรการดูแลรักษาปกป้องคนกล้า ที่มีคุณลักษณะคนดี เก่งกล้า (พันธุ์ใหม่) "มาตรการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" และ "มาตรการเสริมสร้างความกล้าในคุณธรรม."

๓.- ยุทธศาสตร์กองทุนลดผลเสียหายความเป็นมนุษย์พันธุ์ใหม่ด้วยรูปแบบใหม่"

ภายใต้กรอบมาตรการเยียวยาช่วยเหลือคนกล้า "มาตรการอุปถัมภ์ ค้ำจุนคนกล้า"

๔. ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งประชาสัมพันธ์และให้รางวัลชีวิตความเป็นต่อแค้นชีวิต และยกระดับคุณค่าความเป็นมนุษย์พันธุ์ใหม่ ภายใต้กรอบมาตรการสร้างต้นแบบคนกล้าเป็นมนุษย์สมบูรณ์
"มาตรการปลูกความกล้าในความดีและความเก่งให้ผู้นำประเทศ"
"มาตรการต้นแบบคนดี คนเก่ง คนกล้า"
"มาตรการองค์กรคนดี คนเด่น คนกล้า"

- โครงการ ชุมชนต้นแบบความกล้าจัดการขยะที่ยั่งยืน
- โครงการการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น อบต.นาเกตุ แบบมีส่วนร่วมภายใต้บริบทพหุวัฒนธรรม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- โครงการยุทธธรรมนาปัญญา กิจกรรม ปลูกจิตสำนึก คอบแทนคุณแผ่นดิน มอบชุดพระพุทธรูปประจำ ห้องเรียน
- โครงการสานใจไทยสู่ใจใต้คอบแทนคุณแผ่นดิน

การสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้า หลอมรวมอยู่ในตัวคนให้มีจิต "รักชาติ"

ตัวอย่างโครงการสร้างต้นแบบคนกล้า

ยุทธศาสตร์

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในอนาคต

ชื่อโครงการ

แนวทางสร้างคนกล้า ต่อยอดคนดี คนเก่ง สู่อัจฉริยะพัฒนาชาติไทยอย่างยั่งยืน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

คณะกรรมการส่งเสริมคนกล้าแห่งชาติ และหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง
การศึกษา

หลักการและเหตุผล

พระราชดำรัส..... “... ดังนั้น นอกจากจะสอนคนให้เก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดี
พร้อมไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คุณที่มีคุณภาพพร้อม คือ ทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง
ให้ความเก่งเป็นปัจจัยเพื่อประคับประคองหนุนสำหรับการสร้างสรรค์ และให้เป็นความดีเป็นปัจจัย
เพื่อประคับประคองหนุนนำความเก่ง ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ที่อำนวยผล เป็นประโยชน์อันพึง
ประสงค์แต่ฝ่ายเดียว...”

สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงมีปัญหาทาง
สังคมเกิดขึ้นมากมาย ปัญหาที่สำคัญและน่าเป็นห่วงที่สุด คือ ความแตกต่างของคนในสังคมในแต่ละยุค
สมัยแตกต่างกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ให้ความสำคัญเรื่องสิทธิความเสมอ
ภาคและเท่าเทียมของการศึกษากับการพัฒนาคุณภาพคน จึงมุ่งเน้นประเพณีปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี
เป็นทุนดำเนินชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็งและปกติสุข ซึ่งพบว่า เด็ก เยาวชนปัจจุบันมีปัญหาถูกชัก
จูงไปในทางที่ผิดเพิ่มขึ้น เช่น ขาดความรู้ และภูมิคุ้มกันทางสติปัญญา ไม่มีที่ยึดทางจิตใจมักใช้อารมณ์
ตัดสินใจมากกว่าเหตุผล ทั้งนี้เพราะขาดวินัย ไม่สนใจพัฒนาการศึกษาเรียนรู้ หลงเชื่อหลงใหลบริโภคนิยม
ฟุ้งเฟ้อ และคบเพื่อน เล่นพนัน ยาเสพติด เที่ยวเตร่ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีจิตสำนึกสาธารณะ
น้อยมาก

ด้วยเหตุนี้ โครงการศึกษาแนวทางสร้างคนกล้า ต่อยอดการเป็นคนดี คนเก่ง เพราะคนกล้า
จะช่วยสร้างโอกาสอนาคตที่ทำงานให้ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ลดการเป็นกลุ่มเสี่ยง
ยากจน คนเกเร ได้หันมาสนใจการเรียนดีและใฝ่รู้ พัฒนาตามความฝันว่า ตนเป็นพลเมืองที่ดี แก่ผู้ศึกษา
ก่อนวัย และทุกระดับในการครองตน เรื่องศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ให้ชีวิตมีค่า มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
มีสิทธิ์ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันมากขึ้น พร้อมช่วยเหลือหล่อหลอมการเป็นคนดี คนเก่ง
คนกล้าของสังคมเพื่อชีวิตตนนั้นมั่นคงในอนาคต

วัตถุประสงค์ เพื่อ

๑. ส่งเสริมศักยภาพเด็ก เยาวชน ในทุกศาสนา ทุกระดับการศึกษา ได้รับพลังการศึกษาเรียนรู้ สร้างโอกาสการเป็นคนต้นแบบของคนดี คนเก่ง คนกล้าของพื้นที่ ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ตอบแทนคุณแผ่นดินอย่างภาคภูมิใจ ด้วยศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒. พัฒนาและเสริมสร้างพลังสร้างสภาพแวดล้อมเหมาะสม ฝึกทักษะ เรียนรู้ ช่วยเหลือตนเอง รู้จักจิตอาสาเสียสละ มีน้ำใจ ให้อภัย เป็นคนดีของสังคม

๓. เสริมสร้างขวัญกำลังใจ เชิดชูให้ความเชื่อมั่นเด็ก เยาวชนได้ปฏิบัติหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมในครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ด้วยความมุ่งมั่น ขยัน อดทน ใฝ่รู้พัฒนาตนเอง ต่อเนื่องแห่งนวัตกรรม พหุปัญญาสร้างชีวิตต่อเนื่อง ตามนโยบายรัฐบาล

๔. ประชาสัมพันธ์ผลงานของเด็ก เยาวชนไทยให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนทั่วไปอย่างแพร่หลาย กลุ่มเป้าหมาย เด็ก เยาวชนทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ ในทุกกลุ่มระดับการศึกษา ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ สัญชาตินอกกลุ่มซึ่งอาศัยอยู่ประเทศไทย

เกณฑ์การคัดเลือก

เด็กเยาวชนชาย – หญิง ทั่วประเทศ อายุก่อนเข้าเรียนถึงอายุไม่เกิน ๑๘ ปี การคัดเลือกจาก (ตัวชี้วัดการพัฒนาการด้านจิตใจอารมณ์ ร่างกาย วิธีคิดตัดสินใจ พฤติกรรม)

กลุ่มที่ ๑ ครอบครัวเด็กก่อนวัยเรียน เรื่องการดูแลปกป้องการเป็น เด็กดี เด็กเก่ง และเด็กกล้า พัฒนาตนเองและผู้อื่น

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มการศึกษาของเด็ก เยาวชน รวมถึงเด็กกำพร้า ยากจน ด้อยโอกาส ที่มีผลการเรียนดี มีความประพฤติดี มีความสามารถพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาเพื่อตนเองและผู้อื่น

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มวิชาชีพของเด็ก เยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษา

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มเสี่ยง ของเด็ก เยาวชนที่มีปัญหา มีความกล้าเปลี่ยนแปลงทัศนคติและทักษะการมีชีวิตใหม่ (ต่อตนเอง ต่อเพื่อน ผู้อื่น เพื่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ)

คุณสมบัติ วิธีดำเนินการ

(๑) การสมัคร ด้วยการส่งประวัติ ความสามารถ พร้อมผลงานนวัตกรรมแห่งการศึกษาเรียนรู้ การสรรหาและคัดเลือกพิจารณาเด็ก เยาวชนตัวแทนแข่งขันระดับจังหวัด ต้องผ่านการพิจารณา โดยที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญ และนำเสนอแต่งตั้งโดยประธานวุฒิสภา เกณฑ์การสมัครผู้สมัครมาจากการเป็นตัวแทนสถานบันการศึกษาหรือองค์กรภาคเอกชนหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องการศึกษาเชิงพื้นที่

(๒) การประเมินผลวัดจาก

(๒.๑) ผลการสังเกต พัฒนาการทางจิตใจ สุขภาพ ทัศนคติความรู้สึกและอารมณ์ (EQ) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และพฤติกรรมแสดงออกทิศทางบวก จากการสัมผัสจริงของการปฏิบัติตนในภารกิจชีวิตประจำวัน การสัมภาษณ์ เพื่อสรุปคะแนนการมีภาวะผู้นำ มีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ (IQ) และการสร้างนวัตกรรม

(๒.๒) ผลการเรียนและการทดสอบความรู้หลักศาสนาที่ใช้ยึดเหนี่ยวจิตใจ และยกระดับภูมิคุ้มกัน

(๒.๓) ผลการทดสอบการค้นหาคำตอบของเด็ก “ให้เด็กเขียนบทความสั้น ๆ และการพูดบอกเล่าความคิดและพฤติกรรมเรื่อง “การสร้างชีวิตใหม่ในอนาคต ด้วยหลักปรัชญา ๔ คำ คือ ความซื่อสัตย์ ความหวัง ความสุข ความรัก” รวมถึงปัจจัยอะไรบ้างที่เด็กเยาวชนใช้ยึดเหนี่ยวภายในจิตใจเมื่อเกิดปัญหาที่ต้องตัดสินใจทันที การดูแลสุขภาพอนามัย การออกกำลังกาย นวัตกรรมการศึกษา และเรียนรู้ ใช้พัฒนาจิตใจอารมณ์ ร่างกาย วิธีคิดตัดสินใจ พฤติกรรมของตนเองให้เป็น คนดี คนเก่ง คนกล้า (คิดเป็น ทำเป็น ทำได้จริงในทิศทางบวก)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ต้นแบบเด็ก เยาวชนไทย “มีหัวใจสร้างชาติ” เป็นคนดี คนเก่ง คนกล้า ในอนาคต
๒. การรับรู้ปัญหาเด็ก เยาวชน เพื่อพัฒนาการศึกษาเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน คนของชาติทุกระดับในอนาคต อย่างมีทิศทาง เพื่อสร้างพลเมืองที่ดีของประเทศชาติในอนาคต

*****

บทที่ ๔

โครงการ/กิจกรรมการสร้างโอกาส

ตัวอย่างกิจกรรมที่เป็นการสร้างโอกาส ภายใต้ยุทธศาสตร์ดังนี้

โครงการสร้างโอกาสให้คนไทยเป็นคนดีและคนเก่ง

หลักการและเหตุผล

จากสถานการณ์โควิด-๑๙ ที่เป็นวิกฤติการณ์ใหญ่ของทุกประเทศทั่วโลกในเวลานี้ ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ออกมาระบุว่า เศรษฐกิจไทยปี พ.ศ. ๒๕๖๓ จะติดลบ ธุรกิจจะต้องปิดตัวลงไปเป็นจำนวนมาก นักศึกษาที่กำลังจะจบการศึกษาในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ จะไม่มีงานทำ คนจนจะมีมากขึ้น และรัฐบาลต้องเป็นรัฐสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือประชาชน

ผลกระทบทางเศรษฐกิจจะส่งผลกระทบต่อรูปแบบของสังคม การเว้นระยะห่างทางสังคม การทำงานอยู่ที่บ้าน (Work From Home) การสวมใส่หน้ากากอนามัย การดูแลรักษาสุขภาพ จะส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และต่อระบบการเรียนรู้ของนักศึกษา รูปแบบการเรียนเน้นระบบออนไลน์มากขึ้น เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifetime Learning) ประชาชนจะเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีทักษะที่หลากหลาย (Multi Skills) การมีอาชีพรองรับมากกว่า ๑ อาชีพ

วิกฤติการณ์เช่นนี้ รัฐบาลต้องส่งเสริมให้ประชาชน ได้มีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้แบบออนไลน์ ส่งเสริมการพัฒนาทักษะเดิมที่ใช้ในการทำงานไปสู่ความรู้ที่สูงขึ้น (Upskill) และการเพิ่มพูนทักษะการทำงานใหม่ ๆ (Reskill) เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รัฐบาลต้องส่งเสริมให้นักศึกษาที่กำลังจะจบการศึกษาในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้คิดค้น พัฒนาสร้างนวัตกรรมใหม่ที่สามารถนำมาใช้งานได้จริงและสอดคล้องกับสถานการณ์ และความต้องการของตลาดแรงงาน และรูปแบบทางสังคมที่ปรับเปลี่ยนไป ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ประเทศไทยชนะในวิกฤติการณ์โควิด-๑๙ ทั้งทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และจะก้าวไปสู่การพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนไทย มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาทักษะเดิม (Upskill) และเพิ่มพูนทักษะใหม่ (Reskill)
- ๒) เพื่อสร้างโอกาสให้นักศึกษาทำการวิจัยและนวัตกรรม ที่สามารถนำมาใช้งานได้จริง

กลุ่มเป้าหมาย

- ๑) แรงงานที่ตกงาน หรือมีความเสี่ยงจะเข้าสู่ภาวะการว่างงานสูง
- ๒) แรงงานที่ยังอยู่ในระบบและต้องการพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในงานสูงขึ้น

- ๓) นักศึกษาที่กำลังจะจบการศึกษาในปี พ.ศ.๒๕๖๓
 ๔) ประชาชนทั่วไปที่สนใจ

ระยะเวลาดำเนินการ

๑ กรกฎาคม – ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ (๕ เดือน)

ผลดีที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

- ๑) ประชาชนคนไทย มีความรู้เพิ่มขึ้น มีความสามารถในการประกอบอาชีพ
 ๒) นักศึกษา เกิดความภาคภูมิใจ รักชาติ ภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเองที่จะร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาของประเทศ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

คณะกรรมการด้านการสร้างโอกาส ในคณะกรรมการวิชาการวิสามัญศึกษาแนวทางการสร้างคนดีคนเก่งสู่สังคม เพื่อพัฒนาชาติไทยอย่างยั่งยืน

๑. โครงการส่งเสริมให้ประชาชนไทย มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาทักษะเดิม (Upskill) และเพิ่มพูนทักษะใหม่ (Reskill)

๑.๑ เพิ่มพูนทักษะใหม่ (Reskill) กำหนดให้มีหลักสูตรการเรียนรู้ระยะสั้น (Non degree) ร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน ๖ กลุ่ม จำนวน ๒๗ วิชา ดังนี้

กลุ่มอาหาร : ๑. วิชาอาหารเพื่อสุขภาพ

๒. วิชาการแปรรูปอาหาร

๓. วิชาอาหารหมักปลอดภัยเพื่อการประกอบอาชีพ

๔. วิชาอาหารจากสมุนไพร อาหารเป็นยา

กลุ่มเกษตร : ๕. วิชานักคิด นักพัฒนาสมุนไพรสู่การสร้างรายได้

๖. วิชาการทำลูกประคบบำรุงผิวหน้าลดสิว ลดรอยดำ

๗. วิชาการทำ Basic waxing

๘. วิชาการเป็นผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์สำหรับผมร่วง : คิดได้ ทำเป็น

๙. วิชาสารสกัดธรรมชาติ...ทำได้ + ไม่ยาก

กลุ่มภาษา : ๑๐. วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (English for Cultural Tourism)

๑๑. วิชาBusiness Chinese/English Usage

๑๒. วิชาภาษาอังกฤษสำหรับธุรกิจการบิน (English for Airline Business)

๑๓. วิชาภาษาอังกฤษสำหรับงานโรงแรม ผู้สอน (English for Hotel)

๑๔. วิชาการสื่อสารภาษาจีนสำหรับการท่องเที่ยวและการโรงแรม

กลุ่มคอมพิวเตอร์ : ๑๕. วิชาภาษา Python สำหรับวิทยาการข้อมูล (Fundamental of Computer Programming with Python Language)

- ๑๖. วิชาเทคโนโลยี SMART GRID (Smart Grid)
- ๑๗. วิชาการจัดการคลังข้อมูลเพื่อการตัดสินใจขององค์กร (Data Warehouse or Decision Making in Organization)
- ๑๘. วิชาเทคนิคการสำรวจตัวอย่าง (Sampling Techniques)
- ๑๙. วิชาวิทยาการข้อมูลเบื้องต้น (Fundamentals of Data Science)
- ๒๐. วิชาการระบบสนับสนุนการตัดสินใจในสำหรับองค์กรธุรกิจ (Decision Support Systems)

๒๑. วิชาแคลคูลัสสำหรับวิศวกร (Calculus for Engineer)

กลุ่มสื่อดิจิทัล : ๒๒. วิชาเทคนิคการออกแบบและตกแต่งบ้านประหยัดพลังงาน (Energy Efficient Homes Design & Decoration)

๒๓. หลักสูตรการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน อี-คอมเมิร์ซ โลจิสติกส์ “จากแหล่งผลิตสู่ร้านค้าออนไลน์กระจายถึงผู้บริโภค”

กลุ่มอื่น ๆ : ๒๔. วิชาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Homeschool)

๒๕. วิชาการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ (A new entrepreneur)

๒๖. วิชาทักษะงานช่างพื้นฐาน (Basic Engineering Skill)

๒๗. วิชาการเตรียมพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ (Preparing for Aging)

๑.๒ พัฒนาทักษะเดิม (Upskill) วิชาด้านอุตสาหกรรมชั้นสูง (credit bank) ๖ วิชา

๑) หลักสูตรอบรมครูฝึกช่างเทคนิคชั้นสูง Thai Meister Automotive มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

๒) หลักสูตร Thai Meister Electrical and Electronics : Smart Electronic

๓) หลักสูตรช่างเทคนิคชั้นสูงด้านระบบโครงข่ายปลายทางสายสื่อสารใยแก้วนำแสง

๔) หลักสูตรอบรมระยะสั้น Train the Trainer หลักสูตร Thai Meister Mechatroni มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

๕) หลักสูตรอบรมระยะสั้น Train the Trainer หลักสูตร Thai Meister Precision Machining มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

๖) ระบบอัตโนมัติอัจฉริยะและหุ่นยนต์อุตสาหกรรม

หลักสูตรการพัฒนาทักษะเดิม (Upskill) และเพิ่มพูนทักษะใหม่ (Reskill) ไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้นในการเรียน ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ทั้งแบบหลักสูตรระยะสั้น (Non degree) จำนวน ๒๗ วิชา และแบบสะสมหน่วยกิต (credit bank) จำนวน ๖ หลักสูตรซึ่งสามารถเก็บสะสมหน่วยกิตสำหรับการศึกษาต่อในระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีได้ ทั้งนี้ จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดต่อไป

ผู้เรียนในหลักสูตรการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน อี-คอมเมิร์ซ โลจิสติกส์ “จากแหล่งผลิตสู่ร้านค้าออนไลน์กระจายถึงผู้บริโภค” จะได้รับโอกาสพิเศษในการหาช่องทางการค้าขาย ทั้งแบบออนไลน์ และแบบการค้าปากติเมื่อสถานการณ์โควิด-๑๙ บรรเทาหลงจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

เนื้อหาการเรียนรู้

ก่อนเข้าสู่บทเรียนจะมีการให้ความรู้เรื่อง สถาบันกษัตริย์กับสังคมไทยคุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ การสร้างสังคม ความฉลาดทางอารมณ์ รวมถึงการให้กำลังใจ แนวคิดการใช้ชีวิต เป็นต้น ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ ๕ – ๑๐ นาที เพื่อเป็นกลุ่มเกลาจิตใจผู้เรียน

รูปแบบการเรียนรู้

เรียนผ่านระบบออนไลน์ผ่าน ๒ ช่องทาง คือ เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี www.rmutt.ac.th และเว็บไซต์ Thai MOOC <http://mooc.thaicyberu.go.th/>

๒. โครงการสร้างโอกาสให้นักศึกษาทำการวิจัยและนวัตกรรม ที่สามารถนำมาใช้งานได้จริง

โดยจะร่วมกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ที่มีทั้งสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานบริหารการวิจัย ซึ่งรวมถึงสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ อาจจะดำเนินการ ดังนี้

๒.๑) ให้นักศึกษาและบัณฑิตได้มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการนวัตกรรมที่อยู่บนพื้นฐานระบบการวิจัย เพื่อแก้ไขปัญหาไวรัสโควิด-๑๙, แก้ไขปัญหาเชิงสังคม, ปัญหาด้านสุขภาพ, ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการศึกษา

๒.๒) โครงการที่ดีและผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการ จะได้รับการสนับสนุนการวิจัยด้วยทุนที่เหมาะสม โดยมีอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาหรืออาจารย์ในสถานศึกษานั้น ๆ เป็นพี่เลี้ยงด้วยก็ได้

๒.๓) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม อาจจะหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนงานวิจัยจากภาคเอกชน เพื่อให้สามารถนำไปต่อยอดและใช้งานได้จริง และเพื่อช่วยแก้ปัญหาของประเทศในขณะนี้

บทที่ ๕

โครงการ/กิจกรรมการสร้างความยั่งยืน

หลักการและเหตุผล

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ เป็นต้นมามุ่งเน้นการพัฒนา โดยมีคนเป็นศูนย์กลาง โดยตลอดจนถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ ๑๒ ระบบทางการศึกษา และการเรียนรู้ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นกัน โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนการศึกษาหาทางด้าน ของท่านพุทธทาสภิกขุ มาสู่ยุคการศึกษาดิจิทัลและการศึกษาตลอดชีวิต ดังนั้น กระบวนการพัฒนาคนดี คนเก่งและคนกล้า จะมีแนวทางการพัฒนาอย่างไร จึงจะเกิดความสมดุลและยั่งยืน อันจะนำไปสู่ การพัฒนาประชาชนคนไทยและการพัฒนาประเทศต่อไป แนวทางต่าง ๆ ที่จะนำเสนอต่อไปนี้ เป็นหลักการที่จะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างยั่งยืน ในฐานะที่คนเป็นศูนย์กลาง ในการพัฒนาต่อไป

กรอบกระบวนการขับเคลื่อน

- ๑) รัฐกำหนดนโยบายกระบวนการสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้าที่มีคุณธรรม ผ่านหน่วยงานภาครัฐ ในทิศทางเดียวกัน
- ๒) พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ
- ๓) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการพัฒนามนุษย์ในสังคมไทย
- ๔) พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ภายใต้อความร่วมมือ ทั้งในประเทศและในระดับนานาชาติ
- ๕) พัฒนาเครือข่าย ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง
- ๖) จัดการศึกษาทางเลือกที่หลากหลายรูปแบบ
- ๗) ให้เสรีภาพในการจัดการเรียนรู้ในระดับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น
- ๘) สร้างกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในรูปแบบประชาสังคม หรือ ประชาคม
- ๙) พัฒนาองค์กรท้องถิ่น สู่อำนาจเข้มแข็ง และยั่งยืน
- ๑๐) สร้างโอกาส ให้โอกาส คืบโอกาสทางการเรียนรู้ให้กับประชาชนที่มีความสามารถ แต่เป็นกลุ่มด้อยโอกาสประเภทต่าง ๆ
- ๑๑) องค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ได้รับการสนับสนุนกระบวนการจัดการเรียนรู้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- ๑) ประชาชนคนไทยมีการพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน
- ๒) ประชาชนได้รับบริการการเรียนรู้ด้วยความเท่าเทียม เสมอภาค
- ๓) ประชาชนคนไทยไทยมีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต
- ๔) ประชาชนมีมาตรฐาน ในการดำรงชีวิต คุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับโลกยุคปัจจุบัน

- ๕) ประชาชนในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ สามารถปรับตัวได้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง
- ๖) ประชาชนคนไทยเกิดกระบวนการจิตอาสา อาสาสมัคร การช่วยเหลือระหว่างชนชั้นเพิ่มมากขึ้น
- ๗) คนดี คนเก่ง คนกล้า ในหลากหลายสาขาร่วมกันพัฒนาชุมชน สังคม ในทุกพื้นที่อย่างสร้างสรรค์ต่อเนื่อง

ตัวอย่างยุทธศาสตร์ แผนแม่บท แผนปฏิบัติการ ตัวชี้วัดความสำเร็จ และตัวอย่างกิจกรรม

๑. กลไกทางกฎหมาย (กติกาทาสังคม)

กฎหมาย (กติกาทาสังคม) ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดแนวทางของบรรทัดฐานทางสังคม ทั้ง ๓ ประการ ให้มีความชัดเจน ประชาชนเกิดการรับรู้อย่างทั่วกัน ซึ่งแยกได้ ดังนี้

(๑) มาตรการของวิถีประชาภายใต้กรอบขนบธรรมเนียมประเพณี การปฏิบัติตัวตามวัฒนธรรมที่ต้องเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน ยอมรับและเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม

(๒) กฎศีลธรรมจรรยา ที่มีทั้งทิศทางในระดับประเทศ และระดับชุมชนท้องถิ่น

(๓) มาตรการทางกฎหมาย ที่ส่งเสริมยกย่องคนดี คนเก่ง คนกล้า มาตรการให้อภัยเพื่อคืนคนดีสู่สังคม การจัดการเรียนรู้ ด้วยความยืดหยุ่น สร้างกระบวนการที่เกิดการรับรู้ที่ถูกต้อง

โดยการป้องกันแก้ไขปัญหาการทำผิด และสร้างเสริมสนับสนุนคนดี คนเก่ง คนกล้า ในการจัดทำ/พัฒนากฎหมาย ระเบียบ แนวปฏิบัติต่าง ๆ ในระดับประเทศรวมถึงกติกาทาสังคมในชุมชนท้องถิ่น มีระบบกลไกการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๑ แผนแม่บท

๑.๑.๑ การป้องกันแก้ไขปัญหาการทำผิด

๑.๑.๒ การสร้างเสริมสนับสนุนคนดี คนเก่ง คนกล้า

๑.๒ แผนปฏิบัติการ

๑.๒.๑ การจัดทำ/พัฒนากฎหมาย ระเบียบ แนวปฏิบัติต่าง ๆ ในระดับประเทศ รวมถึงกติกาทาสังคมในชุมชนท้องถิ่น

๑.๒.๒ มีระบบกลไกการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๓ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑.๓.๑ การกระทำผิดลดน้อยลง

๑.๓.๒ จำนวนคนดี คนเก่ง คนกล้า ในหลากหลายสาขาเพิ่มมากขึ้น

๑.๓.๓ มีชุมชน สังคม ที่ดี เก่ง กล้า มากขึ้น

๑.๔ ตัวอย่างกิจกรรม

กฎหมายส่งเสริมให้ ประชาชนได้รับความช่วยเหลือในฐานะที่เป็นคนดี คนเก่ง คนกล้า สามารถกระทำการในบางกรณีที่ช่วยเหลือ ราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ ช่วยเหลือผู้ประสบเคราะห์กรรมจากโจรผู้ร้าย ภัยพิบัติ โดยเมื่อได้กระทำลงไปแล้วได้รับการยกย่อง ส่งเสริมการกระทำ เป็นกฎหมายภาคประชาชน ประชาสังคม หรือได้รับ การยกย่อง เชิดชู จากผลของการกระทำ

๒. กลไกทางภาษีและสิทธิประโยชน์

การสร้างและพัฒนาระบบกลไกทางภาษีให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่มีการดำเนินการเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนดี คนเก่ง คนกล้า ควบคู่คุณธรรม จริยธรรม ในการสร้างแรงจูงใจ ให้เป็นรูปธรรม เช่น รายการโทรทัศน์ วิทยุ เอกสารสิ่งพิมพ์ ระบบเครือข่ายออนไลน์ ในการส่งเสริมสนับสนุน ในการการพัฒนาคนดี คนเก่ง คนกล้า โดยการจัดทำมาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์แก่บุคคล/ครอบครัว/องค์กร /หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาคนดีคนเก่ง คนกล้า มีมาตรการ ในการยกเว้น ลดหย่อนภาษี รวมถึงการให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ

๒.๑ แผนแม่บท

การจัดทำมาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์แก่บุคคล/ครอบครัว/องค์กร /หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาคนดีคนเก่ง คนกล้า

๒.๒ แผนปฏิบัติการ

มาตรการในการยกเว้น ลดหย่อนภาษี รวมถึงการให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ

๒.๓ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๒.๓.๑ มีบุคคล/องค์กร/หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริม พัฒนา คนดี คนเก่ง เพิ่มมากขึ้น

๒.๓.๒ จำนวนคนดีคนเก่งในหลากหลายสาขาเพิ่มมากขึ้น

๒.๔ ตัวอย่างกิจกรรม

โครงการลดภาษี หรือ งดเว้นภาษี ในกรณีที่ บุคคล องค์กร หน่วยงาน ได้มีการปฏิบัติการ กระทำ ที่ช่วยเหลือส่งเสริม ให้เกิด คนดี คนเก่ง คนกล้า เช่น รายการซูเปอร์๑๐ รายการธรรมะ เพื่อประชาชน

๓. กลไกทางเครือข่าย

เครือข่ายนักปฏิบัติสำหรับกระบวนการจัดการความรู้ ในรูปแบบต่าง ๆ (Knowledge Management) และระบบสารสนเทศ เทคโนโลยี นวัตกรรมแนวคิดการก่อกำเนิด Big Data ระบบที่เป็นความรู้ที่บันทึกไว้แล้ว หรือความรู้ในคลังสมองมนุษย์ และโดยสภาพปัจจุบันองค์ความรู้เหล่านี้ยังกระจัดกระจายอยู่ในองค์กร เครือข่ายต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ควรได้รับการรวบรวมจัดออกมาเป็นหมวดหมู่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ป้องกัน การสูญหายในอนาคตการบริหารจัดการเครือข่าย ด้วยการสร้างและเสริมพลังเครือข่ายต่าง ๆ ในทุกพื้นที่ ตามประเภทขององค์กรเครือข่าย ครอบครัว ชุมชน องค์กรทางศาสนา เอกชน

๓.๑ แผนแม่บท

การบริหารจัดการเครือข่าย

๓.๒ แผนปฏิบัติการ

การสร้างและเสริมพลังเครือข่ายต่าง ๆ ในทุกพื้นที่ (แยกแผนแม่บทตามประเภทองค์กร เครือข่าย-ครอบครัว ชุมชน (รวมกลุ่มชาติพันธุ์) องค์กรทางศาสนา เอกชน ฯลฯ)

๓.๓ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๓.๓.๑ มีองค์กรเครือข่ายที่มีบทบาทในการเสาะหา สร้างเสริมคนดีคนเก่งเพิ่มมากขึ้น

๓.๓.๒ มีฐานข้อมูลองค์กรเครือข่ายในทุกระดับ/พื้นที่ รวมถึงการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ

๓.๔ ตัวอย่างกิจกรรม

โครงการพัฒนาเครือข่ายต้นกล้าแห่งความดี โครงการและกิจกรรมนี้ช่วยเพิ่มจำนวนปริมาณผู้ที่เป็นคนดี คนเก่ง คนกล้า เพิ่มมากขึ้น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น

๔. การบริหารจัดการ คนดี คนเก่ง คนกล้า

การบริหารจัดการคนดี คนเก่ง คนกล้า และระบบกลไกภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาสังคม เพื่อรับผิดชอบในการพัฒนาคนดี คนเก่ง คนกล้า คนมีคุณธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนากำลังคน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สังคมแห่งการเรียนรู้ ควบคู่คุณธรรมเกิดพัฒนาระบบโครงสร้างระบบความคิดที่เอื้อต่อการพัฒนาคนดี คนเก่ง คนกล้า เช่น พื้นที่ทางการศึกษา แหล่งเรียนรู้ สนามกีฬา สวนสาธารณะ ศูนย์การเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด เมืองทางการศึกษา (กำเนิดวิทย์) สอดแทรกแนวคิดเชิงปรัชญา ด้านสุนทรียศาสตร์ ดนตรี กีฬา ศิลปะ ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ โดยระบบและกลไกในการบริหารจัดการ การสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้า ได้แก่ การจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การเสาะหา สร้างเสริมการใช้ความเชี่ยวชาญของคนดี คนเก่ง คนกล้า หลากหลายสาขาตามทิศทางการพัฒนาประเทศ การจัดทำฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Big Data) และการติดตามประเมินผล

๔.๑ แผนแม่บท

ระบบและกลไกในการบริหารจัดการ การสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้า

๔.๒ แผนปฏิบัติการ

๔.๒.๑ การจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การเสาะหา

๔.๒.๒ สร้างเสริม การใช้ความเชี่ยวชาญของคนดี คนเก่ง คนกล้า หลากหลายสาขาตามทิศทางการพัฒนาประเทศ

๔.๒.๓ การจัดทำฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Big Data)

๔.๒.๔ การติดตาม ประเมินผล

๔.๓ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๔.๓.๑ มีฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินการ

๔.๓.๒ เกิดการประสานความร่วมมือกันอย่างเป็นระบบระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔.๓.๓ มีการใช้ความถนัด/ความเชี่ยวชาญของคนดี คนเก่ง คนกล้า ในการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง ต่อเนื่อง

๔.๓.๔ มีระบบการติดตาม ประเมินผล

๔.๔ ตัวอย่างกิจกรรม

โครงการและกิจกรรมการสร้างพื้นที่คนดี คนเก่ง คนกล้า ได้มีพื้นที่ในการแสดงออกหรือนำเสนอต่อสังคม เช่น ถนนคนดี รายการพื้นที่คนกล้า ซึ่งปัจจุบันมีน้อยมาก จนไม่ทราบว่าใครดี เก่ง กล้าบ้าง

๕. กลไกทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กลไกทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการจัดระบบการศึกษาเพื่อการเสาะหาพัฒนา คนดี คนเก่ง คนกล้าสำหรับประชากรทุกกลุ่มทุกช่วงอายุที่เป็นการศึกษาแม่และเด็ก การศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา การศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาสำหรับผู้สูงวัย การศึกษาพิเศษ การศึกษาทางเลือก โดยสอดประสานร่วมกันทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม โดยมีรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้อง ตอบสนองกับความต้องการของประชาชน ประชาชนสามารถเข้าถึง เรียนรู้ พัฒนาตนเอง ไปสู่ความเป็นคนดี คนเก่ง คนกล้า ได้เต็มตามศักยภาพ มีระบบเทียบโอนการเรียนรู้ในทุกกระดับ ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของชาติ การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย การปรับหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดทำระบบการเทียบโอนสมรรถนะทั้งความรู้และความสามารถ

๕.๑ แผนแม่บท

การจัดระบบการศึกษาเพื่อการเสาะหา พัฒนา คนดี คนเก่ง คนกล้า

๕.๒ แผนปฏิบัติการ

๕.๒.๑ การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

๕.๒.๒ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

๕.๒.๓ การศึกษาตามอัธยาศัย (ครอบคลุมประเด็นการปรับหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ฯลฯ)

๕.๒.๔ การจัดทำระบบการเทียบโอนสมรรถนะทั้งความรู้และความสามารถ

๕.๓ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๕.๓.๑ มีระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น หลากหลายที่เอื้อต่อการสร้าง คนดี คนเก่ง คนกล้า การค้นพบความถนัด ความสามารถพิเศษในสาขาต่าง ๆ ที่หลากหลายตามแนวคิดพหุปัญญา

๕.๓.๒ มีระบบการเทียบโอนสมรรถนะ/ทักษะ

๕.๔ ตัวอย่างกิจกรรม

โครงการเชิดชู คนดี คนเก่ง คนกล้า การศึกษาในประเทศไทยมีหลากหลายมากมาย ในแต่ละระบบมีคนดี คนเก่ง คนกล้า ดังนั้น ระบบจะต้องเสาะแสวงหา นำเสนอ กลุ่มประชากร เหล่านี้ โครงการและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยแหล่งเรียนรู้และการเรียนรู้ด้วยการขึ้นนำตนเอง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สามารถเข้าถึงได้ ตลอดเวลา SAM Academy โครงการจัดตั้งโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ เช่นดนตรี กีฬา ศิลปะ นักประดิษฐ์

๖. การคัดกรอง ติดตาม และประเมินผล คนดี คนเก่ง คนกล้า

ด้วยระบบและกลไกการสรรหาคนดี คนเก่ง คนกล้า ของหน่วยงาน องค์กร โครงการต่าง ๆ ตามความความพร้อม และพัฒนาการในแต่ละระดับช่วงอายุที่หลากหลายมีเกณฑ์ มาตรการ วิธีการของหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ที่ใช้ประเมินผลบุคคลในการเข้าทำงาน เลื่อนลำดับขั้น ตำแหน่ง การยกย่องให้รางวัล การเลื่อนระดับ กระบวนการวัดและประเมินผล เหล่านี้ที่ผ่านมา มีการดำเนินการเฉพาะ ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนในภาพรวม (NT) ผ่านการศึกษาในระบบโรงเรียน ทำให้การจัดการศึกษานั้นเป็นการจัดการศึกษาสำหรับทุกคน (Fit for all) การมีแบบวัดและประเมินที่หลากหลายจะช่วยให้การจัดการศึกษาตอบสนองกับผู้เรียนได้ตรงกับความสามารถได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการจัดชั้นเรียน การจัดห้องเรียน การจัดระบบการเรียนที่รับกับศักยภาพของผู้เรียน ได้ตรงความสามารถนั้น ๆ เช่น แบบวัดระดับสติปัญญา แบบวัดความถนัดด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ แบบวัดเชาว์อารมณ์ แบบวัดแวว/ทดสอบความสามารถพิเศษ แบบสำรวจและทดสอบภาวะบกพร่องประเภทต่าง ๆ หรือแบบประเมินทางคุณธรรม จริยธรรม หรือแบบตรวจสอบบุคลิกภาพด้านต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ระบบการเรียนรู้สอดคล้องกับความเป็นปัจเจกบุคคลเพิ่มมากขึ้น

๖.๑ แผนแม่บท

ระบบและกลไกการสรรหาคนดี คนเก่ง คนกล้า ของหน่วยงาน/องค์กร/โครงการต่าง ๆ

๖.๒ แผนปฏิบัติการ

เกณฑ์/มาตรการ/วิธีการของหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ที่ใช้ประเมินผลบุคคลในการเข้าทำงาน/เลื่อนลำดับขั้น/ตำแหน่ง/การยกย่องให้รางวัล/การเลื่อนระดับ

๖.๓ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ มีบุคลากรที่เป็นคนดี คนเก่ง คนกล้า ร่วมกันพัฒนาประเทศชาติ

๖.๔ ตัวอย่างกิจกรรม

โครงการพัฒนาและส่งเสริมแบบวัดและประเมิน ๓๖๐ องศา เพื่อนำไปประเมิน ติดตามผลในกลุ่มข้อมูลต่าง ๆ ในทุกช่วงวัย รวมทั้งการประเมินเพื่อคัดสรรบุคคลในการเข้าสู่ตำแหน่ง

๗. การบริหารจัดการกองทุน

ด้วยระบบและกลไกในการบริหารจัดการกองทุนเพื่อส่งเสริมสนับสนุน คนดี คนเก่ง คนกล้า ได้แก่ ระบบกลไกในการระดมทรัพยากร ระบบกลไกในการจัดสรรทรัพยากร ระบบการติดตามประเมินผล การใช้กองทุน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างคนดีคนเก่ง คนมีคุณธรรม สังคมไทยยังเป็นสังคมที่เหลื่อมล้ำเป็นอย่างมาก การศึกษาการเรียนรู้เป็นการลงทุน การจัดตั้งกองทุน การทำสัญญาเพื่อการจ้างงานในอนาคต จะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้คนอยากเป็นคนดี คนเก่ง ซึ่งควรเป็นทุนเฉพาะทางที่หลากหลาย ผสานกับการมีงานทำในอนาคต

๗.๑ แผนแม่บท

ระบบและกลไกในการบริหารจัดการกองทุนเพื่อส่งเสริมสนับสนุน คนดี คนเก่ง คนกล้า

๗.๒ แผนปฏิบัติการ

๑. ระบบ/กลไกในการระดมทรัพยากร
๒. ระบบ/กลไกในการจัดสรรทรัพยากร
๓. ระบบการติดตามประเมินผลการใช้กองทุน

๗.๓ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

คนดี คนเก่ง คนกล้า ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนอย่างกว้างขวาง ทั้งถึงในหลากหลายสาขาที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศไทย

๗.๔ ตัวอย่างกิจกรรม

โครงการธนาคารความดี เป็นโครงการช่วยเหลือ กองทุนสำหรับผู้กระทำ ความดี เก่ง หรือกล้า ตามมาตรฐานทางสังคม โครงการและกิจกรรมกองทุนช่วยเหลือ สนับสนุนคนดี คนเก่ง คนกล้า ให้ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างพอเพียง

๘. การประชาสัมพันธ์คนดี คนเก่ง คนกล้าแห่งชาติ

การประชาสัมพันธ์คนดี คนเก่ง คนกล้าแห่งชาติ ผ่านระบบสารสนเทศ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ระบบและทิศทางของสื่อสารมวลชน ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการเสาะหา สร้างเสริมคนดี คนเก่ง คนกล้า ที่ทำหน้าที่สร้างกระบวนการสังคมประภคิต (Socialization) ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และการรับรู้ เรียนรู้ของคนไทยในสังคมนับเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดปัจจัยหนึ่งต่อกระบวนการสร้างคนดี คนเก่ง คนกล้าและคนมีคุณธรรม ด้วยการยกย่องคนดี คนเก่ง คนกล้า การสร้าง และปรับเปลี่ยนค่านิยม วัฒนธรรม ทศนคติที่ถูกต้อง ใช้รูปแบบวิธีการทางสื่อทุกประเภท ในการดำเนินงาน ซึ่งในปัจจุบันกระบวนการรับสื่อเป็นไปอย่างอิสระ มีเสรีภาพ ในโลกยุคที่ไร้พรมแดน ด้านข่าวสารข้อมูล การเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นมากที่สุด ทั้งในแง่ความตระหนัก ความเชื่อ ข้อเท็จจริง หรือข่าวปลอม แนวทางหนึ่งคือการนำเสนอเรื่องราวของ คนดี คนเก่ง คนกล้า คนมีคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น จนได้รับการยอมรับ นำเชื่อถือ

๘.๑ แผนแม่บท

การสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อการเสาะหา สร้างเสริมคนดี คนเก่ง คนกล้า

๘.๒ แผนปฏิบัติการ

- ๘.๒.๑ ยกย่องคนดี คนเก่ง คนกล้า
- ๘.๒.๒ การสร้างและปรับเปลี่ยนค่านิยม วัฒนธรรม ทศนคติที่ถูกต้อง
- ๘.๒.๓ รูปแบบ/วิธีการใช้สื่อทุกประเภทในการดำเนินงาน

๘.๓ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๘.๓.๑ มีสื่อประเภทต่าง ๆ ร่วมดำเนินการสื่อสารประชาสัมพันธ์เรื่องคนดี คนเก่ง คนกล้า ในทุกรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น

๘.๓.๒ ประชาชนมีทัศนคติและพฤติกรรมในการชื่นชมต้นแบบ คนดี คนเก่ง คนกล้า

๘.๔ ตัวอย่างกิจกรรม

โครงการทำดีเพื่อแผ่นดิน เป็นโครงการและกิจกรรม ที่สนับสนุนส่งเสริม ให้คนดี คนเก่ง คนกล้า ได้มีโอกาสนำเสนอสิ่งที่ได้ปฏิบัติ ได้รับการยกย่อง ผ่านสื่อสารมวลชน ประเภทต่าง ๆ

*****

ภาคผนวก

- ตัวอย่างแบบฟอร์มการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ
- รายชื่อองค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)
- รายชื่อองค์กรคุณธรรม (อปท.)
- แผนภาพการเสริมสร้างสังคมสันติสุข

หน้าว่าง

ตัวอย่างแบบฟอร์ม
จากเอกสาร

การส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)

คู่มือการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)

ของ คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

หน้าว่าง

แบบฟอร์มที่....แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมระดับกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน.....สถานที่ตั้ง.....

ชื่อผู้ประสานงาน.....โทร.....

ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อหน่วยงานในสังกัด	จำนวนบุคลากรในหน่วยงาน	จำนวนกลุ่มเป้าหมาย และภาคีเครือข่าย	จำนวนประชากรเป้าหมาย
๑.			
๒.			
๓.			
.....			

สถานภาพด้านการส่งเสริมคุณธรรมของกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน

จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส ข้อจำกัด.....

วิสัยทัศน์.....

พันธกิจ.....

เป้าประสงค์.....

ยุทธศาสตร์.....

กลยุทธ์.....

ตัวชี้วัด.....

แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมของกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน.....

งบประมาณ รวม.....บาท

แบบฟอร์มที่.....แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมจังหวัด

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน.....สถานที่ตั้ง.....

ชื่อผู้ประสานงาน.....โทร.....

ข้อมูลพื้นฐาน

หน่วยการปกครองจังหวัด

ชื่ออำเภอ	จำนวน							
	อบจ.	ตำบล	หมู่บ้าน	ชุมชน	เทศบาลเมือง/เทศบาลตำบล	อบต.	ครัวเรือน	ประชากร
๑.								
๒.								
๓.								
๔.								
๕.								
.....								
รวม								

ประชากรจังหวัด

ประชากรชาย.....คน

ประชากรหญิง.....คน

สถานภาพด้านการส่งเสริมคุณธรรมจังหวัด

จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส ข้อจำกัด.....

วิสัยทัศน์.....

พันธกิจ.....

เป้าประสงค์.....

ยุทธศาสตร์.....

กลยุทธ์.....

ตัวชี้วัด.....

แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมของกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน.....

งบประมาณ รวม.....บาท

แบบฟอร์มที่ ..... แผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมระดับกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน ประจำปี ๒๕....

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน.....สถานที่ตั้ง.....

ชื่อผู้ประสานงาน.....โทร.....

ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อหน่วยงานในสังกัดที่รับผิดชอบ โครงการในแผนปฏิบัติการ ปี ๒๕....	จำนวนบุคลากรในหน่วยงาน	จำนวนกลุ่มเป้าหมาย และภาคีเครือข่าย	จำนวนประชาชนเป้าหมาย
๑.			
๒.			
๓.			

จำนวนโครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕.....โครงการ

จำนวนงบประมาณที่ใช้ดำเนินการในปี ๒๕.... รวม .....บาท

- จากงบปกติหน่วยงาน รวมทุกโครงการจำนวน.....บาท
- จากงบอื่น ๆ รวมทุกโครงการจำนวน .....บาท

เป้าหมายในปี ๒๕....

• จำนวนบุคลากรและประชาชนทั้งภายในและภายนอกที่ได้รับการอบรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมและสร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็ง มีจำนวนรวม .....คน โดยเฉพาะเด็กอายุ ๕-๑๔ ปี มีจำนวนรวม .....คน

• จำนวนหน่วยงาน/องค์กรทั้งภายในและภายนอกที่ให้ความสำคัญสนับสนุนให้มีการจัดอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม .....แห่ง

• จำนวนหน่วยงาน/องค์กรทั้งภายในและภายนอกที่ให้การสนับสนุนหรือร่วมจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ .....แห่ง

• จำนวนบุคลากรและประชาชนทั้งภายในและภายนอกเข้าร่วมกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ .....แห่ง

• จำนวนชุมชนคุณธรรม องค์กร/หน่วยงานคุณธรรมต้นแบบในเครือข่าย รวม.....แห่ง
ระยะเวลาดำเนินการ .....เดือน

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินการในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆตามแผนปฏิบัติการของกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน

- .....
- .....

แบบฟอร์มที่ ..... การติดตามประเมินผลแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม

ระดับกระทรวง/องค์กร/หน่วยงานปี ๒๕..... - ๒๕.....

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน.....สถานที่ตั้ง.....

ชื่อผู้ประสานงาน.....โทร.....

จำนวนงบประมาณที่ใช้ในปีงบประมาณ ๒๕..... - ๒๕..... รวมเป็นเงิน .....บาท

โครงการและกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่ดำเนินการใน ปี ๒๕.....-๒๕..... รวม .....โครงการ/กิจกรรม

ตัวชี้วัดผลสำเร็จ	ผลสำเร็จ		ระยะเวลาที่ดำเนินการ ปีงบประมาณ ๒๕..... - ๒๕.....					ผลการดำเนินงาน
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	๒๕.....	๒๕.....	๒๕.....	๒๕.....	๒๕.....	
๑. มีหน่วยงาน/องค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่ายที่ให้ความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น								
๒. มีการพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมในสังกัด								
๓. มีบุคลากรทุกกลุ่มเป้าหมายในสังกัดกระทรวงได้รับการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและสร้างภูมิคุ้มกัน								
๔. มีหน่วยงาน/องค์กรในเครือข่ายให้ความสำคัญกับการจัดอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม								
๕. มีหน่วยงานในเครือข่ายให้การสนับสนุนจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์								
๖. มีบุคลากรและประชาชนกลุ่มเป้าหมายในสังกัดเข้าร่วมหรือสนับสนุนกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์								
๗. มีเครือข่าย ได้รับการพัฒนาให้เป็นชุมชนคุณธรรมองค์กร/หน่วยงานคุณธรรมต้นแบบ								

หมายเหตุ : ผลสำเร็จเชิงปริมาณ คือ จำนวนคน จำนวนหน่วยงานจำนวนชุมชน

ผลสำเร็จเชิงคุณภาพ คือ คุณภาพชีวิต ความพึงพอใจ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

แบบฟอร์มที่....แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมระดับกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน.....สถานที่ตั้ง.....

ชื่อผู้ประสานงาน.....โทร.....

ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อหน่วยงานในสังกัด	จำนวนบุคลากรในหน่วยงาน	จำนวนกลุ่มเป้าหมายและภาคี เครือข่าย	จำนวนประชากรเป้าหมาย
๑.			
๒.			
๓.			
.....			

สถานภาพด้านการส่งเสริมคุณธรรมของกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน

จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส ข้อจำกัด.....

วิสัยทัศน์.....

พันธกิจ.....

เป้าประสงค์.....

ยุทธศาสตร์.....

กลยุทธ์.....

ตัวชี้วัด.....

แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมของกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน.....

งบประมาณ รวม.....บาท

แบบเกณฑ์การประเมินที่ ..... เกณฑ์การประเมินผลสำเร็จขององค์กร/หน่วยงานคุณธรรมทั่วไป

ประเมินตามตัวชี้วัดเชิงกิจกรรมและเชิงพฤติกรรมใน ๕ ขั้นตอน แบ่งเกณฑ์การให้คะแนนเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

การประเมินระดับองค์กร/หน่วยงาน	เกณฑ์การให้คะแนนความถี่ของการปฏิบัติ					ระดับคะแนน การประเมิน
	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยมาก (๑)	
๑.						
-						
-						
-						
-						
รวมคะแนนเฉลี่ย						

เกณฑ์การประเมิน แปลผลตามระดับค่าเฉลี่ยจากอันตรภาคชั้น แบ่งเป็น ๕ ระดับ

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	๔.๕๐-๕.๐๐	องค์กร/หน่วยงานมีการปฏิบัติใน	ระดับดีเยี่ยม
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	๓.๕๐-๔.๔๙	องค์กร/หน่วยงานมีการปฏิบัติใน	ระดับดีมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	๒.๕๐-๓.๔๙	องค์กร/หน่วยงานมีการปฏิบัติใน	ระดับดี
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	๑.๕๐-๒.๔๙	องค์กร/หน่วยงานมีการปฏิบัติใน	ระดับพอใจ
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	๑.๐๐-๑.๔๙	องค์กร/หน่วยงานมีการปฏิบัติใน	ระดับปรับปรุง

แบบฟอร์มที่ ..... การติดตามประเมินผลแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมระดับกระทรวง/องค์กร

หน่วยงานปี ๒๕..... - ๒๕.....

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อกระทรวง/องค์กร หน่วยงาน.....สถานที่ตั้ง.....

ชื่อผู้ประสานงาน.....โทร.....

จำนวนงบประมาณที่ใช้ในปีงบประมาณ ๒๕..... - ๒๕..... รวมเป็นเงิน .....บาท

โครงการและกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่ดำเนินการใน ปี ๒๕.....-๒๕..... รวม .....โครงการ/กิจกรรม

ตัวชี้วัดผลสำเร็จ	ผลสำเร็จ		ระยะเวลาที่ดำเนินการ ปีงบประมาณ ๒๕..... - ๒๕.....					ผลการดำเนินงาน
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	๒๕.....	๒๕.....	๒๕.....	๒๕.....	๒๕.....	
๑. มีหน่วยงาน/องค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่ายที่ให้ความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น								
๒. มีการพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมในสังกัด								
๓. มีบุคลากรทุกกลุ่มเป้าหมายในสังกัดกระทรวงได้รับการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและสร้างภูมิคุ้มกัน								
๔. มีหน่วยงาน/องค์กรในเครือข่ายให้ความสำคัญกับการจัดอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม								
๕. มีหน่วยงานในเครือข่ายให้การสนับสนุนจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์								
๖. มีบุคลากรและประชาชนกลุ่มเป้าหมายในสังกัดเข้าร่วมหรือสนับสนุนกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์								
๗. มีเครือข่าย ได้รับการพัฒนาให้เป็นชุมชนคุณธรรมองค์กร/หน่วยงานคุณธรรมต้นแบบ								

หมายเหตุ : ผลสำเร็จเชิงปริมาณ คือ จำนวนคน จำนวนหน่วยงานจำนวนชุมชน

ผลสำเร็จเชิงคุณภาพ คือ คุณภาพชีวิต ความพึงพอใจ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

(๑๖)

แบบฟอร์มที่ ..... รายงานผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรม

ระดับกระทรวง /จังหวัด/องค์กร หน่วยงาน ปีงบประมาณ ๒๕.....

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อกระทรวง/จังหวัด/องค์กร หน่วยงาน .....สถานที่ตั้ง.....

ชื่อผู้ประสานงาน.....โทร.....

ผลการดำเนินงาน ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

ตัวชี้วัดผลสำเร็จ	การดำเนินงาน		จำนวน	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
	มี/ทำ	ไม่มี/ไม่ทำ			
๑.					
๒.					
๓.					
๔.					
๕.					
๖.					
๗.					
๘.					
๙.					
๑๐.					
.....					

แบบฟอร์มที่ ..... รายงานผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรม

ระดับกระทรวง /จังหวัด/องค์กร หน่วยงาน ปีงบประมาณ ๒๕.....

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อกระทรวง/จังหวัด/องค์กร หน่วยงาน .....สถานที่ตั้ง.....

ชื่อผู้ประสานงาน.....โทร.....

ผลการดำเนินงาน ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

ตัวชี้วัดผลสำเร็จ	การดำเนินงาน		จำนวน	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
	มี/ทำ	ไม่มี/ไม่ทำ			
๑. แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรม					
๒. จัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม					
๓. จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรม					
๔. สร้างความรู้ความเข้าใจในแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมให้แก่บุคลากรและเครือข่าย					
๕. มีการกำหนดเป็นนโยบายสำคัญโดยสอดแทรกการส่งเสริมคุณธรรม (ยึดหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมไทย) ลงในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานในสังกัดตามความเหมาะสม					
๖. มีหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคีเครือข่าย ร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมคุณธรรม เพิ่มมากขึ้น					
๗. มีการพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมในสังกัด					
๘. มีบุคลากรกลุ่มเป้าหมายในสังกัดได้รับการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและสร้างภูมิคุ้มกัน					
๙. มีหน่วยงาน/องค์กรในเครือข่ายให้ความสำคัญกับการจัดอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น					
๑๐. มีหน่วยงานในเครือข่ายให้การสนับสนุนจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์					
๑๑. มีบุคลากรและประชาชนกลุ่มเป้าหมายในสังกัดเข้าร่วมหรือสนับสนุนจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์					
๑๒. มีเครือข่ายได้รับการพัฒนาให้เป็นชุมชนคุณธรรมองค์กร/หน่วยงานคุณธรรมต้นแบบ					

(୧୯)

รายชื่อองค์กรคุณธรรม
(เครือข่ายทางการศึกษา)

หน้าว่าง

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
1	กศน. อำเภอสว่างแดนดิน	สว่างแดนดิน	สกลนคร	ภาคอีสาน
2	กศน.ตำบลบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร	บางมูลนาก	พิจิตร	ภาคเหนือ
3	กศน.อำเภอหนองกี่	หนองกี่	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
4	กศน.อำเภอหัวหิน	เมืองประจวบคีรีขันธ์	ประจวบคีรีขันธ์	ภาคตะวันตก
5	กองกิจการ มหาวิทยาลัยนเรศวร	เมืองพิษณุโลก	พิษณุโลก	ภาคเหนือ
6	คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	เขตคลองเตย	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
7	คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต	เมืองปทุมธานี	ปทุมธานี	ภาคกลาง
8	คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม		กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
9	คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม	เขตภาษีเจริญ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
10	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	เขตจตุจักร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
11	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	เขตธนบุรี	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
12	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	เขตดุสิต	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
13	คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี		เชียงราย	ภาคเหนือ
14	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	พุทธมณฑล	นครปฐม	ภาคตะวันตก
15	คุณธรรมนำชีวิต (โรงเรียนคำพระโคกแก้ววิทยา)	โพนทอง	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
16	งานคุณธรรมและจริยธรรม คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล		กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
17	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคณะสหเวชศาสตร์ สาขาเทคนิคการแพทย์	เขตปทุมวัน	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
18	ชมรมพุทธธรรมกรรมฐานมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	เสลภูมิ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
19	ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ	เขตดุสิต	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
20	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	นามน	กาฬสินธุ์	ภาคอีสาน
21	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	เขตจตุจักร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
22	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต	เขตสวนหลวง	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
23	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
24	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	เมืองเชียงใหม่	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
25	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	เขตจตุจักร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
26	มหาวิทยาลัยตาปี	พุนพิน	สุราษฎร์ธานี	ภาคใต้
27	มหาวิทยาลัยทักษิณ คณะมนุษยศาสตร์	เมืองสงขลา	สงขลา	ภาคใต้
28	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ จ.นครศรีธรรมราช	ทุ่งสง	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
29	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร	เขตหนองจอก	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
30	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ถ้ำใหญ่	ทุ่งสง	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
31	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา	เมืองสงขลา	สงขลา	ภาคใต้
32	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	เขตดุสิต	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
33	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	พระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
34	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	เมืองนครราชสีมา	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
35	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	เขตพระนคร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
36	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	เขตหลักสี่	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
37	มหาวิทยาลัยนครพนม	เมืองนครพนม	นครพนม	ภาคอีสาน
38	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	เมืองนราธิวาส	นราธิวาส	ภาคใต้
39	มหาวิทยาลัยนเรศวร	เมืองพิษณุโลก	พิษณุโลก	ภาคเหนือ
40	มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช	เขตดุสิต	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
41	มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่	หางดง	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
42	มหาวิทยาลัยเนชั่น	เมืองลำปาง	ลำปาง	ภาคเหนือ
43	มหาวิทยาลัยบูรพา	เมืองชลบุรี	ชลบุรี	ภาคตะวันออก

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
44	มหาวิทยาลัยพะเยา	เมืองพะเยา	พะเยา	ภาคเหนือ
45	มหาวิทยาลัยพายัพ	สันทราย	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
46	มหาวิทยาลัยพิษณุโลก	เมืองพิษณุโลก	พิษณุโลก	ภาคเหนือ
47	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี	ยะรัง	ปัตตานี	ภาคใต้
48	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
49	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย			
50	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดลำปาง	เมืองลำปาง	ลำปาง	ภาคเหนือ
51	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด	ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
52	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย	เมืองเชียงราย	เชียงราย	ภาคเหนือ
53	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี	เมืองปัตตานี	ปัตตานี	ภาคใต้
54	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
55	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	พุทธมณฑล	นครปฐม	ภาคตะวันตก
56	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย	วังน้อย	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
57	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด	เมืองร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
58	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน มมร.อส.	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
59	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	กันทรวิชัย	มหาสารคาม	ภาคกลาง
60	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คณะนิติศาสตร์	กันทรวิชัย	มหาสารคาม	ภาคกลาง
61	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คณะวัฒนธรรมศาสตร์	เมืองมหาสารคาม	มหาสารคาม	ภาคกลาง
62	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์	กันทรวิชัย	มหาสารคาม	ภาคกลาง
63	มหาวิทยาลัยมหิดล	พุทธมณฑล	นครปฐม	ภาคตะวันตก
64	มหาวิทยาลัยมหิดล คณะเทคนิคการแพทย์	พุทธมณฑล	นครปฐม	ภาคตะวันตก
65	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	สันทราย	เชียงใหม่	ภาคเหนือ

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
66	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	เมืองเชียงราย	เชียงราย	ภาคเหนือ
67	มหาวิทยาลัยรังสิต	ลำลูกกา	ปทุมธานี	ภาคกลาง
68	มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี	เมืองอุดรธานี	อุดรธานี	ภาคอีสาน
69	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์	บางกรวย	นนทบุรี	ภาคกลาง
70	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	สันทราย	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
71	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	เมืองนครปฐม	นครปฐม	ภาคตะวันตก
72	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	เมืองบุรีรัมย์	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
73	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	เมืองฉะเชิงเทรา	ฉะเชิงเทรา	ภาคตะวันออก
74	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	เมืองจันทบุรี	จันทบุรี	ภาคตะวันออก
75	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	เมืองลำปาง	ลำปาง	ภาคเหนือ
76	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	เมืองสงขลา	สงขลา	ภาคใต้
77	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	เมืองกาญจนบุรี	กาญจนบุรี	ภาคตะวันตก
78	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	เขตจตุจักร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
79	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	เมืองเชียงราย	เชียงราย	ภาคเหนือ
80	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	เมืองนครปฐม	นครปฐม	ภาคตะวันตก
81	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	เมืองบุรีรัมย์	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
82	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	เขตบางเขน	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
83	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
84	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	เมืองพิษณุโลก	พิษณุโลก	ภาคเหนือ
85	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	เมืองเพชรบุรี	เพชรบุรี	ภาคตะวันตก
86	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	เมืองยะลา	ยะลา	ภาคใต้
87	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	เสลภูมิ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
88	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	เมืองเลย	เลย	ภาคอีสาน

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
89	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	เขตราษเทวี	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
90	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	เมืองศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
91	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	เมืองสกลนคร	สกลนคร	ภาคอีสาน
92	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	เมืองสุรินทร์	สุรินทร์	ภาคอีสาน
93	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	จอมบึง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
94	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	เมืองอุดรธานี	อุดรธานี	ภาคอีสาน
95	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	เมืองอุบลราชธานี	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
96	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	เขตบางกะปิ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
97	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	เมืองนครราชสีมา	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
98	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	ท่าศาลา	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
99	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ(ประสานมิตร)	เขตวัฒนา	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
100	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร จังหวัดระยอง	เมืองระยอง	ระยอง	ภาคตะวันออก
101	มหาวิทยาลัยศิลปากร	เขตพระนคร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
102	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา	ภาคใต้
103	มหาวิทยาลัยสยาม	เขตภาษีเจริญ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
104	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	เมืองนนทบุรี	นนทบุรี	ภาคกลาง
105	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	บางพลี	สมุทรปราการ	ภาคกลาง
106	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	วารินชำราบ	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
107	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี	เมืองสุราษฎร์ธานี	สุราษฎร์ธานี	ภาคใต้
108	โรงพยาบาลอุดรธานี		เขียงราย	ภาคเหนือ
109	โรงเรียนเซนต์หลุยส์คอนเวนต์	จันทราบ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
110	โรงเรียนกบินทร์วิทยา	กบินทร์บุรี	ปราจีนบุรี	ภาคตะวันออก
111	โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ เพชรราชูวิทยาในพระอุปถัมภ์	เขตบางเขน	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
112	โรงเรียนกันตังพิทยากร	กันตัง	ตรัง	ภาคใต้
113	โรงเรียนกันตังรัฐศึกษา	กันตัง	ตรัง	ภาคใต้
114	โรงเรียนกันทรารมณ	กันทรารมย์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
115	โรงเรียนกัลยาณวัตร	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
116	โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช	เมืองนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
117	โรงเรียนกาญจนานิเชกวิทยาลัย สุพรรณบุรี	เมืองสุพรรณบุรี	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง
118	โรงเรียนกาญจนานิเชกวิทยาลัยกระบี่	คลองท่อม	กระบี่	ภาคใต้
119	โรงเรียนการกุศลวัดกลาง	สุวรรณภูมิ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
120	โรงเรียนเกาะช้างวิทยาคม	เกาะช้าง	ตราด	ภาคตะวันออก
121	โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
122	โรงเรียนแก้วอินทร์สุธาอุทิศ	บางใหญ่	นนทบุรี	ภาคกลาง
123	โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
124	โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
125	โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 3	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
126	โรงเรียนซีเหล็กเขียวไพรวัลย์วิทยา	ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
127	โรงเรียนซีเหล็กพิทยาคม	อาจสามารถ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
128	โรงเรียนขุขันธ์	ขุขันธ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
129	โรงเรียนเขาทรายทับคล้อพิทยา	ทับคล้อ	พิจิตร	ภาคเหนือ
130	โรงเรียนเขื่อนช้างวิทยาคาร	น้ำเกลี้ยง	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
131	โรงเรียนคลองพนสฤกษ์ดีพิทยา	คลองท่อม	กระบี่	ภาคใต้
132	โรงเรียนคลองสิบสาม(ผิวศรีราษฎร์บำรุง)	หนองเสือ	ปทุมธานี	ภาคกลาง
133	โรงเรียนคลีกลิ่งพัฒนาการ	ศิลาลาด	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
134	โรงเรียนค้อวิทยาคม	โพนสวรรค์	นครพนม	ภาคอีสาน

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
135	โรงเรียนคันทรพิทยาคาร	ปะเหลียน	ตรัง	ภาคใต้
136	โรงเรียนคำชะอีพิทยาคม	คำชะอี	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
137	โรงเรียนคำบกวิทยาตาร	คำชะอี	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
138	โรงเรียนคำสร้อยพิทยาสรรค์	นิคมคำสร้อย	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
139	โรงเรียนคุณธรรม(กองทุนการศึกษา)	วังสมบูรณ์	สระแก้ว	ภาคตะวันออก
140	โรงเรียนคุณธรรมเครือข่ายภาคอีสาน			
141	โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1	เขตหลักสี่	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
142	โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 2	เขตหลักสี่	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
143	โรงเรียนจันทรวินชา	เขตดินแดง	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
144	โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ	เขตห้วยขวาง	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
145	โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา	ท่าเรือ	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
146	โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ร้อยเอ็ด ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพพระราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี	ศรีสมเด็จ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
147	โรงเรียนชลบุรี (สุขบท)	เมืองชลบุรี	ชลบุรี	ภาคตะวันออก
148	โรงเรียนชลประทานผาแตก	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
149	โรงเรียนชะอวดเคร่งธรรมวิทยา	ชะอวด	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
150	โรงเรียนชัยเกษมวิทยา	บางสะพาน	ประจวบคีรีขันธ์	ภาคตะวันตก
151	โรงเรียนชัยปัญญาวิทยานุสรณ์	คำชะอี	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
152	โรงเรียนชุมชนข้าวปุ้น(ศาสนานุเคราะห์)	กุดข้าวปุ้น	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
153	โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งเสือเต้น	พัฒนานิคม	ลพบุรี	ภาคกลาง
154	โรงเรียนชุมชนบ้านโคกขาม (พิศิษฐ์พิทยาคาร)	ปทุมรัตต์	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
155	โรงเรียนชุมชนบ้านโคกล่าม	จตุรพักตรพิมาน	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
156	โรงเรียนชุมชนบ้านช่องแสมสาร	สัตหีบ	ชลบุรี	ภาคตะวันออก

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
157	โรงเรียนชุมชนบ้านดอนนางงาม	ปะคำ	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
158	โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ	สวนผึ้ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
159	โรงเรียนชุมชนบ้านบุงเลิศ	เมยวดี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
160	โรงเรียนชุมชนบ้านประตู่ชัย	ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
161	โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย		เชียงราย	ภาคเหนือ
162	โรงเรียนชุมชนบ้านสีแก้ว	เมืองร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
163	โรงเรียนชุมชนบ้านหนองผึ้ง	เกษตรวิสัย	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
164	โรงเรียนชุมชนบ้านหนองฮี	หนองฮี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
165	โรงเรียนชุมชนบ้านหมากยาง	โพนทราย	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
166	โรงเรียนชุมชนบ้านใหม่	วังเหนือ	ลำปาง	ภาคเหนือ
167	โรงเรียนชุมชนวัดคลองคะเชนทร์	เมืองพิจิตร	พิจิตร	ภาคเหนือ
168	โรงเรียนชุมชนวัดเจ็ดเสมียน (สัจจามงคลรัฐราษฎร์นุกูล)	โพธาราม	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
169	โรงเรียนชุมชนวัดไทรน้อย	เมืองบุรีรัมย์	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
170	โรงเรียนชุมชนวัดบ้านเลือก (โพธารามย์)	โพธาราม	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
171	โรงเรียนชุมชนวัดประสาทสิทธิ์ (ศรีพรหมินทร์)	ดำเนินสะดวก	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
172	โรงเรียนชุมชนวัดหนองปลาหมอ	บ้านโป่ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
173	โรงเรียนชุมชนหนองเม็ก	หนองสองห้อง	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
174	โรงเรียนชุมชนหนองสองห้องคุรุราษฎร์รังสรรค์	หนองสองห้อง	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
175	โรงเรียนเชียงขวัญพิทยาคม	เชียงขวัญ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
176	โรงเรียนไชยปราการ	ไชยปราการ	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
177	โรงเรียนซอยแอนเนกซ์(กาญจนนาภิเษก2)	เขตสายไหม	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
178	โรงเรียนชัยเกษมวังชุมทอง	วังสมบูรณ์	สระแก้ว	ภาคตะวันออก
179	โรงเรียนชัยม่วงวิทยา	ตาพระยา	สระแก้ว	ภาคตะวันออก

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
180	โรงเรียนเซนต์คาเบรียล	เขตดุสิต	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
181	โรงเรียนเซนต์เทเรซา	เขตหนองจอก	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
182	โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสเซเวียร์มัธโนทัยจังหวัดตาก	เมืองตาก	ตาก	ภาคเหนือ
183	โรงเรียนเซนต์มารีอา มินบุรี	เขตมีนบุรี	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
184	โรงเรียนเซนต์โยเซฟ บางนา	เมืองสมุทรปราการ	สมุทรปราการ	ภาคกลาง
185	โรงเรียนเซนต์โยเซฟนครสวรรค์	เมืองนครสวรรค์	นครสวรรค์	ภาคกลาง
186	โรงเรียนดงหลวงวิทยา	ดงหลวง	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
187	โรงเรียนตรุณาราชบุรี	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
188	โรงเรียนตรุณาราชบุรีวิเทศศึกษา	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
189	โรงเรียนดอนแก้วเนรมิตปัญญา	แม่ริม	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
190	โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง	เขตดอนเมือง	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
191	โรงเรียนคู่น้อย	จตุรพักตรพิมาน	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
192	โรงเรียนต้นบากราษฎร์บำรุง	เมืองตรัง	ตรัง	ภาคใต้
193	โรงเรียนตรังรังสฤษดิ์	ย่านตาขาว	ตรัง	ภาคใต้
194	โรงเรียนตั้งใจวิทยาคม	เมืองสุรินทร์	สุรินทร์	ภาคอีสาน
195	โรงเรียนตำบลบ้านโพธิ์	เมืองนครราชสีมา	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
196	โรงเรียนตำรวจชายแดนรปปอ์ตตำบลบ่อแก้ว	สะเมิง	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
197	โรงเรียนตุมพิทยานุสรณ์	ปรางค์กู่	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
198	โรงเรียนเตรียมทหาร	บ้านนา	นครนายก	ภาคตะวันออก
199	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สว่างแดนดิน	สกลนคร	ภาคอีสาน
200	โรงเรียนเต็มแสงไขปากช่องวิทยา	ปากช่อง	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
201	โรงเรียนไทรคาม	หนองกี่	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
202	โรงเรียนไทรมิตรพัฒนศึกษา	โนนศิลา	ขอนแก่น	ภาคอีสาน

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
203	โรงเรียนไตรราชวิทยา	บางไทร	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
204	โรงเรียนทรายทองวิทยา	โพนทราย	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
205	โรงเรียนท่าข้าม	พุนพิน	สุราษฎร์ธานี	ภาคใต้
206	โรงเรียนท่าจิว(ต.ช.ด. อุปถัมภ์)	ห้วยยอด	ตรัง	ภาคใต้
207	โรงเรียนท่านครุญาณวโรภาสอุทิศ	เมืองนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
208	โรงเรียนท่าโพธิ์ผักก้ามวิทยา	ทุ่งเขาหลวง	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
209	โรงเรียนท่าเสาพิทยาคม สพม.๔๑	โพทะเล	พิจิตร	ภาคเหนือ
210	โรงเรียนทุ่งยาวผดุงศิษย์	ปะเหลียน	ตรัง	ภาคใต้
211	โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์	ย่านตาขาว	ตรัง	ภาคใต้
212	โรงเรียนเทคโนโลยีสยาม	เขตบางกอกใหญ่	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
213	โรงเรียนเทศบาล 3 สระกระเทียม	เมืองนครปฐม	นครปฐม	ภาคตะวันตก
214	โรงเรียนเทศบาล 5 สีหรัักษ์วิทยา	เมืองอุดรธานี	อุดรธานี	ภาคอีสาน
215	โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย		เชียงราย	ภาคเหนือ
216	โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย	เมืองเชียงราย	เชียงราย	ภาคเหนือ
217	โรงเรียนเทศบาลวัดเวฬุวัน	เมืองร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
218	โรงเรียนเทศบาลแหลมฉบัง 3	ศรีราชา	ชลบุรี	ภาคตะวันออก
219	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 5 (วัดตลิ่งต่ำ)	ลับแล	อุตรดิตถ์	ภาคเหนือ
220	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 55	เมืองนนทบุรี	นนทบุรี	ภาคกลาง
221	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา64(บ้านหนองเกตุน)	ปากท่อ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
222	โรงเรียนไทยรัฐวิทยาของเฉลิมพระเกียรติ	ศรีสมเด็จ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
223	โรงเรียนธรรมจารีนิवास สพป.ร้อยเอ็ด เขต 1	เมืองร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
224	โรงเรียนธรรมศาสตร์ - จุฬา 2	สวนผึ้ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
225	โรงเรียนธรรมาธิปไตย	โพธาราม	ราชบุรี	ภาคตะวันตก

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
226	โรงเรียนธรรมมาภิรักษ์ (รุ่งประชา)	เขตบางพลัด	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
227	โรงเรียนธาดุนารายณ์วิทยา	เมืองสกลนคร	สกลนคร	ภาคอีสาน
228	โรงเรียนธิดาแม่พระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	เมืองสุราษฎร์ธานี	สุราษฎร์ธานี	ภาคใต้
229	โรงเรียนนครขอนแก่น	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
230	โรงเรียนนครพนมวิทยาคม	เมืองนครพนม	นครพนม	ภาคอีสาน
231	โรงเรียนนบพิตดำวิทยา	นบพิตดำ	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
232	โรงเรียนนภสรณัฐนนท์	คลองหลวง	ปทุมธานี	ภาคกลาง
233	โรงเรียนนราสิกขาลัย	เมืองนราธิวาส	นราธิวาส	ภาคใต้
234	โรงเรียนนฤมลทินธนบุรี	เขตบางกอกน้อย	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
235	โรงเรียนนวมินทราชูทิศ พายัพ	แม่ริม	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
236	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ	สามพราน	นครปฐม	ภาคตะวันตก
237	โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า	เมืองนครนายก	นครนายก	ภาคตะวันออก
238	โรงเรียนนารีวิทยา	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
239	โรงเรียนนาโสกวิทยาการ	เมืองมุกดาหาร	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
240	โรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา	เมืองศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
241	โรงเรียนน้ำผุด	เมืองตรัง	ตรัง	ภาคใต้
242	โรงเรียนโนนค้อวิทยาคม	ยางชุมน้อย	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
243	โรงเรียนโนนปูนวิทยาคม	ไพรบึง	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
244	โรงเรียนโนนเพ็กวิทยาคม	พยุห์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
245	โรงเรียนโนนสมบูรณ์ประชารัฐ	หนองพอก	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
246	โรงเรียนในเตापัททยา	ห้วยยอด	ตรัง	ภาคใต้
247	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)	เขตวังทองหลาง	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
248	โรงเรียนบัวเจริญวิทยา	น้ำเกลี้ยง	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
249	โรงเรียนบางกะปิ	เขตบางกะปิ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
250	โรงเรียนบางแก้วพิทยาคม	บางแก้ว	พัทลุง	ภาคใต้
251	โรงเรียนบางแค(เนื่องสังวาลย์อนุสรณ์)	เขตบางแค	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
252	โรงเรียนบางดีพิทยาคม	ห้วยยอด	ตรัง	ภาคใต้
253	โรงเรียนบางปะกอกพิทยาคม	เขตราษฎร์บูรณะ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
254	โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม	บางมูลนาก	พิจิตร	ภาคเหนือ
255	โรงเรียนบ้านกล้วย	สวนผึ้ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
256	โรงเรียนบ้านกล้วยวิทยา	ศรีสมเด็จ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
257	โรงเรียนบ้านกลางนา	เมืองตรัง	ตรัง	ภาคใต้
258	โรงเรียนบ้านกลางวิทยานุกุล	เมืองลำพูน	ลำพูน	ภาคเหนือ
259	โรงเรียนบ้านกอกหัวนา	กันทรารมย์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
260	โรงเรียนบ้านกาบิน	กุดข้าวปุ้น	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
261	โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
262	โรงเรียนบ้านกุดผักหนามคำน้อย	เบญจลักษ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
263	โรงเรียนบ้านเกาะสาหร่ายชัยพัฒนา	เมืองสตูล	สตูล	ภาคใต้
264	โรงเรียนบ้านเกียรติเจริญ	ประโคนชัย	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
265	โรงเรียนบ้านโกรกสิงขร	จอมบึง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
266	โรงเรียนบ้านขอนแก่น(นิกรราษฎร์ศรัทธาจารย์)	เมืองร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
267	โรงเรียนบ้านขอนแก่น	ชะอวด	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
268	โรงเรียนบ้านชะยูง(ชะยูงศิลปศึกษา)	อุทุมพรพิสัย	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
269	โรงเรียนบ้านชำพิทยาคม	ศรีสงคราม	นครพนม	ภาคอีสาน
270	โรงเรียนบ้านเขาวง	ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
271	โรงเรียนบ้านเขาดิน	อรัญประเทศ	สระแก้ว	ภาคตะวันออก

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
272	โรงเรียนบ้านคลองขี้ล่อม	กันตัง	ตรัง	ภาคใต้
273	โรงเรียนบ้านคลองยายสร้อย	สนามชัยเขต	ฉะเชิงเทรา	ภาคตะวันออก
274	โรงเรียนบ้านคลองสว่างอารมณ์	พุทธมณฑล	นครปฐม	ภาคตะวันตก
275	โรงเรียนบ้านคลองอุดม	สนามชัยเขต	ฉะเชิงเทรา	ภาคตะวันออก
276	โรงเรียนบ้านคล้อมมิตรภาพที่220	กันทรารมย์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
277	โรงเรียนบ้านค้อกำแพง	อุทุมพรพิสัย	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
278	โรงเรียนบ้านคานหักโนนใหญ่ (ศิริเกตุประชาวิทย์)	เมืองร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
279	โรงเรียนบ้านคูฝายใหญ่	ปทุมรัตต์	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
280	โรงเรียนบ้านโคกขามป้อม	กันทรลักษ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
281	โรงเรียนบ้านโคกเพ็ก	พยุห์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
282	โรงเรียนบ้านโคกไพล	ตาพระยา	สระแก้ว	ภาคตะวันออก
283	โรงเรียนบ้านโคกยาง	กันตัง	ตรัง	ภาคใต้
284	โรงเรียนบ้านโคกสี	เมยวดี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
285	โรงเรียนบ้านจันทร์หอมตาเสก	กันทรลักษ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
286	โรงเรียนบ้านจางแสนไชย	ห้วยทับทัน	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
287	โรงเรียนบ้านจิกกะลา	กันทรารมย์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
288	โรงเรียนบ้านจิกจิก	วังวิเศษ	ตรัง	ภาคใต้
289	โรงเรียนบ้านช่อง	นาโยง	ตรัง	ภาคใต้
290	โรงเรียนบ้านช่องลม	วังวิเศษ	ตรัง	ภาคใต้
291	โรงเรียนบ้านชัยเจริญ	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
292	โรงเรียนบ้านช่องแมว	ทุ่งเขาหลวง	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
293	โรงเรียนบ้านชะวาขอ	กันทรลักษ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
294	โรงเรียนบ้านซับม่วง	ตาพระยา	สระแก้ว	ภาคตะวันออก

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
295	โรงเรียนบ้านโฆงเลง	โพธิ์ศรีสุวรรณ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
296	โรงเรียนบ้านดง	หางดง	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
297	โรงเรียนบ้านดงกลาง	จตุรพักตรพิมาน	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
298	โรงเรียนบ้านดงช้าง	ปทุมรัตน์	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
299	โรงเรียนบ้านดงบัง(คุรุราษฎร์พัฒนา)	เมืองศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
300	โรงเรียนบ้านดงมัน จังหวัดมุกดาหาร	เมืองมุกดาหาร	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
301	โรงเรียนบ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์	เมืองสุรินทร์	สุรินทร์	ภาคอีสาน
302	โรงเรียนบ้านดงยาง	จตุรพักตรพิมาน	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
303	โรงเรียนบ้านดงลาน (คุรุรัฐประชาสรรค์)			
304	โรงเรียนบ้านดอนแก้ว	เมืองปาน	ลำปาง	ภาคเหนือ
305	โรงเรียนบ้านดอนข่า	ขุนหาญ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
306	โรงเรียนบ้านดอนช้าง (ศรีสุขวิทยาการ)	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
307	โรงเรียนบ้านดอนคูคุรุราษฎร์วิทยา	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
308	โรงเรียนบ้านดอนแดง	เชียงขวัญ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
309	โรงเรียนบ้านดำน	เมืองตรัง	ตรัง	ภาคใต้
310	โรงเรียนบ้านดำน (จังหวัดศรีสะเกษ)	กันทรลักษ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
311	โรงเรียนบ้านตามพร้าว	เมืองอุบลราชธานี	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
312	โรงเรียนบ้านด้ามพร้าว	เมืองอุบลราชธานี	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
313	โรงเรียนบ้านแดง(รัฐราษฎร์พัฒนา)	เบญจลักษ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
314	โรงเรียนบ้านไคโพธิ์(เงิน-ทองย้อยอุทิศ) สพป.พิจิตร เขต ๑		พิจิตร	ภาคเหนือ
315	โรงเรียนบ้านต้นปรง	วังวิเศษ	ตรัง	ภาคใต้
316	โรงเรียนบ้านตะโกกลาง	สวนผึ้ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
317	โรงเรียนบ้านตาลอยหนองคัน	กันทรลักษ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
318	โรงเรียนบ้านเตย	ม่วงสามสิบ	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
319	โรงเรียนบ้านทอนเหเรียน	รัชฎา	ตรัง	ภาคใต้
320	โรงเรียนบ้านท่าคล้อ	เบญจลักษ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
321	โรงเรียนบ้านท่าพระตระกาศ	กันทรลักษ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
322	โรงเรียนบ้านท่ามะขาม	สวนผึ้ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
323	โรงเรียนบ้านท่ายาง	ปากท่อ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
324	โรงเรียนบ้านท่าเสียว	โพธิ์ชัย	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
325	โรงเรียนบ้านทุ่งแลง	จอมบึง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
326	โรงเรียนบ้านทุ่งน้อย	วังหิน	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
327	โรงเรียนบ้านทุ่งน้อย (มิตรภาพที่ 12)	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
328	โรงเรียนบ้านทุ่งไผ่	ปะคำ	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
329	โรงเรียนบ้านทุ่งแฝก	จอมบึง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
330	โรงเรียนบ้านทุ่งยางงาม	ห้วยยอด	ตรัง	ภาคใต้
331	โรงเรียนบ้านทุ่งส่อหงษา	สนามชัยเขต	ฉะเชิงเทรา	ภาคตะวันออก
332	โรงเรียนบ้านทุ่งอิฐ	กันตัง	ตรัง	ภาคใต้
333	โรงเรียนบ้านน้อย”ปรีกอุทิศ”สพป.พิจิตร เขต ๒	โพทะเล	พิจิตร	ภาคเหนือ
334	โรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104	ปากท่อ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
335	โรงเรียนบ้านนาคำน้อย2		มุกดาหาร	ภาคอีสาน
336	โรงเรียนบ้านนางามมิตรภาพที่ 131	ตาพระยา	สระแก้ว	ภาคตะวันออก
337	โรงเรียนบ้านนาล้อม	สวนผึ้ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
338	โรงเรียนบ้านเนินม่วง(ประชาบำรุง)	โพธาราม	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
339	โรงเรียนบ้านโนนศิลา	เฉลิมพระเกียรติ	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
340	โรงเรียนบ้านโนควน	ย่านตาขาว	ตรัง	ภาคใต้

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
341	โรงเรียนบ้านบงแดงผักชะง่า	โนนคูณ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
342	โรงเรียนบ้านบัวหลวง (สหราษฎร์บำรุง)	ทุ่งเขาหลวง	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
343	โรงเรียนบ้านบางจาก	พระประแดง	สมุทรปราการ	ภาคกลาง
344	โรงเรียนบ้านบางไทร	เฉลิมพระเกียรติ	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
345	โรงเรียนบ้านบางปู	ยะหริ่ง	ปัตตานี	ภาคใต้
346	โรงเรียนบ้านบางม่วง	ปากพะยูน	พัทลุง	ภาคใต้
347	โรงเรียนบ้านบางหมาก	กันตัง	ตรัง	ภาคใต้
348	โรงเรียนบ้านบึงสีไฟ	เมืองพิจิตร	พิจิตร	ภาคเหนือ
349	โรงเรียนบ้านบุรพา	กันทรารมย์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
350	โรงเรียนบ้านแบง	เฝ้าไร่	หนองคาย	ภาคอีสาน
351	โรงเรียนบ้านปลายคลอง	กระบุรี	ระนอง	ภาคใต้
352	โรงเรียนบ้านป่าจั่ว	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
353	โรงเรียนบ้านป่าแดง	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
354	โรงเรียนบ้านป่าป้อ	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
355	โรงเรียนบ้านป่าไผ่	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
356	โรงเรียนบ้านป่ามะคาบ สพป.พิจิตร เขต ๒	เมืองพิจิตร	พิจิตร	ภาคเหนือ
357	โรงเรียนบ้านป่าไม้สะพานลาว	ทองผาภูมิ	กาญจนบุรี	ภาคตะวันตก
358	โรงเรียนบ้านโป่งกระทิงบน	บ้านคา	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
359	โรงเรียนบ้านโป่งกระทิงล่าง	บ้านคา	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
360	โรงเรียนบ้านผักกาดหญ้าโรตารี่อุทิศ	เสลภูมิ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
361	โรงเรียนบ้านผาสุกหนองซอแมว	ม่วงสามสิบ	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
362	โรงเรียนบ้านผึ้งวิทยาคม	เมืองนครพนม	นครพนม	ภาคอีสาน
363	โรงเรียนบ้านไผ่หนองแดน	เบญจลักษ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
364	โรงเรียนบ้านพรมสวรรค์	โพนทอง	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
365	โรงเรียนบ้านพระเจ้า(ศรีมหาธาตุ)	เชียงขวัญ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
366	โรงเรียนบ้านพระหฤทัยสวรรค์โลก	สุวรรณโลก	สุโขทัย	ภาคเหนือ
367	โรงเรียนบ้านพรุบัว	ชะอวด	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
368	โรงเรียนบ้านพลับพลา	เชียงขวัญ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
369	โรงเรียนบ้านพันลำ	กันทรารมย์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
370	โรงเรียนบ้านพันลำ	กันทรารมย์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
371	โรงเรียนบ้านพันเสด็จนอก	ศรีราชา	ชลบุรี	ภาคตะวันออก
372	โรงเรียนบ้านพิงพวย(เสด็จราษฎร์พัฒนา)	ศรีรัตนะ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
373	โรงเรียนบ้านพุกेत	ปากท่อ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
374	โรงเรียนบ้านพุน้ำร้อน	ด่านช้าง	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง
375	โรงเรียนบ้านเพี้ยมาต(รัฐราษฎร์พิทยาการ)	ราชไศล	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
376	โรงเรียนบ้านแพงหนองเหนือ	โกสุมพิสัย	มหาสารคาม	ภาคกลาง
377	โรงเรียนบ้านโพธิ์ไทร	โพธิ์ไทร	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
378	โรงเรียนบ้านโพธิ์น้อย	รัชฎา	ตรัง	ภาคใต้
379	โรงเรียนบ้านโพธิ์ศรี (กลุ่มจิตอาสา)	โพธิ์ชัย	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
380	โรงเรียนบ้านโพนงาม	ปทุมรัตน์	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
381	โรงเรียนบ้านโพนทอง	โพนทอง	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
382	โรงเรียนบ้านโพนแพง	ม่วงสามสิบ	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
383	โรงเรียนบ้านโพนสว่าง	วานรนิวาส	สกลนคร	ภาคอีสาน
384	โรงเรียนบ้านไพรสะอาด	ปากท่อ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
385	โรงเรียนบ้านภูเขาทอง	โพธิ์ชัย	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
386	โรงเรียนบ้านภูเหล็ก	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ภาคอีสาน

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
387	โรงเรียนบ้านม่วงท่าลาด	จังหาร	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
388	โรงเรียนบ้านม่วงน้ำ(ประชาศษย์วิทยา)	จังหาร	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
389	โรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม	บ้านม่วง	สกลนคร	ภาคอีสาน
390	โรงเรียนบ้านมะกอกหมู่ (บุณสิริวิทยา)	ท่าม่วง	กาฬจนบุรี	ภาคตะวันตก
391	โรงเรียนบ้านเมืองจันทร์	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
392	โรงเรียนบ้านเมืองยาง (เอี่ยมโอภาศประชานุกุล)	ขำนิ	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
393	โรงเรียนบ้านแม่จ้อง	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
394	โรงเรียนบ้านแม่จ้าง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	ภาคเหนือ
395	โรงเรียนบ้านแม่โต	แม่แตง	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
396	โรงเรียนบ้านยวนโปะ	ปะเหลียน	ตรัง	ภาคใต้
397	โรงเรียนบ้านระกา	ขุนันธ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
398	โรงเรียนบ้านรางมะเตือ	เมืองนครปฐม	นครปฐม	ภาคตะวันตก
399	โรงเรียนบ้านราชธานี	ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
400	โรงเรียนบ้านหลวงเหนือ	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
401	โรงเรียนบ้านละห้ววังควาย	ด่านช้าง	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง
402	โรงเรียนบ้านลานนา	ชะอวด	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
403	โรงเรียนบ้านลำช้าง	รัชฎา	ตรัง	ภาคใต้
404	โรงเรียนบ้านลำโป่งเพชร	โคกเจริญ	ลพบุรี	ภาคกลาง
405	โรงเรียนบ้านลำพระ	บ้านคา	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
406	โรงเรียนบ้านลำภูรา	ห้วยยอด	ตรัง	ภาคใต้
407	โรงเรียนบ้านลุ่มพุกควงศ์	น้ำเกลี้ยง	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
408	โรงเรียนบ้านวังลำ	ห้วยยอด	ตรัง	ภาคใต้
409	โรงเรียนบ้านวังศิลา	ปะเหลียน	ตรัง	ภาคใต้

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
410	โรงเรียนบ้านวังหิน	ท่าศาลา	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
411	โรงเรียนบ้านเวียงคุก	เมืองหนองคาย	หนองคาย	ภาคอีสาน
412	โรงเรียนบ้านเวียงฝาง	ฝาง	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
413	โรงเรียนบ้านศาลา	อาจสามารถ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
414	โรงเรียนบ้านสระบัว	ปทุมรัตน์	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
415	โรงเรียนบ้านสวนจิก	ศรีสมเด็จ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
416	โรงเรียนบ้านสองคอน	โพธิ์ไทร	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
417	โรงเรียนบ้านสองห้องหนองตงหนองหิน	โพนทอง	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
418	โรงเรียนบ้านสะพานหิน	เทพสถิต	ชัยภูมิ	ภาคอีสาน
419	โรงเรียนบ้านสำโรงเกียรติ โรงเรียนพระราชทาน	ขุนหาญ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
420	โรงเรียนบ้านสินवल	จอมบึง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
421	โรงเรียนบ้านสีเสียด	เสลภูมิ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
422	โรงเรียนบ้านเสมอใจหนองสะลาม	พยุห์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
423	โรงเรียนบ้านโสกเชือก	ศรีสมเด็จ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
424	โรงเรียนบ้านหนองแก่ง	เชียงขวัญ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
425	โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม	จอมบึง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
426	โรงเรียนบ้านหนองไก่อ้น	บ้านโป่ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
427	โรงเรียนบ้านหนองคำ	พยุห์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
428	โรงเรียนบ้านหนองคูม	หนองฮี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
429	โรงเรียนบ้านหนองเค็ม	ม่วงสามสิบ	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
430	โรงเรียนบ้านหนองจิกโคกสูง	เมืองร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
431	โรงเรียนบ้านหนองเจ็ดบาท	ปะเหลียน	ตรัง	ภาคใต้
432	โรงเรียนบ้านหนองช้าง	ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
433	โรงเรียนบ้านหนองตอนาดีเทพประทานวิทยา	จังหาร	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
434	โรงเรียนบ้านหนองตาไก้หนองตุ	เมืองร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
435	โรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง	ท่าม่วง	กาญจนบุรี	ภาคตะวันตก
436	โรงเรียนบ้านหนองตัว	คูเมือง	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
437	โรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
438	โรงเรียนบ้านหนองบัวเรณ	ขุนหาญ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
439	โรงเรียนบ้านหนองบาง	น้ำเกลี้ยง	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
440	โรงเรียนบ้านหนองปิงปอง	ศรีรัตนะ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
441	โรงเรียนบ้านหนองปิงโปง	ศรีรัตนะ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
442	โรงเรียนบ้านหนองผือ	จตุรพักตรพิมาน	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
443	โรงเรียนบ้านหนองไผ่	เมืองศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
444	โรงเรียนบ้านหนองม่วง	รัชฎา	ตรัง	ภาคใต้
445	โรงเรียนบ้านหนองม่วง	หนองกี่	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
446	โรงเรียนบ้านหนองไยบัว	โพธาราม	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
447	โรงเรียนบ้านหนองรุ่ง	ศรีรัตนะ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
448	โรงเรียนบ้านหนองเรี้ย	เมืองตรัง	ตรัง	ภาคใต้
449	โรงเรียนบ้านหนองแวง(แหลมสุขประชาอนุกุล)	จอมบึง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
450	โรงเรียนบ้านหนองแวง	ปรางค์กู่	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
451	โรงเรียนบ้านหนองแวงยาว	ศรีสมเด็จ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
452	โรงเรียนบ้านหนองแวงหนองหัวคน	จตุรพักตรพิมาน	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
453	โรงเรียนบ้านหนองสองพี่น้อง	ห้วยยอด	ตรัง	ภาคใต้
454	โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง	เมยวดี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
455	โรงเรียนบ้านหนองสาหร่าย	หนองปรือ	กาญจนบุรี	ภาคตะวันตก

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
456	โรงเรียนบ้านหนองสาหร่าย ร้อยเอ็ด	ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
457	โรงเรียนบ้านหนองสีนวล	จอมบึง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
458	โรงเรียนบ้านหนองแสงทุ่ง	โพนทอง	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
459	โรงเรียนบ้านหนองหนอง	เมืองนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
460	โรงเรียนบ้านหนองหมอ	ห้วยยอด	ตรัง	ภาคใต้
461	โรงเรียนบ้านหนองหล่มหนองเหล่า	ม่วงสามสิบ	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
462	โรงเรียนบ้านหนองหว้านาคำพัฒนา	เสลภูมิ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
463	โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ จ.ฉะเชิงเทรา	สนามชัยเขต	ฉะเชิงเทรา	ภาคตะวันออก
464	โรงเรียนบ้านหนองแอก		ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
465	โรงเรียนบ้านหมู่มัน สพป.รอ.1	เชียงขวัญ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
466	โรงเรียนบ้านห้วยกรู	ศรีราชา	ชลบุรี	ภาคตะวันออก
467	โรงเรียนบ้านห้วยท่าช้าง "โรงเรียนคุณธรรม"	จอมบึง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
468	โรงเรียนบ้านห้วยฝ้าย	ตระการพืชผล	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
469	โรงเรียนบ้านห้วยม่วง	ปะเหลียน	ตรัง	ภาคใต้
470	โรงเรียนบ้านห้วยยาง	จอมบึง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
471	โรงเรียนบ้านห้วยสนุกสะพานทอง	ทุ่งเขาหลวง	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
472	โรงเรียนบ้านห้วยหวาย	หนองปรือ	กาญจนบุรี	ภาคตะวันตก
473	โรงเรียนบ้านหวาย(หวายวิทยานุกูล)	เสลภูมิ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
474	โรงเรียนบ้านหวายหลิม(โพธิ์ศรีราษฎร์วิทยา)	เชียงขวัญ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
475	โรงเรียนบ้านหัวโตนมิตรภาพที่๑๖๕๓	สุวรรณภูมิ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
476	โรงเรียนบ้านหัววัวหนองนารี	วังหิน	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
477	โรงเรียนบ้านหุบกระพง	ชะอำ	เพชรบุรี	ภาคตะวันตก
478	โรงเรียนบ้านเหล่าแถมดงกลาง	เสลภูมิ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
479	โรงเรียนบ้านเหล่าคราม(โรงเรียนคุณธรรม)	เมืองมุกดาหาร	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
480	โรงเรียนบ้านเหล่าจั่ว	จังหาร	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
481	โรงเรียนบ้านเหล่าจั่นหนองทุ่ม	จตุรพักตรพิมาน	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
482	โรงเรียนบ้านเหล่ายุง	จตุรพักตรพิมาน	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
483	โรงเรียนบ้านแหลมมะขาม	สีเกา	ตรัง	ภาคใต้
484	โรงเรียนบ้านอ้น		ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
485	โรงเรียนบ้านอ่างตะแบก	สนามชัยเขต	ฉะเชิงเทรา	ภาคตะวันออก
486	โรงเรียนบ้านอ่างเสือดำ	ท่าตะเียบ	ฉะเชิงเทรา	ภาคตะวันออก
487	โรงเรียนบ้านอีต้อม	กันทรารมย์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
488	โรงเรียนบึงงามพัฒนา	ทุ่งเขาหลวง	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
489	โรงเรียนบึงบурพ์	บึงบурพ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
490	โรงเรียนเบญจคามวิทยาประชาสรรค์	โพธิ์ศรีสุวรรณ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
491	โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช	เมืองอุบลราชธานี	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
492	โรงเรียนปทุมมานุกูล	ท่าศาลา	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
493	โรงเรียนปทุมวัน	เขตปทุมวัน	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
494	โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคาร	เมืองอุดรธานี	อุดรธานี	ภาคอีสาน
495	โรงเรียนประชานิเวศน์	เขตจตุจักร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
496	โรงเรียนประสานมิตรวิทยา	เมืองบึงกาฬ	บึงกาฬ	ภาคอีสาน
497	โรงเรียนประเสริฐ-น้อย รุจิรวงศ์ 1	ตาพระยา	สระแก้ว	ภาคตะวันออก
498	โรงเรียนปรางค์กู่	ปรางค์กู่	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
499	โรงเรียนปราโมชวิทยารามอินทรา		กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
500	โรงเรียนปรีอใหญ่วิทยบัลลังก์	ขุขันธ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
501	โรงเรียนปลายพระยาวิทยาคม	ปลายพระยา	กระบี่	ภาคใต้

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
502	โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์	ปะเหลียน	ตรัง	ภาคใต้
503	โรงเรียนปัจฉิมมาลัย	เมืองลำพูน	ลำพูน	ภาคเหนือ
504	โรงเรียนปณณวิษณุ	บางปะอิน	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
505	โรงเรียนปากจำวิทยา	ควนเนียง	สงขลา	ภาคใต้
506	โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร	ปากพะยูน	พัทลุง	ภาคใต้
507	โรงเรียนป่าแดงวิทยา	พาน	เชียงราย	ภาคเหนือ
508	โรงเรียนป่าสังข์ปาม่วงวิทยา	จตุรพักตรพิมาน	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
509	โรงเรียนป่าห้วยวิทยายาน	บ้านฝาง	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
510	โรงเรียนปิยะพงษ์วิทยา	เขตลาดพร้าว	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
511	โรงเรียนปูทะเลย์มหาวิทยาลัยมาบเื้อง (ศูนย์การเรียนรู้กสิกรรม- ธรรมชาติมาบเื้อง)	บ้านบึง	ชลบุรี	ภาคตะวันออก
512	โรงเรียนเปรมฤทัย	วังน้อย	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
513	โรงเรียนผักไหมวิทยานุกูล	ห้วยทับทัน	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
514	โรงเรียนฝั่งแดงวิทยาคม	เมืองมุกดาหาร	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
515	โรงเรียนผู้สูงอายุ	คลองขลุง	กำแพงเพชร	ภาคกลาง
516	โรงเรียนไผ่งามพิทยาคม	ราษีไศล	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
517	โรงเรียนไผ่ทออุดมศึกษา	เขตหลักสี่	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
518	โรงเรียนฝางชนูปถัมภ์	ฝาง	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
519	โรงเรียนพนมเบญจา	เขาพนม	กระบี่	ภาคใต้
520	โรงเรียนพยุหวิทยา	พยุห์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
521	โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด		ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
522	โรงเรียนพระกุมารศึกษา	พยัคฆภูมิพิสัย	มหาสารคาม	ภาคกลาง
523	โรงเรียนพระทองสามัคคีวิทยา	นาแก	นครพนม	ภาคอีสาน

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
524	โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล	พุทธมณฑล	นครปฐม	ภาคตะวันตก
525	โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย	เมืองนครปฐม	นครปฐม	ภาคตะวันตก
526	โรงเรียนพระปริยัติสามัญศึกษาอำเภอปากช่อง	ปากช่อง	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
527	โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองจอก	เมืองนครราชสีมา	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
528	โรงเรียนพระยาศิริผู้สวรงค์	เขตบางกอกน้อย	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
529	โรงเรียนพระฤทธิยคอนแวนต์	เขตคลองเตย	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
530	โรงเรียนพระฤทธิยดอนเมือง	เขตดอนเมือง	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
531	โรงเรียนพระฤทธิยนนทบุรี	ปากเกร็ด	นนทบุรี	ภาคกลาง
532	โรงเรียนพระฤทธิยพัฒนเวศน์	เขตคลองเตย	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
533	โรงเรียนพร้าววิทยา	พร้าว	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
534	โรงเรียนพลังราษฎร์พิทยาสรรพ์	หนองสูง	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
535	โรงเรียนพัฒนานานิคม	พัฒนานานิคม	ลพบุรี	ภาคกลาง
536	โรงเรียนแพทย์แพทยเทคโนโลยีและบริหารธุรกิจ	สันทราย	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
537	โรงเรียนพิจิตรปัญญาอนุกุล		พิจิตร	ภาคเหนือ
538	โรงเรียนพิจิตรอินเตอร์	เมืองพิจิตร	พิจิตร	ภาคเหนือ
539	โรงเรียนพิชัยพัฒนา	เขตบึงกุ่ม	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
540	โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม	เมืองพิษณุโลก	พิษณุโลก	ภาคเหนือ
541	โรงเรียนพุทธจักร	เขตบางรัก	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
542	โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา	เมืองพิษณุโลก	พิษณุโลก	ภาคเหนือ
543	โรงเรียนเพชรมาตุคลา	เฉลิมพระเกียรติ	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
544	โรงเรียนเพชรรัตนราชสุดา	ตาพระยา	สระแก้ว	ภาคตะวันออก
545	โรงเรียนโพธิ์ไทรวิทยา	ดอนตาล	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
546	โรงเรียนโพธิธรรมสุวัฒน์	โพทะเล	พิจิตร	ภาคเหนือ

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
547	โรงเรียนโพธิ์สัยสว่างวิทย	ศรีสมเด็จ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
548	โรงเรียนไพโรจน์วิซาลัย	เมืองร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
549	โรงเรียนภูสิงห์ประชาเสรมิวิทย	ภูสิงห์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
550	โรงเรียนมงคลวิทยา	เมืองระยอง	ระยอง	ภาคตะวันออก
551	โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม	มหาชนะชัย	ยโสธร	ภาคอีสาน
552	โรงเรียนมหาชัยวิทยาคม	ปลาปาก	นครพนม	ภาคอีสาน
553	โรงเรียนมัจฉิมาลัย	เมืองลำพูน	ลำพูน	ภาคเหนือ
554	โรงเรียนมัธยมประชาชนิเวศน์	เขตจตุจักร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
555	โรงเรียนมัธยมพัชรกิตติยาภา ๑ นครพนม	ปลาปาก	นครพนม	ภาคอีสาน
556	โรงเรียนมัธยมพัชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี	เมืองสุราษฎร์ธานี	สุราษฎร์ธานี	ภาคใต้
557	โรงเรียนมัธยมพัททองวิทยา	ขุนหาญ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
558	โรงเรียนมัธยมวัดควนวิเศษมูลนิธิ	เมืองตรัง	ตรัง	ภาคใต้
559	โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย	เขตปทุมวัน	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
560	โรงเรียนมานิตานุเคราะห์	เมืองสุราษฎร์ธานี	สุราษฎร์ธานี	ภาคใต้
561	โรงเรียนมารดาตรุณิรักษ์(เอกชนการกุศล)	ปากช่อง	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
562	โรงเรียนมารดาวนารักษ์	ปะคำ	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
563	โรงเรียนมารีย์แก้งคร้อ	แก้งคร้อ	ชัยภูมิ	ภาคอีสาน
564	โรงเรียนมารีย์รักษ์	เมืองนครราชสีมา	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
565	โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์	เมืองบุรีรัมย์	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
566	โรงเรียนมารีวิทยา ปราจีนบุรี	เมืองปราจีนบุรี	ปราจีนบุรี	ภาคตะวันออก
567	โรงเรียนมารีอนุสรณ์ จ.บุรีรัมย์	เมืองบุรีรัมย์	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
568	โรงเรียนมาลาอิสงเคราะห์	ลาดบัวหลวง	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
569	โรงเรียนมิตรภาพที่ 31 วัดทุ่งหวัง	เมืองตรัง	ตรัง	ภาคใต้

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
570	โรงเรียนมุกดาหาร จ.มุกดาหาร	เมืองมุกดาหาร	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
571	โรงเรียนเมืองคง(คงคาวิทยา)	ราชันไศล	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
572	โรงเรียนเมืองจันทาร	จันทาร	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
573	โรงเรียนเมืองจันทร์วิทยาคม	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
574	โรงเรียนเมืองจำปาขัน	สุวรรณภูมิ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
575	โรงเรียนเมืองธวัชบุรี	ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
576	โรงเรียนเมืองมุกวิทยาคม	เมืองมุกดาหาร	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
577	โรงเรียนเมืองสุวรรณภูมิ	สุวรรณภูมิ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
578	โรงเรียนเมืองอำนาจเจริญ	เมืองอำนาจเจริญ	อำนาจเจริญ	ภาคอีสาน
579	โรงเรียนแม่คือวิทยา	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
580	โรงเรียนแม่ดอกแดง	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
581	โรงเรียนแม่แตง	แม่แตง	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
582	โรงเรียนแม่โป่ง	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
583	โรงเรียนแม่ริม	แม่ริม	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
584	โรงเรียนแม่ริมวิทยาคม	แม่ริม	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
585	โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์	ย่านตาขาว	ตรัง	ภาคใต้
586	โรงเรียนโยธินบูรณะ2(สุวรรณสุทธาราม)	เขตบางซื่อ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
587	โรงเรียนระบือศึกษา	เขตสายไหม	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
588	โรงเรียนรัฐประชาวิทยาการ	จตุรพักตรพิมาน	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
589	โรงเรียนรัชฎานุปประดิษฐ์อนุสรณ์	วังวิเศษ	ตรัง	ภาคใต้
590	โรงเรียนราชันนทาจารย์ สามเสนวิทยาลัย ๒	เขตบางซื่อ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
591	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 29	เมืองศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
592	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 42	เมืองสตูล	สตูล	ภาคใต้

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
593	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51	นางรอง	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
594	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 56	เวียงสา	น่าน	ภาคเหนือ
595	โรงเรียนราชวินิตประถมบางแค	เขตบางแค	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
596	โรงเรียนราษฎร์บูรณะ	เขตทุ่งครุ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
597	โรงเรียนรุ่งอรุณวิทยา	ปากช่อง	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
598	โรงเรียนรุจิรพัฒน์	สวนผึ้ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
599	โรงเรียนเรณูนครวิทยานุกูล	เรณูนคร	นครพนม	ภาคอีสาน
600	โรงเรียนเรืองวิทย์พระฤทัย	วัดเพลง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
601	โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย	เขตสายไหม	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
602	โรงเรียนลาซาลโชติรวินครสวรรค์	เมืองนครสวรรค์	นครสวรรค์	ภาคกลาง
603	โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม	เขตลาดพร้าว	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
604	โรงเรียนลำทับประชานุเคราะห์	ลำทับ	กระบี่	ภาคใต้
605	โรงเรียนเล็กโกเมศอนุสรณ์	เมืองนนทบุรี	นนทบุรี	ภาคกลาง
606	โรงเรียนเลยตากโนนพัฒนา	ภูหลวง	เลย	ภาคอีสาน
607	โรงเรียนเลิศหล้า เกษตร-นวมินทร์	เขตบึงกุ่ม	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
608	โรงเรียนวังกระแสบัณฑิต	เมืองนครพนม	นครพนม	ภาคอีสาน
609	โรงเรียนวังตะกูราษฎร์อุทิศ สพม.๔๑	บางมูลนาก	พิจิตร	ภาคเหนือ
610	โรงเรียนวังไพรพิทยาคม	วังสมบูรณ์	สระแก้ว	ภาคตะวันออก
611	โรงเรียนวังยาวเจริญวิทย์	เชียงขวัญ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
612	โรงเรียนวังวิเศษ	วังวิเศษ	ตรัง	ภาคใต้
613	โรงเรียนวังวิเศษ	วังวิเศษ	ตรัง	ภาคใต้
614	โรงเรียนวังหลวง	เสลภูมิ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
615	โรงเรียนวัฒนวิทยายัพ	เมืองเชียงใหม่	เชียงใหม่	ภาคเหนือ

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
616	โรงเรียนวัดกระบังมั่งคณาราม (พิศาลประชาสรรค์)	พรหมพิราม	พิษณุโลก	ภาคเหนือ
617	โรงเรียนวัดกาญจนบุรีรักษ์	ห้วยยอด	ตรัง	ภาคใต้
618	โรงเรียนวัดกุฎี (ชุมชนราษฎร์)	เขาย้อย	เพชรบุรี	ภาคตะวันตก
619	โรงเรียนวัดเกาะลอย (ชุมชนวัดตา)	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
620	โรงเรียนวัดเกาะสุวรรณาราม	เขตสายไหม	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
621	โรงเรียนวัดแก้ว(รัตนวิทยาการ)	บางแพ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
622	โรงเรียนวัดขนอน	โพธาราม	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
623	โรงเรียนวัดเขาคำกุญชร	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
624	โรงเรียนวัดควนถบ	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
625	โรงเรียนวัดควนเมา	รัชฎา	ตรัง	ภาคใต้
626	โรงเรียนวัดคันทต	เมืองสุพรรณบุรี	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง
627	โรงเรียนวัดคูหาสวรรค์	ดำเนินสะดวก	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
628	โรงเรียนวัดโคกทอง (ปริปัญอินทรประชาวิทยา)	โพธาราม	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
629	โรงเรียนวัดโคกสระน้อย	ปักธงชัย	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
630	โรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิต 5)	บ้านโป่ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
631	โรงเรียนวัดจุฬามณี (ชุมชนจันทนประชาสรรค์)	บางบาล	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
632	โรงเรียนวัดเจติยาราม (บัณฑิตประชาน้อยพานิช)	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
633	โรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ(พิบูลบำรุง)	เมืองนนทบุรี	นนทบุรี	ภาคกลาง
634	โรงเรียนวัดเฉลิมลาภ	หนองใหญ่	ชลบุรี	ภาคตะวันออก
635	โรงเรียนวัดช่องพราน	โพธาราม	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
636	โรงเรียนวัดช่องลาภ(โชคลาภประชาพัฒนา)	บ้านคา	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
637	โรงเรียนวัดชัยใหญ่	จอมบึง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
638	โรงเรียนวัดช้าง	พระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
639	โรงเรียนวัดช่างทอง (บุญบำรุงราษฎร์)	พระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
640	โรงเรียนวัดชีปะขาว	บางปلام้า	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง
641	โรงเรียนวัดชุมพลนิกายาราม	บางปะอิน	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
642	โรงเรียนวัดเขี้ยวชาญกิจ	เมืองตรัง	ตรัง	ภาคใต้
643	โรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง	บางปلام้า	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง
644	โรงเรียนวัดดอนขาด	บางปلام้า	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง
645	โรงเรียนวัดดอนตะโก (วังประชารัฐอุปถัมภ์)	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
646	โรงเรียนวัดดอนพุทชา	อุทัย	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
647	โรงเรียนวัดดอนยาง	เมืองนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
648	โรงเรียนวัดตรีทศเทพ	เขตพระนคร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
649	โรงเรียนวัดท่าโขลง (พยุ่งประชานุกูล)	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
650	โรงเรียนวัดทางหลวง	บางซ้าย	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
651	โรงเรียนวัดทางหลวง (เทพราษฎร์รังสรรค์)		เชียงราย	ภาคเหนือ
652	โรงเรียนวัดท่าเจริญ	บ้านนาสาร	สุราษฎร์ธานี	ภาคใต้
653	โรงเรียนวัดท้ายเมือง	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
654	โรงเรียนวัดท่าเรือ	ดำเนินสะดวก	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
655	โรงเรียนวัดทำนบ	บางแพ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
656	โรงเรียนวัดทุ่งหญ้าคมบาง	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
657	โรงเรียนวัดไทรโกบ	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
658	โรงเรียนวัดธรรมาราม	นาโยง	ตรัง	ภาคใต้
659	โรงเรียนวัดธาตุทอง	เขตวัฒนา	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
660	โรงเรียนวัดธาตุทอง(เรือนเขียวสะอาด)	เขตวัฒนา	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
661	โรงเรียนวัดนวลจันทร์	เขตบึงกุ่ม	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
662	โรงเรียนวัดนางประหลาด	นาโยง	ตรัง	ภาคใต้
663	โรงเรียนวัดนาหนอง(วิธานราษฎร์อนุกุล)	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
664	โรงเรียนวัดน้ำผุด	เมืองตรัง	ตรัง	ภาคใต้
665	โรงเรียนวัดบวกรกเหนือ	สารภี	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
666	โรงเรียนวัดบัวงาม (โสภณปทุมรักษ์ประชาสรรค์)	ดำเนินสะดวก	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
667	โรงเรียนวัดบางกระ	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
668	โรงเรียนวัดบางจิก	บางปลาม้า	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง
669	โรงเรียนวัดบางตะพาน	เมืองนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
670	โรงเรียนวัดบางลี่ (วุฒิพันธ์วิทยา)	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
671	โรงเรียนวัดบางสะแกโน	เขตนบุรี	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
672	โรงเรียนวัดบางใหญ่	เมืองนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
673	โรงเรียนวัดบ้านซ้อง	โพธาราม	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
674	โรงเรียนวัดบ้านซ้องน้อย (โทกุลลาภทิพย์ประชาสรรค์)	บ้านโป่ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
675	โรงเรียนวัดบ้านท่าช้าง	โพทะเล	พิจิตร	ภาคเหนือ
676	โรงเรียนวัดบ้านแพง(จตุคามวิทยา)	จันทาร	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
677	โรงเรียนวัดบ้านไร่	ดำเนินสะดวก	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
678	โรงเรียนวัดบำเพ็ญเหนือ	เขตมินบุรี	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
679	โรงเรียนวัดบุญยประดิษฐ์	เขตบางแค	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
680	โรงเรียนวัดประยูรวงศ์	เขตนบุรี	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
681	โรงเรียนวัดปากช่อง (จันทรานูมาศวิทยาการ)	จอมบึง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
682	โรงเรียนวัดป่าหวาย	เฉลิมพระเกียรติ	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
683	โรงเรียนวัดพเนินพลู	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
684	โรงเรียนวัดพันตำลึง	เมืองสุพรรณบุรี	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
685	โรงเรียนวัดพิบูลทอง	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
686	โรงเรียนวัดพุทธบูชา	เขตทุ่งครุ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
687	โรงเรียนวัดโพธิ์ดก	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
688	โรงเรียนวัดโพธิ์ทอง	เมืองนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
689	โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม	เขตพระนคร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
690	โรงเรียนวัดมหาชัยวนาราม	เมืองนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
691	โรงเรียนวัดมีชัยนติการาม	เขตบางซื่อ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
692	โรงเรียนวัดแม่สะลาบ	สารภี	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
693	โรงเรียนวัดไม้ฝาด	สีเกา	ตรัง	ภาคใต้
694	โรงเรียนวัดยานนาวา	เขตสาทร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
695	โรงเรียนวัดรวก	พระประแดง	สมุทรปราการ	ภาคกลาง
696	โรงเรียนวัดราชสิทธิาราม	เขตบางกอกใหญ่	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
697	โรงเรียนวัดละมุด	นครชัยศรี	นครปฐม	ภาคตะวันตก
698	โรงเรียนวัดลาดบัวขาว สำนักงานเขตสะพานสูง	เขตสะพานสูง	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
699	โรงเรียนวัดลาดพร้าว	เขตลาดพร้าว	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
700	โรงเรียนวัดลำน้ำ	บางแพ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
701	โรงเรียนวัดลำน้ำ (กัลยาณราชบุรุษบำรุง)	บางแพ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
702	โรงเรียนวัดลำพยอม	บ้านโป่ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
703	โรงเรียนวัดเสียบราชบุรุษบำรุง	เขตบางซื่อ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
704	โรงเรียนวัดวังมะนาว (อสิโรปถัมภ์)	ปากท่อ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
705	โรงเรียนวัดศรัทธาราษฎร์	วัดเพลง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
706	โรงเรียนวัดสระแก้ว	เมืองนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
707	โรงเรียนวัดสวนดอก	เมืองเชียงใหม่	เชียงใหม่	ภาคเหนือ

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
708	โรงเรียนวัดสามหลัง	สันป่าตอง	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
709	โรงเรียนวัดสำนักคร้อ	ท่ามะกา	กาญจนบุรี	ภาคตะวันตก
710	โรงเรียนวัดสีหราชกูร์ศรีทธา	กันตัง	ตรัง	ภาคใต้
711	โรงเรียนวัดสุขใจ	เขตคลองสามวา	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
712	โรงเรียนวัดสุทัศน์	เขตพระนคร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
713	โรงเรียนวัดเสมียนนารี	เขตจตุจักร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
714	โรงเรียนวัดหนองกระทุ่ม(สัมฆรักษ์ราษฎร์บำรุง)	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
715	โรงเรียนวัดหนองกลางค่าย(สมบุญประชานุเคราะห์)	บ้านโป่ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
716	โรงเรียนวัดหนองกอไผ่ สพป.พิจิตร เขต ๒	บางมูลนาก	พิจิตร	ภาคเหนือ
717	โรงเรียนวัดหนองบัวค่าย	จอมบึง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
718	โรงเรียนวัดหนองบัวพิทยา	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	ภาคเหนือ
719	โรงเรียนวัดหนองไม้ซุง	อุทัย	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
720	โรงเรียนวัดหนองหลวง สพป.พิจิตร เขต ๑	โพธิ์ประทับช้าง	พิจิตร	ภาคเหนือ
721	โรงเรียนวัดหนองอ้อ (ธรรมจริยประชาสามัคคี)	บ้านโป่ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
722	โรงเรียนวัดหลักหกรัตนาราม	ดำเนินสะดวก	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
723	โรงเรียนวัดห้วยจรเข้มหาวิทยาลัย	เมืองนครปฐม	นครปฐม	ภาคตะวันตก
724	โรงเรียนวัดห้วยตะแคง (พรประชานุกูล)	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
725	โรงเรียนวัดหุบมะกล่ำ	โพธาราม	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
726	โรงเรียนวัดโหละคล้ำ	ย่านตาขาว	ตรัง	ภาคใต้
727	โรงเรียนวัดใหญ่อ่างทอง(เทียนประชาสรรค์)	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
728	โรงเรียนวัดใหม่นครบาล(น้อยไวยวิฑูรย์สงเคราะห์)	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
729	โรงเรียนวัดใหม่ราษฎร์บำรุงเจริญธรรม	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
730	โรงเรียนวัดอมรญาติสมาคม	ดำเนินสะดวก	ราชบุรี	ภาคตะวันตก

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
731	โรงเรียนวัดอริยวงศาราม (หนองน้ำขาว)	บ้านโป่ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
732	โรงเรียนวัดอ้ออี่เซีย (รัฐราษฎร์มิตรผลอนุกุล)	บ้านโป่ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
733	โรงเรียนวัดอวรุทธิกสิตาราม	เขตบางพลัด	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
734	โรงเรียนวินนาขุนแสน (แกละประชาชนกุล)	สวนผึ้ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
735	โรงเรียนวิเชียรมานุ	เมืองตรัง	ตรัง	ภาคใต้
736	โรงเรียนวีระพิทยา	เขตบางซื่อ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
737	โรงเรียนเวฬุวันวิทยา	ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
738	โรงเรียนเวียงแหงวิทยาคม	เวียงแหง	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
739	โรงเรียนแวงใหญ่พิทยาสรรค์	นิคมคำสร้อย	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
740	โรงเรียนศรีบัวบานวิทยาคม	เมืองนครพนม	นครพนม	ภาคอีสาน
741	โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย2ห้วยคล้า(พรหมดิเรกอนุสรณ์)	เมืองศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
742	โรงเรียนศรีสังวาลย์	ปากเกร็ด	นนทบุรี	ภาคกลาง
743	โรงเรียนศึกษากิจศึกษา	เขตวังทองหลาง	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
744	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชัยนาท	เมืองชัยนาท	ชัยนาท	ภาคกลาง
745	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่	แม่ริม	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
746	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี	ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
747	โรงเรียนศุภวรรณ	เขตบางกอกน้อย	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
748	โรงเรียนสตรีปากพั่น	ปากพั่น	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
749	โรงเรียนสนามบิน	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
750	โรงเรียนสภาราชนิ	เมืองตรัง	ตรัง	ภาคใต้
751	โรงเรียนสภาราชนิ2	เมืองตรัง	ตรัง	ภาคใต้
752	โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณีเขต	ไทรโยค	กาญจนบุรี	ภาคตะวันตก
753	โรงเรียนสัมป่อย(สัมป่อยวิทยาเสริม)	ราชไศล	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
754	โรงเรียนสัมป่อยพิทยาคม	ราชสีไศล	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
755	โรงเรียนสมาคมสื่อมวลชนกีฬาสมัครเล่นและดาราร	ปากคาด	บึงกาฬ	ภาคอีสาน
756	โรงเรียนสรรพยาวิทยา	สรรพยา	ชัยนาท	ภาคกลาง
757	โรงเรียนสรรพเวชญอัฐฐมาพิทยาคม	โพธิ์ประทับช้าง	พิจิตร	ภาคเหนือ
758	โรงเรียนสระบุรีพิทยาคม	เมืองสระบุรี	สระบุรี	ภาคกลาง
759	โรงเรียนสวนงษ์วิทยาคม	ขุขันธ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
760	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต	คลองหลวง	ปทุมธานี	ภาคกลาง
761	โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา	สวนผึ้ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
762	โรงเรียนสวัสดิ์รัตนากิมุข	นาโยง	ตรัง	ภาคใต้
763	โรงเรียนสอนแก้ว่องไววิทยา	เมืองยโสธร	ยโสธร	ภาคอีสาน
764	โรงเรียนสะแกพิทยาคม	สตึก	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
765	โรงเรียนสะพานหิน	เทพารักษ์	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
766	โรงเรียนสะเมิงพิทยาคมตำบลสะเมิงใต้	สะเมิง	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
767	โรงเรียนสังฆประชาอนุสรณ์	เขตหนองจอก	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
768	โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย	เขตราชเทวี	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
769	โรงเรียนสันป่าตองพิทยาคม	สันป่าตอง	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
770	โรงเรียนสัมมาสิกขาสันตือโตก	เขตบึงกุ่ม	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
771	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	เมืองนครปฐม	นครปฐม	ภาคตะวันตก
772	โรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์	สามง่าม	พิจิตร	ภาคเหนือ
773	โรงเรียนสามัคคีศึกษา	ห้วยยอด	ตรัง	ภาคใต้
774	โรงเรียนสายธรรม	เมืองสุโขทัย	สุโขทัย	ภาคเหนือ
775	โรงเรียนสายปัญญา ในพระบรมราชินูปถัมภ์	เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
776	โรงเรียนสิงหพาหุ	เมืองสิงห์บุรี	สิงห์บุรี	ภาคกลาง

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
777	โรงเรียนสินปุนคุณวิชญ์	เขาพนม	กระบี่	ภาคใต้
778	โรงเรียนสิเกาประชาผดุงวิทย์	สิเกา	ตรัง	ภาคใต้
779	โรงเรียนสิริเกศน้อมเกล้า	เมืองศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
780	โรงเรียนสิริวัณวรี 2 สงขลา	รัตภูมิ	สงขลา	ภาคใต้
781	โรงเรียนสีคิ้วหนองหญ้าขาว	สีคิ้ว	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
782	โรงเรียนสิียดพัฒนา	ท่าตะเียบ	ฉะเชิงเทรา	ภาคตะวันออก
783	โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา	เมืองสุราษฎร์ธานี	สุราษฎร์ธานี	ภาคใต้
784	โรงเรียนสุริยวงศ์	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
785	โรงเรียนสุวรรณสุทธาราม	เขตบางซื่อ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
786	โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา	เขตบางซื่อ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
787	โรงเรียนสุเหร่าซีรือ ราษฎร์สามัคคี	เขตสะพานสูง	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
788	โรงเรียนสุเหร่าปากคลองลำรี	บางบัวทอง	นนทบุรี	ภาคกลาง
789	โรงเรียนสูงเนิน	สูงเนิน	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
790	โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร	เมืองมุกดาหาร	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
791	โรงเรียนโสภณประชาสรรค์	เมืองร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
792	โรงเรียนหนองกี่พิทยาคม	หนองกี่	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
793	โรงเรียนหนองคำวิทยา	หนองพอก	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
794	โรงเรียนหนองคูโคกขุมดิน (กลุ่มออมทรัพย์)	ศรีสมเด็จ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
795	โรงเรียนหนองพุ่มศรีสำราญวิทยา	วังหิน	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
796	โรงเรียนหนองบัว	ปากท่อ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
797	โรงเรียนหนองปรือพิทยาคม	หนองปรือ	กาญจนบุรี	ภาคตะวันตก
798	โรงเรียนหนองพลวงมิตรประชา	หนองสองห้อง	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
799	โรงเรียนหนองแวงบึงงาม	หนองพอก	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
800	โรงเรียนหนองแขงวิทยาคม	เมืองมุกดาหาร	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
801	โรงเรียนหนองสูงสามัคคีวิทยา	หนองสูง	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
802	โรงเรียนห้วยทับทันวิทยาคม	ห้วยทับทัน	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
803	โรงเรียนห้วยโสม	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	ภาคเหนือ
804	โรงเรียนห้วยยาวพิทยาคม	โพทะเล	พิจิตร	ภาคเหนือ
805	โรงเรียนหอพระ	เมืองเชียงใหม่	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
806	โรงเรียนห้วยนารามวิทยา	จังหาร	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
807	โรงเรียนทางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์	ทางดง	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
808	โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม	หาดสำราญ	ตรัง	ภาคใต้
809	โรงเรียนหินสาวครูประชาสรรค์	บ้านฝาง	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
810	โรงเรียนเหนือคลองประชาบำรุง	เหนือคลอง	กระบี่	ภาคใต้
811	โรงเรียนเหล่าประชาอุทิศ	คำชะอี	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
812	โรงเรียนอนุบาลเฉลิมพระเกียรติจังหวัดบุรีรัมย์	เฉลิมพระเกียรติ	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
813	โรงเรียนอนุบาลดำรงราชานุสรณ์	กันทรลักษ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
814	โรงเรียนอนุบาลบางแพ	บางแพ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
815	โรงเรียนอนุบาลบึงบูรพ์	บึงบูรพ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
816	โรงเรียนอนุบาลพิจิตร	เมืองพิจิตร	พิจิตร	ภาคเหนือ
817	โรงเรียนอนุบาลเมืองเมยวดี	เมยวดี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
818	โรงเรียนอนุบาลยางชุมน้อย(หน่วยคุรุราษฎร์รังสรรค์)	ยางชุมน้อย	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
819	โรงเรียนอนุบาลยางชุมน้อย(หน่วยคุรุราษฎร์รังสรรค์)	ยางชุมน้อย	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
820	โรงเรียนอนุบาลระยองวัดหนองสนม หมู่3 ถนนสุขุมวิท ตำบลเนินพระ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง 2100	เมืองระยอง	ระยอง	ภาคตะวันออก
821	โรงเรียนอนุบาลราชบุรี	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
822	โรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ	เมืองศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
823	โรงเรียนอนุบาลศีลลาด	ศีลลาด	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
824	โรงเรียนอนุบาลสกุลจิตร	เสิงสาง	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
825	โรงเรียนอนุบาลसानสายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา	แม่แตง	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
826	โรงเรียนอนุบาลแสงอรุณ พระนคร	เขตสาทร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
827	โรงเรียนอนุบาลหนองกี่	หนองกี่	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
828	โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน	ห้วยทับทัน	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
829	โรงเรียนอนุบาลอำเภอท่าเกวียน(เขิน)	น้ำเกลี้ยง	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
830	โรงเรียนอบจ.บ้านนาบอน	เมืองภูเก็ต	ภูเก็ต	ภาคใต้
831	โรงเรียนออเงิน(อ่อน-เหม-อนุสรณ์)		กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
832	โรงเรียนอาเวมารีอา จังหวัดอำนาจเจริญ	เมืองอำนาจเจริญ	อำนาจเจริญ	ภาคอีสาน
833	โรงเรียนอาเวมารีอา จังหวัดอุบลราชธานี	เมืองอุบลราชธานี	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
834	โรงเรียนอำมาตย์พานิชนุกูล	เมืองกระบี่	กระบี่	ภาคใต้
835	โรงเรียนอินทร์บุรี	อินทร์บุรี	สิงห์บุรี	ภาคกลาง
836	โรงเรียนอิสลามสันติชน	เขตวังทองหลาง	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
837	โรงเรียนอุดมวิทยา ปทุมธานี	ธัญบุรี	ปทุมธานี	ภาคกลาง
838	โรงเรียนอุดมวิทยา ราชบุรี	บ้านโป่ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
839	โรงเรียนอุดรพัฒนาการ	เมืองอุดรธานี	อุดรธานี	ภาคอีสาน
840	โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล	เมืองอุดรธานี	อุดรธานี	ภาคอีสาน
841	โรงเรียนอุดรวิทยา	เมืองอุดรธานี	อุดรธานี	ภาคอีสาน
842	โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย	เมืองอุบลราชธานี	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
843	โรงเรียนอุมเหม้าประชาสรรค์	ธาตุพนม	นครพนม	ภาคอีสาน
844	โรงเรียนจอมเทียนปาล์มบีชรีสอร์ท		เชียงราย	ภาคเหนือ

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
845	วิทยาลัยการตำรวจกองบัญชาการศึกษา	เขตจตุจักร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
846	วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร	เมืองชลบุรี	ชลบุรี	ภาคตะวันออก
847	วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี	เมืองปัตตานี	ปัตตานี	ภาคใต้
848	วิทยาลัยการอาชีพปากท่อ	ปากท่อ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
849	วิทยาลัยการอาชีพะชีพพล	พล	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
850	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีขอนแก่น	มัญจาคีรี	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
851	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์	เมืองบุรีรัมย์	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
852	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพิจิตร	สามง่าม	พิจิตร	ภาคเหนือ
853	วิทยาลัยชุมชนพังงา	ทับปุด	พังงา	ภาคใต้
854	วิทยาลัยชุมชนพิจิตร	โพทะเล	พิจิตร	ภาคเหนือ
855	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร	เมืองมุกดาหาร	มุกดาหาร	ภาคอีสาน
856	วิทยาลัยชุมชนเมืองแห่งกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยอิมินทรราชิราช	เขตดินแดง	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
857	วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน	เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	ภาคเหนือ
858	วิทยาลัยชุมชนระนอง	เมืองระนอง	ระนอง	ภาคใต้
859	วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก	เขตบางนา	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
860	วิทยาลัยเทคนิคกันทรารมย์	กันทรารมย์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
861	วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร	เขตมีนบุรี	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
862	วิทยาลัยเทคนิคน้ำพอง	น้ำพอง	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
863	วิทยาลัยเทคนิคพิทยา	บางละมุง	ชลบุรี	ภาคตะวันออก
864	วิทยาลัยเทคนิคพิจิตร	เมืองพิจิตร	พิจิตร	ภาคเหนือ
865	วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก	เมืองพิษณุโลก	พิษณุโลก	ภาคเหนือ
866	วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม	โพธาราม	ราชบุรี	ภาคตะวันตก

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
867	วิทยาลัยเทคนิคสระบุรี	เมืองสระบุรี	สระบุรี	ภาคกลาง
868	วิทยาลัยเทคนิคสัทหีบ	สัทหีบ	ชลบุรี	ภาคตะวันออก
869	วิทยาลัยเทคนิคสันกำแพง	แม่อน	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
870	วิทยาลัยเทคนิคสารภี		เชียงใหม่	ภาคเหนือ
871	วิทยาลัยเทคโนโลยีการจัดการเพชรเกษม	เขตหนองแขม	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
872	วิทยาลัยเทคโนโลยีจรัสพิชากร	เมืองนครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
873	วิทยาลัยเทคโนโลยีชินรัตน์ลำพูน		ลำพูน	ภาคเหนือ
874	วิทยาลัยเทคโนโลยีชลบุรี	เมืองชลบุรี	ชลบุรี	ภาคตะวันออก
875	วิทยาลัยเทคโนโลยีดรณาโปลีเทคนิค	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
876	วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอยุธยา		พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
877	วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์	เมืองนนทบุรี	นนทบุรี	ภาคกลาง
878	วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนวิชาการอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
879	วิทยาลัยเทคโนโลยีพึ่งโคนพัฒนวิชาการ	พังโคน	สกลนคร	ภาคอีสาน
880	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉิงเหนือ	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
881	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้	ทุ่งสง	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
882	วิทยาลัยเทคโนโลยีมินบุรีโปลีเทคนิค	เขตคลองสามวา	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
883	วิทยาลัยเทคโนโลยีเมโทร	เมืองเชียงใหม่	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
884	วิทยาลัยเทคโนโลยีวิรุณบริหารธุรกิจ		เชียงราย	ภาคเหนือ
885	วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม (สยามเทค)	เขตบางกอกใหญ่	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
886	วิทยาลัยเทคโนโลยีสุวรรณภูมิบริหารธุรกิจ		สมุทรปราการ	ภาคกลาง
887	วิทยาลัยเทคโนโลยีหมู่บ้านครูภาคเหนือ	บ้านธิ	ลำพูน	ภาคเหนือ
888	วิทยาลัยเทคโนโลยีแหลมฉบัง	ศรีราชา	ชลบุรี	ภาคตะวันออก
889	วิทยาลัยเทคโนโลยีอีสานเหนือ	เมืองอุดรธานี	อุดรธานี	ภาคอีสาน

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
890	วิทยาลัยเทคโนโลยีเอเชีย	เมืองเชียงใหม่	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
891	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
892	วิทยาลัยปัญญาทรัพย์ มีนบุรี		กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
893	วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ	เขตปทุมวัน	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
894	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี	เมืองสุพรรณบุรี	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง
895	วิทยาลัยพาณิชยการธนบุรี	เขตภาษีเจริญ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
896	วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย	เขตวัฒนา	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
897	วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมกรุงเทพ	เขตบางกะปิ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
898	วิทยาลัยสารพัดช่างพิจิตร		พิจิตร	ภาคเหนือ
899	วิทยาลัยสารพัดช่างสงขลา	เมืองสงขลา	สงขลา	ภาคใต้
900	วิทยาลัยแสงธรรม	สามพราน	นครปฐม	ภาคตะวันตก
901	วิทยาลัยอาชีวศึกษาจุลฉวีศรีสะเกษ		ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
902	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเขียงราย	เมืองเขียงราย	เขียงราย	ภาคเหนือ
903	วิทยาลัยอาชีวศึกษาดรุณาราชบุรี		ราชบุรี	ภาคตะวันตก
904	วิทยาลัยอาชีวศึกษาปากพั่น	ปากพั่น	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
905	วิทยาลัยอาชีวศึกษาศาสนบริหารธุรกิจ	เขตหนองจอก	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
906	วิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์	เขตจตุจักร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
907	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา	เขตพระนคร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
908	วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี	เมืองอุดรธานี	อุดรธานี	ภาคอีสาน
909	วิทยาลัยอิสลามแห่งประเทศไทย	เขตทุ่งครุ	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
910	ศูนย์การศึกษาการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ(ศูนย์เรียนรู้บ้านดอยดิน)	เมืองบุรีรัมย์	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
911	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อ.โพธิ์ประทับช้าง	โพธิ์ประทับช้าง	พิจิตร	ภาคเหนือ
912	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลวังตะกู่		นครปฐม	ภาคตะวันตก
913	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านช้าง	ด่านช้าง	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง
914	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวัดเพลง	วัดเพลง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
915	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีประจันต์	ศรีประจันต์	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง
916	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสองพี่น้อง	สองพี่น้อง	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง
917	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามชูก	สามชุก	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง
918	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองหญ้าไซ	หนองหญ้าไซ	สุพรรณบุรี	ภาคกลาง
919	ศูนย์การศึกษานอกระบบอำเภอโพทะเล	โพทะเล	พิจิตร	ภาคเหนือ
920	ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพิจิตร		พิจิตร	ภาคเหนือ
921	ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุตรธานี	เมืองอุตรธานี	อุตรธานี	ภาคอีสาน
922	ศูนย์บรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	บางพลี	สมุทรปราการ	ภาคกลาง
923	ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาโรงเรียนใต้ต้นไทร (โรงเรียนร่มเงาบุญ)	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
924	ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	วังน้อย	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
925	ศูนย์อาสาสมัครมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	เขตพระนคร	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
926	สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล	พุทธมณฑล	นครปฐม	ภาคตะวันตก
927	สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	เมืองปัตตานี	ปัตตานี	ภาคใต้
928	สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	เขตปทุมวัน	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (เครือข่ายทางการศึกษา)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
929	สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	เขตวัฒนา	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง
930	หน่วยวิทยบริการวัดพระรูป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	เมืองเพชรบุรี	เพชรบุรี	ภาคตะวันตก
931	องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	เสลภูมิ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน

รายชื่อองค์กรคุณธรรม
(อปท.)

หน้าว่าง

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (อปท.)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
1	สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านกลาง	เมืองลำพูน	ลำพูน	ภาคเหนือ
2	ที่ทำการปกครองอำเภอน้ำเกลี้ยง	น้ำเกลี้ยง	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
3	เทศบาลตำบลโคกม่วง	คลองหอยโข่ง	สงขลา	ภาคใต้
4	สำนักงานเทศบาลตำบลท่ามิหรำ	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
5	เทศบาลตำบลทุ่งหลวง	ปากท่อ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
6	เทศบาลตำบลโนนชัยศรี อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด	โพนทอง	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
7	เทศบาลตำบลไผ่รอบ	โพธิ์ประทับช้าง	พิจิตร	ภาคเหนือ
8	สำนักงานเทศบาลตำบลพญาขัน	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
9	สำนักงานเทศบาลตำบลร่มเมือง	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
10	เทศบาลตำบลหนองบัว	เมืองกาญจนบุรี	กาญจนบุรี	ภาคตะวันตก
11	เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์	เมืองกาฬสินธุ์	กาฬสินธุ์	ภาคอีสาน
12	สำนักงานเทศบาลเมืองพัทลุง	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
13	องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด		ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
14	องค์การบริหารส่วนตำบลเขิน	น้ำเกลี้ยง	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
15	องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว	แมริม	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
16	องค์การบริหารส่วนตำบลดอนไผ่	ดำเนินสะดวก	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
17	องค์การบริหารส่วนตำบลตองปิด	น้ำเกลี้ยง	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
18	องค์การบริหารส่วนตำบลถลุงเหล็ก	โคกสำโรง	ลพบุรี	ภาคกลาง
19	องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำเกลี้ยง	น้ำเกลี้ยง	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
20	องค์การบริหารส่วนตำบลบางคูวัด	เมืองปทุมธานี	ปทุมธานี	ภาคกลาง
21	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคา	บ้านคา	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
22	องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาด	คลองขลุง	กำแพงเพชร	ภาคกลาง

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (อปท.)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
23	องค์การบริหารส่วนตำบลละเอนะ	น้ำเกลี้ยง	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
24	องค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข	เมืองพิษณุโลก	พิษณุโลก	ภาคเหนือ
25	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงควง	ศรีสมเด็จ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
26	องค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า	หนองฉาง	อุทัยธานี	ภาคอีสาน
27	สำนักงานเทศบาลตำบลโนนตาล อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด	เมืองร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
28	สำนักงานเทศบาลตำบลไผ่รอบ	โพธิ์ประทับช้าง	พิจิตร	ภาคเหนือ
29	องค์การบริหารส่วนตำบลพงศ์ประศาสน์	บางสะพาน	ประจวบคีรีขันธ์	ภาคตะวันตก
30	องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
31	สำนักงานเทศบาลเมืองกันทรลักษ์		ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
32	สำนักงานเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด		ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
33	เทศบาลตำบลโพทะเล	โพทะเล	พิจิตร	ภาคเหนือ
34	สำนักงานเทศบาลตำบลหนองพ้อ	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
35	ท้องถิ่นอบต.ห้วยเฮี้ย	นครไทย	พิษณุโลก	ภาคเหนือ
36	ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน	นางรอง	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
37	ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านลุงปลาตุ๊ก	นางรอง	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
38	ที่ว่าการอำเภอองครักษ์	องครักษ์	พัทลุง	ภาคใต้
39	ที่ว่าการอำเภอเขาชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	ภาคใต้
40	ที่ว่าการอำเภอควนขนุน	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
41	ที่ว่าการอำเภอดงเจริญ	ดงเจริญ	พิจิตร	ภาคเหนือ
42	ที่ว่าการอำเภอตะพานหิน	ตะพานหิน	พิจิตร	ภาคเหนือ
43	ที่ว่าการอำเภอตะโหมด	ตะโหมด	พัทลุง	ภาคใต้
44	ที่ว่าการอำเภอทับคล้อ	ทับคล้อ	พิจิตร	ภาคเหนือ

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (อปท.)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
45	ที่ว่าการอำเภอบางแก้ว	บางแก้ว	พัทลุง	ภาคใต้
46	ที่ว่าการอำเภอบางมูลนาก	บางมูลนาก	พิจิตร	ภาคเหนือ
47	ที่ว่าการอำเภอบึงนาราง	บึงนาราง	พิจิตร	ภาคเหนือ
48	ที่ว่าการอำเภอปากพะยูน	ปากพะยูน	พัทลุง	ภาคใต้
49	ที่ว่าการอำเภอป่าบอน	ป่าบอน	พัทลุง	ภาคใต้
50	ที่ว่าการอำเภอป่าพะยอม	ป่าพะยอม	พัทลุง	ภาคใต้
51	ที่ว่าการอำเภอโพทะเล	โพทะเล	พิจิตร	ภาคเหนือ
52	ที่ว่าการอำเภอโพธิ์ประทับช้าง	โพธิ์ประทับช้าง	พิจิตร	ภาคเหนือ
53	ที่ว่าการอำเภอเมืองพัทลุง	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
54	ที่ว่าการอำเภอเมืองพิจิตร	เมืองพิจิตร	พิจิตร	ภาคเหนือ
55	ที่ว่าการอำเภอวังทรายพูน	วังทรายพูน	พิจิตร	ภาคเหนือ
56	ที่ว่าการอำเภอศรีนครินทร์	ศรีนครินทร์	พัทลุง	ภาคใต้
57	ที่ว่าการอำเภอศรีบรรพต	ศรีบรรพต	พัทลุง	ภาคใต้
58	ที่ว่าการอำเภอสากเหล็ก	สากเหล็ก	พิจิตร	ภาคเหนือ
59	ที่ว่าการอำเภอสามง่าม	สามง่าม	พิจิตร	ภาคเหนือ
60	เทศบาลกลางดง	ทุ่งเสลี่ยม	สุโขทัย	ภาคเหนือ
61	เทศบาลตำบลด่านซ้าย	ด่านซ้าย	เลย	ภาคอีสาน
62	เทศบาลตำบลทุ่งตะไคร	ทุ่งตะโก	ชุมพร	ภาคใต้
63	เทศบาลตำบลโนนตาล		ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
64	เทศบาลตำบลบ้านนิเวศน์	บางมูลนาก	พิจิตร	ภาคเหนือ
65	เทศบาลตำบลบ้านรัฐป่าหวาย	สวนผึ้ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
66	เทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง	โพธิ์ประทับช้าง	พิจิตร	ภาคเหนือ

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (อปท.)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
67	เทศบาลตำบลสรวง	เมืองสรวง	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
68	เทศบาลตำบลสากเหล็ก	สากเหล็ก	พิจิตร	ภาคเหนือ
69	เทศบาลตำบลสามขา	โพนทราย	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
70	เทศบาลตำบลหอไกร	บางมูลนาก	พิจิตร	ภาคเหนือ
71	เทศบาลตำบลอาจสามารถ	อาจสามารถ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
72	เทศบาลโพธิ์ไทร	โพธิ์ไทร	อุบลราชธานี	ภาคอีสาน
73	เทศบาลเมืองพะเยา	เมืองพะเยา	พะเยา	ภาคเหนือ
74	เทศบาลตำบลกระจับ	บ้านโป่ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
75	สำนักงานเทศบาลตำบลกงหรา	กงหรา	พัทลุง	ภาคใต้
76	สำนักงานเทศบาลตำบลกระสัง	กระสัง	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
77	สำนักงานเทศบาลตำบลเกาะนางคำ	ปากพะยูน	พัทลุง	ภาคใต้
78	สำนักงานเทศบาลตำบลเขาเจ็ยก	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
79	สำนักงานเทศบาลตำบลเขาชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	ภาคใต้
80	สำนักงานเทศบาลตำบลเขาหัวช้าง	ตะโหมด	พัทลุง	ภาคใต้
81	สำนักงานเทศบาลตำบลคลองทรายขาว	กงหรา	พัทลุง	ภาคใต้
82	สำนักงานเทศบาลตำบลคลองใหญ่	ตะโหมด	พัทลุง	ภาคใต้
83	สำนักงานเทศบาลตำบลควนขนุน	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
84	สำนักงานเทศบาลตำบลควนเสาชง	ตะโหมด	พัทลุง	ภาคใต้
85	สำนักงานเทศบาลตำบลโคกชะงาย	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
86	สำนักงานเทศบาลตำบลโคกม่วง	เขาชัยสน	พัทลุง	ภาคใต้
87	สำนักงานเทศบาลตำบลจองถนน	เขาชัยสน	พัทลุง	ภาคใต้
88	สำนักงานเทศบาลตำบลเจ็ดเสมียน	โพธาราม	ราชบุรี	ภาคตะวันตก

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (อปท.)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
89	สำนักงานเทศบาลตำบลชะรัด	กงหรา	พัทลุง	ภาคใต้
90	สำนักงานเทศบาลตำบลชุมพล	ศรีนครินทร์	พัทลุง	ภาคใต้
91	สำนักงานเทศบาลตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
92	สำนักงานเทศบาลตำบลดอนทราย อำเภอปากพะยูน	ปากพะยูน	พัทลุง	ภาคใต้
93	สำนักงานเทศบาลตำบลดอนประดู่	ปากพะยูน	พัทลุง	ภาคใต้
94	สำนักงานเทศบาลตำบลตะโหมด	ตะโหมด	พัทลุง	ภาคใต้
95	สำนักงานเทศบาลตำบลโตนดด้วน	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
96	สำนักงานเทศบาลตำบลทะเลน้อย	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
97	สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแค	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
98	สำนักงานเทศบาลตำบลท่ามะเดื่อ	บางแก้ว	พัทลุง	ภาคใต้
99	สำนักงานเทศบาลตำบลนาขยาย	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
100	สำนักงานเทศบาลตำบลนาท่อม	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
101	สำนักงานเทศบาลตำบลนาโหนด	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
102	สำนักงานเทศบาลตำบลโนนดินแดง	โนนดินแดง	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
103	สำนักงานเทศบาลตำบลบางแก้ว	บางแก้ว	พัทลุง	ภาคใต้
104	สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านนา	ศรีนครินทร์	พัทลุง	ภาคใต้
105	สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านพร้าว	ป่าพะยอม	พัทลุง	ภาคใต้
106	สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านสวน	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
107	สำนักงานเทศบาลตำบลปรางหมู่	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
108	สำนักงานเทศบาลตำบลปากพะยูน	ปากพะยูน	พัทลุง	ภาคใต้
109	สำนักงานเทศบาลตำบลป่าบอน	ป่าบอน	พัทลุง	ภาคใต้
110	สำนักงานเทศบาลตำบลพนางตุง	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (อปท.)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
111	สำนักงานเทศบาลตำบลแพรกหา	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
112	สำนักงานเทศบาลตำบลมะกอกเหนือ	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
113	สำนักงานเทศบาลตำบลแม่ขรี	ตะโหมด	พัทลุง	ภาคใต้
114	สำนักงานเทศบาลตำบลลานข่อย	ป่าพะยอม	พัทลุง	ภาคใต้
115	สำนักงานเทศบาลตำบลลำสินธุ์	ศรีนครินทร์	พัทลุง	ภาคใต้
116	สำนักงานเทศบาลตำบลสมหวัง	กงหรา	พัทลุง	ภาคใต้
117	สำนักงานเทศบาลตำบลหัวช้าง	จตุรพักตรพิมาน	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
118	สำนักงานเทศบาลตำบลหารเทา	ปากพะยูน	พัทลุง	ภาคใต้
119	สำนักงานเทศบาลตำบลแหลมโตนด	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
120	สำนักงานเทศบาลตำบลอ่างทอง	ศรีนครินทร์	พัทลุง	ภาคใต้
121	สำนักงานเทศบาลตำบลอ่าวพะยูน	ปากพะยูน	พัทลุง	ภาคใต้
122	สำนักงานเทศบาลเมืองศรีสะเกษ	เมืองศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
123	สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ	เมืองศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
124	องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแร่	เมืองราชบุรี	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
125	องค์การบริหารส่วนตำบลวังใหม่	ป่าบอน	พัทลุง	ภาคใต้
126	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ	คูเมือง	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
127	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคุณธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลลำประดาศ	บางมูลนาก	พิจิตร	ภาคเหนือ
128	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลกาฬสินธุ์	เมืองกาฬสินธุ์	กาฬสินธุ์	ภาคอีสาน
129	องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา	เมืองฉะเชิงเทรา	ฉะเชิงเทรา	ภาคตะวันออก
130	องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร	เมืองพิจิตร	พิจิตร	ภาคเหนือ
131	องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่	เมืองแพร่	แพร่	ภาคเหนือ

รายชื่อ องค์การคุณธรรม (อปท.)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
132	องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต	เมืองภูเก็ต	ภูเก็ต	ภาคใต้
133	องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	เมืองสุราษฎร์ธานี	สุราษฎร์ธานี	ภาคใต้
134	องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย	เมืองหนองคาย	หนองคาย	ภาคอีสาน
135	องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเต่า	ป่าพะยอม	พัทลุง	ภาคใต้
136	องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะศาลพระ	วัดเพลง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
137	องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหมาก	ปากพะยูน	พัทลุง	ภาคใต้
138	องค์การบริหารส่วนตำบลชี้เหล็ก จ.ร้อยเอ็ด	อาจสามารถ	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
139	องค์การบริหารส่วนตำบลเขาชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	ภาคใต้
140	องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปู่	ศรีบรรพต	พัทลุง	ภาคใต้
141	องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย่า	ศรีบรรพต	พัทลุง	ภาคใต้
142	องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเฉลิม	กงหรา	พัทลุง	ภาคใต้
143	องค์การบริหารส่วนตำบลควนขนุน	เขาชัยสน	พัทลุง	ภาคใต้
144	องค์การบริหารส่วนตำบลควนมะพร้าว	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
145	องค์การบริหารส่วนตำบลคำแคน	มัญจาคีรี	ขอนแก่น	ภาคอีสาน
146	องค์การบริหารส่วนตำบลโคกทราย	ป่าบอน	พัทลุง	ภาคใต้
147	องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสัก	บางแก้ว	พัทลุง	ภาคใต้
148	องค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วง	เมืองพิจิตร	พิจิตร	ภาคเหนือ
149	องค์การบริหารส่วนตำบลจาน	กันทรารมย์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
150	องค์การบริหารส่วนตำบลเจริญธรรม จังหวัดสระบุรี	วิหารแดง	สระบุรี	ภาคกลาง
151	องค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
152	องค์การบริหารส่วนตำบลชัยบุรี	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
153	องค์การบริหารส่วนตำบลดงเสือเหลือง	โพธิ์ประทับช้าง	พิจิตร	ภาคเหนือ

รายชื่อ องค์การคุณธรรม (อปท.)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
154	องค์การบริหารส่วนตำบลตะพาน	ศรีบรรพต	พัทลุง	ภาคใต้
155	องค์การบริหารส่วนตำบลตำนาน	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
156	องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสา	กระทุ่มแบน	สมุทรสาคร	ภาคตะวันตก
157	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งนารี	ป่าบอน	พัทลุง	ภาคใต้
158	องค์การบริหารส่วนตำบลนครชุมน์	บ้านโป่ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
159	องค์การบริหารส่วนตำบลนาปะขอ	บางแก้ว	พัทลุง	ภาคใต้
160	องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำกุ่ม	นครไทย	พิษณุโลก	ภาคเหนือ
161	องค์การบริหารส่วนตำบลบางลาย	บึงนาราง	พิจิตร	ภาคเหนือ
162	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกรวด	บ้านกรวด	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
163	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา	กะเปอร์	ระนอง	ภาคใต้
164	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง	บ้านคา	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
165	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป็น	ดอกคำใต้	พะเยา	ภาคเหนือ
166	องค์การบริหารส่วนตำบลปันแต	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
167	องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ	ปากท่อ	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
168	องค์การบริหารส่วนตำบลปากโทก	เมืองพิษณุโลก	พิษณุโลก	ภาคเหนือ
169	องค์การบริหารส่วนตำบลป่าบอน	ป่าบอน	พัทลุง	ภาคใต้
170	องค์การบริหารส่วนตำบลป่าพะยอม	ป่าพะยอม	พัทลุง	ภาคใต้
171	องค์การบริหารส่วนตำบลฝาละมี	ปากพะยูน	พัทลุง	ภาคใต้
172	องค์การบริหารส่วนตำบลพนมวังค์	ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
173	องค์การบริหารส่วนตำบลลำประดา	บางมูลนาก	พิจิตร	ภาคเหนือ
174	องค์การบริหารส่วนตำบลลำป่า	เมืองพัทลุง	พัทลุง	ภาคใต้
175	องค์การบริหารส่วนตำบลวังกรด	บางมูลนาก	พิจิตร	ภาคเหนือ

รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (อปท.)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
176	องค์การบริหารส่วนตำบลวังทับไทร	สากเหล็ก	พิจิตร	ภาคเหนือ
177	องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม	ตะพานหิน	พิจิตร	ภาคเหนือ
178	องค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง	โพทะเล	พิจิตร	ภาคเหนือ
179	องค์การบริหารส่วนตำบลวัดเพลง	วัดเพลง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
180	องค์การบริหารส่วนตำบลสาวแห	หนองฮี	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
181	องค์การบริหารส่วนตำบลสำโรงตาเจ็น	ขุขันธ์	ศรีสะเกษ	ภาคอีสาน
182	องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้	บางคล้า	ฉะเชิงเทรา	ภาคตะวันออก
183	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกบ	บ้านโป่ง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
184	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองทัพไทย	พนมไพร	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
185	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองธง	ป่าบอน	พัทลุง	ภาคใต้
186	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง	เกษตรวิสัย	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
187	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโสน	เลาขวัญ	กาญจนบุรี	ภาคตะวันตก
188	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลุม	วชิรบุรี	พิจิตร	ภาคเหนือ
189	องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยพุก	ดงเจริญ	พิจิตร	ภาคเหนือ
190	องค์การบริหารส่วนตำบลห่านโพธิ์	เขาชัยสน	พัทลุง	ภาคใต้
191	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จ.ร้อยเอ็ด		ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
192	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลหินโคน	ลำปลายมาศ	บุรีรัมย์	ภาคอีสาน
193	อบต.จอมประทัด	วัดเพลง	ราชบุรี	ภาคตะวันตก
194	องค์การบริหารส่วนตำบลไล่โว่	สังขละบุรี	กาญจนบุรี	ภาคตะวันตก
195	องค์การบริหารส่วนตำบลเทพเสด็จ จังหวัดเชียงใหม่	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
196	องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด กองกิจการสภา	เมืองร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	ภาคอีสาน
197	สำนักงานเทศบาลตำบลเมืองนะ	เชียงดาว	เชียงใหม่	ภาคเหนือ

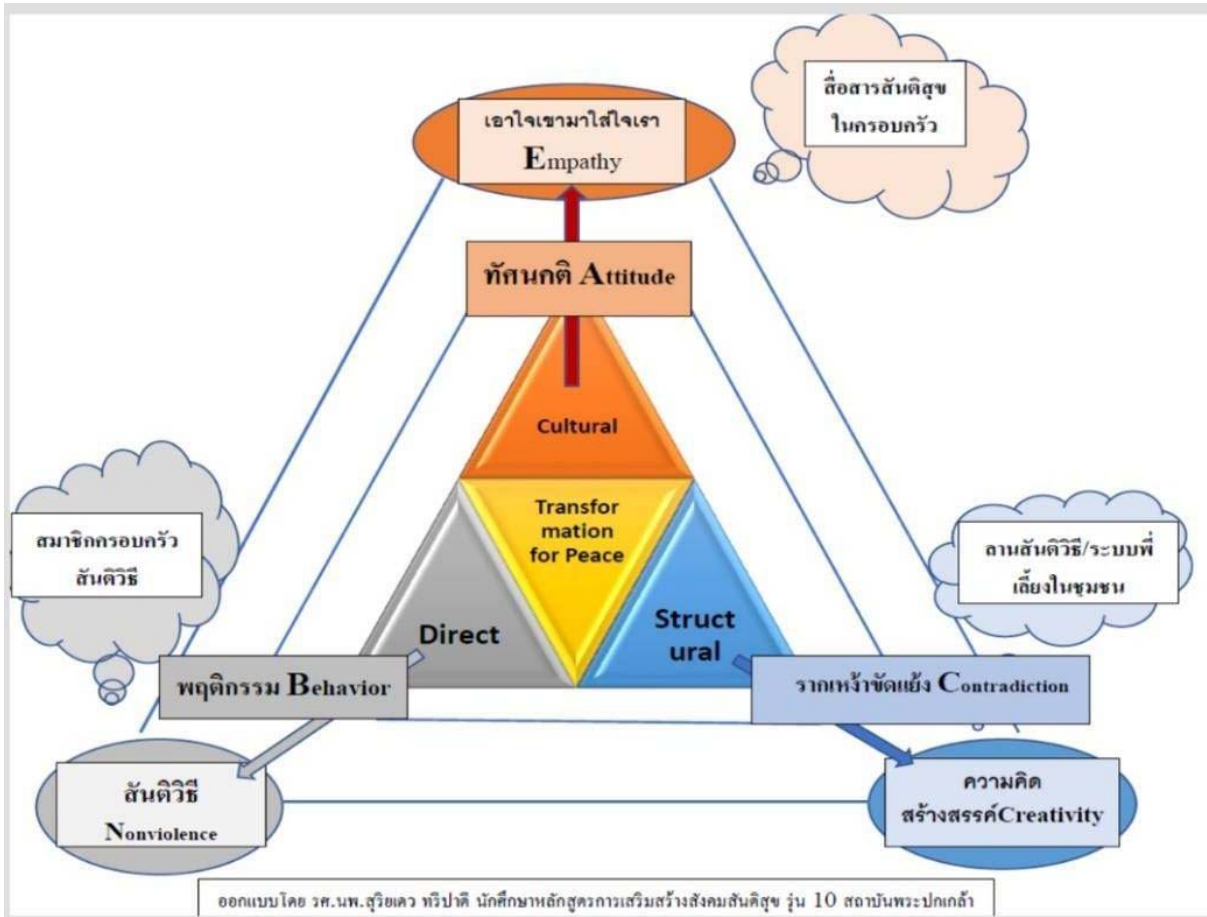
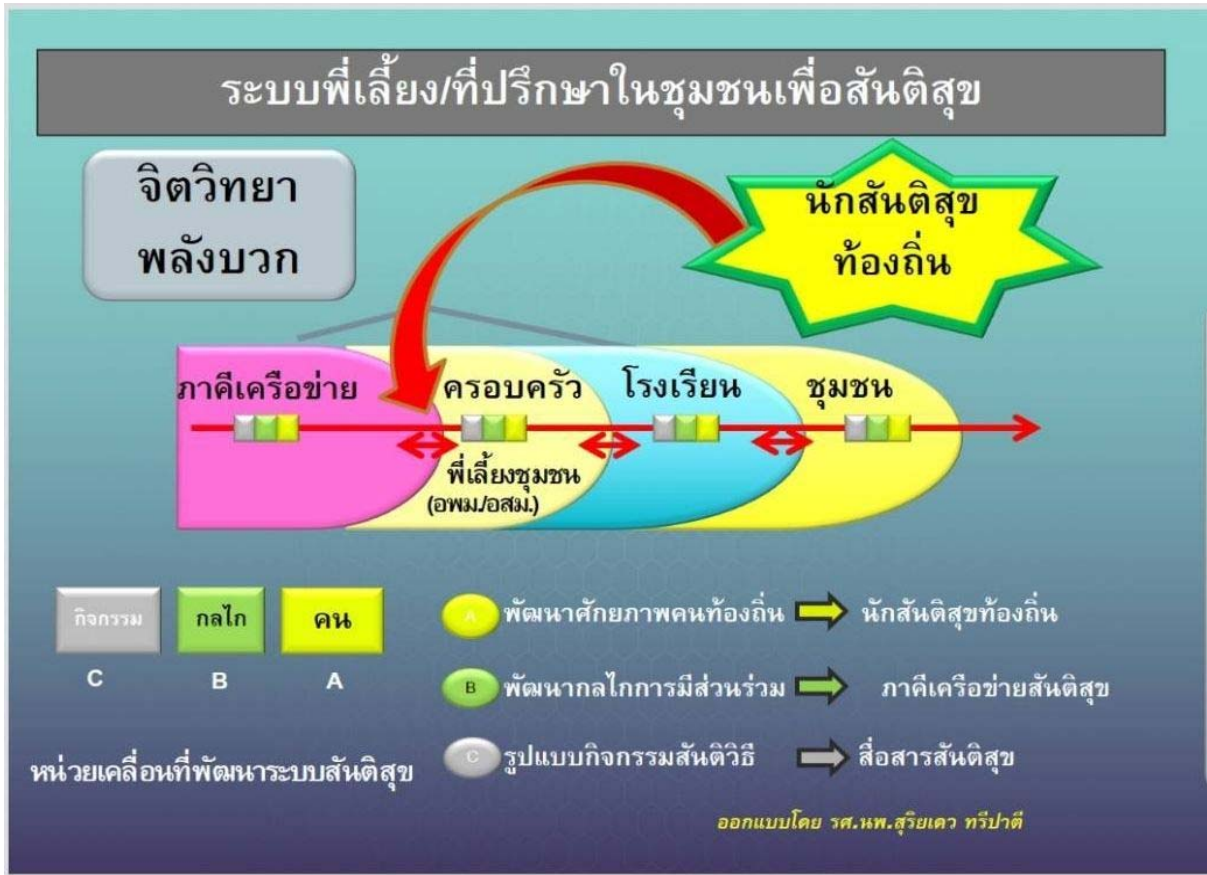
รายชื่อ องค์กรคุณธรรม (อปท.)

ลำดับ	ชื่อองค์กร	อำเภอ	จังหวัด	ภาค
198	องค์การบริหารส่วนตำบล สามเรือน	บางปะอิน	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
199	องค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน		เชียงราย	ภาคเหนือ

แผนผัง

การสร้างสังคมสันติสุข

หน้าว่าง

เอกสารอ้างอิง

กฎหมาย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
๒. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒
๓. พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕
๔. พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒
๕. พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒

แผนยุทธศาสตร์/แผนแม่บท

๑. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
๒. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)
๓. แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)

หนังสือที่เกี่ยวข้อง

๑. กล้าทำดี โดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
๒. หนังสือชุดประสบการณ์ส่งเสริมคุณธรรม ๕๕ องค์กร ความดีระเบิดจากข้างใน โดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
๓. เดินตามรอยพระราชินี โดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
๔. การศึกษาสถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย โดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
๕. ธรรมนูญชุมชน สร้างสุขบนฐานที่สมดุล โดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
๖. ๑๐ ปราบกฏการณั้ คุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย

*****

‘...ข้อสำคัญ การจะเป็นคนที่เก่งจริงและดีแท้ นั้น ต้องเป็นให้ตลอด กล่าวคือ
ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด ในฐานะใดก็ตาม ต้องตั้งตัวตั้งใจให้มั่นคงหนักแน่น
ที่จะประพฤติตนปฏิบัติงานทุกอย่าง โดยยึดมั่นในความดีและความถูกต้อง
เสมอไป จึงขอให้ทุกคน ทั้งผู้ที่ออกไปศึกษาต่อและประกอบอาชีพการงานได้รักษา
ความเก่งและความดีที่มีอยู่ พร้อมทั้งสร้างเสริมให้เจริญงอกงาม
ยิ่ง ๆ ขึ้น เพราะคุณสมบัติเหล่านี้จะเกื้อหนุนแต่ละคนให้ประสบแต่ความสุขความสำเร็จ
ทั้งในชีวิตและกิจการงานได้แท้จริง’

พระบรมราชาโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตร ทน และรางวัลของวชิราวุธวิทยาลัย
ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๘
ณ วชิราวุธวิทยาลัย วันอังคารที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

